

yeni demokrasi

Eylül - Ekim 87 Sayı: 5 Yıl: 1

Aylık Siyasi Dergi

Fiyatı: 600 TL. (KDV Dahil)

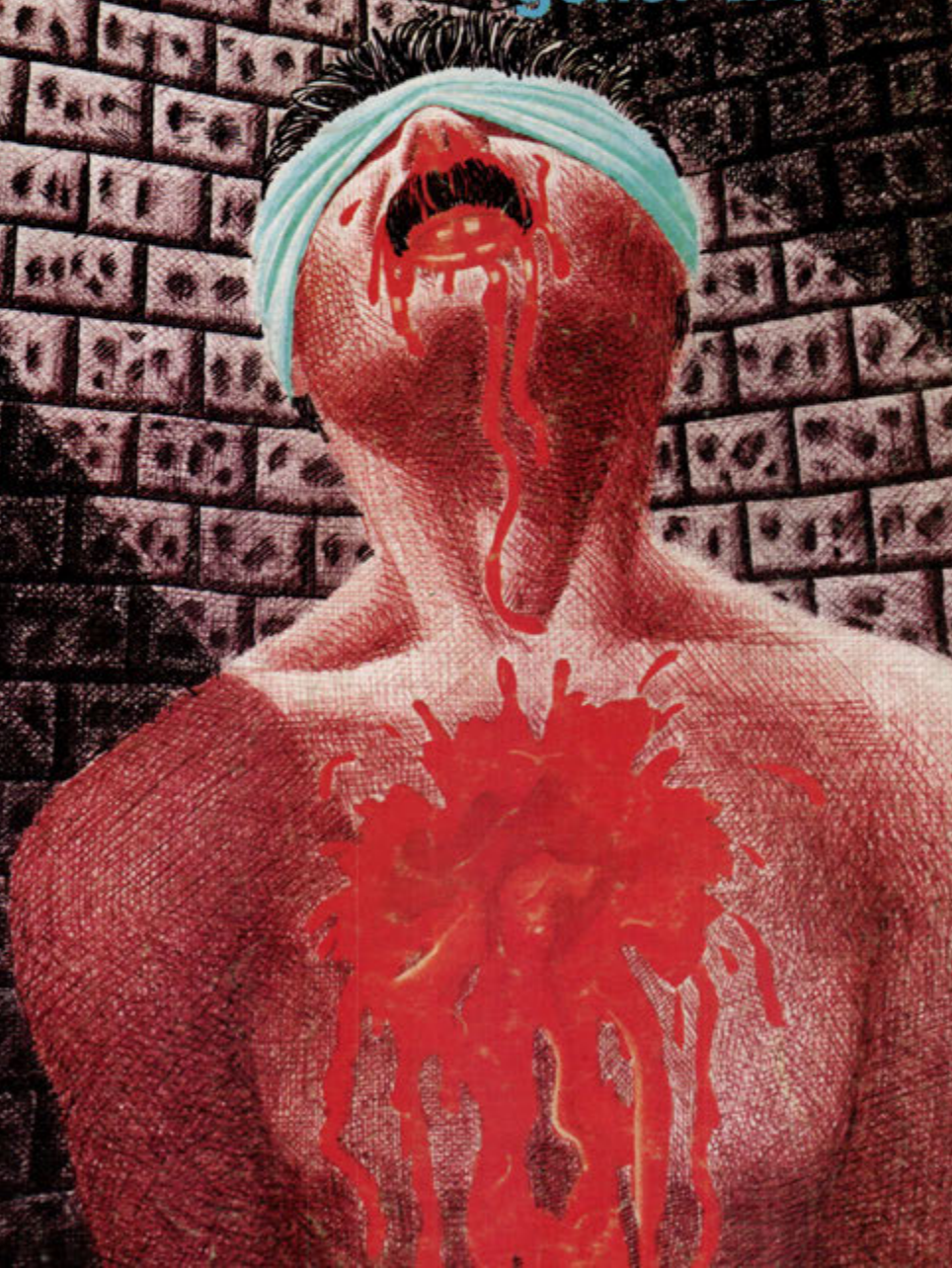
Kırılınsın zincir, yıkılınsın duvar,
genel af!..

İNFAZ

*İnançtır bu
Tanı yavrum tanı
Sevdadır piriş piriş
Demire tırnakla
Duvara kanla yazılır*

*Acılardan süzütür
Canı can
Zindanı zindan içinde
Beton güllüdür
Bükülmez
Bükülmez yavrum
Cellat suratlarına tükürür
Anlı şafağa doğru
Darağacına yürür.*

Haydar TEBER

BASIN AÇIKLAMASI

19.08.1987 Cumartesi günü, tutuklu ve hükümlü aile ve yakınlarının İzmir'de cezaevlerinde sürmekte olan açlık grevine destek olmak amacı ile Konak Hasan Tahsin anıtının önünde oturma eylemine başlamışlardı. Bu eylemi izlemek üzere görevlendirilen muhabirimiz Erol Karagöz de orada idi. Ailelerin polis tarafından tutuklanmasının ardından muhabirimiz de gözaltına alınmıştır. Cumartesi saat 14 civarı gözaltına alınan muhabirimizin filmlerine polisçe el konulmuş, röportajları teyipten silinmiş ve ertesi günü saat 14 civarında serbest bırakılmıştır. Dahası, İzmir ilini terkedinceye kadar da takip edilmek sureti ile gözaltında tutulmuştur. Muhabirimizin gözaltına alınarak hakarete uğratılması, Yeni Gündem, Cumhuriyet, Milliyet muhabirlerinin aynı olayda tartaklanması basınımıza yönelik bir saldırıdır. Özellikle bilinçli bir şekilde muhabirimizin gözaltına alınması demokrat basına yönelik bir saldırı ve gözdağı vermedir. Polisin bu tavrını protesto ediyor, tüm demokrat basını sessiz kalmamaya çağırıyoruz. 26.08.1987

Yeni Demokrasi Sahibi
Av. Ahmet Hulusi Kırım

DİDAR ŞENSOY

Her türlü insanlık dışı uygulamanın karşısında Onurlu ve Sabırlı bir başkaldırıyla durdun.

İnsanlık onurunun ve direncinin sembolü Demokrasi Savaşının en kahraman savunucusuydun.

ANA, DOST, BACI, ABLA... ne zamanki bir yerde bir can inlese kollarını bayrak eder, insanlık için canını esirgemedi yürüttüğün kavgada gene bir meydanda canını verdin.

Anın ve acın unutulmayacak.

Dostların, Oğulların ve Kızların

İÇİNDEKİLER

Kırılsın Zincir, Yıkılsın Duvar, Genel Af.....	6
Köhnemiş Zindanlarda Onurlu Direniş ve Ailelerin Destekleme Eylemleri.....	9
Hak Kazanımı, Bugünkü Sendikal Politikamız ve DISK Üzerine..13	
“Yaşamak için ölmesini bilmek gerek”.....	16
İşkence yapanlardan, işkence yaptıranlardan hesap sorulsun, öldürülen ve kaybolanların sorumluları bulunsun.....	22
Olacaksa onurlu ve şerefli bir yaşam ya da ölüm olmalıdır...32	
Faizler ve Faiz Politikası.....	37
Yılmaz Güney'i anıyoruz.....	40
PKK'nın son çırpınışları.....	42
Hüs'nün isyan olduğu bir kitap 42 gün.....	46
Büyük ustayı ölümünün 11. yılında anıyoruz.....	48
Mao Zedung, Kültür Devrimi ve ML Hareket.....	59
Şiir'de her şey doğru değildir..78	
Emil Galip Sandalcı ile röportaj.....	83
Tarih Kültürü ve Aydınlar.....	89
Okuyucudan-Okuyucuya.....	91

İçinden geçtiğimiz şu dönem, sınıf bilinçli devrimcilerin birliği örgütlülüğü ve sınıf mücadelesinin pratik arenasında bir sınav ile karşı karşıyalar. Türkiye topraklarındaki bu sınav, devrimci duruma gittikçe yükselmesine paralel olarak artacak ve yoğunlaşacaktır. Gerçekten sınıf bilinçli devrimciler üzerlerine düşen misyonu oynayabilecekler mi? Bu sorunun yanıtı pratiktir. Yükselen grev dalgası günbegün yayılmakta, cezaevlerindeki özgürlük mahkumlarının en temel insan hak ve özgürlüklerini içeren mücadeleleri, bağımsızlık, özgürlük, ve toprak mücadelesinin kuvvamlı atçeleri olmaktadır. Halkımızın artan muhalefeti ve hoşnutsuzluğunu peşlerine takmaya çalışan hakim sınıf partileri, demokrasi havariliğine soyunmuş, fakirlik, yoksulluk ve her lafın başı “kendim için bir şey istiyorsam namerdim” diyen posası çoktan çıkmış Demirel’lerin edebiyatı ortalığı bir baştan bir başa doldurmaktadır. “Evet” oylarının % 65 gibi bir oranla “Hayır”ları yere çalacağı beklenirken, çok az bir farkla “Evet”lerin çıkması siyasi arenanın hareketliliğini artırması bir yana, temkinli ve koyu düşüncelere ve daha uzun vadeli programlara yönelmiştir. Yüzleri gülmeyle sahte baş pehlivanların değerlendirmeleri, “yavuz hırsız ev sahibini bastırır” misali ekonomik ve siyasi istikrardan dem vurmalarına yol açmıştır. Ama işin özü, halka referandumla somut şunu kazandırdık diyebilecekleri bir şeyleri yoktur. Dün halka küfür edenler, bugün övgüler yağdırmaya başlamış, bu “tuhaf mahlukatın” ruhu hiç biri anlayamamıştır. Türkiye’nin ezilen, sömürülen ve böylesine hor görülün kasketli kalabalıklarının deney ve tecrübelerini artmış, kırk ölüp bir biçmeye başlamış, hakim sınıflara genelde güvensizliklerini göstermiştir, hoşnutsuzluğunu zaten her gün pratiklerinde, kahve sohbetlerinde, otobüslerde, dolmuşlarda ifade etmektedirler.

Bugün böylesi bir ortamda sınıf bilinçli devrimcilerin görevi aktif bir şekilde bağımsızlık, özgürlük ve halk demokrasisi doğrultusundaki mücadeleyle hız vermektedir. Kolları sıvamak, sabırla, inatla çalışmanın, iğneyle kuyu kazmanın dönemidir. Komprador patron ve toprak ağalarının sömürü ve zulüm düzenleri devam ettikçe bu sorunların gerçek çözüme kavuşamayacağı bilinciyle, ekonomik ve demokratik talepler doğrultusunda mücadeleye gerçek yığınları seferber etme aktif katılımı sağlayarak yükseltme.

Dergimiz Yeni Demokrasi’nin 5. sayısını çıkarırken iki ayhık birden çıkmaya karar verdi. Zamanla yarışmada, açıkça bu gücümüzle zamana yenik düştük. Tabii ki bu yenik düşme ne salt bizim güçsüzlüğümüz, ne de zamanın güçlülüğü bizi subjektif bir değerlendirmeye varılmamalı. Çıktığımızız rol oynamıştır Aynı bu bir aksaklık motorun hızını kesmiş, ufak bir aksaklık kolektif ürün üreten veya modern bir atölyedeki bant misali önceden de alamadığımız tedbirlerle aksamıştır. Zorunlu olarak her ayın başında çıkabilmek için bir aralamaya ihtiyaç geçen sayılarda da mevcuttu. Bu gücümüzü zorlayarak ayın başına yetişmeye çabaladıysak ta yetişemedik. Ayın başına yetişemediğimizden dolayı da kararımızı değiştirerek bu sayıya özgün 2 ayhık birden çıkmaya karar verdik. Gelişen olaylara ve özellikle de seçimlere ilişkin arada çıkaracağımız özel sayı ile tavrı takinacağız.

Dergimiz bu sayısında 600 TL’ye zorunlu bir çıkış yaptı. Bunun nedenlerini uzun boylu anlatmaya gerek yoktur sanırız. Masrafların yükselmesi, bizi buna zorlamıştır. Elbette bu masrafları karşılama konusunda ne yapabileceğimizi kestirmek zor, çünkü sürekli masraflarda artış söz konusu.

Bu sayımızda dergimizin ağırlığı Genel AF ve cezaevleri. Dergimizin sayfalarından cezaevleri konusunda uzun bir dönemde dinmeyen yara misali de düşmeyecektir. Cezaevleri, sınıf mücadelesinin en bariz, en açık ve en şiddetli çarpıştığı alanlar durumundadır. Dergimiz de sınıf mücadelesinin bu en keskin alanın boyutlarıyla geçmişten günümüze işleyecek ve tecrübeler sunacaktır okuyucularına. Bu doğrultuda bu sayımızda ve gelecek sayılarımızda da düzenli yer alacak olan bizzat o havayı soluyanların, o ortamı yaşıyanların ağızlarından okuyucularımıza sunulacaktır. Metris’in Sibiryası’nda yatmakta olan Hüseyi Karakuş’un açıklamaları ve TBMM’ye gönderdiği dilekçeyi ayınlıyoruz. Yine ayrıca işkencehanelerdeki zıll direnme ruhuyla yaşatanlarla peyder pey yapacağımız röportajları sizlere sunacağız. Bu sayımızda bir demet sizlere sunuyoruz. Ailelerin şehitler verme pahasına yürüttüğü mücadelenin gelişmelerini bu sayımızda bulabilirsiniz.

Dergimiz sınıf mücadelesinin somut sorunlarına ışık tutmaya çalıştığı gibi teorik sorunlarına da ışık tutmaya çalışmaktadır. Bundan dolayı, Başkan Mao’nun ölümünün 11 yıldönümü dolayısıyla Ali Dolanay’ın geniş bir yazısını bulacaksınız. İşçi sınıfı biliminin kavranmadığı zaman çok şey mal olan “Sosyalizmde sınıflar ve sınıf mücadelesi gerçeği” üzerine yazımızı bu sayımızda bulacaksınız. Dizi yazılarımızdan Reformlar ve Glasnost’un geçmişimiz yazımıza devam ediyoruz. Ayrıca Devrimci Enternasyonal Hareket’in deklarasyonundan çevrilen “Mao Zedung, Kültür Devrimi ve ML Hareket” bölümünü yayınlıyoruz.

İşçi sınıfının sendikal mücadelesine ışık tutması açısından sendikala alandaki politikayı ele almaktadır. Faizler ve faiz politikalarının bugünkü işleyişini ekonomi köşemizde bulabilirsiniz. 1984 yılında ölüm ordu döneminde cezaevlerinde bulunan bir devrimcinin “Yeni Çözüm Dergisine Açık Mektubu”nu yayınlıyoruz. Okuyucudan okuyuca köşemizde yer alan yazıların tümü okuyucularımıza bağlamaktadır. Görüş ve Konuşmalar köşemizde keza dergimizi bağlamamaktadır. Bir de genellikle yazılara açıklamalar koyma durumundayız, bu açıklamalarda gerekli görüldürse belirtiriz. Aksi bir tavrı konmadığı müddetce veya nedensizlikle dergimizi bağlamamaktadır. Gelen eleştiri ve uyarılardan dolayı bu açıklamayı zorunlu gördük.

Saygılar, sevgiler...

YENİ DEMOKRASİ

Sahibi:
Ahmet H. Kırım
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:
Sevim Karakuş
Yönetim Yeri:
Ankara Cad. 107/89
Cağaloğlu-İstanbul
Tel: 519 44 73
Dizgi:
Maraton Dizgievi
Dağıtım:
Hürriyet Holding A.Ş.

Baskı:
Kurtiş Ofset
Hesap No:
A.H.Kırım
T.İş Bankası Türb Şubesi
No: 30420/4364

Yurtdışı Hesap No:
A.H.Kırım
Akbank Bahçelievler Şubesi
Döviz Tevdiat Hesabı
No: 210237/4

İlan Koşulları:
Arka Kapak : 250.000
Kapak İçi : 200.000
Tam Sayfa : 160.000
1/2 Sayfa : 80.000
1/4 Sayfa : 40.000

Abone Koşulları:
6 Aylık : 3600 TL
1 Yıllık : 7200 TL
Yurtdışı Abone Koşulları:
6 Aylık 24 DM-12 \$
1 Yıllık 12 DM-24 \$

DİDAR ABLA YAŞIYOR!

YAZAN VE ÇİZEN
RAİF ZOR

İŞKENCE, KİME VE HANGİ Kİ...
DA YAPILIRSA YAPILAN SUÇ...
LÜKEMİZDE DE SEVİM KAL...
DUNDUN CEZAVİNE DEK...
TEMLİ OLARAK YAPILMAKTA.

ARKADAŞLARI HEPEROMDA POLİS OTOBÜSÜNE DOLDURU.

LURKİN BİLE O HEPSİ İÇİN YÜRÜTCE DİRENDİ?

JOP VE TEKMELER O'NU ARAMIZDAN AYIRDI!

SOYSA TUTUKLU VE KÜRÜM...
ER BAŞTA OLMAK ÜZERE...
Mİ DEMOKRAT KURULUS VE...
LEKLE TUTUKLU VE KÜRÜM...
MİNDARU İŞKENCEYE KARŞI...
CADELF ETMİKTELER.
DEMOKRASİ, ADINA BİR...
KÜ ÇİBÜKLAR ATILINOR.
ERADIMDU SEÇİMDİ. US...
BİR ÜKTEDE TEMEL HAK...
ZGÜRLÜKLER YOKSA...
MOKRASİNİN D, SİNDEN...
Z EDİLEMEZ.
VE DEMOKRASİ ÜBRÜ...
CEZAVLERİNDE VE...
CLİS ÖNLERİNDE GOK CAH...
VERİLİR. TİPKİ DİDAR...
450Y'LAR GEN...

BİR SIVIL VARDI Eİ HEP HIZIRSUZLUĞU

ZİNDANLARDA DİRENİŞ

Zindandaki insan, özellikle de hücredeki insan, manevi dünyası ya da evreni en geniş insandır. Teoriye egemen ve derin inancı bir insanı düşünün. Yani başeğmezlik çizgisini yaşam tarzı haline getirmiş devrimci bir insanı düşünün. Dört duvar arasında, daracık bir beton parçası üzerinde... Düşünmede, kurguda ve uslamlamada geniş bir manevra alanına sahiptir. Yeryüzünün tutsak ve gizli güzelliklerinin fethine çıkan bir insanın yakalanarak incir çekirdeğine konulmasını düşünün. Bilinçte ve ruhta yoğunlaşan özgürlüğün o ışıklı gücü, incir çekirdeğinde görkemli bir özleme ve direniş gücüne dönüşür. İncir çekirdeğindeki bu durum, evrenin insana sığıdığı ama insanın evrene sığmadığı bir durumdur. Ve genellikle de özgürlüğün kızıl renkli ufuklarına yelken açan, o yönde bir rota izleyen bilinçli insanlara özgü bir durumdur.

Zindan kendi darlığını ve karanlığını her zaman özgürlüğün ödün vermez alanına dayatır. Der ki; etini ve kemiğini teslim aldım, şimdi aslanan şeyi, inancını ve onurunu teslim almak istiyorum. İşte bu noktada başlar en çetin direniş.

12 Eylül'den sonra teslim alma siyaseti yoğun bir tarzda hayata geçirildi. Genelkurmay'ın, Milli İstihbarat Teşkilatı tarafından hazırlanan tredmanları cezaevlerine göndermesiyle birlikte uygulama başladı. Bu tredmanlar, cezaevlerindeki devrimlere karşı açıktan bir savaş ilanı gibiydi.

Bu tredmanların en önemli maddelerinden birisi oto-kontrolü. Yani barıştır-karıştır siyasetiydi. Buna göre MHP'li faşistlerle devrimciler eşit sayılar halinde aynı koşu konulacaktı. Bununla şunu amaçlıyorlardı, ilk olarak, faşist tutuklular devrimcileri yakından kontrol altına alacak, onların davranışları hakkında idareye düzenli rapor vereceklerdi. İkincisi, koşu alanlarında idareye karşı başlatılan direnişleri parçalayacaklardı. Üçüncüsü hem idarenin hem de koşutaki faşist grubun baskısıyla zayıf unsurlar tarafsızlaştırılacak ve giderek kazanılacaktı. Bunun için özel olarak tarafsız-

lar koşu açıldı. Tredmanın ikinci önemli maddesi ise tüm devrimcileri katı bir kışla disiplini altına almaktı. Bunun için herkes tek-tip elbise giyecekti. Sayımlarda ve sporda askeri usul uygulanacaktı. Nerede olunursa olunsun, komutan ya da müdür karşısında esas duruşa geçilecekti. Üçüncü ve en önemli maddesi ise, devrimcilerin zora dayanan bir eğitim sonucunda inanç ve kafaca dönüşmesini, Kemalist bir çizgiye girmesini sağlamaktı. Bunun için cezaevine tüm devrimci, ilerici, demokrat kitapların girmesi yasaklandı. Dışardan kitap getirmek kesinlikle engellendi. Dini kitaplar başta olmak üzere Kemalizmi göklere çıkaran kitaplar bol miktarda cezaevi kitaplıklarına getirildi. Din dersleri ve Kemalizm başta olmak üzere eğitim sistemi haline getirildi. Zorla ve sık sık istiklâl marşları okutmak, yemek duası yaptırmak, Allah kurtarsınları, toplu halde "sağol"larla yanıtlamak gibi uygulamaları olgunlaştırmaya çalıştılar. Sık sık uygulanan mektup ve görüş yasaklarıyla, devrimci tutukluların ailelerinden koparılması, bunalıma düşürelere tarafsızlaştırılması, özellikle bazı önemli cezaevlerinde yoğun bir şekilde uygulandı.

12 Eylül, cezaevlerini inançlarını yitirmiş kalabalıkların yaşadığı teslimiyet yuvaları haline getirmek ve bunu topluma kendi meşruluğunu ve haklılığının güçlü bir kanıtı olarak sunmak, "bakın bakın yollarını şaşırılmış insanlar, kötü geçmişlerine nasıl da lanetler yağdırıyorlar, düzelmiş yeni insanlar olarak Eylül'cülere hüsrانlarını nasıl da dile getiriyorlar" demek istiyordu. Ama hesaplar ters çıktı. Cezaevleri düzen lehine kitlelere mesaj veren lanet yuvaları değil, geleceğe direniş mirası ve eğitilmiş kadro sunan okullar haline geldi.

Oto-kontrol politikası Bartın cezaevi başta olmak üzere faşistlerle ardarda girilen kavgalarla bazı cezaevlerinde çöktü. Oto-kontrole karşı şiddetli direnişlerin olduğu cezaevlerinde bu politika, kan, ceza, hastalık, sakatlık ve göz yaşısı pahasına mezara gömülmüştür. Bu

“Kırılsın Zincir, Yıkılsın Duvar”

GENEL AF

Nihat Cihan

Cezaevlerindeki son açlık grevleri ve bunların desteklenmesi için ülke ve yurt di-

şında daha güçlü bir şekilde yaratılan dayanışma hareketleri ile birlikte, zaten eskiden beri güncelleşmiş olan Genel Af talebi daha yakıcı tarzda kendisini dayattı.

Açıktır ki, cezaevleri sorununun köklü çözümü, gerçek bir demokra-

si ile sağlanacaktır. Sömürü ve zulüm düzenlerinde cezaevleri egemen güçlerin ezilen yığınlar üzerindeki baskı ve tahakkümünün araçlarından biridir. Ülkemizdeki zindanlar da, komprador burjuvazi ve büyük toprak ağaları iktidarının bir kuru-

Baştarafı 5 . sayfada

hususla Bartın Cezaevi örnektir. 12 Eylül’cüler bu politikanın iflasını Bartın Cezaevi’nde, 9 aylık yoğun kavgalar sonucunda resmen kabul etmek zorunda kaldılar.

Metris’te, Sağmalcılar’da ve diğer Askeri Cezaevlerinde Tek-Tip Elbiseye karşı direniş çok daha kitlesel olmuştur. Bu kitlesel direnişe karşı 12 Eylül’cüler, direnişçileri don ve atletle bıraktılar. Onları kantin ambargosu, görüş ve zaman zaman da mektup yasaklarıyla cezalandırdılar. Yüzlerce insan hastalandı, şu ya da bu şekilde sağlığını yitirdi. Egemen sınıflar koşullarda yasak görmek ya da illegal kazak olup olmadığını anlamak için aramalarda döşekleri sökmeye durumuna kadar düştüler. Elbise direnişi, kışla disiplinine karşı en güçlü direnişti. Derin inanç, özveri ve sabır şaheseri olan bu kitlesel direniş cezaevlerindeki keyfilik ve dayak kurumunun önemli ölçüde gerilemesine yol açmıştır. 12 Eylül’cüler, cezaevlerinin kendilerine karşı ciddi bir direniş merkezi olduğunu irkilerek kabul etmek zorunda kalmıştır. Dağlar, cezaevleri ve tali de olsa aydınlar üç çıban başı olarak karşılarına çıkmıştır.

Inanç özgürlüğünün, asker ve gardiyan zoruyla ayaklar altına alan zorunlu din derslerine ve benzerlerine, Kemalist

eğitime karşı ve de zorla İstiklâl Marşı söyletmeye, yemek duasına karşı verilen direnişlere de geniş kitleler katıldı. 12 Eylül’cüler, cezası bitip de istiklâl marşını söylemeyenleri tahliye etmediler, yillarca hapiste tuttular.

Geçtiğimiz aylarda, çeşitli cezaevlerinde ortaya çıkan direnişler eski direnişlerin bir devamıdır. Tek-tip elbiseye ve hâlâ uygulanmakta olan, ama direnişlerle delinmiş olan Tredman’lara, kötü yaşam koşullarına yönelmiştir. Bu dişle tırnakla yürütülen, bilinçli bir sınıf mücadelesidir. Geçmiş şanlı, can bedeli devrimci demokratik bir direniştir. 12 Eylül’de karanlıkları aydınlatan, emekçi halkın sabrını, yiğitliğini ve onurunu temsil eden bu direniş meşalelerini çok iyi tanıyoruz. Zindan karanlığını aydınlatacak ve pencerelerden ülkeye cömertçe taşıyacak bir tek ışık vardır ki, o da direniş ışığıdır. Bilim kadar zorlayıcı, parlak ve tartışmasızdır o.

Şimdiye kadarki direnişlerde şehit düşen devrimcilerin anısı önünde saygı ile eğiliyoruz.

İnanca, onura ve yaşama hakkına yönelen uygulamaların ortadan kaldırılması yolunda verilecek mücadelelerin bundan sonra da süreceği inancı ile tüm direnişçileri sevgiyle selamlıyor ve destekliyoruz.

modur. Bu iktidar gerçek bir demokrasi ile yer değiştiği, köklü bir dönüşüm sağlanmadığı müddetçe, zindanların sürekli tıkabasa dolup taşması devam edecektir. Bu sistem devam ettikçe, bugün tanıdığı olduğumuz, yaşadığımız zindanlardaki insanlık dışı uygulamalar şu veya bu seviyede süregidecektir. Bundan ötürüdür ki, zindanlar sorununun kalıcı ve kesin çözümü iktidar sorununun çözümüne bağlıdır. İktidar sorununu çözecek yol ise, bilinçli kitlelerin halletme çözme yöntemiyle mümkündür.

Cezaevlerindeki uygulamalar devrimci direnişin sembolü özgürlük mahkumları tarafından bugüne kadar mütemadiyen kamuoyunun bilgisine sunuldu. İnsanlık dışı uygulamalara devrimci bir temelde göğüs gererek çeşitli direniş eylemleriyle cevap veren özgürlük mahkumları, Metris ve Diyarbakır'da olduğu gibi onlarca şehit verdiler. Onurlarını çiğnetmediler. Devrim ve sosyalizm davasına leke sürmediler. Bugün de aynı kararlılık ve inançla ayakta. Birkaç hani ve zavallının düzenin oyuncağı haline gelmesi, düşmana meydan okuyan onbinlerce devrimci, demokrat sosyalist tutsağın şanlı direnişlerini hiçbir şekilde gölgeleyemez.

Feodal gelenek ve alışkanlıklarla birleşen zulüm, 12 Eylül birlikte emsali görülmemiş seviyede koyulaşarak ülkemiz cezaevlerinde özgürlük mahkumlarına kan kusturdu. Cezaevleri duvarlarını, devrimci, sosyalist yayın organlarının sayfalarını da taşarak, artık bugün dünya basınına, ülkemizdeki burjuva basınına da yansıyan uygulamaları bir kez daha sıralamayı gereksiz görüyoruz.

Ülkemizde emperyalizme, feodalizm, faşizme karşı mücadele "suç"undan cezaevlerine doldurulan onbinlerce devrimci, ilerinin yanı sıra, toprak, yayla, kan davası, aşiret gelenekleri ve çatışmalarından, komprador-feodal karanlığın şartlandığı anlayışlar sonucu "suç" işleyerek cezaevlerini boylamış daha başka onbinlerce "kader kurbanı" da var. "Kader kurbanı" olarak adlandırılan bu kesimi "suç" işlemeye iten istemin mevcut toplumsal, ekonomik, siyasi, kültürel yapısıdır. Açlığın, sefaletin komprador-feodal düzen geleneklerinin, alışkanlıklarının "suç" işlemeye teşvik ettiği insanları suçlu göstermek abestir. SUÇLU SİSTEMİN KENDİSİDİR! Devrimci, sosyalist, ilerici insanları suçlu göstermek ise çok daha büyük bir gafflettir. Sömürü ve zulme karşı isyan

meşrudur, gereklidir! Suç olsa olsa, haklı davayı savunmamak ve gereklerini yerine getirmemek olabilir.

Cezaevleri sorununun köklü çözümünün gerçek bir demokrasiye olacağı gerçeğine dayanarak, cezaevlerinde koşulların iyileştirilmesi veya bu düzen çerçevesinde de elde edilebilecek (mücadele yoluyla) bazı demokratik taleplere seyirci kalmamaz. Seyirci bir tutum hangi keskinlikle sergilenirse sergilenirse, objektif olarak özgürlük mahkumlarına karşı düzenin yedeği durumuna düşmek olacaktır. Ne adına yapılsa yapılsın, vurdumduymazlık, kayıtsızlık mevcut statükonun devamından objektif olarak yana olmak olacaktır.

Çok mütevazı ve "basit" görünse de, özgürlük mahkumlarının öne sürdükleri talepler egemen güçlerle kışkırtmanın önemli noktalarıdır. Örneğin bir "tek tip elbise" uygulamasına karşı mücadele sorununu ele alalım. Egemen güçlerin yaratmak istediği tek tip ses, toplumu robotlaştırma, her yaptırıma rıza göstermeye hazır uysallar haline getirme çabalarının bir parçası olan tek tip elbise uygulamasına karşı çıkış önemli bir sorundu. Bu çıkış, düzenin devrimci, ilerici, sosyalistleri teslim alma, inançlarından vazgeçirt-

me, boyun eğdirtme uygulamalarının reddi, devrimci davanın kararlılıkla savunulacağına ilanıydı. Diğer talepler doğrultusundaki mücadelelerde öyleydi.

Egemen güçlerle dışı dış mücadelesinin aracı olan bu talepler doğrultusundaki mücadeleler ve özgürlük mahkumlarının diğer sayısız direnişleri, bir dönemler (suskunluğun, hareketsizliğin, durağanlığın hüküm sürdüğü dönem) devrimci gelişme ve çıkışın manivellası rolünü oynadı. Miskinliğin, karamsarlığın, inançsızlığın küçümsenmeyecek ölçüde boy verdiği bir ortamda, topluma moral, harekete geçme, inanç, kararlılık, geleceğe güven mesajı oldu. Hiç abartmasız söylenebilir ki, devrimci fırtınanın merkezi, cezaevleri ve kırdaki jakoben güçlerin parıldayan direnişleri oldu. Görmek, işitmek isteyen birileri açısından keşfedilmesi hiç te zor olmayan bu şanlı mücadeleleriyle hayatın her kesitinde dayanışma faaliyetine azami duyarlılık gösterilmelidir. Şüphesiz özgürlük mahkumlarının kazanmak için mücadele ettikleri demokratik talepler, iktidar mücadelesinin bir parçası olarak ele alınmalıdır. Ve zaten sosyalistler böyle ele aldılar, alacaklar.

Cezaevlerindeki onbinlerin yakınları ve toplumda genel af doğrultusunda oluşmuş güçlü potansiyelin bugün çok daha güncelleşmiş talepleri bilinince çıkarılmalıdır. Egemen güçlerin sıkışık vaziyetleri ve onların sahte vaadlerine yığınların gösterdiği tepkiyi görebilmeliyiz. Yüzbinlerce emekçiye doğrudan etkileyen ve milyonların desteğini alan genel af talebine sahip çıkmak, bu talep doğrultusundaki birikimi örgütlemek, bu doğrultudaki mücadeleye devrimci bir bilinçle hükmetmek önemli bir görevdir. Koşullar bu talebin yaygınlaştırılması ve daha kuvvetli olarak maddi güce dönüştürülmesi için son derece elverişlidir. Gerek içte ve gerekse de dışta güçlü bir destek potansiyeli vardır. Kanayan bir yara olarak zindanlar sorunu, kamuoyunu ciddi bir şekilde meşgul etmektedir. İnsanlık dışı uygulamalar bütün çıplaklığıyla deşifre vaziyette. Egemen güçler oldukça belada. Başta **siyasî tutuklular** olmak

üzere, **tüm mahkumların serbest bırakılmasını** içeren güçlü, koordine bir kampanya ile ezilenlerin tepkisini, öfkesini küçümsenmeyecek ciddi bir devrimci güce dönüştürebiliriz, dönüştürmeliyiz.

Potansiyelin, bazı hakim sınıf partilerinin veya reformcu güçlerin potasında eritilip, etkisiz hale getirilmesini istemiyorsak, kolları sıvalmalıyız. Egemen güçler bu potansiyeli edilgen hale getirmek, dejenere etmek için öteden beri kolları sıvadılar. Bir taşla iki kuş vurmaya çalıştılar. Bir yandan sahte vaadler ve siyasî mahkumların esasını dışta bırakan "kısmi af" taslaklarıyla tepkileri törpülemeye çalışırken, diğer yandan da "affedici-babacan"lar olarak kendilerini topluma yutturmaya çalıştılar. "Af" kelimesini bir yandan ağızlarından düşürmemeye itina gösterirken, diğer yandan bununla ezilenleri

uyutma, avutma işini oturtmaya çalıştılar. Seçim yatırımı olarak bazar harareti savunuyorlarmış şeklinde "af" olayına sarılır gözüktüler, ardından iş bitince gündeme getirmeye özen gösterdiler. Aslında onlar hiçbir şekilde "genel af"tan yana değillerdir. Çeşitli vesilelerle "74 affına" ilişkin gündeme getirdikleri görüşlerle devrimci, ilerici, sosyalistlerin cezaevlerinden çıkmalarından yana olmadıklarını beyan ediyorlar.

Ama ezilenler söke söke "Genel Af" talebini dayatmalı ve kazanmaya çalışmalıdırlar. Gücümüz her şeyi sarsmaya muktedirdir!

Özgürlüğün simgesi olan siyasî tutuklu ve mahkumların zindanları sarsan seslerine sesimizi, kör pencelelere, demir kapılara, hücrelere, prangalara meydan okuyan direnişlerini destekleme mücadelemizi daha da yükseltmeliyiz.

DEDEM DADALOĞLU

I-

*Dolu neyse çiçekli badem dalları için
odur sana zulmü paşanın
Gelecek baharı bekler badem dalları açmak
için*

senin yüreğin de öyle

II-

*Gün döner sabah olur
hükümü sürmez gecenin
ıssız kalan otağlardan
kuşların sesi gelir*

III-

*Uçan kuşlar türkü söyler
şevdaları türkülerindedir çünkü
kıvılcımlarıyla yangına döner gökyüzü
ışır dağ, ova...
sesleri ölümsüzlüktür*

IV-

*Şahinlere mezar oldu
toz duman içinde dağbaşları
Sahiplenmek de suç ölüleri
Gayrı suskunluk sardı obaları
Dadalsız nice olur yaylalar?*

Ayten Uyan

KÖHNEMİŞ ZİNDANLARDA ONURLU DİRENİŞ VE AİLELERİN DESTEKLEME EYLEMLERİ!

Veysel Can

Amerikancı komprador burjuvazi ve toprak ağalarının merkezci (Kemalist-İnönücü) kliğinin iktidara doğrudan el koyuşunun 8. yılına girdiğimiz şu günler, özgürlük mahkumlarının direniş bayrağını yükselttiği bir ana denk düştü.

12 Eylül paşalarının iktidar koltuğuna oturmasının akabinde, emekçi halkımıza yönelik baskıların akıllamaz boyutlarda artırılmasını da beraberinde getirdi. Bu 8 yıl boyunca işkence, katliam, saldırı operasyonları, tutuklamalar, darağaçları, zindanlar, mecburi iskân, yasaklar vb. bir çeşit vahşet katmerli bir şekilde uygulanmaya başlandı. Amaçlanan "dikensiz gül bahçesi" misali, toplumu tek düzeleştirme, sömürüye, zulme, ses çıkarmama,

haksızlığa boyun eğdirmeyi dayatıyordu. Ekonomik ve demokratik tüm yasal hakların tırpan gibi biçildiği, yüzbinlerce işçinin zorla iş başı yaptırıldığı bir dönem oldu. Okuma yazma seferberliği adı altında Kemalist ideoloji kavrattılmaya, günde beş vakit askeri marşlarla toplumu baskı altında tutma, tüm topluma yönelik keskin nutuklarla açık ve gizli tehditler, astığı astık, kestiği kestik bir dönem başladı.

Sokak başları tutulmuş, arama bahanesiyle evler didik didik aranmış, şüpheli görülen gençler birer birer, onar onar toplanmaya başlanmıştı. Olanlar açık bir iç savaş görünümü ve halka karşı fiilen girişilen askeri bir hareketti.

Dur emrine uymadığı gerekçesiyle insanlarımız sokak ortalarında suçsuz yere öldürülmeye, köylerde "terörist" arama bahanesiyle tüm köylüler yağmur kar demeden yer-

lerde süründürülmeye başlanmıştı. Velhasıl bayramlar çoğalmıştı. İstiklal marşı söylenirken ayağa kalkmak vatana ihanetti ve anında cezas infaz edilmeye başlanmıştı.

İşkence tezgahları harıl harıl işleme başlamış, emniyet müdürlükleri, karakollar yetmemiş, okullar yurtlar ve işkenceye müsait tüm kamu yerleri işkencehanelere dönüştürülmüştü.

İstiklal Mahkemeleri tekrar açılmış, idamlar birer birer onaylanmış toplu davalar başlamış, mahkeme salonlarında dahi joplanmalar, tar taklanmalar devam etmişti.

Sözde "nizamı" sağlama gerekçesi, insanlığın, "özgürlüğü" tümüne yönelmişti. Sözde "can" ve "mal" güvenliğini sağlama gerekçesi gösterilmekteydi.

Lakin olanlar ne "can" güvenliğini sağlama, ne de "mal" güvenliğini sağlama idi. Haraç-mezat, tefe-

ci tüccar halkı soyup soğana çevirmiş, ücretler dondurulmuş, yeni yeni patronlar peydah olmaya başlamıştı.

Dahası dört başı mahmur 12 Eylül'cülerin iktidara el koymasından saatlerce önce Amerika'nın Sesi Radyosu darbe haberini veriyordu. Perdenin ön tarafına geçen merkezci Kemalist-İnönücü klik, sarsılan devlet otoritesini yeniden tesise, reorganizasyona başlamıştı.

Evet bu olanlarla emekçiler, ezilenler yeni karşılaşmıyorlardı. TÇ tarihinde her dönem böylesi uygulamalar olmuştu ve olacaktı da. 12 Mart'larla, 12 Eylül'lerle idam, işkence, katliam, talan, milli zulüm, zindan, yasaklar daha da koyulaştırılmış olsa da, bütün TC tarihinin ayrılmaz parçaları olarak günümüze kadar devam edegelmiştir.

Komprador patron ağa devletinin önemli kurumlarından olan cezaevleri, Nazi Almanya'sının toplama kamplarını aratmayacak biçimde baskıların, katliamların yaşandığı yerler olmuştur. Bugün de hâlâ en koyu biçimde sürdürülen baskılar, insanlığın varlığına yönelmiş, insanlık onuru ile köhnemiş, çürüyen ideolojinin çarpıştığı alanlar olmuştur. Bir tarafta esirler, diğer tarafta teçhizatlı düzen bekçileri. Buna rağmen özgürlük mahkumlarının onurlu, şerefli direnişleri yükselmiştir.

Cezaevlerinde tutsak özgürlük savaşçılarının direnişleri tüm dünya ezilenlerinden destek görmüş, ülkemizde de özellikle aileleri, yakınları nezdinde ön plana çıkmıştır. Ailelerin bu mücadelesi de bastırılmaya, aileler oğullarına, kızlarına, eşlerine sahip çıkmamaları için joplantı, saçlarından sürüklenmiş, DGM'lerde yargılanmaya başlanmıştır.

Evet, özgürlük mahkumlarının insanca yaşamı için mücadele ederken, kendileri özgürlük mahkumları olmuşlardır. Mahpusların onurlu bir yaşam sürdürmeleri doğrultusunda mücadele yürütenler mahpus olmuşlardır.

Bir avuç komprador patron ve toprak ağalarının siyasi temsilcilerinin yasaklarının kalkması için referandum aldatmacası piyasaya sürülüşken, zindanlarda onbinlerce si-

yasi mahkum ve tutuklu üzerinde de koyu bir baskı ve yasaklar zinciri koyulaştırılarak sür git devam ediyordu. Grevler, operasyonlar ve binbir çeşit yasak zinciri arasında cici demokrasinin propagandası yapılıyor, "Evet"lerle "demokrasi"nin geleceği vaadleri ayyuka çıkıyordu. Sanki bu filmi daha önceleri yüzlerce kez seyretmiştik te, acaba hafızalarımız mı yanıyordu? Zaten başımıza ne gelmişse bu cici "demokrasi" yüzünden gelmişti ya. Ölüm, zindanlar, zulümler, sürgünler, her şey ama her şey bu "demokrasi" yüzündendi. Anlaşılan, kimine demokrasi, kimine sopa veriliyordu bu demokrasilerde. Bir avuç kompradorun, holding sahibinin daha da zengin olmasını garanti altına alan bir demokrasiydi bu.

Ailelerin cezaevlerindeki açık grevlerine destek olmak amacıyla İstanbul, İzmir, Ankara'da giriştikleri eylemleri çevik kuvvetin çevikliğiyle aileler tutuklanmış, saçlarından sürüklenmişti.

İstanbul'da Sağmalcılar Cezaevi önünde toplanan aileler, açık grevine başlamış, içerde oğulları, dışarda da kendileri bu mücadeleyi sürdürmekteydiler. Polisin olaya müdahalesi, Güney Afrika'nın beyaz Botha rejiminin polislerini aratmayacak kadar sert ve acımasızdı. SAÇlardan sürüklenme, joplama, tekmeleme, ağza alınmadık küfürleriyle analarımızın 14'üne yakını aldılar. Halen yargılanmaları DGM'de sürmektedir.

Yine bu olayın arkasından ailelerin Sultanahmet parkında 3 günlük oturma eylemine başlamaları, düzenin bekçilerinin rahatsızlığını hemen üzerlerine çekmişti. Lakin eylemin gördüğü büyük ilgi ve destek, ilk iki günün akşamına kadar seslerini çıkarmalarını engellemiştir. Eylem öylesine coşkuyla sürüyordu ki, an geçmiyordu ki bir destek mesajı, destek telgrafı Türkiye'nin dört bucağından gelmesin. Ziyaretler, aydınların ve desteklemeye gelen tüm insanların destek konuşmalarıyla eylem sürüyordu. Marşlar, türküler, coşkunluğa coşkunluk katarak, anaların şiirleri, içerden tahliye olan özgürlük mahkumlarının oruçlarını ve meydana bozmaları, içerdeki oğul-

larının, aslanlarının mesajları ailelere moral ve güçlerine güç katıyordu. Çevreden geçen turistlerin bile büyük bir desteğini alan eylem, Almanya'dan cezaevlerini ve durumu yerinde incelemek için gelen avukat ve parlamenterlerin de eyleme aktif desteğini vermeleri ve günlük basın da eylemin kendisi ve içeriğinin geniş yer alması anaların büyük bir başarısıydı.

Eylemin ikinci akşamı saat 22 civarı yüzlerce polis tarafından etrafı kuşatılan analara "bu yaptığınız toplantı ve gösteri yürüyüşleri yasasına aykırıdır, beş dakika içinde dağılın, yoksa farklı işlemler yapılabilmektedir" denilerek başta ziyaretçiler tartaklanarak uzaklaştırılmaya çalışılıyordu. Sanki eylem o gece başlamıştı. 2 gündür süren eylem "toplantı ve gösteri yürüyüşleri" yasasına aykırı değildi de, o an yasaya aykırı oluvermişti. Yine ziyaretçiler arasında olan Alman parlamento üyesi "Yeşiller Partisi" milletvekili ve avukatların da tartaklanması ibret verici bir olaydı. Cici "demokrasi"-mizin yasalarını koruyanlar görevlerini başarıyla ifa ediyorlardı.

Analardan en sonunda topluca kalkarak Las Petkim-İş Sendikası'nın Laleli şubesinde geceleme için harekete geçtiler. Yoldan durdurulan halk otobüsüne bindiler. Sabahleyin saat 11 civarı tekrar eylem yeri olan Sultanahmet parkına gelen aileler, aradan yarım saat geçmeden yine çevik çemberine alındılar. Bu arada uzunca bir süre polisler aralarında geçen tartışma sonucunda aileler topluca vilayete yürüyerek, vali yardımcısı ile görüştüler. Buradan da Gazeteciler ve Yazarlar Sendikası'nın toplantısına giden aileler, aydınlar ve yazarlarla görüştüler.

Aileler aylık siyasi dergi temsilcilerinin de desteklediği dilekçeli "Ankara Yürüyüşü"nü örgütlemeye başlamışlardı. 31 Ağustos Pazar günü saat 11'de Sultanahmet parkında toplanan 1000'e yakın kalabalıkla aileler buradan Eminönü'ne kadar yürüyerek otobüslere bindiler. Otobüslerle Deri-İş Sendikası'nı ziyaret ederek grevci işçilerin de katılımıyla Çanakkale'ye doğru 3 otobüs dolusu ana yola koyuldu. Yol boyu marşlar, türküler, koyu soh-

betler anaları kenetlemişti sanki birbirine. Evet, Türkiye devrim tarihine altın harflerle yazılabilecek bir mücadelenin başlangıcıydı. Analar da üzerlerine düşen görevi yerine getiriyor, sanki yürüyüşlerinin sonunda verecekleri kurbanı önceden kestirircesine kararlı ve yılların verdiği hayat tecrübesi ışığında yürüyorlardı.

İlk durak Çanakkale idi. Otobüsler feribottan indikten yaklaşık 100 m sonra durdu. SHP önünde basın bildirilmesini okuyan üç otobüs dolusu ana, şehir merkezinde teker teker yürümeye başlamışlardı. Polis şehir içinde hiçbir müdahale göstermezken, Belediye önünde tekrar arabalarına binen analar, Çanakkale Cezaevi önüne yaklaşırken arabalardan tekrar indiler. Burada polis müdahalesi ile karşılaşmalarına rağmen, anaların yaptıklarının yasa dışı olmadığını söylemeleri üzerine grup grup yürümelerine izin verildi.

Cezaevinin tam önüne gelen analar, başlarındaki beyaz baş örtülerini özgürlük kuşları gibi uçurdular havalarda. Dalgalandı beyaz kelebekler. Yankısını demir parmaklıklar arkasından sallanan kızıl bayraklarla buldular analar. Coşmuştu analar, cezaevi alarma geçmişti, düdüğü sesleri, siren sesleri, isyan vardı isyan. Analarından biri söylüyor, görüyorum görüyorum, oğlumu görüyorum. Bir diğeri, hayır hayır o bizi görüyor, beni görüyor.

Cezaeviyle anaların arasında 1 km. gibi uzun bir mesafe olmasına karşın anaların direncini, mücadelesini, başeğmezliğini simgeleyen başörtülerin içerden mahkumların kırmızı havlu ve yastık kılıflarıyla, gömlekleriyle yanıt vermeleri... böylesine bir özlem gidermeden güzel daha ne düşünülebilirdi ki... Yeter ki bu olay analara. Otobüslerine binen analar bu morallerini halk türküleriyle, marşlarla süslediler. Özgürlüğün simgesi ve kıvanç dolu o yaşlı vücutları bir genişleşmişti ki; tek dişi kalmış canavarla bile boğuşabilir, onu yere serebilirlerdi artık.

Ve gecenin bir yarısında Bursa'ya gelindi. Bursa'daki dostlarla kucaklaşıldı özlem giderildi. Bursalı dostlar anaları evlerine konuk etti-

ler.

Sabahleyin otobüslerin yanında toplanmaya başlayan analar, kendilerinden önce bazı sivil giyimlilerin çevrede otobüs beklediklerini gördüler. Varsın olsun, analar alışkınlıklar böyle şeylere, ne denli sivil olsalar da onları bir yerlerden tanyorlardı. Yoksa evlatlarına bir şey mi yapmışlardı sivil giyimliler?.. Kimbilir belki!

Toplandıktan sonra otobüslere binilerek yollara düşüldü. Ayaklardaki demir çarıklar eskikip delininceye dek yollarda olacaktı analar. Çünkü yolun sonunda özel olarak evlatları, genel olarak da insanlık onuru vardı.

Yürüdü otobüsler! Amaç Bursa Cezaevi'nin önünden şöyle bir geçmekti. Gerçi Çanakkale'de olduğu gibi Bursa'da özgürlük mahkumları analarının, bacılarının ve eşlerinin geldiklerini göremeyeceklerdi ama, olsun, kokularını alırlardı, sıcaklığı ulaşırdı analarının, bacılarının, eşlerinin.

Cezaevine yaklaştığında, cezaevinin yola bakan sınırı da bir-iki adım aralıkla jandarmalar dizilmişti. Üç araba dolusu jandarmanın da yolda otobüslerin arkasında olduğu görüldü. Dört adet de sivil giyimlileri taşıyan sivil otolar da vardı. İnmedi, indirilmedi analar otobüslerinden. Zaten uzaktan bir selam da yeterdi özgürlük mahkumlarına...

Bursa'dan Eskişehir yoluna düşüldü. Seyahat özgürlüğü, bireyin

temel özgürlüklerinden olmasına karşın ve yasalarda teminat altına alınmasına karşın polis bu yasayı dahi ihlal ederek, tutuklu ve hükümlü yakını ailelere psikolojik baskı yapma sevdasındaydılar.

Düşünün bir kere, ülkemizin orasında burasında zırt-pırt dolaşan, resmen kimliği meçhul, ama halk tarafından Amerikalı olduğu bilinen bu herifler, ipten boşalmış danalar gibi serbest ve özgürce at oynatırken bu memlekette, bizim kendi memleketimizde gezmemiz sakıncalı idi. Dahası, Ağrı Dağı'nın tepesinde Nuh'un Gemisini arayan baylar, burnunu oramıza buramıza suntu-suzca sokarken, izlenmezken, yüreği evlat acısıyla, evlat hasretiyle yanan analar niçin izleniyorlardı. Yoksa o heriflerden değil de analardan mı korkuyorlardı?.. Ve yol boyu sanki bayrak yarışı yapıyormuşcasına Çanakkale polisleri il sınırında Bursa'ya, Bursa güvenlik güçleri Eskişehir'e, Eskişehir'de Ankara'ya teslim ediyorlardı. Bu teslim etmeler sanki 4 x 100 bayrak yarışı idi.

Eskişehir'e gelindiğinde polisin katı tutumu artmıştı. Tartışma, itişme, kakışma, joplama zaten bu yolculuğun ayrılma bir parçası olmuştu. Polis, anaların çoğunu bırakmadıysa da, bir kısmı Eskişehir SHP il binasına kadar yürüdüler. SHP binasında basın bildirilerini okuyan analar, polisin tutumunu kınadılar. SHP binasını kordon altına alan po-

lis, giriş çıkışları denetlemeye başlamıştı. Bu arada SHP'liler de gerçek yüzlerini sergilediler. Analara nazikçe burada kalınmayacağı uyarısı yapıyordu. En sonu gece, Eskişehirli dostların da yardımıyla iki ayrı otelde polisin denetiminde geçirildi.

Ve sabah erkenden yola çıkıldı. Bu yolculuğun değişmez bir parçası da polisin video çekimiydi. Bir ananın "bunlar ne film çekip duruyorlar" demesine karşılık bir diğer ana, "tarihin filmi çekiyorlar" şeklindeki yanıtı, halkımızın bilincinin ve mizah gücünün basit bir parçası idi.

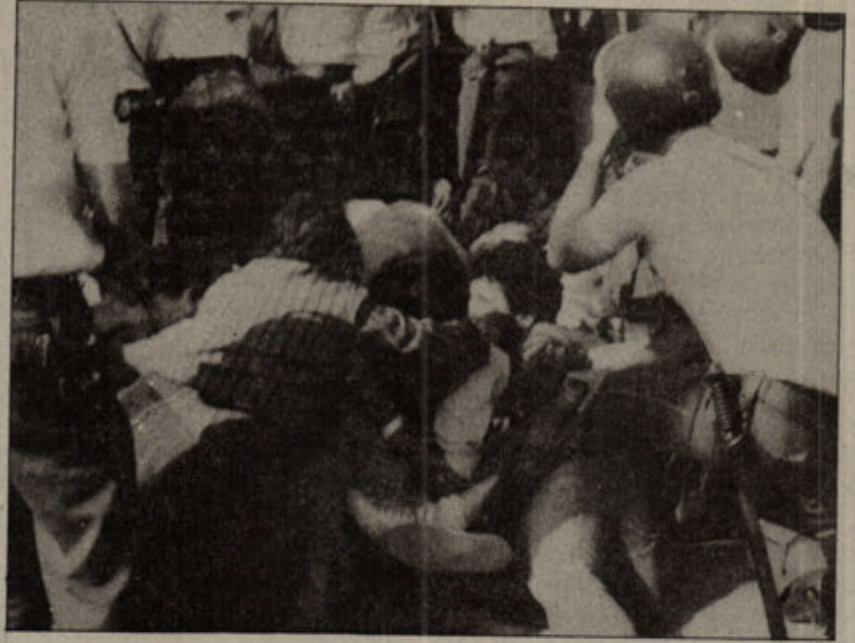
Ankara'ya 5 km. kala, gereksinim molası verilmek istendiyse de, polis müdahale ederek, yola devam ettirildi. Ankara'da hipodrum önüne gelen analar, burada engelleniyordu. Analar polisle tartışarak yasal haklarını kullanmak istediklerini, yasadışı herhangi bir şey yapmadıklarını belirtmelerine karşın, polisin yanıtı jop, tekme ve yumruktu. Hem de hedef gözetmeden kadına mı, kıza mı, hastaya mı? Analar yerlere oturarak birbirlerine kenetlenmiş, birbirlerini bırakmıyorlardı. Polis daha çok genç gördüklerine yönelmişti. Analar bırakmıyor, polis joplayarak çekiştiriyordu. Orada fenalaşan bir anayı kenara fırlatıverdi polis ve oturan anaların üzerinde tepinmeye başladılar.

Sonra yaşlılardan küçük bir grup serbest bırakıldı, 70'e yakını da tutuklanmıştı. Serbest kalan analar, TBMM'nin önüne gittiler. Meclis'in önünde konuşma yapan analar, polisin tavrını kınadılar. Analar Meclis polisinin müdahalesine rağmen "ya gözaltına alınan mahkum yakınları serbest bırakılır, ya da biz buradan ayrılmayız" diye direttiler.

Bu sırada mücadelenin onurlu, yılmaz şehidi DİDAR ŞENSOY şunları söylüyordu: "YA ARKADAŞLARIMIZI ALIRIZ, YA DA ÖLÜRÜZ BURADA"!

DİDAR ana dediğini yaptı. 7 saat sonra da aileler serbest bırakıldı. Sorun bir şehit vermişmiş anlaşılan.

Gerçekten de DİDAR ŞENSOY'un ölümü hiçbir şüpheye mahal vermeyecek şekilde polisin jopları ve tekmeleri sonucunda, hastalığının da etkisiyle öldürülmüştü. Herşey-

den önce, hasta bir insanın dövülmesi insanlığın neresiyle bağdaşabilirdi? Düzenlenen otopsi raporu, şeker komasından öldüğünü gösteriyordu. Elbette kurşunla, ya da kafasına vurularak olamazdı. Zaten polisin tartaklanması sağlıklı bir vücutta sahip birinin hemen oracıkta ölmesini gündeme getirmezdi. Ayrıca niye diğer analar değil de DİDAR ŞENSOY ölmüştü. DİDAR yerlerde sürüklenmiş, yuvarlanmış, tek melenmiş, dövülmüştü. DİDAR ŞENSOY ölümünden birkaç dakika önce darp izlerini basına göstermiş, fotoğrafları çekilmişti.

Yine bu olayda kamu görevi olan basın mensuplarının tartaklanması, Cumhuriyet muhabiri Ali Tevfik Berber'in kamarasının taşlara çarptırılarak parçalanması ve bir gözünün kör olabilecek şekilde zedelenmesi bu iktidarın gerçek yüzüdür.

Kendisi gibi yüzlerce Didar Şensoy'la yola çıkan Didar Şensoy'un vermek istediği dilekçe insanlık onurunun korunması ve savunulmasını içeriyordu. Elbette verilen dilekçeyle insanlık onuru artık çiğnenmeyecek anlamına gelmiyordu, ama bir mücadele idi bu. Yani, insanlık onurunun korunması, savunulması, baskıya, işkenceye, zulme karşı çıkmaları sonucunda dövülmüşler, joplantılmışlar ve bir şehit vermişlerdi.

Boşuna mı demişler "altının kıymetini sarraf bilir" diye! Ziyarı yok, onlardan insanlık onuru adına hiçbir şey beklenmeyeceğini bilen analar, amaçlarına çoktan ulaşmışlardı.

İzmir'deki Hasan Tahsin anıtı önünde yapılan oturma eylemi ise, polisin tartaklanması, joplama sonucunda 16 ailenin tutuklanmasıyla sonuçlandı. Bir kısmı bırakılan anaların, bir kısmı da DGM'ye sevk edildi. Bu olayda da basın mensupları tartaklanmıştı. Üstelik dergimiz muhabiri de tartaklanarak tutuklanmış, filmlerine el konulmuş, teypte ki analarla yapılan röportajlar silinmişti.

Didar Şensoy, gerçekten de 12 Eylül sonrası kitlelerin öfkesinin meydanlara dökülmesinin başlangıcıydı. 500 binin üzerinde kitlenin katıldığı bir sessiz yürüyüşle kaldırılan cenaze, yürekte kabaran öfkenin mezarda taşmasıyla son buldu. Polis kordonu altında yürüyen kitle, mezarlıkta attığı sloganlar ve marşlarla taçlandırmıştı yürüyüşünü. Didar ablanın uğurlanışı, Didar ablaya yakışır bir biçimde olmuştu.

Ülkemiz karanlığında bir ışık daha parladı, anaların mücadelesi, şehitler vererek yürüttükleri bu mücadele, işçi sınıfı önderliğinde yürütülen halk demokrasisi mücadelesinin bayrağını kızılaştırıyor.

HAK KAZANIMI, BUGÜNKÜ SENDİKAL POLİTİKAMIZ VE DİSK ÜZERİNE

Ali Dolunay

En devrimci sınıf, korkunç derecede gözüpek, sabırlı ve kadirbilir sınıf, işçi sınıfıdır. Onun bağrında, ona yönelik yapılan en mütevazı, en küçük bir çalışma, gelecekte parlak bir kavga kıvılcımı olarak çıkar meydana. Onun bağrında yapılan irili ufaklı tüm çalışmalar, gelecekte birleşik, kudretli bir güç olarak çıkar meydanlara. Bir çok aydınımız, işçi sınıfının 12 Eylül'den sonra gasbedilen hakları karşısında sustuğunu, sesini yükseltmediğini ileri sürerek ona karşı olan küskünlüğünü ilan ediyor. Aydınlarımızın yüz akı, yiğit demokrat Aziz Nesin bile işçi sınıfını bu noktada eleştiriyor. Geçenlerde, düzenlenen bir plenumda konuşurken eleştirisini bir fıkrayla somutlaştırdı. Açıkta karnı guruldayan Bektaşî ruhlu bir vatandaş, iş arıyor bulamıyor. En sonunda Anadolu köylerinden birinde mollalık yaparak geçimini sağlamayı kafasına koyuyor. Ama molla olabilmek için de bir mucize gösterip keramet sahibi olduğunu şalvarlı kasketli kalabalıklara ispat etmesi gerekiyor. Bunun için kara cübbesinin geniş kol yenine iki kuş gizliyor. Bir taneisini sezdirmeden çıkarıp, cemaatin huzurunda kafasını koparıyor. Okkalı bir tükürükle kopardığı kafayı yerine yapıştırıyor ve el marifetiyle ölü kuşu zulalarken diğerini aniden uçuruyor. Bu "ilahi" güç karşısında çarpılan cemaat, vatandaşımızı derhal köyün imamı ediyor. Gel zaman git zaman imam efendi yükünü tutuyor ve köyden ayrılmanın uygun bir yolu üzerinde düşünmeye başlıyor. Kurutulmuş boş koyun barsaklarını balon gibi şişiriyor.

İple boğum boğum yaparak küçük baloncuklar dizisi halinde beline bağlıyor. Aziz bir günde, tam cuma namazında, cemaatin önünde namaz kıldırırken, her eğilişte bir küçük baloncuk patlatıyor. Tabii cemaat imam efendinin böyle mübarek bir günde, her rükûya gidişini bir çatlamayla taçlandırması karşısında öfkeye kapılıyor ve ayağa kalkarak imamı yaka-paça camiden dışarı atıyor. İmamlığına son verilen imam efendi, köyü terkederken geriye dönüp şöyle diyor: Yaaaaaa böyledir işte, bir tükürükle gelen bir osurukla gider.

Aziz Nesin işçilerin gasbedilen hakları karşısında suskun kalmalarını, hiçbir kıpırdanış göstermemelerini, söz konusu hakların mücadele ile söke söke alınmamış olmasına, tepeden inme gelmesine bağlıyor. "İşçiler elbette ki mücadele etmişlerdir. Ama temel haklar yukardan indirilmedi. Çetin mücadeleler sonucunda kazanılan haklar kolay kolay gasbedilemez" diyor. "Bunun içindir ki, bir tükürükle gelen, bir osurukla gitmiştir".

Bu görüş aslında Türkiye aydınlarının büyük çoğunluğunun görüşüdür. Militan, genel devrimci safalarda da bu görüşü savunanların sayısı bir hayli kabarıktır. Fakat biz bu görüşe iki bakımdan katılmıyoruz. **Birinci olarak**, tarihte hiçbir zaman sömürücü sınıflar, ezilen ve sömürülen sınıflara, haklarını, bırakılmıyacak temel haklara, en küçük hak kırıntısını dahi kendi paşa gönülleriyle vermiş, bahsetmiş değillerdir. Onlar bu hakları, ya ezilen ve sömürülen sınıfların mücadeleleri sonucunda, ya da kendi gelecekleri açısından potansiyel bir tehlikeyi önlemek amacıyla vermek, tanımak zorunda kal-

mışlardır. Aksini iddia etmek sınıf mücadelesinin özünü, yasalarını kavramamak, sömürücü sınıfların ruhunu, sınıf güdüsünü kavramaktır. **İkinci olarak**, Türkiye işçi sınıfının yüzelli yıllık geçmişi grev dalgalarıyla doludur. Osmanlı ve Cumhuriyet kurşunuyla, işçi ölüleriyle nişanelidir. 1980'lerin, 1920'lerin grev dalgalarını, direnişlerini, şehitlerini unutabilir miyiz? Altmış ve yetmişli yılların yoğun grevlerini, fabrika işgallerini, kitlesel sokak çatışmalarını, dizi dizi ölümlerini unutabilir miyiz? Egemen sınıflara soğuk korku terleri döktüren 15-16 Haziran işçi direnişini unutabilir miyiz? Küçük bir direniş tek başına bir şey değildir ama, belirli bir tarihsel süreçte ortaya çıkan sayısız direnişin topyekün birleşik gücü, egemen sınıfları geriletken, tarihin tekerleğini ileriye doğru iten kudretli, yaratıcı bir güçtür.

İşçi sınıfının, 12 Eylül'den sonra gasbedilen hakları karşısında harekete geçmediği, direnmediği doğrudur. Bunun böyle olmasında modern-revizyonist ve sarı sendika ağalarının önemli bir payı vardır. İşçi sınıfını, onların mücadele örgütü olan sendikalarda egemenlikleri altına alan bu sendika aristokrasisi işçilere 'uslu durmayı', 'provakasyona gelmemeyi' öğütlemişlerdir. Sarı sendika ağaları ise, 12 Eylül hükümetine bakan vererek bu hükümetin işçi sınıfı içindeki kolu haline gelmişlerdir. Gasbedilen haklar karşısında böylesi bir suskunluk, sadece Türkiye proletaryasına özgü değildir. Dünya proletaryasının mücadele tarihinde bu tip suskunluklar çoktur. Her halükârda şurası açıktır ki, Türkiye proletaryası şimdiye kadar ne kazanmışsa bileğinin hak-

kıyla kazanmıştır. Bundan sonra da gasbedilen haklarını bileğinin hakkıyla geri alacak ve daha da genişletecektir.

Şu andaki hareketliliği bunun bir göstergesidir. Yavaş yavaş doğrular ve doğrulduğu zaman da ustaca yürür.

Sınıf bilinçli işçilerinin sendikalar konusunda izleyeceği bugünkü politika berrak olmalıdır. Parlak hayallere değil, süper devrimci niyetlerin belirlediği gösterişli şemalara değil, mevcut gerçeklere dayanmalıdır. Biz sınıf bilinçli işçilerin sevk ve idaresinde bulunan sınıf sendikacılığında yanayız. Sendikal alandaki bütün faaliyetlerimiz, yönetimde proleter devrimcilerin bulunduğu güçlü bir sınıf sendikacılığının yaratılması politikasına hizmet etmelidir.

Mevcut durum, bugün sendikal alanda önünüze hangi somut görevleri çıkarıyor? **Herşeyden önce**, yönetimine sarı sendika ağalarının çöreklediği büyük bir işçi sendikasıyla, Türk-İş gerçeğiyle karşı karşıyayız. Bugün, sınıf bilinçli işçilerin sendikal alandaki temel görevlerinden birisi, Türk-İş içinde çalışmak, işçileri bilinçlendirmek ve güç toplamak olmalıdır. Kuşkusuz Türk-İş'in bazılarının savunduğu gibi sınıf sendikasına, sınıf konfederasyonuna dönüştürülmesi hayaldir. Türk-İş, düzenin işçi sınıfını uyuşturma ve kontrol mekanizmasıdır. Düzen güçleri için bu mekanizmanın güvenliği vazgeçilemez bir öneme sahiptir. Bununla birlikte Türk-İş içinde güç toplamak, sendika ağalarına karşı ciddi bir muhalefet yaratmak, bazı işkolu sendikalarını sınıf sendikalarına dönüştürmek mümkündür. Böylesi sabırlı, uzun vadeli, çetin bir görevden yan çizmek, savsaklamak sınıf bilinçli işçiler için affedilmez bir hata olur. **İkinci olarak**, sınıf bilinçli işçiler, şimdiden, döğüşü küçük ve cılız da olsa, bağımsız sendikalar kurma politikasına önem vermelidirler. Bağımsız sendikaların birçok yerde kurulması zorunluluğu kendisini dayatacaktır.

Bu ve benzeri çalışmalar, toplanan güçler, güçlü bir sınıf sendikasının yaratılmasına kanalize edilmelidir. Çeşitli sarı sendikalar içinde toplanan güçler sağda solda kurulan

bağımsız sınıf sendikalarıyla birleşerek tek ve güçlü bir sınıf sendikasının yaratılması perspektifiyle, şevkle çalışmalıdır. Bizim gibi yarı-sömürge ülkelerde, legal planda, güçlü bir sınıf sendikası yaratmak, tüm siyasi engellere karşın mümkündür ama, alabildiğine çetin bir iştir. Sendikal faaliyet, sonu gelmez küçük sorunlarla, güncel didinmeler ve ayrıntılarla yüklü, sağlam sabır ve irade isteyen, iğneyle kuyu kazmayı andıran bir faaliyettir. Bu faaliyet, sınıf bilinçli işçilerin en iyi unsurlarından oluşan, profesyonel ruhlu kadrolarını, kendi politikası ve ideolojisiyle donanmış deneyimli kadrolarını gerektiriyor.

Sarı sendikalar içinde doğru bir mücadele taktiği izlenmelidir. Bu sendikalarda, egemen sınıfların uzantısı durumunda olan sarı sendika ağaları mücadelenin baş hedefidir. Bunlarla aralarında çelişkiler olan ve bunlara karşı muhalefette kalan modern revizyonist sendikacıları baş hedefin içine almak, her ikisini aynı sepete koymak yanlıştır. Modern revizyonistlerin yönetimde olduğu sendikalarda ise baş hedef kuşkusuz modern revizyonist sendika ağalarıdır. Kör, kaba, sol sekte bir politika bizi tecrit eder. Sendika aristokrasisi arasındaki çelişkilerden ustaca yararlanmalıyız. Ama bunu yaparken, inatla, sınıf bilinçli işçi hareketine ve ideolojisine yabancı olan tüm görüş ve akımlara karşı kesintisiz bir ideolojik mücadele vermeliyiz. Bizim sendika aristokrasisine karşı birlikte hareket edebileceğimiz ilk güçler, modern revizyonizme karşı açıktan tavır alan devrimci güçler olacaktır. İttifak kuracağımız güçleri, tarafsızlaştıracağımız ve karşıımıza alacağımız güçleri iyi test etmeliyiz. Karşıımıza alacağımız güçler, yani hasım güçler arasındaki çelişkilere de hassas ve tahlilci bir ruhla yaklaşmalıyız.

Sınıf bilinçli işçilerin sevk ve idaresindeki sınıf sendikacılığını ve böylesi bir sendikacılık ruhunu iyi kavramalıyız. Bilinçsiz işçilerin sevk ve idaresinde olan sınıf sendikaları da vardır. Ama birincisiyle ikincisi arasındaki farka dikkat etmeliyiz. Birincisini, proleter devrimci politika ve ideolojisiyle donanmış bir

kadro sevk ve idare etmektedir. Ve bu sendikanın tabanındaki işçilerin alınına aynı politika ve ideolojinin ışığı vurmaktadır. Yürüyüşü bilinçli, perspektifi ve programı geniştir. İlkeli, militan ve esnektir. Ama ikincisi, sendikanın birinci sendikaya dönüşmesi çok daha kolaydır. Kendi sınıf çıkarını hırsla benimseyen, gerici düşüncelerin etkisinde az kalan işçiler, kendi ideolojisini kolay ve iyi kavrar. Yeter ki ısrarla, sabırla anlatılsın.

Sınıf bilinçli işçilerin sevk ve idaresindeki sınıf sendikaları, sosyalist partinin, devrimci sınıf mücadelesinde yer alan en seçkin yol arkadaşlarıdır. Kuşkusuz tam bir askeri disiplinle komutan ve er ilişkisi içinde olamazlar. Bu mücadelede bağımsızlıkları, bağımsız inisiyatifleri vardır. Ama o görkemli yürüyüşte kendi öncü müfrezelerinin saflarındadır ve omuzları birbirine değmektedir.

Sınıf bilinçli işçilerin sevk ve idaresindeki sınıf sendikalarını, ülkemizdeki bağımsızlık ve demokrasi mücadelesinin dışında düşünmek gülünç olur. Ülkenin bağımsızlığa kavuşması sorunu, toprak sorunu, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı sorunu, kısacası emperyalizm ve faşizm sorunu, başka bir deyimle emperyalizm, komprador kapitalizm ve feodalizm sorunu, bu sendikaların önüne koyup konuştukları, çözümünü yolunda mücadeleye atıldıkları sorunlar olacaktır.

Söz konusu sınıf sendikaları, üyelerini örgüt ve mücadele ruhuyla, pratiğiyle yoğuran, kendi öncü müfrezesine kadro ve sınanmış sıra neferleri sağlayan sendikalardır. Bunun içindir ki, okul gözüyle bakmalıyız bu sendikalara. Üzerinde çekiçle kızgın demir yoğrulan zorlu bir örs olarak görmeliyiz. Ama demiri yoğuran, bileyen, ona ısıltı ve yön veren, onu hamlelerin ve zamanın hakimi kılan, işçi sınıfının eylem kılavuzu olan ideolojisidir, dünya görüşüdür.

Proletaryayı sınıf sendikalarında örgütlemenin yolu, somut ve temel taleplerin gerçekleşmesi için verilen mücadelelerden geçecektir. Proletaryanın ve tüm çalışan yığınların ekonomik, sendikal, demokratik ve

siyasal hakları için verilen çok yönlü, militan mücadelelerden geçecektir. "Proleter devrimci hareket eylemine her zaman reformlar uğruna mücadeleyi katar ve katmalıdır. Fakat proleter devrimci hareket, 'bütünün bir parçası olarak reformlar uğruna mücadeleyi, özgürlük uğruna ve sosyalizm uğruna devrimci mücadeleye tabi kılar', Reformları amaç edinmez; reformları devrimi başarmak için araç olarak kullanır. Bu anlamda, devrimci mücadelemizin alanı ve olanakları genişletmek anlamında işçilerimizin mücadelesi yeni demokratik devrim mücadelemizin bir parçasıdır." İşte bizi bu noktada, diğer oportünist, revizyonist, reformist vb. akımlardan ayıran kalın çizgi budur. Reform, reformcunun varlık şartıdır. Eğer onda bir devrimcilik varsa bu bir maske ya da güç toplama aracıdır. Reformcu kaçınılmaz olarak düzene tabidir. Egemen güçlerin, sıkıştıklarında devreye sokacakları müstakbel yedek güçüdür. Devrime karşı bir "alternatiftir". Devrimci güçler için reform egemen güçlere karşı mücadelede kullanılacak bir araç, "devrimi pekiştiren bir araç, devrimci çalışmanın daha da gelişmesi için bir dayanak"tır. Çevremizdeki güçlerin dünya görüşleri ve pratiklerine bakarsak, kimin devrimci, kimin reformcu olduğunu kolayca anlarız.

Demokratik halk iktidarının gerçekleşmesi yolunda ilerlerken, tüm halk sınıf ve tabakalarının acil ve temel haklarının kavgasını vere vere ilerleyeceğiz. Bugünkü şartlar da proletarya için bazı temel haklar uğruna mücadeleleri şöyle sıralayabiliriz:

1- Proletaryaya ve tüm emekçi halka tam bir söz ve örgütlenme özgürlüğü uğruna mücadele,

2- Toplu sözleşme, grev ve özgürce sendikalaşma haklarına vurulan faşist prangaların kırılması ve bu hakların tüm çalışanlara tanınması uğruna mücadele,

3- Lokavtın yasaklanması uğruna mücadele,

4- Halk grevi, dayanışma grevi ve daha önemlisi genel grev hakkı üzerindeki faşist yasakların kaldırılması uğruna mücadele,

5- İşçi sınıfını açlığa mahkum eden, onun yaşam seviyesinin yükselmesini, demokratik ve sosyal gelişmesini engelleyen yasaların kaldırılması uğruna mücadele,

6- İş güvenliğinin ve işyeri sağlık tedbirlerinin artırılması, sigortasız işçi çalıştırmanın yasaklanması ve SSK'nın demokratikleştirilmesi uğruna mücadele,

Bu hakları daha da çoğaltabilir, genişletebiliriz tabii...

Bugün aydınlanmış, ileri işçiler arasında tartışılan sendikal sorunlardan bir tanesi de DİSK'in açılıp yeniden faaliyete başlaması sorunudur. DİSK Türkiye proletaryasının en uyanık, en mücadelecı kesimlerini bağrında toplayan bir konfederasyondur. 15-16 Haziran, DGM'ye karşı direnişler ve önemli grevler, çatışmalar, oportünist, revizyonist sendika ağalarının dizginleme çabalarına rağmen DİSK işçilerinin eseri idi. DİSK, sınıf sendikacılığına inanmış, ama bu sendikacılığı ruhu ve boyutlarıyla tam kavrayamamış, işçilerin konfederasyonuydu. 12 Eylül'cülerin DİSK'i kapatması boşuna değildi. Bugün birçok DİSK'li işçi, DİSK'in açılmasını savunurken, hareketin ilk dönemlerinde 12 Eylül'cülerle karşı kılıcı kıpırdatmayan oportünist, revizyonist, reformist önderlerini lanetle anıyor. Bu önderlik, konfederasyonu "aman uslu durun" politikasıyla, 12 Eylül'cülerin insafına terketmişlerdir. "Aman uslu durun" politikası, DİSK'i 12 Eylül'cülerin hüsmünden kurtaramamıştır. Generaller böylesine "takdire şayan", "beklenmedik" usluluk karşısında adeta şaşırılmışlardır. Yürürken arkasında 15-16 Haziran ve nice çetin direniş abideleri bırakarak ilerleyen bir konfederasyon nasıl olur da böylesine bir hareket karşısında böylesine uysal davranabilirdi. Modern revizyonistlerin ve yandaşlarının aslında gayet normal olan bu teslimiyetini Türkiye işçi sınıfı lanetle anacaktır. Onların alınları bu tip kara lekelerden dolayı kapkara dir.

DİSK'in açılmasını desteklemeliyiz. Çeşitli kliklerin DİSK'in açılması için çaba sarfettiklerini biliyoruz. Bunların önemli bir bölümü DİSK'in eski ağalarıdır. Bu ağaların bir

bölümü "Sovyet" modern revizyonizmine bağlıdır. Bir bölümü, DİSK'i SHP'nin bir yan kuruluşu haline getirmek isteyen sosyal demokrat sendika ağalarıdır. Bunların yanında aynı uğraş içinde olan başka küçük oportünist klikler de vardır. Tüm bu çabalara rağmen, 12 Eylül'cülerin kapattığı DİSK'in açılmasını savunmalıyız. DİSK'in açılmasına karşı çıkan, DİSK'li işçilerin Türk-İş içinde erimesini ya da sendikasız, dağınık bir yapı olarak kalmasını savunan görüşler, görüşü ne olursa olsun, özünde 12 Eylül'cülerin görüşüdür.

Sınıf sendikacılığına inanmış, nispeten ileri işçilerin, çok geniş bir konfederasyon içinde, sevk ve idaresinde egemen sınıfların uzantısı sarı sendika ağalarının olduğu sarı bir konfederasyon içinde erimesinden DİSK gibi geçmişe şanlı mücadelelerle dolu bir konfederasyonun çatısı altında toplanması çok daha iyidir ve böyle bir şey sınıf mücadelesine hizmet eder. Ama sınıf bilinçli işçiler, geniş işçi yığınlarına geçmişte DİSK'in başına çöreklenen ve yeniden çöreklenmek için harekete geçen revizyonist sendika aristokrasisinin iç yüzünü taktiklerini bıkmadan, usanmadan, sabırla açıklamalıdır. Modern revizyonistlerin hakim olduğu sendikalarda değişik görüşlere ve gruplara karşı amansızca bir baskı uygulanıyor. Hatta bu, sarı sendika ağalarının rahmet okutuyor. Geçmişte bunun en tipik örneği, Kemal Türkler'in başında bulunduğu Maden-İş Sendikası'nda ortaya çıktı. Rus modern revizyonizmine yamayan her sendikacı aynı baskı politikasını benimliyor. Benimsemeyen ise sendikanın kumanda merkezinde biraz zor tutunuyor. Politikanın ve ideolojinin ruhu, onu benimseyen her ruha öz ve biçim verir. Onun büyüünden, "ayartıcı" kudretinden yakasını kurtarabilecek herhangi bir kabadayı ruh var mıdır yeryüzünde.

Sonuç olarak proletaryanın bilinçli unsurlarını, sendikal faaliyet gibi sabır ve irade gücü isteyen uzun vadeli, çetin bir görev bekliyor. Güçlükler, yokluklar, aksilikler, kara cereyanlar içinde Kalevala'nın

Devamı 47. sayfada

Yeni Çözüm Dergisine Açık Mektup:

“YAŞAMAK İÇİN ÖLMESİNİ BİLMEK GEREK”

-Ö.O. Sırasında Cezaevinde bulunan bir Devrimci

“**Y**aşamak için ölmesini de bilmek gerek”. Çok güzel bir söz. Yeni Çözüm dergisine Haziran 87 sayısında bu başlıkla bir röportaj yayınlandı.

Sınıf mücadeleleri tarihi, yüzbinlerce tanıyla binlerce insanın seve seve halk için, devrim için ölüme gittiğine tanıktır. Baskının, zulmün, olduğu her yerde direnişler, onurlu mücadeleler yükselmiştir. Tarih insanın metafizik inançlar uğruna bile ölüme gittiğine tanıktır. Onlar ekşiyle fazlasıyla doğrusu ve yanlışıyla devrimci geçmişin, devrimci mirasın bir parçasıdır. Halklar nerede ne zaman sömürü ve zulme karşı isyan bayrağını yükselttiyse, egemen sınıfların vahşetiyle, azgınca saldırılarıyla, katliamlarıyla karşılaştı. Ne zaman baskılara sömürüye boyun eğdiyse, eskisinden daha kötü bir sömürünün zulmün pençesinde inledi. Boyun eğmenin istisnasız her günü bir öncekinden beter oldu. Her yenilgi halkları daha da bildi. Geleceğin daha büyük direnişlerinin habercisi oldu.

Devrimci mücadelenin her yenilgisinde, halkların sırtından hançerlenmesinin büyük payı olmuştur. Halklar sırtlarında “dostlarının” açtığı yaraların izlerini taşırlar. Bu izler bize dostunu düşmanından ayırdetmenin, zaferin ilk şartı olduğunu öğretmiştir. Bu izler bize zararlı ve kararsız dostlarla, dost görünümü düşmanları ayırdetmesini öğretmiştir. Aynı zamanda kararsız dostları sabırla, canla, başla devrim-

den yana çekmenin nedenli önemli bir görev, başarının ilk koşullarından biri olduğunu öğretmiştir.

Genel olarak Türkiye devrimci hareketinin tarihi ve 12 Eylül sonrasında yaşanan süreç de, bu genel doğruların bir kere daha ispatlanmasıdır. Devrimci mücadele sahnesinde yalnızca kendisini görenler, varsa da yoksa da ben anlayışında olanlar, elbette şöyle bir çevrelere bakıp da kim dostum, kim düşmanım diye düşünmeyi akıllarından geçirmezler. “Dünyanın merkezinde benim, başka kimse yok.”

12 Eylül öncesinde devrimci mücadele içerisinde bizler de yer aldık, işçi sınıfının ve halkın yükselen devrimci mücadelesine gücümüz yettiğince önderlik etmeye, geliştirmeye, zafere ulaştırmaya çalıştık. 12 Eylül’ün estirdiği rüzgarlar bizlerin de üstünden geçti. Biz de işkenceleri, zindanları yaşadık. Bizler de direndik. Bizler de ... bizler de ... bizler de... Kibirli küçük-burjuva aydını görmek istemese de bu gerçek objektif bir gerçektir. Biz bunu ispatlamak sevdasında değiliz. İçinde bulunduğumuz koşulların ne denli zor, ne denli ağır olduğunu biliyoruz. Sırtımızda taşıdığımız ve taşımaya and içtiğimiz yükü, bizi görmek istemeyen kibirli küçük-burjuva aydın taşımıyor. “Sosyalist” eskilerin yeniden piyasaya çıktığı, bilinen türküleri yeniden okumaya başladığı, kitleleri akıl almaz bir hayasızlıkla, cesaretle, burjuva legalizminin fosseptik çukuruna sokmaya çalıştığı bir zamandayız. Devrimci mücadeleyi sürdürenlerin tavuk boğazlar gibi boğazlandığı bir zamanda, ağzını açıp tek söz etmeyenlerin, Demirel’in özgülüğü için halkı mavî oy

vermeye çağırdıkları bir zamandayız. Diyarbakır zindanlarında devrimci ve yurtseverlerin çığlıkları, isyan ateşleri duvarların yüreğini parçaladığı, ama bu “Sosyalist” vatan evlatlarının ölü sessizliğini bir türlü bozmadıkları bir zamandan geçtik. Şimdi bu “Sosyalistler” muhalefete önderlik görevine soyunuyorlar.

Bedavadan önderlik anlayışı, anlaşılan yalnız bizim kibirli küçük-burjuvalarımızda değil, 12 Mart döneminde de ideolojik saflaşmadaki yerini çok çok iyi gördüğümüz, “Sosyalist kurultay” palavralarıyla devrimcileri ve halkı hakim sınıfların içkisine meze olarak sunan “önderlerle”, onların günümüzdeki “neslinde” de var. Hakim sınıfların demokrasi kırıntılarına, ateşe tapan ilk insanın ruh haliyle yaklaşan “Sosyalist önderler”: bedavadan önderlik yok! Yanıbaşımızda çığlıklar yükselirken, sizlerin nelerle uğraştığınızı herkese anlatacağız.

İşte bunlar ve böyleleri ortalıkta dolanırken “yaşamak için ölen” arkadaşlarla hiç mi hiç böyle bir polemige girmek istemedik. 12 Mart’ın komplo uzmanları, teşcilli revizyonisleri, geçmişin devrimci mücadelesine hayasızca saldırıyor. THKP-C Doğuşu ve İlk Eylemleri yayınlandı. Doğru, yanlış içindekiler hakkında bir yorum yapmıyoruz. Önemli olan şudur: Komplo uzmanlarının varlık koşulu ve elbette ki onların komplocu ideolojilerinin varlık koşulu, kitlelerdeki devrimci ruhun, direniş geleneğinin sönmesi, teslimiyetin, pasifizmin, uslu oturmanın kara bayrağının burçlarda dalgalanmasıdır. 12 Mart’ta İbrahim Kaypakaya’ya komployu reva görenler, 12 Eylül öncesi devrimci-

leri ev adreslerine kadar hakim sınıflara ihbar edenler, demokrasi çanağından kemirmeye izin aldıkları zaman, sevinçten ne yapacaklarını şaşırır, kuyruklarını sallaya sallaya havlarlar. Efendileri kafalarına bir sopa indirdikleri zaman ise, masum ve üzgün bir kenara sinerler. Ama yürek bu dayanamaz ve efendileri gene affeder. Bu defada aştan güç bularak, af öncesindeki isyanlarını, aslında boyun eğmediklerini gülümseyerek anlatmaya başlarlar. Halkımızın gözünün içine baka baka yalan söylemeye devam ederler. Aslında pek inanılacak şeyler değildir ama özgürlük mahkûmlarının ve savaşçıların en küçük bir mücadelesinin azgınca bastırıldığı bir ortamda inananlar bulunur.

Bunlar piyasada çiftetelli oynamaya devam ederken ölümlerinin ihtilalci ruhuna herkesten çok saygı duyduğumuz arkadaşların miraslarını haklı olarak sahiplenilenlerle böyle bir polemige girmek istemedik. Ancak devrimcilerin hayatlarının sanki başka bir şey yokmuş gibi -siyasi sermaye olarak kullanıldığı, bu dört yiğit devrimcinin ölümünden hakim sınıflardan ve kendi siyasi görüşlerinden ziyade sosyalistlerin ve devrimcilerin sorumlu tutulmasına seyirci kalamazdık. Dileriz devrimcilerin hayatları bundan sonra duygu sömürsünün aracı olarak kullanılmasın. Devrimciler inandıkları dava uğruna seve seve ölüme giderler. Ama röportajın genel havasından öyle anlaşılıyor ki, ölüm orucu hakim sınıfların rehabilitasyon politikasından çok "teslimiyetçiliğe" karşı gelişmiş. Halk saflarındaki dost sınıfların ve bunların siyasi temsilcilerinin birbirlerine karşı ideolojik mücadele yürüttüklerini biliyorduk. Halk içindeki çelişkileri çözmek için eleştiri-ikna metodlarının kullanıldığını biliyorduk. Ancak daha önce, hiçbir şekilde ölüm orucu biçiminin tercih edildiğine tanık olmamıştık. Kibirli küçük-burjuvalardan dostlarını ayırmasını beklemiyoruz. Dostlarına karşı ölüm orucu yöntemini kullananlardan bunu beklemiyoruz zaten. Ölüm orucu niçin dostlara yani "teslimiyetçilere" karşı? Bu röportajın ölüm orucunun başarılı olarak değerlendirdiği bö-

lümde kendini ele veriyor. Buna daha sonra değineceğiz.

Şimdi kısaca ölüm orucuna kadar olan gelişmeleri özetleyip, bazı noktalara değinmek istiyoruz.

12 EYLÜL SONRASI SÜREÇTE İSTANBUL CEZAEVLERİNİN DİRENİŞ ÇİZGİSİ:

12 Eylül, binlerce devrimciyi, halktan-devrimden yana olan herkesi, soluduğu havayı, yediği ekmeği savunan, insanlığını savunan herkesi işkencelerden geçirdi. Öldürebildiğini öldürdü, öldüremediğini, asamadığını zindanlara doldurdu. Devrimcinin bedenini zincire vurmamak mümkündür ama onun beynini zincire vurabilecek bir güç yoktur. Hakim sınıflar onların beyinlerini de zincire vurmak istedi. 12 Eylül sonrasında hakim sınıfların bu hevesi, devrimcilerin "ıslah edilmesi", "adam edilmesi", "topluma kazandırılması", "rehabilitasyon" politikalarında ifadesini buldu. Onlar, devrimcileri kişiliklerinden arındırmak, robot durumuna getirmek, alışageldikleri üzere, kendileri gibi düğmeyle idare edilen onursuz kişiler haline getirmek için elinden geleni ardına koymadılar. İstanbul zindanları genel olarak onurlu direnişlere sahne oldu. Elbette teslimiyeti ve boyun eğmeyi de yaşayanlar oldu.

Toplumumuz, yekpare bir bütün olmadığına göre, zindanlara doldurulan devrimcilerde yekpare bir bütüne ait değildi. Farklı sınıf ve tabakalardan oluşuyordu. Kuşkusuz direnişe katılanlar da, teslim olanlar da zindanlara doldurulan bu bütün içerisinde idi. Hatta zindanlarda direnme siyasetini seçenleri bir yana bırakalım, teslim olanlar dahi yekpare bir bütünü temsil etmiyor, farklı farklı siyasi gruplarda, ideolojik görüş açıları itibarıyla birbirlerine yakın siyasi gruplardan oluşuyordu. Bunlar İstanbul zindanlarında azınlıktaydı.

Direnışı seçen devrimci çoğunluk için bu koşullarda birleşebilecek bütün noktalarda birleşip, siyasi grubun kısa vadeli çıkarlarını bir yana bırakmanın gerekliliği açıktır. Ancak şu da inkâr edilemez bir ger-

çektir ki; İstanbul zindanlarında yükselen her direniş, bütün olumlu yönlerine rağmen, kaçınılmaz olarak, direnişe katılan grupların kısa görüşlülüklerinden oluşan lekelerin izlerini üzerinde taşır. Örgütlenen her direniş, örgütlenme öncesinde, farklı sınıf ve tabakalardan gelen siyaset ve gruplar arasında yoğun tartışmaları, ideolojik-siyasi mücadeleleri gerektirmiştir. Bunların kimisi uzun sürmüştü, kimisi kısa sürmüştü, hakim sınıfların baskısının dozajı bu süreyi şöyle veya böyle koşullandırmıştır. Saldırının en üst boyutlarda olduğu ve tüm hayasızlığıyla yöneldiği zamanlarda gevezelik etmenin yararsızlığı, kanıtlanmayı gerektirmeyecek kadar açıktır. Böyle zamanlarda siyasetler arasında saflaşma daha belirgin, direniş ve teslimiyet eğilimleri daha açık, daha net, siyasetler arasında gereksiz ve kırıcı tartışmalar daha azdır. Buna karşılık, saldırının nispeten daha yumuşak olduğu zamanlarda, durum bu yumuşamanın oranına bağlı olarak tersidir.

Devrimciler hakim sınıfların "rehabilitasyon" politikasına karşı, kimi zaman fiili direniş biçimleriyle, hiçbir yaptırıma boğun eğmeyecek, yerine göre yumruğa yumruk, tekmeyle tekmeyle, barikatlarla, ileri sürülen her yaptırımın tam da tersini yaparak, yani bilfiil direnerek aktif bir biçimde kendilerini savundular. Kapı-pencere kırma, asker yaralama davalarından bu arkadaşlar da bilgi sahibidirler. Kimi zaman da, saldırılar yoğunlaştığında özü itibarıyla pasif bir direniş biçimi alan Açlık direnişleriyle, düşmana karşı saldırıya geçtiler. Yani bazen aktif biçimlerle kendilerini savundular, bazen pasif biçimlerle saldırıya geçtiler. Ama hiçbir zaman boyun eğmediler, onurlarını, kişiliklerini düşmana teslim etmediler. Oysa ölüm orucu şehitlerinin TAYAD'lı yakınlarının dergiye yazdığı bir başka yazıya göre ise, durum bunun tam tersiydi. Bunlar direnirken, öbürleri teslim olmuşmuş. Yeri gelmişken bir-iki aktarma yapıp bu konuyu geçip devam edelim.

"...işte böylesine ürkek çoğunluğun değil sesini çıkarmak, başını dik tutup dolaşmadığı bir dönemde

(abç) tutuklu ve hükümlü aileleri olarak..."

"...Abdullah Meral'in ölümü karşısında kayıtsız kalmasın, tavır alsınlar istiyorduk. Ama nerede? Üstelik açık görüşe çıkarılırken çırılçıplak soyularak, makat kontrolü yapılarak çıkarlar vardı. Dost da düşman da T.T.E. giymenin artık cezaevindeki işkencelerle ilgisi olmadığını anlamıştı."

Yazının genelinde direnen devrimci çoğunluk hedef alınıyor. Bu çoğunluk karalanıyor, siyasi intihara prim vermedikleri için çamurlanıyor. Direnen çoğunluğun, "ürkek çoğunluğun", "başını dik tutup da dolaşamadığı" söyleniyor. Acaba bu çoğunluk hazırola mı geçti? İstiklal marşı mı söyledi? Kendisini asker olarak görüp "komutanım mı" dedi? Ayrıca Abdullah Meral öldüğünde bu çoğunluk henüz elbise giymemişti. Bu çoğunluk ölüm orucu bittikten on ay sonra Nisan 1985'te

elbise giydi. Öyleyse Apo öldüğünde görüşe çıkanlar, kıçlarını uzatıpta kontrol ettirenler bağımsızlardı. Bağımsızlara karşı savaş açtıysanız söyleyinde boşuna uğraşmayalım. Yok öyle değilse, devrimci dürüstlükten vazgeçtik, sizi bir insan olarak dürüst olmaya çağırıyoruz. Tarihte yalana, dolana, iftiraya başvuranların kimler olduğu pek iyi bilinir. Bu arada sözümüzün şehit yakınlarının değil de, bunları bu insanlara dikte ettiren, gözünü dar grup çıkarlarının bürüdüğü kibirli küçük-burjuvaya, inkarcılığa olduğunu belirtelim.

Baştan aşağıya, dar grup çıkarları hamurunda mayalanmış, kibirli küçük-burjuvanın gözlerini sakın inkarcılık bürümesin. O zaman kendini merkez ilan eder, her şeyi ben yaptım der, varsa da ben, yoksa da ben der. Yanımda yöremde kim var, kim yok diye bakmasını hiç mi hiç aklından geçirmez. İşte böyleleri

kendilerini bedavadan "önderlik" mevkisine oturturlar. Tüm olumlu şeylerin kendilerine ait olduğunu sanırlar.

Yukarıda, İstanbul zindanlarındaki devrimci direnişlerin, bütün olumlu yönlerine rağmen, şu ya da bu ölçüde dar grup çıkarlarının izlerini de üzerlerinde taşıdıklarından bahsetmiştik. Şimdi bunlara da kısaca değinmemiz gerekiyor.

Arkadaşlar, siz daima en ihtilalci olansınız, en devrimci olansınız. El üç günlük savunursa, siz beş günlük savunursunuz. El otuz derse, siz kırk dersiniz. El atom derse, siz nötron dersiniz. Daima herkesten birkaç gün önce eyleme başlar, öbürlerine önderlik edersiniz(!). Siz üç gün önce başlamazsanız, öbürleri teslimiyete, yılgınlığa ve hatta ihanete bile giderler! Siz yolu açarsınız, onlar nasıl olsa peşinizden gelirler. Gelmeyenlere zaten tanrıdan rahmet dilemekten başka yapacak bir şey yoktur. Sanki siz üç gün önce eyleme başlayınca veya başlamadan önce yanibaşınızdaki öbür devrimciler eğilip te askerlerin ayağını öpüyordu. Onların da direnişten yana olduklarını siz de çok iyi bilirsiniz. Ama sabırla, özveriyle, tüm direnenlerin kolkola direnişe başlamalarını sağlamak, aradaki dostluğu ve diyalogu özellikle eylem öncesi geliştirerek tam bir moralle direnişe başlamak zor iştir değil mi? Üstelik o zaman bedavadan önder olmak da pek inandırıcı olmaz. Nasıl olsa hakim sınıflar olanca gücüyle saldırmaya devam ediyor ve devam edeceği de belli. Biz üç gün önce başlayalım da diğerleri de gelir peşimizden. Bütün direnişlerde bu arkadaşların böyle bir anlayışla hareket ettiklerine yüzlerce devrimci tanıktır.

Metris'in açılışındaki direniş öyle olmadı mı? Daha sonraki böyle değil miydi? Sağmalcılar'ın açılışındaki direniş nasıl başladı? Sağmalcılar'a sevkle birlikte direnişin başlaması çok ilginçtir. Önder durumundaki devrimciler Sağmalcılar'a sevk olmadan önce, aralarında hemen açlık direnişine başlanmaması yönünde anlaşmamışlar mıydı? Ama buna rağmen sevk ertesi günü, Metris'e Sağmalcılar'da

başlamayan direnişin başladığı haberi gelmişti. Metris bu haberle nasıl da Sağmalcılar'ı desteklemek için açlık direnişine başladı. Metris'i açlık direnişine başlatan bu palavra haber nereden çıkmıştı? Hatırladığımız kadarıyla bunun sorumluluğunu taşıyanlar hiçbir zaman samimi olarak hesabını vermediler. Tabii Metris'in başlamasının hemen ardından, Sağmalcılar da kendi kendisi için direnişe başladı. Böyle başlayan bir direnişin sonuçlanması da başlamasından pek farklı olmadı. Biz bu direnişin sonuçlanması sırasında taşıdığımız sorumluluğu samimi olarak ortaya koymuştuk. Ama aynı samimiyeti, bu arkadaşlar da dahil birçokları göstermedi.

Evet arkadaşlar, yıllarca süren kibirliliğinizi, varsa yoksa ben anlayışınızı, dışınızdaki herkesi hiçe saymanızı, bütün bunlara devrimci kitlenin yıllarca nasıl katlandığını, bunları da anlattınız mı TAYAD'lı yakınlarınıza? Anlatmadınız ama, biz anlatmaya devam edelim.

Kuşku yok, bunlar bizim ölüm orucu karşısındaki tavrımızı belirleyemez. 1984 senesindeki açlık direnişi, sonra ölüm orucuna dönüşen açlık direnişi, aynı arkadaşların gelenekselleşen kibirliliği ile başladıysa da küçük-burjuvazinin kibirliliği bizim bu eylem karşısındaki tavrımızı tayin edemez. Önemli olan eylemin içeriğidir. Biz destek vermediyseniz bu içerik yüzünden vermedik. Verdisek de gene bu yüzdendi.

Biz o dönemde TTE saldırısının püskürtülemeyeceğini düşünmüyorduk. TTE saldırısı her ne kadar, daha önceki saldırılardan daha ciddi, kapsamlı ve hakim sınıflar açısından kamuoyunda meşruluğu daha kolay yutturulabilecek bir saldırı idiyse de, devrimciler her ne kadar önceki eylemin yenilgisinin, moral bozukluğunun etkisini üzerlerinden atmamış olsalar da, direniş saflarında yığınlık ve bağımsızlaşma önemli bir gelişme göstermiş olsa da, gene de kitlesel bir Açlık Direnişi ile bu saldırıyı püskürtmek, kitleye moral kazandırmak mümkündür. Aleyhimize olan başka koşullar da olmasına rağmen, kitlesel direnişin zafere ulaşması ya da zafer yolunu açması mümkündür. Örneğin "aydın",

"sosyal demokrat" vb. geçinenler ölü sessizliğinde ısrar ediyorlardı. İçerideki -yurt içindeki- sindirilen muhalefet henüz yeni yeni canlanma belirtileri gösteriyordu. Varlığını sınırlı da olsa koruyan sosyalist ve devrimci örgütler henüz yedikleri tokadın etkisinden sıyrılıp kendilerine gelebilmiş değillerdi. En önemlisi, o zaman eylemci kitlenin, yani direnen çoğunluğun moral durumu idi. TTE hakim sınıfların asıl saldırısı değil, asıl saldırının ardından gizlendiği "güzel" bir perdeydi. Kamuoyunda rehabilitasyon politikası, yani bilfiil işkence, baskı, savunma hakkının engellenmesi vb. rahatlıkla teşhir edilebiliyordu. Ama bunlar açıktan açığa yapıldığında, hakim sınıflar başarısız oldu. Oysa TTE perdesinin altında gizlenince çok güzel kamufle edildi. Elbiseyi kamuoyunda firara karşı önlem vb. diye yutturdular. Mahkeme, ziyaret, avukat, mektup vb. belalar bir çırpıda önlenmiş oldu. Asıl sorun açıktır ki elbise değil, elbisenin ardında gizlenen saldırıydı. Asıl onursuzluk, asıl teslimiyet buydu. Ama görünüşte sorun TTE üzerinde odaklanıyordu. TTE'den dolayı bilinçsizce sarfedilen bütün küfürler, içini dökmeler, çamur atmalar, kara çalmalar hep bunun görülememesinden kaynaklanıyor.

Kuşkusuz avantajlarımız da vardı. Her şeyden önce, ziyaretçi kitlemiz bizlere duygusal olarak da bağlanmış olsalar, kararlı bir destek oluşturuyorlardı. Yurtdışında sağlam bir devrimci demokrat kamuoyu -Türkiyelileri kastediyoruz- vardı. Hakim sınıfların birçok cinayeti açığa çıkmış, önemli ölçüde teşhir olmuşlardı. Diyarbakır ve Mamak'ta da azgınlaşan saldırılar, ölüm oruçlarına yolaçmış, şehitler verilmiş, bunlar kamuoyuna mal olmuştu. Oralarda ölüm oruçları geniş bir kitlesel katılımı desteklenmişti. İşte bu koşullarda İstanbul'da da kitlesel bir açlık direnişinin şansı vardı. Bununla ilgili olarak arkadaşlarla aynı düşünücedeyiz. Yazıda şöyle söyleniyor. Sorulması gereken soru sorulduktan sonra deniyor ki; "...Bütün yollar denenmişti. Denenmemiş bir yol daha vardı. Bütün siyasi grupların, en azından çoğunlu-

ğunun katılacağı toplu bir kitlesel açlık grevi belki de bu aşamada direnişin yolunu açar..."

Aslında kitlesel açlık direnişinin dışında, bireysel kahramanlıkların başarı şansının olmadığı açık bir gerçektir ve doğal olarak açlık direnişinde kitleselliğin sağlanmadığı yerde, fiili direnişe devam etmek ve süreci kitlesel direnişin şartlarını oluşturma yönünde değiştirmeye çalışmak tek çıkar yoldu. Bunun içinde sabırlı olmak ve bazı kayıpları göze almak gerekiyordu. Uzun bir fiili direnişe sabrı olmayanlar dökülecekti elbette, ama, sanki bunlar açlık direnişinde sağlam mı kalacaklardı? Onun için sabırla, canla başla, çoğunluğu sağlamaya çalışmak gerekiyordu. Ama küçük burjuva aceleciliğiniz bu doğru taktiğin hayata uygulanmasına engeldi.

Açlık direnişinin gene eskisi gibi oldu bittiyle başlatılmaya çalışılması, bu defa eski itibarını kaybetti ve bu defa birkaç gün sonra da olsa kitlesellik sağlanamadı ve TTE saldırısının püskürtülmesinin tek yolu olan kitlesel açlık direnişi umudu da böylelikle suya düşmüş oldu. Başkaları, birilerinin burnu sürtülsün diye destek vermemiş olabilir. Bu bizi ilgilendirmez. Ancak biz bu anlayışla hareket etmediğimiz kendi siyasi hattımıza bağlı kaldığımız için, direnişi, direnen kitlenin genelinin desteğinin sağlandığı zaman destekledik. Ancak direniş kitleselliğini yitirip ölüm orucuna dönüştüğü zaman, desteğimizi çekti. Çünkü; artık ölüm orucunun hak almak, saldırıyı püskürtmek için değil de, kaybolan grup prestijini kurtarmak için olduğu ortadaydı. Ta başında direnişin taleplerini kabul ettiremeyeceği, ucuz kahramanlıklarla değil de, ancak kitlesel bir direnişle zafere erişebileceği hiçbir kuşkuya yer vermeyecek bir biçimde görülüyordu. Öyleyse biz, kendisini kaybolan grup prestiji için feda eden devrimcileri şakşaklayamazdık. Aslında hak alamayacağınız belliydi ama, siz gene de güle güle gidin diyemedik. Biz siyasi intiharı alkışlayamazdık. Ölüm orucunu niye desteklemediğimiz rahatlıkla anlaşılabilir. İnandığı yolda ölümü kucaklayan devrimcilerin hayatları, duygu sömürsü-

nün aracı olarak kullanılıyorsa, siyasi sermaye olarak kullanılıyorsa, deriz ki, boşuna uğraşmayın, başka bir şeyiniz kalmadıysa bırakın bu işi.

Yazının bir yerinde "...direnış saflarında çıkan gedikler giderek büyüyordu. Direniş saflarında bazı sorumsuz siyasi grupların kendi psikolojik-moral durumlarını felaket tellallığına dönüştürmeleri, umutsuzluk, yılgınlık yaymaları direnişin durumunu daha da kötüleştiriyordu..." deniyor. Yazının az ilerisinde ise şu satırları okuyoruz; "...toplu bir kitlesel açlık grevi belki bu aşamada direnişin yolunu açar, kuşatmayı kırar, bağımsızlaşmanın önüne geçer, İstanbul cezaevlerinin "Mamaklaşmadan" koruyabilirdi." (abc)

Bu satırları karşılaştırdırca ister istemez, insanın aklına merdi-kıptinin hikayesi geliyor. Birisi, ne zaman çıkıp kitlenin morali bozuk, yenilgiyle sonuçlanan direnişin etkisi daha silinmedi, güvensizlik var vb. derse, arkadaşlar felaket tellallığı diye fer yadı koyuyor. Ama gene aynı arkadaşlar, kitlesel eylemi gerekçelendirirken, onun tek çıkar yol olduğunu ileri sürerken de "Mamaklaşmanın önüne geçmekten", "bağımsızlaşmanın önünü almaktan" vb. sözediyorlar. Direnişe başlamak için kitlenin moral durumunu hesaba katıp, bunun önünü almaya çalışırsan felaket tellallığı oluyor, ama kitlesel açlık direnişinin zorunluluğunu anlatırken "Mamaklaşma" tehlikesi "bağımsızlaşma" tehlikesi bu arkadaşların aklına geliyor. "Kitlenin durumu iyidir, moral yerindedir, bazı gruplar kendi psikolojik durumlarını felaket tellallığına dönüştürüyorlar, aslında kitle eylemi kalırdırabilir." "Eyleme başlamak niye zorunluydu? Çünkü "Mamaklaşma" tehlikesi vardı! Platform değişince tesbit de değişiyor." Çifte standart siyaset sahnesine ne zaman girdi bilmiyoruz ama, böyle acemice kullanıldığına da hiç tanık olmamıştık. Hem cezaevlerinin geldiği aşamayı, "Mamaklaşma" tehlikesini, "bağımsızlaşma" olgusunu, artan saldırılarla birlikte artan bu tehlikeleri sayfalarca anlatacağsın, hem de bazı sorumsuz siyasi grupların kendi psikolojik, moral durumları-

nı felaket tellallığına dönüştürdüklerinden bahsedeceksin. Anlaşılan, bunlar ne dediklerini hiç bilmiyorlar. Kendilerinin dışındakileri hiç saymaya, oldu bitti eylemlerle üç-beş günün propagandasıyla kitlelerini önder biziz palavralarıyla uyutarak ayakta tutmaya, devrimci kitlelerin birliğinin bozulmaması için bunların kaprislerine yıllarca tahammül gösterilmesine öylesine alışmışlar ki, bu defa başarısız olunca daha çok iz tutsun diye hangi çamuru atacaklarına karar veremiyorlar.

Demek "...her yol açlık grevine, onun yetmediği yerde ölüm orucuna çıkıyordu." Demek "...bu noktada direnişten kaçmak, tek tip elbise giymek isteyen bazılarının dediğinin tersine, böyle bir direniş için kararlı ve cesaretli adımlar atmak, direnişin o anki durumu ve geleceği için siyasi cinayet olurdu. Direnişi değil tersine, geri çekilme yolunu seçseydik, direnişin boynuna geçirilecek ipi devlete kendi elimizle vermiş olurduk." Demek siz cesaretli ve kararlı adımlar attınız, direnişi siyasi ölümden, ipten kurtardınız da hiç kimsenin haberi yok. Böylesine koyu bir inkarçılıkla gizlenen direnişçiliğin, aslında teslimiyetçiliğin tersyüz edilmiş bir biçimi olduğunu söylemeden geçemeyeceğiz. Onlar tek çözüm yolu olan kitlesel açlık direnişi için var güçleriyle uğraşmak yerine, eski "ben yaptım oldu" tavırlarına gene devam ettiler, kendi grup çıkarları için 83 Ağustos direnişinde parçalanan birliği, bir kez daha parçaladılar ve böylelikle bu çözüm yolunu da tıka-mış oldular. Bunların en keskin devrimciliği, en büyük ihtilalciliği, görünüşteki bütün heybetine rağmen, teslim olmanın, umudu kesmenin tersten görünüşüdür.

Direnişin başarılı olarak değerlendirildiği bölüme gelelim. Arkadaşlar ölüm orucu ile Mamaklaşmanın önüne geçtiklerini, bağımsızlaşmayı önlediklerini, dört yıllık direnişin kazanımlarını koruduklarını, TTE aldatmacasını teşhir ettiklerini, kuşatmayı yardıklarını sanıyorlar. Gerçi bunlardan kimsenin haberi yok ama, gene de olsun, arkadaşlar kendilerini öyle görüyor ya bu yeter. Direnişiniz size neler getirdi, hakla-

rınızı alabildiniz mi diye sorulduğu zaman, sonucun başarılı olduğunu söyleyebilmek için kendilerini öyle sıkışmışlar ki, bu satırları yazarken buram buram terler döktüklerini, her kelimenin üstünde dakikalarca düşündüklerini söylesek, en küçük bir abartma yapmış olmayız. Bunları görelim.

"Direnişi bitirdiğimizde güncel talepleri esas olarak elde edemedik. Birçok sorunumuzu bağlayan tek tip elbise sorununu çözemedik. Ama yine de güncel taleplerimiz içinde yönetimle pazarlıklarımızda çözümlediklerimiz oldu."

"Ama direnişimizi salt hakları alamama yanıla ekonomist bakış açısı ve anlayışıyla ele aldığınızda başarısızlığından söz etmek mümkündür. Çünkü bu bakış açısıyla direnişimiz sonuçlanmış, baştan önüne koyduğu haklara ulaşamamıştı. Sorunlar çözülmemiş TTE'ye bağlı olarak yerinde duruyordu. Ama biz olaylara, direnişlere ve sonuçlarına ekonomizm penceresinden, reformizmin herşeyi güncel hak alımına indirgeyen anlayışıyla bakamayız. Çünkü biz devrimciydik. Bir direnişi politik sonuçlarıyla teraziye oturtuyorduk... direnişinin başarısını politik sonuçlarına göre ölçeceğimizi söylemiştik."

"Evet biz baştan ne söylediysek ona göre hareket ettik ve politik kazanımları elde ettiğimizde direnişi haklar kısır döngüsüne hapsedmeden bıraktık." Bu zorlama satırları, aslında sahibinin bunları söylerken yürekten inanarak söylediğine hiç mi hiç inanmadığımız bu satırları çoğaltmak mümkün. Siz bu palavralarla gidip de TAYAD'lı yakınlarınızı kandırın arkadaşlar, başka hiç kimse inanmaz. Biz birbirimizi iyi biliriz.

Yukarıda hakim sınıfların TTE saldırılarının özünü, neye hizmet ettiğini, yani pasifikasyonu nasıl da kamufle etsin diye tezgahlandığını anlatmıştık kısaca. Sorun TTE sorunu değildi, bunu herkes biliyor, ama saldırı görünüşte TTE üzerinde odaklanıyordu. Diğer hakları almak, kesinlikle TTE saldırısını püskürtmeye bağlıydı. Eğer bu arkadaşlar sivrilik etmese de kitlesel direnişin yolunu tıka-masaydı, kitlesel di-

reniş de kaçınılmaz olarak TTE talebini merkezine oturtmak zorunda idi. En kötü ihtimal hakim sınıfların böyle bir direnişe de kesin bir kayıtsızlıkla yaklaşma ve ara çözüm olarak eşofman statüsüne bile yanaşmama ihtimali idi. Çünkü hakim sınıflar devrimci saflardaki moral bozukluğunu, iç çekişmeleri iyi biliyordu. Gerçekte direnişin politik değeri de buradan geliyordu. Bu gerçeği laf kalabalığına getirip aradan kaynatacağınızı sanıyorsanız aldanıyorsunuz. Aslında, yukarıdaki alıntılarda yenilgi titrek bir biçimde ve ekonomizm çamuru etrafa saçılarak ifade ediliyor. Direnişin en önemli politik sonuçlarından biri, Don Kişot'vari bir ucuz kahramanlıkla, gerçek çözüm yolunun, kitlesel direniş için sabırlı bir mücadele yürütme, onun olmadığı yerde fiili direnişe devam etme, böylelikle süreci gitgide kitlesel direnişe doğru devirme zor görevinin, grubun dar çıkarlarına feda edilmesidir. Ölüm orucu bu alternatifi ortadan kaldırmıştır. İnsanın kafasına öncü savaşı ve kitleye güvensizlik, yani öncüyü abartma, kitleyi hor görme illeti girmesin bir kere. O zaman bedava kendi kendini öncü ilan etmek için, mücadeleye önderlik(!) etmek için, kılıktan kılığa girmeden edemiyor. Gerçekte önder, kitleyi harekete geçirebildiği ve kitlenin üstünde değil tam da içinde yer aldığı zaman bir anlam taşır. Öncü savaşı anlayışı, toplumdaki her türlü pislği en ince ayrıntısına kadar görebilen, ondan nefret duyan, toplumsal koşullara bakmadan, yani objektif koşullara bakmadan, onu bir an önce ortadan kaldırmaya çalışan radikal küçük-burjuva aydın anlayışıdır. O ilk önce samimi olarak toplumu kurtarmaya çalışır, halkı ihtilal yoluna sürüklemeye çalışır, ancak halkı, devrim mücadelesinde başarılı olmak için, doğanın ve toplumun objektif kanunlarını iyi anlamak gerektiği gerçeği onu sıkır. Kendisinin yüzde yüz doğruyu yaptığından emindir ya, halk peşinden gelmezse halka küser, kızar ve hiçbir zaman da onu anlayamaz. Dolayısıyla öncü savaşına tapıp kitleyi hor görenler, aslında, eninde sonunda, önderliği de küçümsemeye varır. Bu dire-

niş, bu perspektif kavranmadan değerlendirilemez. Cezaevinde yalnız kendisinin bulunmadığı, başka sınıf ve katmanlardan, çeşitli çevrelerden vb. gelen insanların bir bütün oluşturduğu gerçeği, dolayısıyla bunların herbirinin farklı farklı direnme anlayışlarına, direnme kapasitelerine sahip bulunduğu, hepsinin aynı azmi taşımadığı gerçeği radikal küçük burjuva aydını pek ilgilendirmez. Her bir müttefiki sabırla eğitme, dostluğunu kazanma yolu ona zor gelir. Her birisinin nereye kadar dostu, nereye kadar dolaylı yardımcı olduğunu düşünmek biraz sıkıcı gelir. Bunları düşünmeyi teslimiyet, felaket tellallığı olarak değerlendirir. Ben bir kere başlayayım ve önder olarak görevlerimi yerine getireyim de, nasıl olsa diğerleri peşimden gelirler der. Gelmedikleri zaman ne olur? Neler olmaz ki arkadaşlar, neler olmaz ki? Bunun için Yeni Çözüm dergisinin Haziran sayısını okumak yeter. Aynı cümleden olmak üzere direnişin başarısızlıklarının nasıl temellendirildiğine bir göz atalım.

"...Ama direnişimiz diğer yanılla, güncel haklar elde etmek yoluyla -şimdilik- önemli sonuçlar almamıştı. Ama bu başarısızlıkta altına çizerek belirtiyoruz. En büyük pay, direnişimize katılmadıkları, destek vermedikleri gibi geri çekilmeyi ve "huzuru" bulmayı, hakları elde etmeyi devletin iradesine boyun eğmede arayanlarındı."

"Dikkat dikkat! Burası hiç sıkılmadan palavra atanlar -ve tabii ki bir de biz dinleyenler- bahçesi. Memnuniyetinizi bize, şikayetlerinizi dostlarınıza iletin." Demek ki küçük-burjuva bazen hatanın hiç olmazsa bir kısmını bile kendisinde aramayı aklına getiremiyor. Bu radikal küçük-burjuva ihtilalcisinin kitleye sırtını dönmesidir. Ona küsmesi, ona kızması, her şeyden onu sorumlu tutmasıdır.

Bu arada şunu da belirtelim, ölüm orucu eylemine, karşı-devrimci saflarda gerçekten de yakışsız tavırlara girenler de oldu. Biz bunları da, radikal küçük-burjuva aydınının kendine yakışır mücadeleyi seçmesi gibi, küçük-burjuvazinin teslim bayrağını dikmeye hazır, uzlaşıcı kes-

minin, düşmana yaltaklanması olarak değerlendiriyoruz. Radikal küçük-burjuva devrimcisi nasıl kendine yakışır tavır aldıysa, onun büyük kardeşi de kendine yakışır tavır aldı.

Arkadaşlar ölüm orucuna nasıl son verdiklerini de "biz o zaman söylemiştik" diyerek şöyle anlatıyorlar:

"...Yani şart, ya hak ya ölüm değildir Birçok ölüme rağmen istenen talepler yine alınmayabilir. Ölümlerin nerede biteceğine geline şartlara göre karar verilir. Önemli olan eylemi sadece ekonomik, demokratik bir kısır döngüye hapsedmek değil, siyasal mücadelede bir araç olarak kullanmaktır."

"Evet direnişimizin politik sonuçları bizi er ya da geç direnişimizi kaldığı noktadan sürdürmede kararlı olduktan sonra, haklarımızı elde etme konusunda da zafere götürecekti." Siz gidin bu masallarla kimi isterseniz kandırın da bize anlatmayın. Biz birbirimizi iyi biliriz, biz yıllarca koyun koyuna yattık. Direnişin bıraktığı tek şey -ufak tefek siyasal sonuçlar ve ekonomik kısıntılar dışında, ki o da, o günkü ulusal ve uluslararası planda elde edilmesi pek büyük önem taşımıyordu. Elbette bunun karşısında verilenlere değmediği anlamında söylüyoruz. Yani kitlesel direniş alternatifinin, gerçek çözümün yok edilmesi ve dört yiğit devrimcinin kanı pahasına bunlar hiç de öyle eylemi başarılı olarak adlandırmaya yetecek başarılar değildi - tarumar olan prestijinizi duygu sömürüsü ile ayakta tutmak olmuştur.

Siyasi kazanımları yeterli görüp de eylemi bıraktığınız lafı kocaman bir palavradır. Sizin niye bıraktığınızı biz söyleyelim. Dört yiğit devrimcinin kanı, kaybolan prestiji kurtarmak için yeterliydi, daha fazlası cinayeti daha da büyütme olurdu. O dönemi yaşayan herkes tanıklı ki, ölüm orucu başlamadan önce ve bittikten sonra, hakim sınıfların devrimcilere karşı yaklaşımında, zafelinin hangi boyutta olacağını birazcık da şaşkınlıkla izleyen düşmanın meraklı bakışları dışında hiçbir farklılık olmadı.

Yazıda söylenen "TTE giymek

Devamı 96. sayfada

İşkence Yapanlardan, İşkenceye Maruz Kalanlardan Hesap Sorulmalı

Öldürülen ve Kaybolanların

Hüseyin KARAKUŞ

İşkence yapmak bir insanlık suçudur, şerefsizliktir. İşkenceyi yapan da, yaptıran da, işkence yapılmasına göz yuman da o

suçu işlemiş demektir. Ortada işlenmiş bir suç varsa, hiç tereddüt etmeden o suçu işleyen suçlunun da olduğunu kabul etmek gerekir. Ama suçlu ya da suçlular, kim ya da kimler? İşte sorunun diğer önemli bir yanı da burasıdır. İstendikten son-

ra bunları bulmak da çok zor olmasa gerek. Yeter ki insanlık dışı uygulamalara gerçekten karşı olunsun, işkence suçu işleyenler cezalandırılmak istensin.

İşkence suçu işleyenlere karşı yapılması gereken şey, hesap sormaktır, cezası neyse hiç acımadan cezalandırmaktır. Kendisine insanım diyen herkesin görevi işkenceye karşı çıkmak, işkence suçlularından hesap sormak olmalıdır. Her kim ki bundan kaçıyor, o insanlık suçu karşısında insanlık görevlerini yapmıyor demektir.

İşkenceden bir söz açılrsa hemen herkes "işkenceye karşıyım" der. Acaba işkenceye karşıyım diyenler, işkence karşısında görevini yapıyor mu? Bu konuda herkes açısından "evet yapıyor" diyebilmek, maalesef mümkün değildir. Oysa rahatlıkla bunu diyebilmeliyiz. Kişilik sahibi, onurlu bir insan sadece işkenceye karşıyım demekle yetinmemeli, işkence suçu işleyenlerin de cezalandırılmasını istemelidir. Çünkü işkenceye karşı olmak, insanlık değerlerine sahip olan bir insan için, yeterli değildir. İşkencenin tamamen ortadan kaldırılması ve işkence suçlularının cezalandırılması için de kendi çapında mücadele etmesi gerekir.

Ben burada işkencenin ne olduğunu, nasıl uygulandığını anlatacak değilim. Bunu herkes az çok biliyor. Bu, şimdiye kadar çok anlatıldı. Ülkemizde 12 Eylül'den sonra yoğun olarak işkence uygulandı. Yüzbinlerce kişi işkence uygulamasına maruz kaldı. Hâlâ işkence uygulamaları devam ediyor. Ülkenin değişik köşelerinden "işkence var" sesleri yükseliyor. Bu durum karşısında, devlet yöneticilerinin Türkiye'de

İşkence Yaptıranlardan Sorulsun, Yaptıranların Sorumluları Bulunsun!

“sistemli bir işkence uygulanmıyor”, yapılanlar ise “münferit” olaylardır demesinin hiçbir anlamının olmadığı ortaya çıkıyor. Şimdiye kadarki uygulamalar gösterdi ki, ülkemizde işkence bir “devlet politikası” olarak uygulandı. Burada hemen şunu da belirtmek isterim: Türkiye’de bu düzen devam ettiği müddetçe işkence uygulaması dönem dönem hafiflese de hiçbir zaman ortadan kalkmayacak. İşkence de, işkence suçluları da her zaman olacaktır.

Böyle de olsa bu, bizim, işkenceye ve işkencecilere karşı mücadele etmemize engel değildir. Mücadele etmeden, zorluklara göğüs germeden bir şey kazanmak olanaksız. Her şey birden de olmayacak, belli bir birikim gerekiyor. O da ancak mücadeleyle sağlanabilir. Benim burada söyleyeceklerim gizli kalmış, üzeri örtülmüş gerçeklerin bütünü değildir. Sadece ufak bir parçasını teşkil etmektedir. Bir parça da olsa yine söyleyeceğim. Çünkü, bütün parçaların bir araya gelmiş şekli değil midir? Eğer bir bina yapılıyorsa, yapılmak isteniyorsa, herkes buna bir parça eklemelidir. Yapılacak binada bir tuğla olmak bile insana onur vermelidir. Onun için herkes bildikleri, yaşadıkları, tanık oldukları işkence olaylarını açıklamalıdır. Açıklamalı ki gerçekler gizli kalmınsın.

Benim burada söyleyeceklerim kulaktan duyma şeyler olmayacak, bizzat yaşadığım bir olayın kısa bir anlatımıyla kamuoyuna açıklanması olacaktır. Sadece açıklamakla yetinmek istemiyorum, aynı zamanda sorumlulardan da hesap sorulmasını istiyorum. Bu konuda devletin resmi yetkililerinden bir beklentim yok.

Çünkü onlar gerçeklerin su üstüne çıkması için değil, gerçeklerin üstünün küllenmesi için uğraşiyor. Eğer gerçekler açığa çıkarsa bir ucunun da devletin resmi temsilcilerine kadar uzandığını biliyorlar. Arada bir işkence olaylarıyla ilgili davalar açılıyor ve bazı işkencecilere “ceza” veriliyorsa -siz bunu mükafatlandırma anlayın- tamamen göstermelik ve gerçeklerin esasını kapatmaya yöneliktir. Diğer yandan bunlar demokrat kamuoyunun baskı gücüyle yapılan şeylerdir. Bu anlamda ben de bu defa yapacağım açıklamayı herhangi bir resmi makama değil, direkt kamuoyuna yapıyorum. Açıklayacağım gerçekler karşısında demokratik kamuoyunun duyarlı davranmasını ve gücünü göstermesini istiyorum.

Yapacağım açıklamalarda, kendisine insanım diyen herkese sesleniyorum. Bu sese, seslere kulak verilmesini, herkesin üzerine düşen insanlık görevini yerine getirmesini istiyorum. İstiyorum ki, işkence yapanlar, yaptıranlar cezasız kalmınsın, bu kişiler bir bir açıklansın, halkın arasında elini kolunu sallaya sallaya gerçek kimliği ve kişiliği gizli dolaşmasın. Halkın arasında, insanlık erdemlerinden nasibini almamış bu kişilerin yeri olmasın. İstiyorum ki, baskısız, sömürsüz, işkencesiz bir dünya kurulsun, bu dünyada ülkemizin de yeri olsun. İşte ben bunu istiyorum, bunun için işkenceye karşı olmakla yetinmiyor, işkence yapanlardan ve yaptıranlardan hesap sorulsun diyorum.

Burada yapacağım açıklamaları, yargılandığım İstanbul TKP-ML (1) davasındaki sorgum sırasında genişçe yaptım. Sorumlular hakkında dava açılmasını, hesap sorulmasını is-

tedim. Ama ne yazık ki, bugüne kadar ne bir dava açıldı, ne de sorumlular açığa çıkarıldı. Yazdıklarım yazılmamış kabul edildi, söylediklerime kulaklar tıkandı. Ama şu bilinmelidir ki, gerçekler gizli kalmaz, gizlenemez, taleplerimiz üzerine hesap soran çıkmazsa, başka hesap soranlar çıkar ve çıkacaktır da. Ben bundan eminim. Tarihi yaratan halk nasıl acımasız ve kahredici ise, hesap sormada da aynı acımasız ve kahredici gücünü gösterecek, sorumluları yargılayarak nihai kararını verecektir.

Şimdiye kadar gördük ki, bu işler öyle yazmakla, söylemekle olmuyor. Bu defa sözlü istemekten öte, yaşamımızı ortaya koyarak, kamuoyunun dikkatini çekip, baskı gücünü oluşturarak “işkencecilerden hesap sorulsun” talebimizin de içinde yer aldığı sorunlarımız için bulunduğum cezaevinde 250’den fazla arkadaşımla birlikte 13.8.1987 tarihinde açlık grevi eylemine başladık. Belki, yaptığımız bu eylemle sesimizi kamuoyuna genişçe duyurur “yetkili makamların” sesimize “kulak vermesini” sağlayabiliriz. Bu da açıkça gösteriyor ki, ülkemizde insanlık suçu işleyenler hakkında dava açtırmak, hesap sordurmak için ayağa kalkmaktan, kendi yaşamımızı ortaya koymaktan başka çıkar yol kalmamıştır. Bu insanlık adına utanılacak ve onur kırıcı bir şeydir. Ülkemizde bunların olmasından utanç duyuyorum. Onun için ülkemizde, utanç duymadan, onurla ve gururla yaşayacağım, yaşayacağımız bir düzen kurulsun istiyorum. Anlatacağım olayla ilgili gelişmeleri başından itibaren anlatacağım. Bunu yaparken kimseyi ayrıntılar içinde boğmak istemiyorum. Mümkün ol-

duğu kadar kısa ve öz anlatmaya çalışacağım.

1980 yılının Temmuz ayı içerisinde Selimiye Cezaevi'nden Davutpaşa Askeri Ceza ve Tutukevi'ne bir grup arkadaşla birlikte sevkedildik. Alt katta 20-30 kişilik koşullarda kalmaya başladık. Aradan yaklaşık iki ay geçmişti ki; 12 Eylül 1980 Cuma sabahına karşı koşu ta askeri marşlarla uyandık. Bu, o güne kadar olmayan bir durumdu. Önemli bir şey olduğunu anlamıştık. Bir ara hoparlörden "Türk silahlı kuvvetleri emir ve komuta zinciri içerisinde yönetime el koymuştur" diye bir anons duyduk. Anladık ki askeri bir darbe yapılmış. Cuntanın, o güne kadar cezaevlerine yönelik politika da ne gibi değişiklikler yapacağı, ne gibi uygulamalara gireceği, koşu ta hepimizce merak konusu olmaya başladı. Cuntaların genel özellikleri bilinmekle birlikte, somut niteliğini henüz bilemiyorduk. Çeşitli yorumlar yaptık. Fakat fazla merak etmeye kalmadı, sabah sayım saati geldiğinde işin rengi az çok belli oldu. Bu sayım önceki sayımlardan farklıydı. Bir yığın silahlı asker, yüzbaşı ve başlarında cezaevi müdürü Bnb. Adnan Özbey olmak üzere, hep birlikte koşu ta girdiler. Bnb. Adnan çok neşeli, sanki cunta şefi kendisiymiş gibi havalar içerisindeydi. "Artık her şey bizim elimizde. Bundan sonra anayasa, manayasa yok, kanun da biziz, anayasa da biziz! Bizim her dediğimiz anayasa sayılacak, her dediğimize uyacaksınız." diyordu. Bu tavrıyla, bize karşı ne gibi uygulamaların yapılacağını, bizi hangi zorlukların beklediğini anlatmak istemişti. Tabii bu sadece onların isteği idi. Bnb. Adnan, karşısında boyun eğmeyecek, onurlu bir yaşamı yaşam felsefesi yapmış, devrimci onurlarından taviz vermeyecek siyasi tutukluların olduğunu unuttuyordu galiba.

Biz koşu ta Bnb. Adnan'ın söylediklerini dinlemekle yetindik. Cevap vermedik. Sayım bu şekilde bitti. Yüzbaşı Şevket Sayar "Bu gece elbiselerinizi yatın, gece zaman zaman koşu ta adam alacağız" diyerek akabinde gittiler.

"Hamama giren terler" diye bir söz vardı. Anlaşılan bizler de epey-

ce terleyecektik. Artık insanlık değerlerine, devrimci onurumuza yönelik saldırılarla karşı karşıyaydık. Cesaretli ve soğukkanlı olmak, bilinçsizce hareket etmemek gerekiyordu. Devrimci kişiliğimize ve onurumuza yönelik saldırılarda alınacak ilk tavırlar oldukça önemliydi. Moral ve cesaret kaybedildiği an korkaklık başlar. Korkak bir insanın ise "güçlü" karşısında yapamayacağı bir şey yoktur. Sağlam bir kişiliğe sahip bir insan böyle olmamalı, en azından insanlık onurunu korumalıdır. Oysa bizler birer sıradan insan değil, siyasi kimlik sahibi insanlardık. Devrimciydik. İnançlarımız, ideallerimiz uğruna yaşıyorduk. Bu uğurda mücadele ediyorduk. Siyasi kimliğimize uygun davranmalı, gelecek saldırılara bu temelde karşı koymalı ve devrimci onurumuzu ne pahasına olursa olsun korumalıydık.

İnsan inançları, idealleri uğruna ve gelecek günlerin umudu içinde yaşar. Bir insanın inançlarını, ideallerini yok ettiniz mi geriye o insandan hiçbir şey kalmaz, yaşama arzusunda yok olur gider.

İlk saldırı "koşu ta adam alma" ile başladı. Koşu ta adam alınması, Bnb. Adnan tarafından tehdit edilmesi ve yeniden sorguya çekilmesi anlamına gelmektedir. Aslında yasalara göre cezaevi idaresinin tutuklu ve hükümlülere işkence yapmaya, sorguya çekmeye yetkisi yoktu. Ama Bnb. Adnan nereden alıyordu bu yetkiyi, cesareti. Tek başına Bnb. Adnan'ın yaptığı "sorum-suz" davranışlara bağlanabilir miydi? Asla! Çünkü bu tür olaylar sadece Bnb. Adnan'la sınırlı kalmadı. Nitekim henüz askeri darbe yapılmadan önce Ağustos ayı ortalarında Mamak ve Davutpaşa askeri cezaevlerinde siyasi tutuklulara yönelik bir sindirme ve teslim alma politikası merkezi olarak uygulanmaya başlanmıştı. Bu, önemli bir devrimci potansiyeli barındıran bu yerlerde cuntaya karşı yapılacak olan muhtemel direnişleri kırma ve siyasi tutukluları daha baştan teslim alma amaçlıydı. 12 Eylül'den sonra ise istisnasız tüm askeri ceza ve tutukevlerinde uygulandı, buralar birer işkencehaneye çevrildi.

12 Eylül Cuma günü geceyi bile beklemediler, öğleden sonra başka bir davadan tutuklu arkadaşımız Erol Bektaş'ı alıp götürdüler. Yarım saat sonra arkadaş dönüp geldi. Götürülen ve götürülecek arkadaşlara neler yapılacağı hepimizce merak konusuydu. Arkadaş geldikten sonra kendisine ne yapıldığını sorup öğrendik. Bnb. Adnan bolca tehdit edip göndermiş. Akşam tekrar alacağını söylemiş.

Akşam yemekten sonra DHB, davasından tutuklu İrfan Çelik'i alıp götürdüler. Aradan yarım saat geçmişti ki, bu kez beni çağırıp aldılar. Doğrudan Bnb. Adnan'ın odasına götürdüler. Odaya girdiğimde Bnb. Adnan, döner koltuğuna oturmuş, elinde silahı sağa sola dönüp duruyordu. Bir yandan bana hava atıyor, psikolojik olarak etki altına alıp korkutmaya ve böylece istediklerini kabul ettirmeye, diğer yandan da içine düştüğü ölüm korkusu ve bunalımlı ruh halini yansıtıyordu. 12 Eylül öncesi birçok siyasi örgüt kendisini öldürmek için peşine düştüğünden hâlâ onun korkusunu yaşıyordu.

Bnb. Adnan, siyasi şubede kaldığım süre içerisinde polislerin benden istediklerini-silah, örgüt evi, dava arkadaşlarımızı- şimdi yeniden benden istiyordu. Ayrıca benden para istedi. Güya bende 6 milyon para varmış, onun yarısını kendisine vermeliymişim. Ölümden kurtulması için bu para kendisine gerekiymiş. Zira Avrupa'ya gidip estetik ameliyat yaptıracakmış. Söylediklerini kabul etmez ve istediği parayı vermezsem -odanın penceresinden atış alanını göstererek- beni orada öldüreceğini sonra da tel örgülerin yanında resmimi çekip, kaçarken vurduğunu beyan edeceğini diyerek bolca tehdit ediyordu.

Odanın içinde elimin birisiyle ayağımı bileklerden kelepçeyle birbirine bağladılar. Zorunlu olarak çömelir vaziyete geldim. Bnb. Adnan'ın soruları karşısında "bende para yok, seninle konuşacak ve söyleyecek bir şeyim olamaz" diye cevap verdim, askerlerde beni orada dövüyorlardı. Bir süre böyle devam ettikten sonra Bnb. Adnan, "sana 10 dakika düşünme müddeti veriyoy-

rum, git düşün" - askerlere dönerek "alın bunu bir odaya 15 dakika yalnız koyun sonra tekrar getirin" dedi.

Askerler beni kelepçeli vaziyette döve döve boş bir odaya soktular. Odaya girdiğimde ağzım burnum kan içinde kalmıştı. Biraz da odada dövdükten sonra çekip gittiler. Bnb. Adnan bana düşün demişti ama düşünülecek bir şey yoktu. Düşünülmesi gereken şeyler çok önceden düşünülmüş ve kesin kararlar verilmişti. Onurluca yaşamak, cesaret ve kararlılıkla karşı koymak, taviz vermemek, inancım uğruna gerekirse şerefli ve onurlu bir ölümü de seve seve kabul etmek.

15 dakika sonra askerler gelip tekrardan beni Bnb. Adnan'ın odasına götürdüler, kelepçeleri çözdüler. Bnb. aynı şeyleri bir kez daha tekrarlayarak benden cevap istedi. Dedim ya, cevabım kesindi, herhangi bir tereddüde düşmeden, yapılan tehdit ve blöflere aldırmadan cevap verdim. "Benim seninle konuşacak bir şeyim yoktur." Kendisini odasında çok "güçlü" hisseden, blöf ve tehditlerle istediklerini yaptırabileceğini sanan Bnb. Adnan, o "güçlü" adam, verdiğim cevaplar karşısında bir anda sinirlenerek "götürün bunu, atın bir odaya yarın ekibe teslim edelim."

Artık saatler gecenin yarısı olmuştu. Ellerimi bu kez arkadan kelepçeyerek odadan çıkardılar. Döve döve başka bir boş odaya götürüp attılar. Götürürken başlarında Yüzbaşı Emin vardı. Oda boştu ve içeride hiçbir şey yoktu. Sadece bir döşek getirdiler, onun üzerinde kelepçeli vaziyette yatacaktım. Yüzbaşı Emin bana "sabaha kadar uyuma, düşün, sabah gelip tekrar alacağım" diyerek çekip gitti.

Bu arada şunu da belirtiyim. Ben Bnb. Adnan'ın odasında dayken, bir ara Bnb. bana "İrfan Çelik nerede" diye sormuştu. Ben de "bilmiyorum" diye cevap verdim. Biraz önce söylediğim gibi İrfan'ı benden yarım saat önce koğuştan almışlardı. Beni 15 dakika beklemek için götürdükleri odada onu da bekletmişler fakat beni odaya götürürken onu alıp koğuşa göndermişlerdi. Tabii ben bunları sonradan öğreniyor-

dum.

Sabaha kadar kalmak üzere götürüldüğüm odaya, bir süre sonra aynı davadan yargılandığımız Hakan Karakuş'u da getirdiler, -hemen söyleyeyim Hakan'la akrabalığım yoktur- döverek atıp gittiler. Hakan geldiğinde durumu epeyce perişandı. Sürekli inliyordu. Baktılar durumu iyi değil, geceleyin alıp hastahaneye götürdüler. Ben o gece sabaha kadar odada yalnız kaldım. Ben biraz da yediğim dayakların etkisiyle olacak epeyce yorulmuştum. Yatıp uyudum. Gecenin çok geç saatlerinde Yüzbaşı Emin tekrar gelip beni kaldırdı. "Ben sana yatıp uyu demedim, uyuma düşün dedim" dedi ve tekrar gitti. Ben tekrar yatıp uyudum. Neyi düşünecektim ki?

Ertesi gün sabahın ilerleyen saatlerinde, beni odadan alıp yine Bnb. Adnan'ın odasına götürdüler. "Seni ekibe teslim edeceğiz" dedikten sonra kafama bir çuval geçirdiler. Ellerimi arkadan bağlayıp aşağı indirerek bir arabaya bindirdiler. Araba polis ekibi otosu değildi, askeri bir arabaydı. Şu anda bizi mahkemeye getirip götürmede kullandıkları arabanın aynısıydı. Arabanın içindekiler de polis değil asker ve subaydı. Araba hareket etti, içeride tekme-tokat girişerek, elektrik copuyla elektrik verdiler.

Anladığım kadarıyla Bnb. Adnan'ın planı şuydu: bana yapacakları işkencenin Davutpaşa askeri kışlası içinde bir yerde yapıldığını belli etmemek, polis ekibine teslim ediyoruz blöfyle korkutmak ve böylece istediklerini kabul ettirmek. Arabayı bir süre askeri alan içinde dolaştırdılar. Davutpaşa tümen kışlasının dışına çıkılıp İstanbul'da bilinmeyen bir yere götürüldüğüm izlenimi vermek için, yolda trafik tıkanıklığı numarası yapıp, arada bir arabayı yavaşlatıp durdurdular. Bir süre sonra beni arabadan indirerek başkaca numaralar çekmeye başladılar. Çok gizli ve mahzen yerlere indirildiğim izlenimi vermek için beni sağa sola çarptırdılar. Bir yerlere çıkarıp indirdiler. Nihayet götürdükleri yere vardık.

Götürdükleri yerin, DISK'lilerin sorgu için götürüldükleri ve daha sonra DISK davasında yargılanan-

larca açıklanan "otağı hümayun" olduğunu sanıyorum. Orada su boruları geçiyordu ve şıp şıp su sesleri geliyordu. İndirdikleri yerde, beni daracak bir odaya soktular. Önce beni bir oturağa oturtular, gözlerimi açtılar. İlk anda gördüğüm manzara şuydu: Odada başlarına maske geçirilmiş iki asker vardı. Çeşmeden sular damlıyordu. Yerler kan izleriyle doluydu. Naylon leğenin içinde epey kan vardı. Aradan bir dakika geçmeden odaya Bnb. Adnan ve Yüzbaşı Emin girdi. Yüzleri maskeli askerlerden birisi -bu kişinin Bnb. Adnan'ın yazıcısı olduğunu sanıyorum- "komutanım bunu bize bırak biz hallederiz" diye Bnb. Adnan'a söyledi. Bunun üzerine Bnb. ve Yzb. çekip gitti.

Onlar gittikten sonra yüzleri maskeli kişiler bana işkence yapmaya başladılar. Benden, daha önce Bnb. Adnan'ın istediklerini ve söyledikleri şeyleri kabul etmemi istiyorlardı. Ben de daha önce verdiğim cevapları tekrarlıyordum. Bunun üzerine sinirlenerek yeniden saldırıyorlardı. Baktılar bu yaptıkları netice vermiyor, bu kez kafamı arkaya döndürdüler -odaya girip oturduğumda yönüm ön kapıya doğruydu, arkayı görmüyordum.- Baktığımda, kapısı açık dar bir oda ve kapıdan içeriye doğru yanyana, sivil elbise- li, üzerleri kanlı bir vaziyette uzatılmış 3-4 cansız insan cesedi vardı. Askerler "bak sen de konuşmaz ve istediklerimizi kabul etmezsen, seni de bunlar gibi yaparız" diye tehdit ettiler. Amaçları onları göstererek beni etkilemek ve ölüm korkusu içine düşürerek istediklerini gerçekleştirmekti.

O cesetleri gördüğümde aklıma gelen şu oldu: Demek ki benden önce ve ayrı olarak cezaevinden başka kişileri alarak işkence yapıp öldürmüşler, ya da 12 Eylül darbesi gecesinin dışında öldürdükleri kişileri buraya getirip atmışlar. Veya en iyimser bir yorumla, beni etkilemek için hazırlanmış bir senaryo olabilir. Ben başka bir şekilde düşünmüyorum. Şimdiye kadar da o cesetlerin kimlere ait olduğunu öğrenebilmiş değilim ve bu insanların ölümünden sorumlu olan kişiler de ortaya çıkarılmış değildir.

Bu arada odaya bir subay girerek: "Şimdi daha ekip hazır değil, bunu götürün iki saat sonra getirin" dedi. Bunun üzerine yine gözlerimi bağlayarak arabaya bindirip götürdüler. Bir süre arabayla gittikten sonra araba durdu, beni indirdiler, yürüyerek ilerledik. Yürürken çıkan hışırtı ve ayağımın temasından boş bir arazi üzerinde yürüdüğümüzü anladım. Yürürken bir ara ayağım tele dokundu. O anda hatırıma, daha önce ben Adnan'ın kurduğu "tel örgülerden atlarken resmini çekelim, kaçıyordu vurduk" derim senaryosu geldi. Eğer beni vurma gibi herhangi bir şey olsaydı, en ufak bir hareket yapsalardı "kahrolsun faşizm" diye slogan atacaktım. Ölürken bile mücadele şiarımızı haykırarak ölmeliydim.

Fakat o tür bir şey olmadı, az ileride beni durdurdular, sağa sola baktırmadan, kafamı yere eğerek gözlerimi açtılar. Önümde ağız açık, merdiven dayalı, aşağıda su dolu mahzen gibi bir yer vardı. Merdivenden aşağıya inmemi söylediler, aşağıya indim, yerler dizlere kadar gelecek su ile doluydu. Sanıyorum burası, betondan yapılmış bir sığınaktı. Şimdi bile oranın iç planını çizebilirim ve gördüğümde rahatlıkla çıkatabilirim. Beni aşağıya indirdikten sonra kapağın ağzında silahlı bir nöbetçi asker bırakıp gittiler. Burada suyun içinde iki saat bekledim.

İki saat orada bekledikten sonra çıkardılar ve tekrar gözlerimi bağlayarak arabaya bindirip ilk götürdükleri yere getirdiler. Yine aynı uygulamaları yaptılar, manzara da değişmemiş, aynen duruyordu. Aynı şekilde şimdi bile beni götürüp işkence yaptıkları bu odanın iç yapısının planını çizebilir, gösterebilir orası olup olmadığını çıkarabilirim. Bir süre daha orada kaldıktan sonra, sanıyorum ikinci sıralarıydı, beni tekrar cezaevine götürmek için arabaya bindirilmemi söylediler. Gözlerim kapalı vaziyette arabayla cezaevine getirdiler.

Cezaevinde beni eski kaldığım koğuşa götürmediler. Beşinci koğuşa götürdüler. Koğuşa girdiğimde içeride beş-altı arkadaş vardı. Fakat yarım saat geçmeden gelip bu arkadaşların hepsini başka koğuşa götürdüler.

ler. Ben koğuşa yalnız kaldım. Bu arkadaşlar koğuşa girdiğimde üzerimde işkence izlerini gördüler. Bana işkence yapıldığına bu arkadaşlar tanıklıktır.

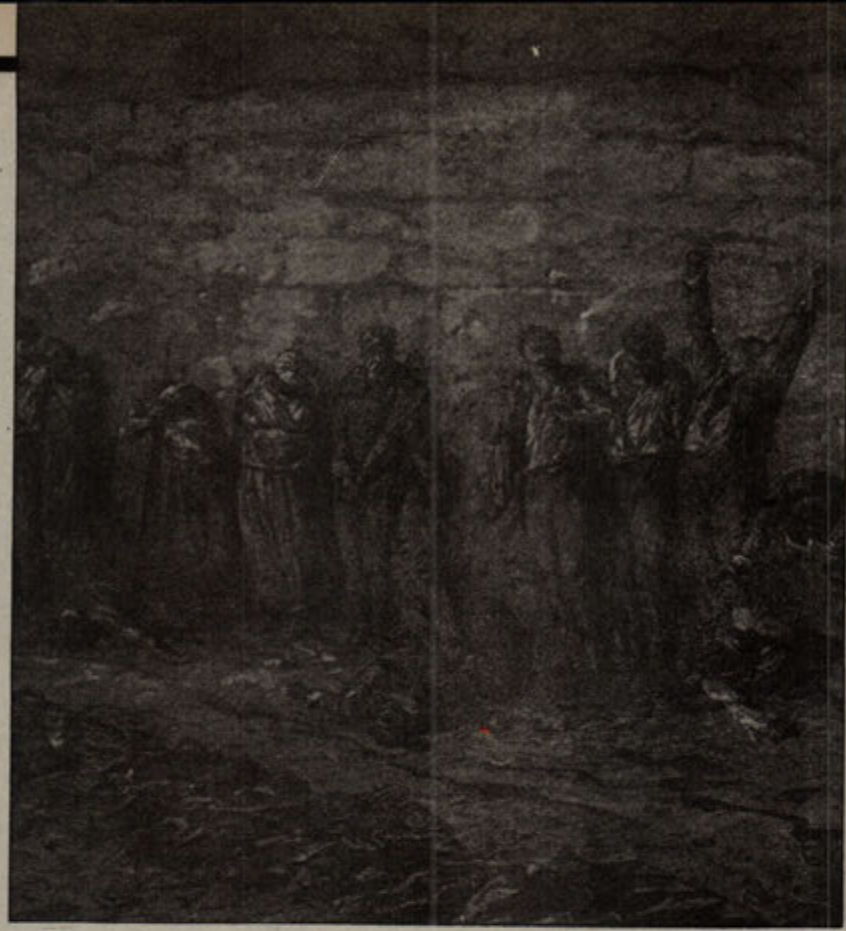
Bir süre koğuşa yalnız kaldıktan sonra daha önce bahsettiğim İrfan Çelik'i yanıma getirip bıraktılar. İrfan'ı gördüğümde kendisine işkence yapıldığı rahatlıkla anlaşılıyordu. Kendisine yardım edip getirdim ve birlikte yatağın üzerine oturduk. Birlikte biraz sohbet ettik, birbirimize kendimize neler yapıldığını, nelerle götürdüklerini anlattık. İrfan'ın anlattığına göre, beni götürdükleri yerlere kendisini de götürmüşler ve bana yapılanın aynısını o'na da yapmışlar. Ayrıca Bnb. Adnan'ın kendisine, karısının da -o sıra karısı Selimiye Cezaevi'nde tutuklu bulunuyordu- işkenceye alındığını söylediğini, bana söyledi.

O gün gece -13'ü 14 Eylül'e bağlayan gece- koğuşa yalnız İrfan'la ikimiz kaldık. Ben gece erken yatmıştım. O sırada İrfan henüz yatmamıştı, kendisinin biraz oturacağını ve daha sonra yatacağını söylemişti. Sabah kahvaltısını almak için

kalktığımda İrfan'ı yemekhane bölümünde asılı vaziyette buldum. Hemen tutup yukarı kaldırdım, kapıdaki askerleri çağırdım. Asker olarak gidip idareye haber verdi, idarenden subay geldi, o zamana kadar belki ölmemiştir düşüncesiyle kucağımda beklettim, hep birlikte ipi çözüp indirdik. Baktığımızda ölmüştü, sonra İrfan'ı alıp götürdüler. Koğuşa ben yine yalnız kaldım.

Aynı gün kaldığım koğuşa, yarğılandığım davaya bakan savcılardan Abdülkadir Davaroğlu geldi. Savcı İrfan'ın kaldığım koğuşa ölmesini bana karşı şantaj olarak kullanmak istedi. Savcı bana isnat edilen suçları kabul etmezsem "İrfan'ın ölümünü senin üzerine yıkarım" dedi. Ben bunu kabul etmedim, şantaja boyun eğemedim. Savcının diğer bir amacı ise, olayın benim üzerine yıkarak cezaevi müdürü Bnb. Adnan'ın ve Yüzbaşı Emin'in sorumluluğunu örtmeye çalışmak.

İrfan'ın ölümüne sebep kendisine yapılan baskı ve işkencedir. Şunlar yapılmıyaydı, İrfan yaşamına son vermezdi. Çünkü ortada başka hiçbir sebep yoktur. İrfan'ın ölümünden direkt sorumlu olanlar Bnb. Ad-

nan ve Yüzbaşı Emin'di. İrfan'ın ölümünden sonra beni koğuştan alıp bırakmadılar, benim de "kendi yaşamıma son vereceğim" düşüncesiyle 14 Eylül akşamı diğer arkadaşların kaldığı koğuşa götürdüler. O koğuştan bir gece kaldım. Ertesi gün yine beni koğuştan alıp beşinci koğuşa götürdüler. O günden sonra beşinci koğuştan tecrit koğuştan yapıldı. Bu defa benim yanıma aynı gün (sekiz) kişi daha getirdiler. Artık koğuştan dokuz kişi kalmaya başladık.

14 Eylül'den 13 Ocak 1981 tarihinde Sultanahmet Cezaevi'ne 11 arkadaşımın birlikte sevk olana kadar kaldığım Davutpaşa'da, iki defa daha özel işkenceye alındım. Bu alınışım sırasında bir defasında şubeden polisler de gelmişti. Gelen bu polisler, daha önce ben şubede iken bana işkence yapan ve beni sorgulayan polislerdi. Bu da gösteriyordu ki Bnb. Adnan, siyasi polislerle işbirliği içinde hareket ediyordu: Po-

lisler gelirken aynı davadan yargılandığım ve o zaman yeni yakalanmış olan bir arkadaşı, benimle yüzleştirmek için birlikte getirmişlerdi.

Her iki alınışım sırasında yine işkenceyi Bnb. Adnan ve Yzb. Emin yaptı. Bu defasında kollarımı arkadan iple tavana astılar. O anda Bnb. Adnan silahını eline aldı, karşıma geçti, silahını bana doğrultarak vurma numaraları yaptı. Kollarım on dakika içinde uyuşmaya başladı. Ondandı sonra indirdiler. İndirdiklerinde sağ kolum tutmuyordu, iki ay kolumu kullanamadım. Hâlâ ipin izi hafifçe belli oluyor. Ayrıca, bana işkence yapıldığına birlikte kaldığım tüm arkadaşlar tanıklıktır.

Her iki alınışımında da amaçları yine aynı idi: İstediklerini bana kabul ettirmek.

İki sefer alınışım dışında beni özel olarak Davutpaşa'da işkenceye almadılar. Burada tüm arkadaşlarla birlikte hepimize defalarca yapılan

genel işkence operasyonlarından bahsetmedim. Sadece özel olanları anlattım. Genelde yapılan operasyonların başında ise yine Adnan Özbey, Yzb. Emin ve Yzb. Şevket Sayar vardı.

Binlerce benzerinden birisi olan bu anlattıklarım bir öykü değildir. Bizzat yaşadığım gerçeğin ta kendisidir. Bunları salt kamuoyuna teşhir etmek amacıyla da yazmadım. Sorumlular belli, olay belli, yer belli, deliller ortada, tanıklar ise çok var, sorumlular ise hâlâ görevlerine başka yerlerde devam ediyor, halkın arasında elini kolunu sallayarak dolaşılıyor, bu da bilinmelidir.

Sorumlulardan hesap sorulmasını istiyorum.

Herkesi, kişilik sahibi, onurlu her insanı, insanlık suçu karşısında duyarlı davranmaya, işkenceyi, işkence yapanı, yaptırmanı, koruyamı lanetlemeye ve ondan da öte hesap sormaya davet ediyorum.

yeniöncü

AYLIK SOSYALİST DERGİ

- ★ "HAYIR" cılar Özal'la Birlikte
- ★ Cezaevleri Direniyor
- ★ Askeri Diktatörlüğün 14.Yılında Şili
- ★ Sri-Lanka'da neler oluyor?
- ★ A Luta Continua- Mücadele Devam Edecektir

Eylül'de ve her ay
gazete bayilerinde ve kitapçılarda

HÜCREM DEMİR, YÜREK DEMİR, CAN DEMİR

5 NOLU ZİNDAN GERÇEĞİ-II-

M.Zeki Yılmaz

Cezaevine direniş içinde yeni gelenlerin direnişe katılımı olmadıkları gibi, yoğun bir şekilde uygulanan baskı, işkence ve adi, iğrenç propagandalar direniş içindeki çözülmeyi ve terk etmeleri çok daha çabuklaştırıyordu. Sürekli bu propaganda yapıyordu. Yetkili cellatlar tarafından "komünistlerin çoğunu yakaladık, yakalayamadıklarımız da Avrupalara

Bu iş bitti. Devrimcilik, komünistlik bir moda idi, bir rüzgârdı. Gelip geçti. Artık bu pis düşünceyi kafanızdan silin. Bakın burda kimi önderler yaşıyor. Siz enayiler burada çürüyor. Ve yakında öleceksiniz. Benim işkence yöntemlerime kimse 3 aydan fazla dayanamaz.

kaçtılar. Bu iş bitti. Devrimcilik, komünistlik bir moda idi, bir rüzgârdı. Gelip geçti. Artık bu pis düşünceyi kafanızdan silin. Bakın kimler kimler (burada birçok isim çıkmış, ismi büyük kendileri küçük insanların ismi sıralanıyordu), kurallara uyup insan gibi koşullarda rahat ediyorlardı. Önderlik edenler yaşıyor. Siz enayiler, (yani taraftar ve sempatanlar kast edilerek) burada çürüyor. Ve ya-

kinda öleceksiniz. Benim işkence yöntemlerime kimse 3 aydan fazla dayanamaz. Her insanın bir dayanma gücü var. Kimi 10 gün, kimi 1 ay, en fazla dayanacak olan 3 aydır. 3 aydan fazla kimse dayanamaz. Herkes mutlaka kurallara uyacaktır. Bu böyle bilinsin, herkes ona göre, düşünüp hareket etsin. Ergeç hepiniz kurallara uyacaksınız."

İç emniyet amiri Esat Oktay Yıldırım'ın kurallara uyanlara rahat ve huzurlu koşullarda insan gibi yaşayacakları vaadi, yalan üzerine kurulu, namus, şeref sözleri binbir türlü entrika ve sahtekârlıklar, tutukluların çözülmesine bir parça da olsa etkili oldu.

...İdarenin işkenceleri kaldıracakları sözü üzerine oynanan oyunlar, verdikleri sözü yerine getirmeyerek, hiçbir hak edilmeden sonuçlandı. Cezaevi ilk şehidini verdi. Ali EREK öldü.

Ve nihayet 1981 yılının Nisan ve Mayıs aylarında süren 44 günlük (Kemal Pir'lerin, Mustafa Karasu'ların) ölüm orucu, idarenin işkenceleri kaldıracakları sözü üzerine oynanan oyunlar, verdikleri sözü yerine getirmeyerek, hiçbir hak elde edilmeden sonuçlandı. Cezaevi ilk şehidini verdi. Ali Erek öldü.

Ve Mayıs ayının sonu herkes kurallara uyarak, cezaevi genelini-

de uzun bir teslimiyet dönemine başlanılmış oldu. 81 direnişi şanlı ve onurlu bir şekilde kısa bir süre devam etti. Halkların devrim tarihinde yengiler kadar, yenilgiler de şerefli. Üç-dört aylık bir süre içinde eşine ender rastlanır bir direniş örneği sergilendi. (Bu direnişte PKK kadro ve sempatanlarıyla birlikte, tek tek diğer gruplardan insanlar da yer almıştı. Bağimsız Paşa UZUN (DDK'den ayrılıp Alarızgariye özeleştirisi vermişti.) Mahmut ŞAHİN (Kava) ve ismini tam hatırlayamadığım bir ya da iki arkadaşı daha vardı.)

81 direnişinin son bulması, bütün tutukluların, "kural" denilen baskı ve işkencelere boyun eğmesini şöyle açıklayabiliriz: Bir kısım tutuklular kurallara başından uyararak direnişteki arkadaşları yolun başlangıcında yalnızlığa ittiler. Bu bir kısım tutukluların, rahat ve kolay devrimcilik anlayışı, devrimi silahsız olarak gerçekleştirme, kolaycı reformist anlayışı, cezaevinde de kendini gösterdi. Hakları, zor yoluyla, direnişle değil, idareyle "diyalog kurmak" elde etmek anlayışı, 12 Eylül öncesi gibi, sonrası da iflas etti. Bu anlayış sahibi insanlar, cezaevlerinde direnişten yana tavır koymaktansa, rahat canlarını kurtarmak kuş beyinliğini göstererek, kurallara uyarak hiçbir şey kaybedilmeyeceğini, esas olarak "devrimcilerin her şart altında yaşamaları gerektiğini" söyleyerek, cezaevi kitlesinin bir bütün halinde baskıcı, zorba uygulamalarına karşı koyma yönündeki tavrından, başından

beri yer almayarak kitlenin yekvücut birliğini bozdular. Bir kısım tutuklular ise direnişin doğruluğunu savunarak direnişte yeraldılar. Fakat artan baskı ve vahşet karşısında dayanamayarak koşullara gittiler, bunlar azınlıkta gruplardı...

Sağ anlayışa sahip kişiler, PKK'nın ajan-provokatör bir hareket olduğu, bunların her yaptıklarının provokatörce bir eylem ve davranış olduğunu belirterek direnişten yana tavırdan binbir kılıf ve düşünceyle ayrıldılar. Bilcümle bu hareketler, varolan kurallara uyarak, laçkalaştırarak, ortadan kaldıracakları anlayışı yaşam içinde iflas etti. Ve kendi gerçek kimlik ve yüzlerini bir kez daha ortaya koydular. **HER ŞART ALTINDA TESLİMİYET...**

Bu sağ teslimiyetçi anlayış kadar (düşman gücünü büyütüp, kitlelerin gücünü küçümseme) solcu anlayışta (düşman gücünü küçümseme, kendi dışındaki güçleri kazanma, birleşme yönündeki doğru anlayışı reddetme ve kendi gücünü büyütme-anlayışı) gerçek, pratik yaşamda iflas etti.

(PKK'nın da anlayışı böylesi solcu anlayıştı. Her şeyi kendilerinin yalnız başlarına yapabilecekleri, kendi gerçek güçlerini olduğundan fazla abartma, dost güçlerin varlığını küçümseme anlayışı bir bütün olarak iflas etti. Ve bu solcu anlayış da TESLİMİYET'e dönüştü. Diyarbakır Askeri Cezaevi'nde bir çoğunluğu PKK'nın kitlesi oluşturmaktadır. Onun dışındaki gruplar ise KUK, DDKD, Özgürlük Yolu, TKP, Rızgari-Alarizgari, TKP-M-L, Halkın Kurtuluşu, Kurtuluş, TKEP-Dev-Yol v.b.)

Cezaevi deneyim ve tecrübesizliği de eklenince, bir bütün olarak teslimiyet şartlarının yaşanması daha kolaylaştı. 12 Eylül öncesi cezaevi koşulları, 12 Eylül sonrası koşullarla kıyaslanmayacak derecede rahat ve kolaydı. Birkaç günlük açlık greviyle her türlü hak elde edilebiliyordu.

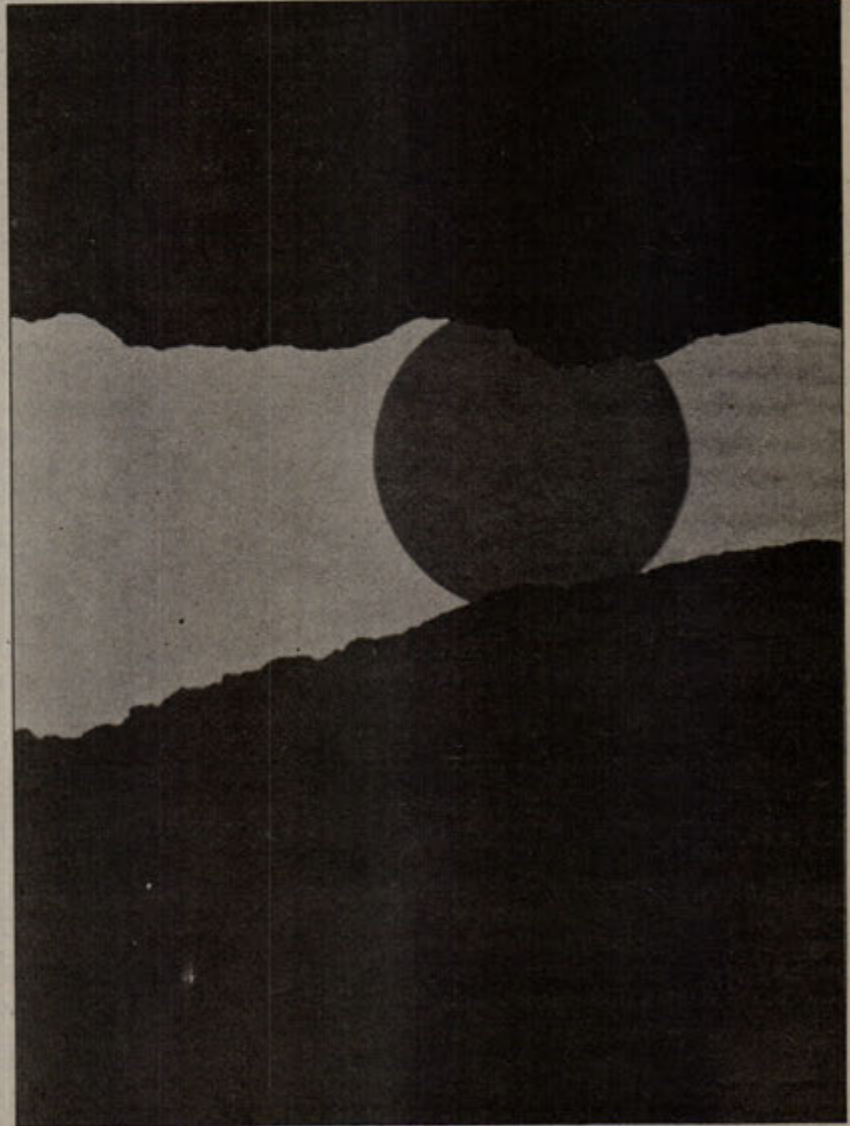
Fakat 12 Eylül sonrası cezaevlerindeki durum tamamen farklıydı. Dışardaki toplumsal muhalefetin susturulması, devrimci örgüt-

lerin büyük darbe yemesi, büyük bir çözülme ve dağılmanın başlaması cezaevlerinde de dışarıya benzer olaylar yaşandı. İçeri, dışarının yansımaysa, elbette ki vahşete varan işkence ve baskı ortamının oluşması kitlelerin deneyimsizlik ve tecrübesizliği, ileriye uzağı görememe olayı güvensizlik ve çözülmeyi beraberinde getirdi.

Diyarbakır Askeri Cezaevinde yaşanan teslimiyet ortamının nedenlerini daha bir çok olgulara bağlayabiliriz. Fakat öz olarak yukarıda sıraladığımız nedenlere bağlayabiliriz. Yeniği döneminin nedenleri sağlıklı bir şekilde açık-

lanmadan, zafer tohumları yerleştirilemez. Diyarbakır zindanında yaşanan vahşet, tarihe kara bir leke olarak geçecektir: Keza Diyarbakır zindanında yaşanan ihane-te varan teslimiyet döneminin hesabını gerek tek tek, gruplar olarak, gerekse tek tek kişiler olarak, insanlık tarihine karşı hesap vereceklerdir. Bu teslimiyet ortamının sorumluluğunda herkese düşen pay elbette ki bir olmayacaktır. Bir "önder" konumunda ki kesimiyle bir devrim taraftarının ya da halktan bir insanın vereceği hesap elbette ki bir olamaz.

Hücrelerdeki direniş sürdüğü, devam ettiği boyunca koşullarda

Ne zaman ki hücrelerdeki direniş sonuçlanıp kurallara uyulmaya başlanınca, işte o zaman, ta başından beri kurallara uyanlara daha sonra direnişini bırakıp, gidip kurallara uyanların üzerine korkunç bir vahşet uygulaması başlandı.

bulunan tutukluların üzerine fazla gidilmedi. Ne zaman ki hücrelerdeki direniş sonuçlanıp kurallara uyulmaya başlanınca, işte o zaman, ta başından beri kurallara uyanlara daha sonra direnişini bırakıp, gidip kurallara uyanların üzerine korkunç bir vahşet uygulaması başlandı. Ve o kuralları laçkalaştırarak ortadan kaldıracaklarını söyleyen anlayış sahipleri, görüşlerinin iflasını yaşadılar. Ezberlenecek marşın sayısı onken, 20, 30, 40, 50'ye dek vardı. Kuralların sayısı birken on oldu, onken yüz oldu. Sayısı bilinmez oldu. Ar-

...yaşamın kendisi "Kural" adı verilen işkence ve baskı kısıkağı altına alındı. Dayak tek tük atılırken, artık dayak fasılları bitmez oldu.

tık oturmak, kalkmak, uyumak, yürümek, yemek yemek, su içmek, sigara içmek, havalandırılmaya girip çıkmak, mahkemeye, hastahaneye gidip gelmek, ziyarete gidip gelmek, revire gidip gelmek, kısaca yaşamın kendisi "Kural" adı verilen işkence ve baskı kısıkağı altına alındı. Dayak, koşullardakilere daha önce atılmaz ya da arada sırada tek tük atılırken, artık dayak fasılları bitmek bilmez oldu. Sudan bahanelerle "gözün üstünde kaşın var" misali, kurallara uymadın gerekçeleriyle her gün yiyilen dayağın haddi hesabı yoktu.

İşte, böylesi teslimiyet ortamı-

nın başlangıcında, direnişin çözülüp artık sonuçlanacağı noktasında cezaevine adımımı attım. Yani 1981 yılının, martın son haftasında, "ikinci dünya"yla, "beyaz saray"la tanıştım. "Mevlüt çavuş", "Laz", "Sinop canavarı" v.b. infaz mangasıyla Tecrit II'de giriş kısmında tanıştım. Bu infaz mangası, hücredeki direnişlerin kırılmasında cezaevine ilk gelenlerin "kurallara" uymasında en büyük rolü bunlar oynuyordu. Bu cellatlar bütün "üst"leri yanında yani subay ve astsubayların yanında gayet rahat bir şekilde kraldan çok kralcı anlayışıyla, hareket ediyorlardı. Bu soysuz ve aşağılık satılmışlara her türlü olanaklar üstleri tarafından tanınmıştı. Bol yemek, bol meyva, sigara, hap, içki, hatta esrar bile, yiyip içme olanakları tanınmış ve sağlanmıştı.

Önce bu infaz mangasının "nutuk" ve "öğüt"lerini dinledik. "Burası bir askeri okuldur", "dua okumayı kabul edenler", askerlere ve subaylara "komutanım" demeyi kabul edenler, Andımızı okumayı kabul eden, vatan evladı Türkler ve müslümanlar bu tarafa, kabul etmiyorum diyen komünist ve bölücü hainler diğer tarafa ayrılırlar. Kabul eden vatan evlatlarına geçmişte yaptıklarına bakmadan dayağın, küfrün olmadığı yemeği, suyu bol olan koşullara verilecek, insan gibi rahat ederek yaşayacak. Yok kabul etmiyorum, ben ibneliği, hainliği kabul etmiyorum, diyenler ömür boyu hücrelerde bok ve sidik içinde aç, susuz, bitler içinde her gün her saat dayak yiyerek geçirecektir. Evet seçme şansınızı kullanabilirsiniz. Bu nutuk ve öğüt bazen tehdit ve dayakla devam etti. Bazen de yumuşak ve tatlı bir dille...

Ben işkenceden yeni çıkmış, hâlâ yaralarımın sızladığı, kolumu bile kıvıldatacak bir halden uzak bir vaziyette, kendimi asla affedemeyeceğim tarihi bir hata yaparak tercihim herkeş gibi kuralları kabul edenlerden yana kullandım. Bu kararım da tecrübesizlik, deneyimsizliğim olmasına rağmen hiçbir gerekçe beni haklı çıkara-

maz. Soruşturmada görevimi yaptım anlayışı ve rahatlığı asıl görevimin bundan sonra da yani gerek cezaevinde, gerekse mahkemelerde de devrimci onur ve kararlılığımı sürdürmem gerektiği bilinç ve sorumluluk bende tam anlamıyla hasıl olmamıştı. Sanki bir devrimci, sadece işkencehanelerde direnmelidir, ondan sonrasına karışmamalıdır anlayışı bende egemendi. Benim bu yanlış karar almamda en büyük neden, bu yanlış ve sakat düşünceden kaynaklanıyordu. Bugünkü tecrübem ve deneyimim olsaydı, elbette ki önderlerin ruhunu soruşturmada olduğu gibi, zindanlarda da sürdürcektim. İstemeyerek, bilmeyerek önderlerin kemiklerini sızlattım. Belli ki nedenleri farklı olmakla beraber, cezaevinde yaşayan herkes aynı tarihi hatayı yaparak affedilmez bir suç işlemiş oldular. Bu hatayı yapmada herkese düşen pay ayrı olacaktır elbette.

Dayak, tehdit, küfürler... Sabun, diş macunu, tesbih tanesi yemeden, boklu hücrelerden geçerek, elimizde sigara, çakmak, benzeri eşyalar elimizden alınarak hücrelere tıkıldık. 15 kişi aynı hücrede yaklaşık 3 hafta kaldık. Sanki polis soruşturmasını yeniden yaşıyordum. Polis soruşturmasında gördüklerim, duyduklarım, cezaevinde yaşadıklarımın yanında bahsi bile edilemeyecek kadar önemsiz kalırdı.

Dayak karşısında onurlu bir şekilde sessiz kalanlar var olduğu gibi, dayak karşısında "bokunu yiyeyim abi", "elini, ayaklarını öpeyim abi" gibi insan onurunu küçük düşürücü yalvarışlarla daha az dayak yemek, karşısındaki canileri etkilemeye çalışan zayıf ve güçsüz karakterlere sahip kişiler de vardı aramızda...

Dayak yediğim zaman duyduğum acı, başka arkadaşların da-

yak yediği zamanki feryatları, çığ-
liklerini duyduğum kadar bana acı
vermiyordu. Ayak tabanlarından,
avuç içi ve avuç dışından yedik-
leri dayak karşısında onurlu bir
şekilde sessiz kalanlar var oldu-
ğu gibi... Dayak karşısında "bo-
kunu yiyeyim abi", "elini, ayak-
larını öpeyim abi" gibi insan onu-
runu küçük düşürücü yalvarışlar-
la daha az dayak yemek, karşısın-
daki canileri etkilemeye çalışan
zayıf ve güçsüz karakterlere sahip
kişiler de vardı aramızda... İşte in-
sanı en çok yıkan tarafta böylesi
adice yalvarışların duyulmasıydı.
İş öyle noktaya varıyordu ki, as-
kerlerin "oğlum, önderleriniz Av-
rupa'lar da göt üstünde ... s...ken,
saray yavrusu apartmanlarda, vil-
lalarda lüks içinde yaşarken, ağız-
larında Amerikan Marlborosu,
üzerlerinde Amerikan blucinleriyle
keyif çatarken, sizin gibi piyonlar,
uşaklar böyle sürünüyorlar iş-
te..." gibi sözleri karşısında kal-
kıp düşüncesine, önderlerine ana
avrat küfür edenler bile çıkıyordu.
Bu moral bozucu söz ve davranış-
lar insanları büyük ölçüde etkiliyor
ve çözülmeyi daha çabuklaştırı-
yordu. Yüzbaşı Esat Oktay Yıldır-
an, Üsteğmen Ali Osman Aydın
ve infaz mangası, dayak ve küfür-
lere önem verdikleri kadar, öyle-
sine yoğun bir şekilde adi ve iğ-
renç propaganda yapıyorlardı ki,
bu canilerin ne kadar ustaca ve iyi
bir şekilde yetiştirildikleri, kendi
dallarında ne kadar uzman ve yet-
kin olduklarını daha iyi anlayabili-
yorduk.

Cezaevine ilk gelenlerin yaşadığı
şeyleri ben de yaşayarak ko-
ğuşlara verildim. Koğuşlara dağı-
tım işi, yüzbaşı denetiminde ve tu-
tuکلuların kesinlikle en ufak bir
"vukuat" işlememek sözü verile-
rek yapılırdı. Bütün koğuş gardi-
yanları, hücrelerin ön kısmında
bulunan ara salonunda toplanır,
Yüzbaşı esat tutuکلuları koğuş
mevcutlarına ve durumlarına gö-
re dağıtırdı. Beni önce 34. koğu-
şa verdiler, bir ay sonra 31. ko-
ğuşa verildim. Daha sonra 38. ko-
ğuşa verildim. Orada hainlerin
ispiyonu sonucunda iki arkadaş-
la birlikte hücreye ve oradan da

29. koğuşa verildim.

Adım adım uygulanan ve yer-
leştirilen emir komuta zinciri içe-
risinde "kuralları" ne menem şey
olduğunu bizzat yaşayarak gör-
düm. Herkes gibi ben de "andı-
mız", "istiklal marşını" ezberle-
dim. Daha sonra "Atatürk'ün
gençliğe hitabesini..." Tabii ki bu
ezberleme olayında bırakın bir kı-
tayı ya da bir satırı unutmayı, at-
latmayı, tek bir kelimeyi bile şaşır-
dığımızda yiyeceğimiz falakanın,
ellerimize vurulacak kalas ya da
tahtanın hesabını sayfsını biz bile
yapamazdık. Bir defasında istiklal
marşının bir satırını unuttuğum
için yediğim copun sayısını (avuç
içimin dışında dirseğime kadar va-
ran kolun kısmına) 56 dersem
herhalde şaşırmazsınız, (bu sayı-
yı arkadaşlar saymışlardı), kolum
kangren olmuş gibi şişti, morardı.
Acısını haftalarca yüreğime dek
duydum. Koğuş içinde "Atatürk'-
ün ilke ve inkılapları" adlı kitabı
sesi gür ve yüksek bir arkadaş
tarafından okuduklarını, bağırarak
tekrarlardık. Ses iyi çıkmadı mı,
tek sıra halinde koğuş içinde di-
zilir, tekrardan kolumuzu uzatır,
nasibimizi, günlük gıdamızı alır-
dık. Bunun dışında "koğuş içi eği-
timi" şöyle anlatabilirim: Sabah
saat 5.30'da "koğuş kalk" komu-
tu ile birlikte kalkar, akşam saat
9'a kadar ayakta yüksek sesle ye-
rimizde sayarak marş söyledik.
(Bu marşların sayısı en son 50'-
ye vardı.) Ayrıca 4'er kişilik man-
galar oluşturarak ayakları karın
boşluğuna dek çekerek daracık
koğuş içinde, olduğumuz yerde
"dolap beygirleri gibi" dönerek
komando yürüyüşü yapardık. Ha-
valandırma saatinde ise en az bir
buçuk iki saate varana dek yük-
sek sesle marş eşliğinde koman-
do yürüyüşü yapardık. Marşlara
başlamadan veyahut marş biti-
minde yürüyüş kararları sayardık.
Her sol ayakta 1.2.3 gibi bağıra-
rak sayardık. Marş söylemede ol-
sun, yürüyüş kararları saymada
olsun, en basit bir hatada ya da
sesin onlara göre yüksek çıkma-
ması halinde yüzüstü ister karda
olsun, ister güneşin altında olsun,
özellikle yaz aylarında pantolonun

üstünde ne varsa çıkarılır, yarı
çıplak bir vaziyette yakıcı, dondu-
rucu betonun üzerinde alçak ve
yüksek olmak üzere yüzüstü ve
sirtüstü saatlerce sürünürdük. Ya
soğuktan donacak vaziyete gelirdik,
ya da sıcaktan kavrulacak,
yanacak hale gelirdik. Bu sürün-
me yetmezmiş gibi "falaka düze-
ni al" komutuyla sirtüstü yere ya-
tar, ayak tabanlarımıza var güçleri
ile vururlardı. Yine "dayak düze-
ni al" komutuyla ayağa kalkar,
önce esas duruşa geçer, sonra
ellerimizi açardık. Bununla yetin-
mezdiler. Yine "memleketine kar-
şı domal" komutu ile domalır, ka-
ba etlerimize olanca güçleri ile ka-
laslarla vururlardı. Havalandırmada
yükselen çığlık ve feryatlar, ce-
zaevinin dört bir köşesine yayılır-
dı. Ayrıca en basit bir "hata"dan
dolayı havalandırmada bulunan
lağım çukurlarının kapağı açılır,
lağım suyuna kafalar batırılarak,
dakikalarca bekletilirdi.

Gerek havalandırmada olsun,
gerek koğuş içinde olsun, en ba-
sit bir "vukuat" durumunda, vu-
kuatı yapan kişiye "ben bir apta-
lım, ben bir ruhum, ben bir
ibneyim" gibi onur kırıcı sözler
bağırtılarak, söylenilirdi. Koğuş
gardiyanlarının topluca koğuşa
dönerek "Ananızı s..., bacınızı
s..." diye küfretmeleri karşısında,
bizden emredersiniz komutanım
diye karşılık vermemiz istenirdi.
Hiç unutmam, bir arkadaşım ayak-
ta uyuyor diye dışarı çıkarıp saat-
lerce dövdükten sonra, koğuş
gardiyanı tutuکلudan koğuş içine
gidip, anasına bacısına küfretme-
sini "emretmişti". Gözleri korku-
dan faltaşı gibi açılmış bu zavallı
yaratık, koğuştaki arkadaşlara dö-
nerek belli ki istemeden dayak so-
nucu gözleri dolu bir vaziyette
"Anamı, bacımı s...." diye yüksek
sesle küfretti. Öfkeden, kinden bir
şey yapamayan birçok arkadaşın
gözlerinin nasıl olduğunu gördük-
çe insanlığımdan, kendimden uta-
nır oldum. Bu zavallı halimize, tu-
valete giderek gözyaşı dökerek
ağladım.

Devamı Gelecek Sayıda

Olacaksa Onurlu ve Şerefli Bir Yaşam Ya da Ölüm Olmalıdır.

Açıklama:

Bugüne kadar kamuoyunda özellikle işkence tartışıldı. Bunun yakalanma ve işkencedeki tavır ve işkencecilerin tavrı gerçek anlamıyla gün ışığına çıkarılmadı. Dahası işkencede çözülenlerle direnenler, teslim olanlarla teslim olmayanlar arasındaki ayrım ve buna bakış ise hiç gündeme gelmedi. Direndi ise bunun gerçek anlamdaki direniş sebebi ne idi? Çözülen ve ihanet edenlerin sebebi ne idi? Bunları bugünden itibaren dergimiz farklı görüşleri tartışmaya açıyor. Amacımız, olayın tüm boyutlarıyla okuyucularımız tarafından da tartışılarak, doğru görüşlerin kavranması ve eğitilmesi açısından ele alıyoruz. Dahası hem çıkarılan tecrübelerin okuyucularımıza aktarılması ve hem de geçmişimizin muhasebesini yaparken olayın bu boyutunun da ele alınarak değerlendirmeye tabi tutulmasıdır. Yayınladığımız röportaj ise, hem bu tartışmayı başlatma, hem de olayın objektifliğinin anlatılması bakımından önemlidir. Yine bu röportaj, işkencecileri kendilerini en güçlü sandıkları yerde, yani işkencehanelerde dize getiren onurlu bir direnişinin tecrübelerini aktarıyor. Direnme çizgisini yaşatma ve sürdürme bakımından destansı bir direniş örneği sergileyen direnişçimiz, doğru tavrın ne olması gerektiğine de güzel bir örnek sunuyor.

Yeni Demokrasi

Yeni Demokrasi: Ne zaman ve nasıl yakalanmıştın, bize kısaca anlatır mısın?

Cevap: (...) tarihinde bir arkadaşın randevusunda yakalandım. O

koşullarda bu şekilde yakalanmam tamamen ortamın rehabetine kapılmış olmam ve tecrübesizlik sonucu olduğunu söyleyebilirim. Bir de görüşeceğim arkadaşın yakalandığını bilmiyordum.

Yeni Demokrasi: Yakalandıktan sonraki duruma geçmeden önce yakalanma öncesi ne tür bir ruh hali içerisindeydin? Bunu kısaca açıklar mısın?

Cevap: Bu sorudan kastettiğiniz ilişkide olduğum örgüt ile ve yoldaş-

larım ile olan ilişkilerim ise buna şöyle cevap verebilirim. Devrimci yaşamım boyunca devrime ve yoldaşlarıma karşı hiçbir zaman en ufak bir güvensizliğim olmadı. Mücadelenin zorluğunu biliyor ve pratikte de bizzat yaşıyordum. Bu mücadelede yoldaşlarıma önemli görevler düştüğünün bilincindeydim. Savunduğumuz görüşlerin doğruluğuna inanıyor ve devrime ancak bu görüşlerin önderlik edeceğinden kuşku duymuyordum. Bununla birlikte,

önemli hata ve zaaflarının da olduğunun da farkındaydım. Ancak bu benim için inanç sarsıcı, moral bozucu ve güvensizlik yaratıcı oluyor, tam aksine bizlerin çabasıyla süreç içerisinde aşılabacağına inanıyordum. Bu anlamda bizlere önemli görevler düştüğünü ve bunun için enerjimizi iki katına çıkararak var gücümüzle çaba sarfetmemiz gerektiğini düşünüyorum ve pratiğimde uygulamaya çalışıyordum.

Yoldaşlarımın hatasını, eksikliğini ve yetersizliğini de somut olarak görüyordum. Aynı şeyler kendim için de geçerli idi. Bunların birden aşılabacağı hayali içinde değildim. İradî çaba ile ve karşılıklı anlayış içinde ve ideolojik-siyasi mücadele ile aşılabileceği düşüncesindeydim. Gördüğüm hata ve zaafılar üzerine gitmekten çekinmez, özellikle ideolojik zaafılar ve yanlış anlayışlar üzerinde titizlikle dururdum. Kendi sorumluluklarıma duyarlı davranır, görevlerimi canla başla yerine getirmek için var gücümle çalışırdım. Diğer yoldaşlarımın da aynı sorumluluk duygusu içinde olmasını ister ve onun mücadelesini verirdim. Yoldaşların yerine getiremediği görevler karşısında yakınma tavırlarına girmez ve yakınmalara karşı tepki duyardım. Devrimci yaşamım boyunca üzüldüğüm, kızdığım, moralimin bozulduğu anlar oldu. Ama devrimci kararlılık, coşku ve inancım eksik olmadı. Kısacası yakalandığım zaman moral bozukluğu vb. şekilde olumsuz bir ruh halim yoktu.

Yeni Demokrasi: Kendini, mücadele ettiğin dava uğrunda her türlü zorluğu yenebilecek güçte görüyor musun, bu noktada kendine güvenin nedir?

Cevap: Böyle bir soru karşısında şunu rahatlıkla söyleyebilirim. Kendime güvenim tamdı. Bu, aşırı bir güven ruhunun verdiği duyguyla hava atma, kendini gösterme vb. şeklinde değildi. Kendimden emin, soğukkanlı, sabırlı ve zamansız çıkışlar yapmama biçiminde olduğumu anlatmak istiyorum. Zaten karakterim icabı yapamayacağım veya yapmak istemediğim işi yaparım diye söz vermem. Ama yapmak için aldığım işi, ne yapar eder, mutlaka la-

yıkıyla yerine getirmeye çalışırım. Ben imkânsız, olmaz diye bir şey olacağını sanmıyorum. Belki o anda şartların olmadığı için olmayabilir. Ancak bu olmaz anlamına gelmemelidir. Özellikle, iradî çaba ile yapılabilecek işlerde kendi adıma çok titizimdir.

İnsanların kendilerini her yönden tanımlarını kendilerine olan güvenini arttırdığına inanıyorum. Tanıma eğilimi, bir üretim faaliyetidir. Bu anlamda kişinin kendisini en iyi tanıyacağı yer, üretim faaliyetidir.

İnsanların kendilerini her yönden tanımlarının kendilerine olan güveni arttırdığına inanıyorum. Tanıma eğilimi, bir üretim faaliyetidir. Bu anlamda kişinin kendisini en iyi tanıyacağı yer, üretim faaliyetidir. Dolayısı ile, bunu sınıf mücadelesi açısından ele alırsak, bu bizzat sınıf mücadelesinin pratiğidir. Ben de kendimi mücadele içinde tanıdım, tanıdığım oranda kendime güvenim arttı. Çünkü, neyi yapıp yapamayacağımı biliyorum. Güçlü ve zayıf yanlarımı öğreniyorum. Bu da beni güçlü kılıyor.

Eğer biz sadece dünyayı yorumlamak için değil, esas olarak değiştirmek için uğraşıyorsak, zorlukların olacağına bilinci içinde olmalıyız.

Zorluklar altedilmek için vardır. Zorluklarla baş edilemediği sürece, dünyayı değiştirme eylemi başarısız kalır. Eğer biz sadece dünyayı yorumlamak için değil, esas olarak değiştirmek için uğraşıyorsak, zorlukların olacağına bilinci içinde olmalıyız. Elbette zorlukları aşmak kolay olmayacak, ama zorluklar aşılmaz diye bir kural yoktur. Zorluklarla boğuşmaktan yılmamamda, sanıyorum devrimci olmadan önceki sosyal ve kişisel yaşamımın büyük payı var. Devrimci olmadan önce de

elime aldığım işi yarım bırakmazdım. Yani bir işi yapmaya karar vermişsem, mutlaka o işi yapardım. Onun için diyebilirim ki, devrimci olmadan önceki yaşamım için de zorluklardan yılmamayı öğrenmiştim. Devrimci olduktan sonra da, karşıma çıkan zorlukları gözümde pek büyütüyordum.

Yeni Demokrasi: Yakalanmadan önce "olur ki bir gün yakalanıp işkenceye düşersem şöyle şöyle tavır alacağım" türünde hiç düşündünüz mü?

Cevap: Mutlaka herkes gibi benim de olmuştur. Ancak uzun boylu düşündüğümü hiç hatırlamıyorum. Üzerinde pek fazla kafa yormadım. Belki bu benim kendime olan güvenimden, belki de yakalanıp işkenceye maruz kalacağımı ciddiye almamış olmamdan ileri gelmiş olabilir. Şu anda geçmişteki duygularımı tam olarak tahlil edemiyorum. Ne olursa olsun, bir gerçek var ki, bir gün yakalanacağımı düşünsem de, şöyle tavır koymalıyım, böyle tavır almalıyım diye kendime özel bir telkinim ve çabam olmamıştır. Yani böyle bir çelişkiyi pek yaşamadım. Böyle bir çelişki beni ne rahatsız etti, ne de huzursuz. Dediğim gibi, yakalanma ihtimalinin uzak olduğunu düşünmem beni onun etkisi olabilir. Öyle de olsa kendime güvenim vardı.

Bu konuda kendi kendime pek düşünmesem de, insan mücadele içinde başkaları ile ister istemez konuşuyor. Kendimin düşünmemesinde bunun da payı mutlaka vardır. Başkaları ile işkence üzerine konuşmalar beni de tatmin etmiş olabilir, onun için tekrar kendi kendimi düşünmeye ihtiyaç duymamış olabilirim. Ayrıca bu tür konularla ilgili çeşitli kitaplar okuyordum. Kitaplarda yaşanmış örnekler okuduğumda, olumlu tavırlar coşturdu, duygulandırdı, olumsuz tavırlar ise üzüntü ve nefret yarattı. Ama her halükârda insanlara yapılan baskı, eziyet ve işkenceler onu uygulayan ve uygulatanlara karşı kinimi arttırdı. Çünkü, işkence insan onuruyla bağdaşmaz, insanlıkla bağdaşmaz. Çünkü insanlık dışıdır.

Yeni Demokrasi: Tekrar başa dö-

nersek, yakalanman ile ilgili başka neler söyleyebilirsiniz?

Cevap: Polisler benim randevuya geleceğimden haberdar olduklarından, önceden tedbirli gelmişlerdi. Bende tecrübesizlik, kendisini şu somutta gösterdi. Görüşme yerimiz kalabalık bir durak idi. Ben randevuya erken gelmiş idim. O zaman diğer arkadaş durakta henüz yoktu. Durağa 15-20 m. uzaklıkta biraz bekledim ve birden durakta olduğumu gördüm. Nasıl ve nereden geldiğini görmemişim. Eğer bu konularda biraz tecrübem olsa idi, hemen o durumun anormalliğinin farkına varabilirdim. Normalmiş gibi davrandım. Polislere uzaktan budur diye gösteriyordu. Eğer göstermese, polisler beni yakalayamazlardı. Hem durduğum yer kalabalık, hem de polisler beni hiç tanıyamıyordu.

Yeni Demokrasi: Peki yakalandıktan sonra ne oldu, o anki duygularından biraz bahseder misin?

Cevap: Yakaladıkları anda hemen ellerime kelepçe takıp arabaya atarak şubeye götürmek için sabırsızlanıyorlardı. Çünkü beni konuşturup, üstlerinden mükafat alacaklardı, "aferin" alacaklardı, böylece şeffhlerinin gözlerine gireceklerdi. Şubeye gitmeyi beklemeden daha arabaya bindirir bindirmez, her biri bir yandan üzerime çullandı. İlk anda iyice yüklenerek beni psikolojik olarak yıkmak ve moral üstünlüğünü ele geçirmek istiyorlardı. Benden ismini soruyorlardı, oturduğum evi göstermemi istiyorlardı, silahların yerini söylememi ve arkadaşlarımı yakalatmamı istiyorlardı. İlk etapta istedikleri bunlardı. Tabii ki bu onların bir isteğiydi. Bunun karşısında ise başka bir irade vardı. O iradeyi boyun eğdirirlerse. Gelişmenin ne yönde olacağını yaşayarak görecektik.

Yakalandığım an "yakalandım şimdi ne olacak?" "Ne yapacağım?" sorusu aklımı bir an bile kurcalamadı. O anda tek düşünce vardı: DİRENMEK.

Şu anda yakalandığım anki duygularımı tamamen izah etmem ol-

dukça güç, ancak şunu rahatlıkla söyleyebilirim, "yakalandım şimdi ne olacak", "ne yapacağım", "ne yaptım da bu işlere girdim" vb. duygu ve düşüncelere kapılmadım. Bunlar hatırımdan bile geçmedi. O anda her şeyi unutmuş, "nasıl direnmeliyim", "nasıl hareket etmeliyim" şeklinde düşünceler dönüp durdu. Tek düşüncem vardı: DİRENMEK!.. Düşüncelerimden taviz vermemek ve yoldaşlarıma layık olmak, uğruna mücadele ettiğim sınıfa yaraşır bir tavır koymak, yani, işkenceye ve işkencecilere ve onların efendisi sınıfa ve onların düzenine boyun eğmemek, onurlu bir tavır almak, yani, DİRENMEK!.. Bu zorlu sınavdan başarı ile, yüzümün akı ile çıkmak duygusu, insanın içini rahatlatan ve coşkusunu arttıran duygular oluyor. Bu duygu ve coşkunun vermiş olduğu güven ile düşmanın, yakaladıktan sonraki ilk saldırıları üzerinde olumsuz etki yapmadı.

Polisler araba ile gelirken benim için "... çocuğu ismini kabul etmez" diyorlardı. Aslında bu o güne kadar örgütümüz elemanlarının işkencedeki tavırlarıyla yarattığı bir sonuçtu. Şubeye getirir getirmez hemen işkence odasına alarak işkenceye başladılar. İlk üzerimde durdukları "ismin ne" oldu. Ben cevap vermiyordum. Onlar sürekli ayak tabanlarına sopayla vuruyor, ben ses bile çıkarmıyordum. Yakalandığımda üzerimdeki kimlik açık kimliğimdi. Sorduklarında kimlikte yazılı ismini söyleydim. Kesinlikle inanmadılar. Bu kimlik sana ait değil deyip, yüklendiler. Ben kimliğin bana ait olduğunu söyledim ve direttim. Yine inanmadılar. O sıralar aradıkları bir arkadaşın babasını getirip gösterdiler "bu senin oğlun mu?" diye. Bir de benden ev istiyorlardı. Ben "...de oturuyorum" dedim. Kesin inanmadıkları için gitmek bile istemediler. Sürekli ailemi soruyorlardı. Önce nerede olduğumu söylemedim. Okuduğum okulu sordular, onu da söylemedim. Söylememin nedeni şuydu: Okuldaki adres kanalıyla evimizi bulabilirlerdi. Gerçi o adreste oturmuyorduk, ancak komşular tanıdığı için yeni evi bulabilirlerdi. Bizim operasyonda yakalanan birisiyle akraba sayılırdık

ve hangi semtte oturduğumuzu biliyordu. Ailesi de ailemi tanıyordu ve evi bulabilirlerdi.

Ev ailemin eviydi, evde benim dışımda bu işlerle uğraşan yoktu. Ancak onlara da zarar gelmesini istemiyordum. Onun için aileme bile ulaşabilecek en ufak delikleri bile kapatmaya ya da herhangi bir açık vermemeye çalıştım. Başarılı da oldum. Bir hafta boyunca kimliğim ve oturduğum ev üzerinde durdular. Artık kendileri araştırıp -sanyorum kimliğim üzerimdeki adresten hareket ettiler ya da annem yakalandığımı duyunca şubeye gelip sormuş, ondan olabilir- ailemi ve çevremi öğrendiler.

Bu anlattıklarımın çıkarılması gereken ders şu olmalıdır: O anda tüm benliğimiz bu işlerle meşgul olmalıdır. Hiç ummadığımız bir ihtimalden hareket ederek önemli zararlar verebilir. Mesela bir arkadaş önceden boşalttıkları evi söylüyor. Ama ev boşaltılırken komşunun arabası kullanılmış. Polisler gidip soruyor "nereye gittiler" diye, araba sahibi eşyaları hangi eve götürdüğünü bildiği için polisleri o eve götürüyor ve böylece yeni insanlar yakalanıyor.

Yeni Demokrasi: İşkencede ne gibi yöntemler uygulanıyor, buna karşın sen neler yaptın, moralin nasıldı?

Cevap: Polisler işkence yapıyor ve beni çözmek için uğraşmaya devam ediyordu. Psikolojik olarak yıpratma taktikğine sık sık başvuruyorlardı. Çözülen arkadaşları getirip yüzleştirdiler. Konuşmalarını dinlettirdiler. Ben kesinlikle herhangi bir şeyi kabul etmiyordum. Polislerin her zaman başvurdukları klasik yöntemlerden "biz her şeyi biliyoruz", "kendini fazla ezdirme", "biz kimleri konuşturmadık ki", "İbrahim Kaypakkaya bile buradan konuşmadan çıkmadı", "sen kahraman mı olmak istiyorsun", "sen İ. Kaypakkaya mı olmak istiyorsun" vs. vs. tekrarlayıp duruyorlardı. Tabii ki yaptıkları küfürlerin haddi hesabı yoktu. Tüm amaçları beni psikolojik olarak yıpratmak ve moralimi bozmaktı. Tam aksine ben; bunlardan hiç etkilenmiyorum ve "sizinle konuşacak bir şeyim yok" diye cevap veriyordum. İşkencehanede morali-

mi hiç bozmadım. Tek düşüncem direnmektir!.. Ölmek benim için hiçbir şeydi. Orada kafamda yaşamla ölüm arasında hiçbir çelişki doğmadı. Amacım elbette ki yaşamaktı, ama olacaksa bu, onurlu ve şerefli bir yaşam ya da ölüm olmalıydı. Benim böyle bir yaşam için yapamayacak ve katlanamayacağım hiçbir zorluk yoktu.

Her halükârda insanlara yapılan baskı, eziyet e işkenceler onu uygulayan ve uygulatanlara karşı kinimi artırdı. Çünkü, işkence insan onuruyla bağdaşmaz, insanlıkla bağdaşmaz. Çünkü insanlık dışıdır.

Bilindiği gibi işkence yöntemleri genel olarak maddi ve manevi biçimlerde sürdürülüyor. Ben burada maddi işkencelerin neler olduğunu anlatmak istemiyorum. Çünkü şimdiye kadar çok yazıldı, çizildi ve de başkalarından dinlemişsinizdir. Ben burada sadece bazı noktalara değinmek istiyorum. Bünyenin dirençsiz düşürülmesi sürekli başvurulan bir yöntemdir. Aç, susuz ve uykusuz bırakılarak bu uygulama karşısında gösterilen tepkileri dahi değerlendiriyorlar. Bunun için gösterilecek tepkiler umut verici ve kendimizi onlar karşısında küçük düşürücü olmamalıdır. Bu yöntemi bana uyguladıklarında hiçbir zaman onlara umut verici tavra girmedim.

Sürekli gece-gündüz gözlerim bağlı, ellerim havada kelepçeli vaziyette ayakta bekletildim. Artık öyle oldu ki, ayakta uyumaya alışmıştım.

Polisler, bana ekmeği, suyu ve uykuyu çözülmemin (yani isteklerine boyun eğmemin) karşılığı olarak kullanmak istedi. Buna müsaade etmedim. Su istedim ama ekmeği ve uyumak istiyordum diye bir istekte bulunmadım. Ben, sürekli gece-gündüz gözlerim bağlı, ellerim havada kelepçeli vaziyette ayakta bekletil-

dim. Artık öyle oldu ki, ayakta uyumaya alışmıştım. Bir de nöbet bekleyen polislerin boşluklarını bulup yere çökerek, kısa aralıklarla da olsa uyumaya çalışıyordum. Kendim ekmeği istemedim, ama acıktım, yemek ister misin dediklerinde ise, onlara umut ve ödün vermeden veya o anlama gelebilecek hareketlerde bulunmadan, yemeyi reddetmedim. Daha iyi direnmem ve dirençli olabilmem için yemek yemem daha yararlı olacaktı. Bir gün aç mısın, yemek ister misin dediklerinde, ben de isterim diye yanıt vermiştim. Yemek getirdiler, yedim, peşinden çay getirdiler. Onu da içtim. Peşinden -sarıyorum şefleriymişim- şimdi konuşalım mı, dedi. Anlaşılan bu defa "iyilik"-sever ve papaz pozlarıyla beni konuşturmanın bir ön hazırlığı olarak yapmışlardı onu. Ama ben, "Ne konuşacağız, konuşacak bir şeyim yok" deyince, çok kızmıştı. "Bunu bağlayın, bir şey vermeyin" diyerek çekip gitmişler. Bu taktikleriyle de umduklarını bulamamışlardı.

Bir de ters yönde gösterilebilecek örnekler var. Adamlara yalvarırcasına yemek ve su, özellikle sigara isteyenler az değil. Buradan iki yönlü sonuç çıkarmak gerekiyor.

Birincisi, bu tür şeyler eğer bir taviz karşılığı veriliyor veya böyle bir şart koşuluyorsa, kesinlikle reddedilmelidir. Buna rağmen reddedilmiyorsa, bu, çözümlenmenin veya uzlaşma ve yumuşama zemininin başlangıcı demektir. İkincisi, eğer herhangi bir şart koşmadan veya bir şey söylemeden gelip normal yemek veriyorlarsa veya yemek istiyor musunuz gibi şeyler sorarlarsa, en ufak bir tavizde bulunmadan yemek yenmelidir. Bunlardan çekinmemek gerekiyor. Fırsatlar kaçırılmamalı, normalde alınan veya verdiklerinde kabul edilen yemek, su ve sigara gibi şeyler bizi onlara bağımlı kılar veya tavize zorlar anlayışına kapılmamalıdır. Kendimize güveniyorsak niçin çekinelim. Yemeğimizi yer, suyumuzu içer ve gereken tavrı gösterir ve cevabını veririz.

Yemek vermeme yönteminin ben de etkili olmadığını görünce artık vazgeçtiler, normal yemek vermeye,

daha doğrusu istediğimde günde bir defa vermeye başladılar.

Yeni Demokrasi: Biraz önce dedin ki, beni yakalatan ve çözülen arkadaşları getirip benimle yüzleştirdiler, peki o anda tavrın ne oldu, ona saldırdır küfür falan etmedin mi?

Cevap: Hayır, bunların hiçbirisini yapmadım, çünkü yeri orası değildi. Beni yakalatan ve hakkımda bilgi veren arkadaşla yüzleştirdiğimde tepkim çok normal oldu. Ne kızdım ve ne de saldırdım, ne küfür ettim, ne bağırдыm ve ne de heyecanlandım. Biraz şaşırдыm tabii ki. Çünkü bu arkadaşın böyle olacağını hiç beklemiyordum. Orada moralimi bozabilecek hiçbir şeyi kafama takmadım. Düşünmedim bile... Onları düşünmek moral bozabilirdi. Oysa orası, yani işkencehane, bu işleri düşünmenin yeri değildir. Kendi sorunlarımızı, olumsuzluklarımızı, düşünecek ve kafaya takacak yer değildir. Orası öyle bir yer ki, silahların konuştuğu, orduların çarpıştığı, düşmanın kaba kuvvetine karşı bizim de kaba kuvvete başvurduğumuz bir yer değildir. Orada düşmanın her türlü silahına karşı göğüs geren, onlarla çarpışan sadece ve sadece hiçbir gücün yenemeyeceği İNANCIMIZ vardır. İşte bizim orada tek silahımız budur. Düşmanı bu silahla canevinden vuracağız, onları karşımızda boyun eğdireceğiz, davamızın haklılığını göstereceğiz, bayrağımızı düşmanın kendisine en güçlü sandığı kalesinde içten dikeceğiz.

Yeni Demokrasi: Senin gösterdiğin bu tavırlar karşısında sana işkence yapanların ruh halini gözlemleyebildin mi, biraz da ondan bahsedermisin?

Cevap: İşkencecilerin yaptıkları işkence karşısında, geri adım atılmadığında moralleri çok bozuluyor. Bu onları yoruyor. Artık kendileri işkence yapmaktan zevk alan değil, moralleri bozulan ve ızdırap çekenler oluyor. İşkence göreni ise, işkenceci ve kendisine eziyet edilmekten zevk aldığını ve bunun için geri adım atmadığını düşünmeye başlıyorlar. Bu gerçeği kendi somutumda gördüm. İşkenceciler bana "sa-

dist" diyorlardı. Gerçi "sadist" başkasına eziyet etmekten zevk alanlar için kullanılıyor, ama sanıyorum, bunun yorumu; direnmemle yaptıklarının karşılığını alamaması sonucu, artık benim, kendilerine "işken-ce" yaptığım, kendilerini yıldır-dığım, morallerini bozduğum vs. ol-sa gerek. Bu yorumu yapmakla bir abartma yapmadım. Çünkü onlar her defasında çaresizliklerini dile getiriyorlardı. Aradan yıllar geçtikten sonra bile aldıkları bu dersi unut-muşlardı. Birçok insana "buradan şimdiye kadar ifade vermeden bir (...) e bir de (...) geçti. Nal diyor, mih demiyor" vb. diyorlarmış...

Yeni Demokrasi: Peki işkencede kaldığın süre içinde kafandan hiç mi olumsuz ve yanlış düşünce geçmedi? Geçtiyse böyle bir durum karşısında nasıl bir tavır takınıyordun?

Cevap: Aslında bu tür (yaşam-ölüm, isteklerini kabul edip, işken-ceden kurtulma vs...) olumsuz düşünceler ciddi olarak kafama takil-

Olumsuz düşüncelerin yeşerip bana, daha doğrusu direnişime zarar verecek hale gelmesine müsaade etmedim. Hiçbir zaman "işkencelerin isteklerine boyun eğeyim mi?" çelişkisi beni rahatsız etmedi.

madı. Ancak insanın kafasında bu tür şeyler bazen anlık da olsa bir şerit gibi gelip geçiyor. O anda tavrım onları kafamdan hemen atmak, onu silmek, iyi şeyler düşünerek bastır-mak ve onlardan kurtulmak oluyordu. Yani olumsuz düşüncelerin yeşerip bana, daha doğrusu direnişime zarar verecek hale gelmesine müsaade etmedim. Hiçbir zaman "işkencelerin isteklerine boyun eğeyim mi" çelişkisi beni rahatsız etmedi.

Yeni Demokrasi: Sen kaç gün şubede gözaltında kaldın, bu kadar sü-re içerisinde yapılan işkencelere ve acılara nasıl dayandın, bunun bir sırrı var mı acaba?

Cevap: Ben yakalandığım zaman gözaltı süresi (...) gündü. Ben ise (...) günden fazla kaldım. Yani normal süreyi çok geçmişti. Normal süre bi-

le geçmesine rağmen hâlâ bana fazla bir şeyler sormamışlardı. Sorsalar da alacakları cevap belliydi ve bunu iyi biliyorlardı: "Konuşacak bir şeyimiz yok." Zaman geçmesine rağmen, ben, daha çok bekletileceğimi düşünüyordum ve kendimi ona göre hazırlıyordum. Bu sonucu ise, benden fazla bir şey sormama-larından çıkarıyordum. Arada bir kendileri de, "Bu yaptıklarımız da ha senin için denizde damla", "Se-nin için Amerika'dan uzman işken-celer getireceğiz" diyorlardı. Bu onların nasıl bir ruh hali içinde ve çaresiz olduklarını gösteriyordu.

İşkence sırasında verilen bir taviz yeni tavizleri gündeme getirir. İşkenceciler basit şeyleri kabul etmeyen daha önemli şeyleri nasıl kabul eder diye düşünüyor. Onun için adım adım gidiyorlar.

Artık ayaklarımın falaka çekilecek hali kalmamıştı, her ikisi de mosmor olmuş ve patlamıştı. Bir gün ayaklarıma kendileri ilaç sürüp şubenin alt katındaki hücrelere indirdiler. O güne kadar yukarıda özel olarak odada tutuluyordum. Bu şunu gösteriyordu, artık benden ümitlerini kesmişlerdi, fazla bir işkence yapmayacaklardı.

Onca geçen süre içinde birkaç şeyin dışında başka konulara geçip işkence yapmamaları şunu gösteriyor: Demek ki, işkencecilerin hızını daha ilk başta koyacağımız kesin, cesaretli ve inançlı bir tavırla kesebiliriz. En basit konularda bile taviz verilmemeli, işkenceciler basit şeylerle oyalanmalıdır. İşkence sırasında verilen bir taviz yeni tavizleri gündeme getirir. İşkenceciler basit şeyleri kabul etmeyen, daha önemli şeyleri nasıl kabul eder diye düşünüyor. Onun için adım adım gidiyorlar.

İşkencede moral üstünlüğü, kararlılık, cesaret ve inanç korunduğu müddetçe işkencenin dozajı pek önemli değil. İnsanı ayakta tutan bunlar. Bunlar da, başta inançta herhangi bir çözümlenmediği müddetçe insanın çözümlenmesinin olacağı-

nı sanmıyorum. İşte onca işkence ve acıya dayanmanın sırrı buradadır.

Yeni Demokrasi: Bir şeyi kabul etmemene rağmen kendileri yazıp imzalatmak istemediler mi, imzalamak için herhangi bir evrak getirdiklerinde tavrın ne oldu?

Cevap: Kendileri benim için düz-mece bir ifade yazıp imzalatmak istemediler, böyle bir şeye teşebbüs bile etmediler. Ancak başka bir yığın insan için bunu yaptıklarını biliyordum. Onun için ona karşı da tedbirliydim. Hücrede bekliyordum. Bir gün polislin birisi elinde evraklarla gelip benden, bunları imzalamamı istedi. Ben "Nedir onlar, okuyayım ondan sonra" dedim. Polis "Ol-maz, okumadan imzalayacaksın" dedi. Okumadan kesin imzalamaya-cağımı söyledim. Baktı olacak gibi değil, evrakları alıp gitti. Biraz sonra tekrar geldi, bu defa ben söyleme-den kendisi "oku ve imzala" dedi. Okudum ve ondan sonra imzala-dım. İmzaladığım evraklar, üzerim-de çıkan eşya ve belgelerle ilgiliydi.

Ne olursa olsun, onca direndikten sonra okumadan bir şey imzalamak olmazdı. Tavrım her konuda sürmeliydi. Öyle şeyler olablirdi ki, hiç kabul etmeyip direndiğim iddiaları, yazıp imzalatmaya çalışabilirdi. Zaten ilkemiz okumadan bir şeyin imzalanmamasıdır.

Ne olursa olsun onca direndikten sonra okumadan bir şey imzalamak olmazdı. Tavrım her konuda sürmeliydi. Öyle şeyler olabilir ki, hiç kabul etmeyip direndiğim iddiaları, yazıp imzalatmaya çalışabilirdi. Zaten ilkemiz okumadan bir şeyin imzalanmamasıdır. İmzalamak "savaş alanında kazanılan zaferin masa başında kaybedilmesi" (bu ideolojik ve siyasi anlamda olmayabilir) anlamına gelir.

Yeni Demokrasi: Dergimiz onurlu yaşamınızda başarılar diliyor, teşekkür ediyoruz.

Cevap: Ben de yayın hayatınızda başarılar diler, teşekkür ederim. □

Faizler ve Faiz politikası

Hatice Gülseven

Komprador burjuvazi, ücretli emeğin sömürülmesi ile yaratılan artı-değerin bir bölümüne el konmasında anlaşmakta, el konulan bu artı-değerin kendi aralarında bölüşümünde anlaşamayarak birbirlerine düşmekte, kıyasıya mücadele etmektedirler. Sürekli aşırı kâr dürtüsü ile hareket etmelerinden emekçilerin sömürülmesine, baskı altında tutulmasına uğraşırlar. Kompradorların borç para verenleri faiz oranını artırmak, borç alanları ise düşürmek isterler.

Borç para alan kompradorlar, aldıkları parayı üretimde kullanarak artı-değer yaratır. Bu borç parayı işlemeye iten sistemin mevcut top-maya işlevindedir. Kendi koyduğu sermaye ise, onun mülkiyetidir. Bundan dolayı artı-değerin hepsine sahiplenemez, bir kısmını para sahibine rant olarak (faiz) verir, kalanı ise işletme kârıdır. İşte borç para alan kompradorlar artı-değerin tümüne sahiplenmek için finans kuruluşlarını ellerine geçirmeye çalışır.

Kendi aralarındaki mücadele sonunda borç para alanlar kendilerine bağlı bankerler kurma yolunu seçtiler. Özellikle 1980 sonrasında bir çok holding, bankaları ele geçirmeye çalışmış, bankası olmayanlar ise bankerlik kuruluşlarını oluşturmuşlardır.

Banka sistemine Temmuz 1980 öncesi ve sonrasına (faizlerin serbest bırakılması) bakmadan önce ekonominin genel durumuna göz atmak yerinde olur.

Türkiye Cumhuriyeti kurulduğundan itibaren emperyalizme bağlılığı her geçen gün artmış, ipotek altına alınmıştır. Bu bağlamda, uyguladığı gerek ekonomik, gerek siyasal politikalar emperyalizmin

dayatması sonucudur. Emperyalistler kendi kârlarını artırmak amacıyla işçilerin kendilerini yeniden üretmeleri için gerekli emek zamanını azaltarak artı değeri arttırmaya çalışırlar. Genelde yarı-sömürge ülkelerden sağlayacakları ucuz gıda, ucuz işgücü, giyim eşyası vs. ile kendi ülkelerindeki işçilerin zorunlu iş zamanlarını kısaltarak artı değeri arttırırlar.

Emperyalist güçler, girdikleri yarı-sömürge ülkelerde kendi koydukları sınırlar içinde komprador burjuvaziyi geliştirir. Kendilerine rakip olmaya başladığında yok eder. Bu nedenle yarı-sömürge ülkelerde üretim ölçeğinin olabildiğince küçük olmasına çalışırlar. Yarı-sömürgeleğin komprador burjuvazisi, ara ve yatırım malları, teknoloji vs.'si ile, yani üretim öncesi aşamaları ile emperyalizme bağlı olarak gelişir.

Komprador burjuvazinin, küçük ölçekli ve dayanıklı tüketim mallarına yönelmesinin nedenlerini kısaca ele alırsak;

— Sermaye birikiminin yetersiz olması, ara ve yatırım mallarına yapılan yatırımın getirisinin (geri dönme süresinin) zaman alması, bu mallara olan talebin yetersiz olması bu alanlara yapılacak yatırımların maliyet açısından büyük ölçek gerektirmesidir.

Ekonomide 1970'ler sonrasında yapısal kriz artmış, eksik kapasiteyle çalışan sektörlerde âtil kapasiteler yaygınlaşmıştır. 1979 Aralık ayında hazine ancak üç günlük petrol almak için döviz zor bulmuştur. Devlet borçları ödenemez hale gelmiş, tarımsal üretim hava koşulları yanında akaryakıt darlığı ve gübre ile tarım ilaçları sağlanmasındaki güçlüklerden büyük ölçüde etkilenmiş, tarımsal üretimde önemli gerilemeler olmuştur. İthalattaki azalmanın

yanısıra enerji darboğazı sanayide kapasite kullanım oranını düşürmüştür.

Ekonomideki kriz yaygınlaşarak 24 Ocak'ta ithal ikame politikası tamamen terkedilerek monoterist politika izlenmeye başlandı, (monoterizme ters kararlar alınmasına karşılık) küçük esnaf ve üreticilerin iflaslarına yol açarak dökülmelerine ve şirketlerin birleşerek sermayenin merkezileşmesine ilişkin politikalar izlendi.

24 Ocak kararları IMF'nin şimdiye kadar dayattığı politikaların devamıdır. 1979 yılına kadar ithal ikamesinden kâr sağlayan emperyalistler, (emperyalizmin) krizinin yaygınlaştırılması için yeni arayışlar içine girmişler ve sonunda yarı-sömürge ülkeleri tamamen ihracat ekonomisi haline getirmişlerdir. 24 Ocak'la birlikte Türkiye de bu halkadaki yerini korumuştur.

Başbakan Turgut Özal bu konuyla ilgili olarak Amerikan NBC televizyonuna verdiği bir demeçte, "bizim uyguladığımız ekonomik program başkan Reagan'ın programının aynısıdır, aradaki fark, bizim uygulamaya ondan önce başlamış olmamızdır" diyor.

Türkiye'deki koşullar nitelik olarak ABD'den farklı olmasına karşılık gerçekten de 24 Ocak kararlarına kaynaklık eden düşünce aynıdır.

Reaganomics, aslında monoterist ve arzı arttırıcı politikaların bir bileşimidir, kısıtlayıcı para politikası, vergilerin azaltılması, yatırımların mali politikalarla özendirilmesi, devlet müdahalesinin azaltılması, piyasanın serbestçe işleyebilmesinin koşullarının yaratılması, askeri harcamalar dışında devlet harcamalarında kısıntı yapılması, özellikle sosyal amaçlı harcamaların kısılması, sendikaların pasifleştirilerek ücretlerin düşürülmesi olarak özetlenebilir.

24 Ocak kararları doğrultusunda 4 Haziran 1980'de Resmî Gazetede yayınlanan ve Temmuz 1980'de yürürlüğe giren faiz kararnamesi ile faizler serbest bırakıldı.

1980 öncesinde banka sistemi,

banka sayısı çok olmasına karşılık birkaç bankanın egemenliğine dayanan oligopolistik yapıya sahiptir. Aynı zamanda sanayi ve ticaret sermayesi organik bütünleşme içindeydi. Bu ilişki 11 bankadan gözlemlenirken 1982 yılında 18'e çıkmış, aynı yılda çıkan mali kriz nedeniyle 1984 yılında 14'e inmiştir.

Bu banka ve bankerlerin hangi holdinglerle ilişki içinde olduğunu gösterelim: Akbank-Sabancı Holding; Demirbank-Çingilloğlu; Ege Bank-Özkat Holding; Eskişehir Bankası-Zeytinoğlu Grubu; Hisarbank-Kozanoğlu, Çavuşoğlu Grubu (1983)'de sistem dışı); İktisat Bankası-Ergür Holding (1984 yılında sermaye yapısı değişti); İstanbul Bankası-Has Holding (1983 de sistem dışı); İşçi Kredi Bankası—Nişkoz Holding (1983'de sistem dışı).

Türkiye'de sermaye biriminin yetersiz olması nedeniyle kompradorlar bankaları aralarında paylaşmışlar, hatta 1960 sonrasında tasfiye sürecine sokulan bazı yerel bankalar (Has Holding'in Şarkıkarabağ, Sağlık Bankası'nın Hema Holding Lüleburgaz Birlik ve Ticaret Bankası) ele geçirilerek canlandırılmaya çalışıldı. Kompradorların kendi aralarındaki kıyasıya mücadelelerinde bu bankalar yetmemiş, bankasız ya da bankalı kompradorlar kendi bankerlik kuruluşlarını kurmaya yöneldiler.

Örneğin Meban-Transtürk Holding; Fiban-Sümer Grubu; Fintaş-Has Holding; Oyak Menkul Değerler-Oyak Holding; GEN Borsa-Çukurova Holding; Eczacıbaşı Menkul Değerler-Eczacıbaşı Holding; Eko Yatırım-Kozanoğlu-Çavuşoğlu Grubu.

Banka ve bankerler yüksek faizle topladıkları tasarrufları kendilerine bir rant sağlayacak şekilde daha yüksek faizle kompradorlara kredi olarak vermektedirler. Özellikle küçük banka ve bankerler faiz yarışında varlıklarını sürdürülebilmek amacıyla diğerlerinden daha yüksek faizle tasarruf toplamaya başladılar. Bankalar arasındaki centilmenlik anlaşmaları da kâğıt üzerinde kaldı ve bankalar birbirlerinden gizli, müşterinin parasına göre daha yüksek faiz oranı belirlediler. Hatta bazı

banka müdürleri anlaşmaya uymayan bankaları deşifre etmek amacıyla yetkililerini müşteri gibi şüphelendikleri bankalara göndererek faiz pazarlığına girişmişlerdir.

Kompradorlar % 100'ün üzerinde faizle aldıkları kredileri, kârlarını düşüreceğinden maliyetlerine yansıtacak, metaların fiyatlarını yükseltecektir. Özellikle girdi olarak kullanılan yarı mamul maddelerin fiyatlarının artması, üretimde girdi olarak kullanıldıkları mamul malların fiyatlarını yükseltmiştir. Bu durum katmerli fiyat artışına, yani maliyet enflasyonuna yol açarak, Türkiye'de varolan enflasyonu hızlandıran bir etki yapmıştır.

Uygulanan monotorist politikalar sonucu finansman sorunu artar, talep bunalımına giren güçsüz firmalar (koruma önlemleri ve devlet desteği ile ayakta durabilen) iflasları hızlanmış birçok şirket özellikle 1981 sonrasında el değiştirmiştir. Böylece sermayenin merkezileşmesi süreci hızlanırken küçük şirketlerin birleşmeleri için zorlayıcı önlemler alınmıştır. 1981 sonrasında gazeteler şirket iflasları haberleri ile dolmuştur.

24 Ocak kararlarından hemen sonra uygulanan deflasyonist önlemlerden Haziran 1982 ile Aralık 1983 arasında ödün verilmiştir. Bu dönemde zordaki banka ve firmalara kurtarma operasyonları yapılmıştır. 24 Ocak kararları ile güçsüz firmaların iflas etmesi ya da birleşerek varlıklarını sürdürmesi-koşullara ayak uyduramayan şirketlere devlet desteği verilmiştir.

Bu dönemde gerçekleştirilen başlıca kurtarma operasyonları sonucu devlet bütçesinden çıkan para 317 milyar Türk lirasıdır. Has Holding'in İstanbul Bankası'na 59 milyar TL'si, K-Ç (Kozanoğlu-Çavuşoğlu) grubunun Hisarbank'a ve Odibank'ına 50 milyar TL'si, Nişkoz Holding'in İşçi Kredi Bankası için 10 milyar TL'si, Sürmenler Grubu'nun Bağbank için 8 milyar TL'si, Transtürk'ün Meban için 27 milyar, Kastelli için 108 milyar, Ankara bankerleri için 55 milyar TL'si.

Yüksek faiz uygulamasını emisyonla desteklemek zorunda kalmışlardır. Çünkü bu dönemde gerçek

mevduat artışı yaratılmamış bu artış aslında enflasyon ve fazla para basılmasının sonucudur. 1983'te mevduat artış hızının azalması para basımının daha az artışından kaynaklanır. 1982 Eylül ile 1983 Eylül arasındaki emisyon artışı sifıra yakındır.

1980-1984 döneminde, kambiyo kurları faiz oranları tüzel kişilerin mal varlıkları-öz kaynakları ve en önemlisi enflasyon endekslenirken ücretler endekslenmeli (diğer parasal sözleşmelerden düşük oranla endekslenmeli).

Dayandığı nokta ise ücretlere düşük endeks uygulaması maliyetleri düşürür (sömürüyü artırarak) kompradorlar daha düşük ücret düzeyi ile daha çok işçi istihdam ederek işsizliği önler.

Uygulamada ise ücretlerin düşürülmesi maliyetleri düşürmemiş, maliyet yapısını değiştirmiştir. Artan faizle kambiyo kuru nedeniyle maliyetlerdeki ücretlerin payı düşürülerek toplam maliyetler sabit tutulmaya çalışıldı. Kompradorların her zaman yaptığı gibi faizlerin kambiyo kurlarının endekslenmesinin maliyeti işçilere, köylülere ve memurlara yüklendi. İşsizliği önleme adı altında uygulanan bu yöntem istihdamı değil tersine işsizliği ve yoksulluğu arttırdı.

Birçok şirket banka ve bankerlerin iflas ettiği 1982 yılından beri 17 kez faiz oranları değiştirildi. Günümüzde faiz oranlarının tekrar serbest bırakılması kararlaştırılarak yürürlüğe konuldu. Gerekece olarak bugün Türkiye'nin mali yapısının 1982'ye göre geliştiğini ve serbest faizi kaldırabileceği gösteriliyor.

Şu anda gözlemlenen olaylara göre bankalar aralarındaki anlaşmalarına sadık kalmadıkları anlaşılıyor. Şimdiden bankalar birbirlerinden habersiz faiz oranlarını yükseltmeye başladılar. Sümerbank faiz oranının tavanını % 48'den % 50'ye çıkarmıştır. Diğer bankaların % 54'e yükselttiği görülüyor.

Büyük bankalar toplam mevduatın % 95'ine sahip olduklarından küçük bankalar kalan mevduatı kapmak için büyük bankaların verdikleri faizden 5-6 puan fazla vermek zorundadır.

Küçük bankalar bırakalım ek kaynak arayışını mevcut işleyişini sürdürebilmek için bile faiz oranını yükseltmek zorunda kalacaklardır. Yüksek faizin maliyetini normal müteşebbisin kredilerine yüklemeye şansları olmadığından küçük bankalar riskli alanlara yöneleceklerdir.

Özellikle donuk-batık kredileri olan bankalar serbest faizden darbe yiyecekler, küçük firmaları da beraberlerinde batağa iteceklerdir. Bunlardan bazıları Anadolu Bankası, İmar Bankası, Denizli Bankası ve Türkiye Öğretmenler Bankası'dır.

Faizlerin üretim sürecine etkisiyle maliyetler yükselmiş, buna karşılık emekçilerin satınalma gücünde bir artış olmamıştır. Faiz maliyetinin mal üzerine eklenmesiyle hızla artan fiyat artışlarının gerisinde kalan ücretler yüzde 50 oranında gerilemiştir. Banka, banker ve şirketlerin iflasları devlet geliri sınırlı olduğundan (vergi, resim, harç vb.) yine halkın üzerine yüklenmiştir. Geçim sıkıntısı çeken, yoksulluk çemberini kırmaya, yaşam koşullarını biraz olsun düzeltmek isteyen yaklaşık 200 bin aile (bunun çok yüksek olduğunu söyleyenler var) evini, tarlasını, bileziklerini satarak, emekli ikramiyesini ek gelir umuduyla banka ve bankerlere yatırmış. Yatırdıkları paraları geri alamadıkları gibi bir de üstüne batan banka, banker ve şirketleri kurtarmak için daha fazla harç ödemek zorunda bırakılıyor. Son zamanlarda çeşitli fonların arttığı buna kanıttır (Savunma Sanayiini Destekleme Fonu gibi).

Bankerlerin yanında bir çok şirket iflas etmiş, bazıları ise mali yükümlülüklerden kurtulmak amacıyla hileli iflas yolunu seçmişlerdir. (Tasfiye sonuna kadar vergi erteleme uygulanyör). Bu durum hileli iflaslara giden şirketlerde çalışan işçiler işlerini kaybetmekle kalmamış, birikmiş aylıkları dahil olmak üzere diğer kazanılmış hakları da gaspedilmiştir. Çünkü Amme Alacaklarını Tahsil Usulü Hakkında kanuna göre iflas eden şirketlerin borçlarından öncelikle kamuya ait olanlar ödenir. Daha sonra diğer resmi, yarı resmi, yarı resmi kuruluşların alacakları ödenir. Bu şirketlerin mal

varlıklarından geriye bir şey kalırsa en son konumda bulunan halka ödeme yapılır. Fakat bu şirketler mal varlıklarını garantiye almak için çeşitli yöntemlere başvurduklarından kendi üzerlerine kayıtlı mal varlıkları çok azdır. Tasfiye masasında mal varlıkları kamu alacaklarını bile karşılayamaz.

Sonuçta yine bankaların kaynak maliyetleri yükselecek, bankalarda bunu kredi faizlerine yansıtacaklardır. Komradorlar kâr oranlarındaki düşme hızını yavaşlatmak amacıyla bütün yükü ücret ve maaşlara, fiyatlara yansıtacaklar. Yansıtma-yanlar ise iflas ederek piyasadan çekilmek zorunda kalacaklardır.

ANALARIN PAYLAŞILAN ACISINA DAİR

-aramızda olmayanlara
eceli zulüm olanlara-

*ne zaman bakışlarıma düşse
yiten kardeş görüntülerin gölgesi
uçarı kuşlar kalkar yüreğimin dalından
genç ömrümün
kırçıl acıları taşınır kanatlarında*

*nasil da kıydılar o ceylan boyunlara
nasil taşır bu utancı yüzler
aldanışların ömrü bir gece batımı
mavileşir ufukta gizlenen gerçekler*

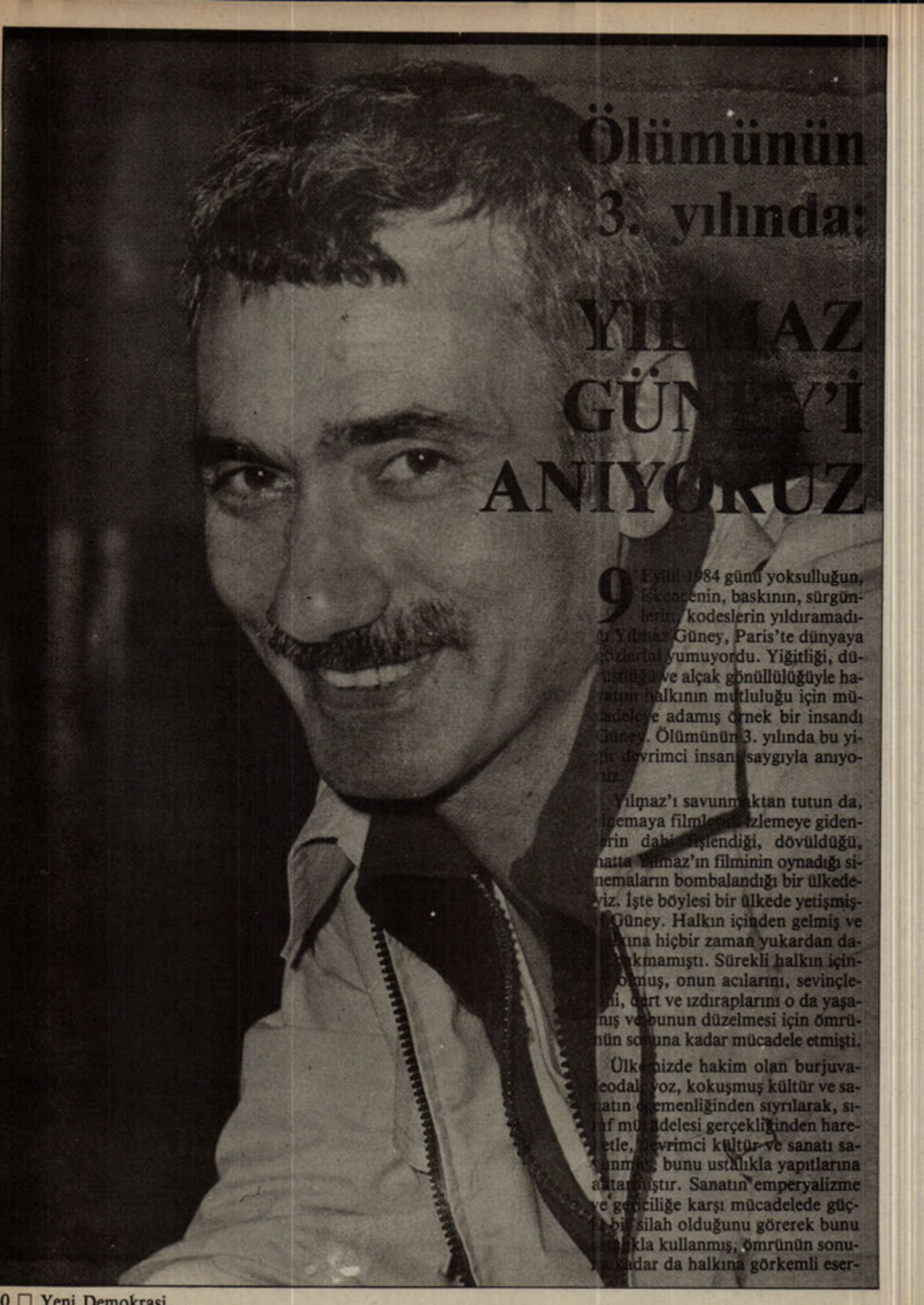
*anılar eprimiş fotoğraflar soluktur
o evlerde şimdi
yitirmiştir gülümseyişini anaların gözleri artık
saçlarına oğul ölümlerini ören eller
sancılı şafağın rengine bezemiştir kederini.*

*ince bir bıçak üstünde yaşıyor günler
tedirginlik kayaların en yalçın yeri
olmadık yerinden kanyon umarsızlık
kırpiklerin gölgesine düşüyor hüzünler*

*yokluğunuz patlayan tomurcuk tanesinde
tır kokan rüzgarlarda sesiniz
ipeğin kozası ve kımıldayan toprak
sizi anlatıyor yıldızlı şarkılarıyla yapraklar*

*ne zaman aklıma gelse
"hoşça kalın" diyen son sözleriniz
bir merhabanın eksikliğini duyarım
insan yaralarım kanar yeniden
yarım kalan aşkınız çizgilenir yüzümden*

N.Kuyumcu

Ölümünün 3. yılında: YILMAZ GÜNEY'İ ANIYORUZ

9 Eylül 1984 günü yoksulluğun, işkencenin, baskının, sürgünlerin, kodeslerin yıldıramadığı Yılmaz Güney, Paris'te dünyaya gözlerini yumuyordu. Yiğitliği, düsturluğu ve alçak gönüllülüğüyle haratan halkının mutluluğu için mücadeleye adanmış örnek bir insandı Güney. Ölümünün 3. yılında bu yitirici devrimci insanı saygıyla anıyoruz.

Yılmaz'ı savunmaktan tutun da, izlemeye filmleştirebilecek kadar değerli bir sanatçı olarak izlemeye gidenlerin dahi işlendiği, dövüldüğü, hatta Yılmaz'ın filminin oynadığı sinemaların bombalandığı bir ülkedeyiz. İşte böylesi bir ülkede yetişmiş Yılmaz Güney. Halkın içinden gelmiş ve halkına hiçbir zaman yukardan bakmamıştı. Sürekli halkın içinde yaşamış, onun acılarını, sevinçlerini, dert ve ızdıraplarını o da yaşamış ve bunun düzelmesi için ömrünün sonuna kadar mücadele etmişti.

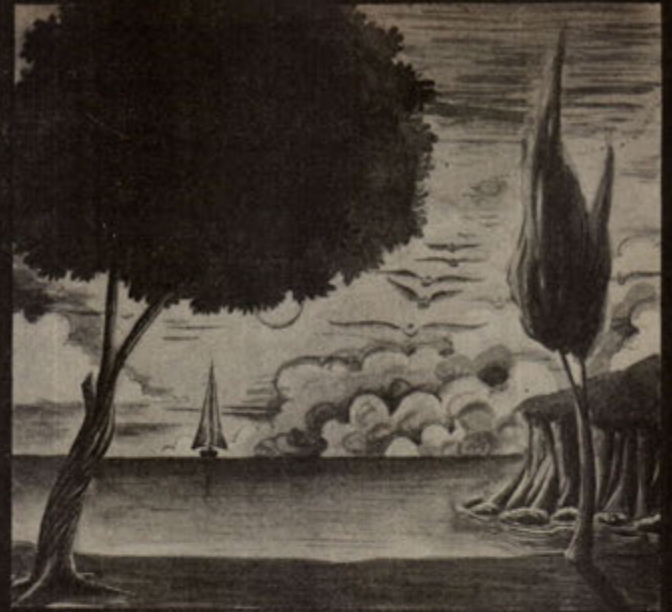
Ülkemizde hakim olan burjuvazide kodal, yoz, kokuşmuş kültür ve sanatın egemenliğinden sıyrılarak, sınıf mücadelesi gerçekliğinden hareketle, devrimci kültür ve sanatı savunmuş, bunu ustalıkla yapıtlarına aktarmıştır. Sanatın emperyalizme ve gerçileğe karşı mücadelede güçlü bir silah olduğunu görerek bunu ustalıkla kullanmış, ömrünün sonuna kadar da halkına görkemli eser-

ler sunmuştur. Bundan dolayı Yılmaz için kişisel çıkarlar değil, halkın çıkarları ön plandadır. Bu gerçeği yaşamında yüzlerce kez ispatlamıştır.

Yılmaz Güney'i böyle kararlı, mücadeleci kılan gerçekleri kavramadan Yılmaz'ı anlamak mümkün değildir. Yılmaz'ın filmleri de onun bu gerçekliğinden ayrı değildir. Yılmaz, dünyayı ve Türkiye'yi devrimci bir bakışla yorumlamış ve kendisi de bu gerçekliğe dayanarak mücadele vermiştir. Egemenlerin Yılmaz'dan korkması bundandır. Halkı uyandırmak için sabırla çalışmış, emperyalizme, feodalizme, gericiliğe karşı amansızca karşı durmuştur.

Yılmaz'ın anti-faşist, anti-emperyalist (sosyal-emperyalizm dahil), anti-feodal devrimci karakteri, yapıtlarında kendisini göstermiştir. Bundan dolayı da Yılmaz'ın başına gelmedik kalmamış, susturulmak istenmiş, cezaevleri, sürgünler yaşamının vazgeçilmez bir parçası olmuştur. Ama Yılmaz'ı susturabilmişler midir? Hayır! O; içerde de halkı için çalışmış, bulunduğu her alanda koşulları değerlendirmiş, mücadeleyi tatil etmemiştir. Yılmaz'ı yılmaz kılan gerçekler, onun davaya olan inancıdır. O, bu inancını tüm engellere, baskılara, sürgünlere rağmen sürdürmüş, haklı olarak hem dünya halklarının ve hem de Türkiye halkının bağrında taht kurmuştur.

Ülkemiz aydın ve sanatçılarının Yılmaz'dan öğreneceği çok şeyleri var. Bugün unutturulmaya hafızalardan silinmeye çalışılan Güney'e sahip çıkalım. Bugüne kadar bir dizi ödül almış olan filmleri, ülkemizde de gösterime sunulmalı, kültüre, sanata, düşmanlığa son verilmelidir. O gerçekten de Türkiye sinemasında bir çığır açmıştır. Ülkemizin sanatçıları bu çığırdan yürümelidir. Yılmaz'ı ölümsüz kılan gerçeklere sahip çıkılmalı, geliştirilmeli. Yılmaz'ı gerçek anlamda anmak, onun yürüttüğü mücadeleyi yürütmektir. Türkiye'nin çirkin kralı, devrimci mücadelemizde ışıltılı parlanta gibi parlamaktadır.

PKK'nın Son Çırpınışları

PKK Halka Karşı İşlediği Suçların Hesabını Vermelidir

Gücünü yığınların gücünden almayan, sırtını emperyalist ve gerici odaklara dayayan PKK, gün geçtikçe daha da yalnız kalmaya mahkûmdur.

Devrimci bir gücü ayakta tutan esas unsur kuşkusuz yığınların bitmez tükenmez desteği ve enerjisidir. Bu olmadığı takdirde sözkonusu güç bir hiçtir. Yığınların yaratıcı katkısı ve desteği ile her şeye sahip olunur. Yığınların devrimci desteğine sahip olmayanlar ise hiçbir şeye sahip olamaz, tecrit olmaya, yenilmeye mahkûmdur. Doğru bir çizgi bunları öğretiyor bize. Bunun bilincinde olanlar, halka güvenip, gücünü onlardan alanlar, hiçbir zaman yalnız kalmazlar. Bunun tersi bir çizgi, grupları, sınıfları, yığınlar dışında başka "dostlar" aramaya iter; sonuçta ortaya çarpık bir ittifaklar çizgisi çıkar.

Elbette devrimci bir örgüt, güvenilir olmasa da, devrimci olmayan güçler arasındaki çelişmelerden yararlanabilir ve bunlardan yardımlar kabul edebilir; ama, hiçbir zaman bu güvenilir olmayan yardımları esas almaz, varlığını bunlara bağlamaz ve en önemlisi bu yardıma karşılık bağımsız çizgisinden zerrece taviz vermez, vermemelidir.

İşte tam da bunun tersi bir siyasal çizgi izleyen PKK, sözümona güçlü olabilmek için, bağımsızlığını ayaklar altına alarak, emperyalistlerin ve gericilerin etki alanına gir-

miştir. Bu türden ilişkiler de, satın alma ve maşa olarak kullanılmaktan başka bir politikası olmayan böylesi "müttefikler" için PKK, tam da biçilmiş kaftan durumuna gelmiştir. O, artık bölge gericilerinin elinde, emperyalistlerin elinde, uygun yerlerde kullanılacak bir karttır.

Genel karşı-devrimci çizgisi, çarpık ittifaklar politikasıyla birleşince, gücünü uluslararası gericilikten alan bu karşı-devrimci güruh kendi içinde ve dışındaki her türden muhalefete yaşam hakkı tanımamayı, hatta onları fiziksel olarak ortadan kaldırmayı genel çizgisi haline getirmiştir. Halk yığınlarına ve tabanına güvenmeyen, onların gönüllü desteğinden gücünü alamayan PKK, yönetimlerini ve dar çıkarlarını koruyabilmek için, emperyalistlerin ve gericilerin güdümüne daha fazla girmekte ve halka karşı düşmanlığını geliştirmektedir. Artık bugün herkesin gördüğü gibi, halk ve halk güçleri PKK için düşman, dünya gericiliğinin çeşitli klikleri ise dosttur.

Yunanistan-Lavrion Mülteci Kampında Olanlar Bu Çizginin Eseridir.

Adi cinayetleri sonucunda tek tek Avrupa ülkelerinden dışlanan, Ortadoğu'da da durumu pek parlak olmayan, çevresindeki çemberin her gün biraz daha daraldığını hisseden bu güruh, en son dönemde Yunanis-

tan'ı önemli bir üs alanı olarak kullanılmayı kararlaştırmıştı. PASOK Hükümeti'nden de yeşil ışık alınınca bu plan uygulamaya konuldu.

PKK olayları başlatmadan önce sürekli olarak buradaki planlarının propagandasını yapmaktaydı; Yunanistan'ın kendileri için çok önemli olduğu, mülteci kampının bir PKK kampı haline sokulacağı, bu konuda merkezi kararlarının olduğu, önlere artık kimsenin duramayacağı, kamp kendi denetimlerine geçtiğinde burada ERNK yasalarının geçerli olacağı, cepheye gideceklerin buradan geçeceği, herkesin ERNK için aidat vereceği (siz haraç anlayın), PASOK'un tüm bu konularda kendilerini desteklediğini açık açık anlatıyorlardı.

Gerçekten de hesapları çok yönlüydü. Bunları gerçekleştirmek için, Yunan gericiliğinin Türk devletine karşı Kürt ulusunun haklı ve tamamen meşru mücadelesini kullanma ve saptırma politikasına alet olma dahi kabul edilmiştir. PKK bu olayları başlatma cüretini buradan buluyordu. Bu, Lavrion olaylarını başlatan PKK'nın dayanak noktasıydı. Nitekim, bunun sonucudur ki, polis, olaylar sırasında PKK'ya açık bir destek vermişti. Bunun açık kanıtları sözkonusudur. Nitekim olay süresinde polis müdahale etmekte bilinçli bir şekilde geç davranmıştır. Rızgari'den bir arkadaşın bıçaklanmasından sonra, PKK'lı çapulcu sü-

Lavrion'dan Munzur Coşar

rüleriyle birlikte damlarda cirit atmış, oyunun bitiminde ise katilleri adeta ödüllendirir gibi koruma altında dışarı çıkarmış ve günlerce insanlık onurlarını, devrimci onurlarını savunanları, yerlere yatırarak joplamış, bir takım arkadaşlarımızı karakola çekerek, saatlerce işkence yapmıştır. Olaydan birkaç gün sonraysa, PKK'lı halk düşmanları yine polisin desteğiyle zorla kampa sokulmuşlardır. Bu serseri sürüsünün kampa girmesine karşı çıkan tüm kamp kitesinin üzerine yine polis joplarla saldırmış, iki arkadaş yediği jop darbeleriyle hastanelik olmuş ve sanki her şeyin suçlusu bu insanlarmış gibi, içlerinden onaltı kişi tutuklanarak 15'er ay ağır hapis ve para cezalarına çarptırılmışlardır.

Kısacası devletin desteği PKK-Polis işbirliğinde somutlanmıştır.

Bütün bu olaylardan sonra kamp tam anlamıyla yarı-açık bir cezaeviye çevrilmiştir. Tüm katlarda polis bulunmaktadır. Tuvalet ve banyolar ayrılmış durumdadır. Ama girişte giren ve çıkanların üstü aranmakta, hatta bazan giriş-çıkışlar yasaklanabilmektedir.

Katiller bugün polis koruması altında ellerini kollarını sallaya sallaya dolaşmakta, bu da tüm kamp kitesinin nefretini toplamaktadır. Ve halen gerginlik devam etmekte, yeni olayların çıkmaması için hiçbir neden yoktur.

Olaylar Nasıl Gelişti?

Lavrion olayları elbette birkaç günün eseri değildir; ayrıca olayları sadece Lavrion'a indirgemek de kurbağanın gökyüzünü kuyunun ağzı kadar görmesi olacaktır. Bu, hesaplı bir şekilde hazırlanan sinsi planların parçasıdır.

Önceleri tek tek insanların dışarıda dövülmesiyle başlayan olaylar odaların basılmasıyla devam etmiş ve en sonunda bilinen noktaya gelmiştir.

Üç aylık gelişmeleri kısaca sıralarsak:

1/ DK'dan bir arkadaşın dışarıda dövülmesi,

2/ HK'dan iki arkadaşın ayrı zamanlarda dışarıda dövülmesi,

3/ KUK'cuların odasının gaspı,

4/ Özgürlük Yolu'nun odasının

gaspı ve bir kişinin cırtlıçplak soyularak odanın ortasında dövülmesi,

5/ Dev Yol'cuların odasının gaspı,

6/ Kürdistan Press gazetesinin dağıtımının engellenmeye çalışılması ve gazeteyi satanlara karşı saldırı,

7/ Tek tek apolitik unsurların dövülmesi,

8/ Apolitiklerin odasının gaspı ve bu insanların zorla PKK'ılaştırılmaya çalışılması,

9/ Ve 20.6.1987 günü, olayları en üst boyuta çıkararak oda gaspı; HK'nın odasının gaspedilmesi.

Bu arada lümpenler arasından hırsız, katil, ayyaş, esrarkeş, vb. ayaktakımını örgütleyerek, bunları devrimcilere karşı saldırlarda kullanmaya hazırlandılar. Nitekim olaylar sırasında başrollerde görülenler de en çok bu unsurlardı; PKK gibi bir örgütlenme böylesi insanlar için oldukça elverişlidir. Katliam, yağma, kullanma, kullanılma; halkın malına ve canına kasdetme, vb. bu insanların doğasında da vardır, bu nedenle aradıklarını en çok PKK'da bulabilmiştir bu insanlar. Elbette böyleleri devrime kazanılmadıkları, bunun için çaba gösterilmelidir, ama hiçbir zaman zaaflarına izin vermeden yapılmalıdır bu. Eğer buna dikkat gösterilmezse, bunlar, zorla karşılaştıklarında, batan gemiyi terkeden fareler gibi dav-

ranacakları hiç unutulmamalıdır. Ve bugün PKK hesabına çalışan bu insanlar, çok kısa bir süre içinde Türk hakim sınıfları için de çalışabilirler. Hatta böylesi bir örgütlenme, yani başında ikili veya üçlü çalışanları dahi, çok rahat barındırabilir, PKK buna oldukça elverişlidir. Nitekim bugün Lavrion'da sahip çıktığı, koruduğu ve içinde barındırdığı insanlardan bazıları böylelerindenidir. İçlerinde ikili-üçlü çalışanlar vardır. Bu konuda açık belgeler bulunmaktadır.

Bir yandan devrimcilere karşı, böylesi insanlık tortuları örgütlenirken, bir yandan da psikolojik yıldırma yöntemlerine girişilmiştir. Bunun için en çok başvurulan yöntem, çok güçlü cihazlarla tüm kampa her gün aynı kasetin dinletilmesidir. Bindiği gibi bu, hakim sınıfların cezaevlerinde insanların direncini kırabilmek için izlediği psikolojik bir savaş yöntemidir. PKK'nın da aynı yöntemleri izlemesi hiç de şaşırtıcı değildir.

Yirmi Haziran günü sonuna kadar açılmış operatörlerin eşliğinde Halkın Kurtuluşunun odasına saldırdılar. PKK uzun süredir uyguladığı planının artık son bölümüne gelmişti. Kampın girişini denetim altına alan silahlı-bıçaklı PKK'lılar, HK'lıları zorla dışarı atarak odaları ellerinden aldılar. Bunun üzerine

tüm Partizan komünü derhal dışarı çıkararak olaya müdahale ettiler ve çıkış kapısında PKK'lularla arasında kısa bir çatışma çıktı. Partizan'cılar geri çekilerek orta katı tuttular.

Bu gerilim 22 Haziran gününe kadar devam etti ve 22 Haziran'da olaylar daha da büyük bir patlamaya ulaştı. Yirmi iki Haziran olaylarını bizzat yaşayanların ağzından aktarıyoruz:

Partizan'dan bir arkadaş aktarıyor:

"Yirmi iki Haziran Pazartesi sabahı sabah altı otuz sularında dışarıya bir iş için çıkan arkadaşın üzerine polisle birlikte ortaklaşa arayan PKK'lı katiller arkadaşı tartaklayarak, "üzerinde dinamit bulduk, bunlar bizi havaya uçuracak" diye bağırıp çağırarak ellerinde sopa, bıçak ve silahlarla bütün odalara saldırdılar.

Uzun süredir hazırlıklı hareket eden PKK, Partizan'ın bulunduğu bölüm dışında tüm kampın denetimini ele geçirdi. Bizim dışımızdaki herkesi rehin almaya başladılar. İlk girdikleri oda Rızgari'den arkadaşların bulunduğu odaydı. Bir süre sonra Bedri isimli arkadaşı dışarı çıkararak bahçenin ortasına getirdiler. Ve "işte bu ulusal haindir, Kürt düşmanıdır. Faşist cuntayla işbirliği vardır. Kürt halkına karşı oluşturulan komploların örgütleyicilerindendir" diye ajitasyon çekip bıçaklarlarken, birisi de tabancanın kabzasıyla kafasına vuruyordu. Vurulan arkadaş yerde o halde bırakarak üst katta bulunan D.Yol taraftarlarının odasına saldırarak, onları da rehin alıp aşağıya indirdiler. Orada bizim de üç arkadaşımız vardı. Ardından Cemil adındaki kampdaki şefleri bahçenin ortasına gelerek Partizan'cılara hitaben: "Tek tek dışarı çıkın. Aranızda bulunan yöneticileri alıp sorgulayarak halk adına yargılayacağız. Diğerleri serbesttir. Size yarım saat mühlet. Yoksa dinamitleri hepinizi havaya uçuracağız" dedi.

Ancak bundan sonra PKK'lular Partizan'a ait odalara saldırmaya cesaret edemediler. Ve bir bekleyiş içine girdiler. Bu arada, aradan birkaç saat geçmiş ve dışarıda halk ve polis toplanmıştı. PKK'lular damlar-

dan üzerimize taş atmaktaydı. Biz de onlara karşılık veriyorduk ve tüm bu olaylar polisin gözlerinin önünde cereyan ettiği halde, polis kılını bile kıpırdatmıyordu; hatta denilebilir ki, hareketi PKK düzenliyordu, polis de onun denetimindeydi. Bu oldukça açık bir şekilde kendini gösteriyordu. Çatılara mevzilenerek üzerimize yağdıran PKK'luların yanında resmi polisler de dolaşmaktaydı. Polis-PKK işbirliğinin başka bir açıklaması olabilir mi?

Lavrion halkı, polisin kayıtsızlığına ve PKK'nın zalimliğine artık isyan etmeye başlamıştı. Olaya seyirci kalan polisi sürekli zorluyordu. Polisin kayıtsızlığı devam edince, sonunda halk polis çemberini zorlamaya ve içeriye müdahale etmeye başladı. Halka küfür ve sopalarla saldırmaya kalkışan PKK'lular, kaçıp içeri sığınmak zorunda kaldılar. Polis bu gelişme üzerine içeriye girdi ve PKK'lular toplu halde polis koruması altında ve halkın yüzlerine çarpan tükrük ve yuh'ları arasında kampı terkettiler. Polisin koruması altında dışarı çıkan iki SVP'li kadın, çantaların içinde silahları dışarı çıkardılar.

Polis, PKK ile tam bir işbirliği halindeydi. Bıçaklı-silahlı insanlarla damda polisin işi ne idi? Polis, kapıda üst aramasını neden PKK'lularla birlikte yapıyordu? Lavrion halkının bütün uyarılarına rağmen, polis neden saatler sonra içeri girdi? Neden olaya anında müdahale etmedi. Vurulan arkadaşın saatlerce kan kaybetmesine göz yumdu?

Bugün, PASOK yetkilileri PKK ile ilişkilerinin olmadığına dair açıklama üstüne açıklama yapıyor. Ancak, yüzlerce insanın gözleri önünde cereyan eden bu gelişmelerden sonra, nasıl inandırıcı olabilirler ki?"

Rızgari'den bir arkadaş olayı şöyle anlatıyor:

"Biz karşı tarafta kalıyorduk. 309 no.lu odada PKK'lular nöbet tutuyordu. Tam yan tarafta ufak bir koridor bulunmaktadır. Bunun girişinde bıçaklı iki nöbetçi koymuşlardı. Sabahleyin tüm giriş-çıkışları yasakladılar. Arama yapıyordu. Kadınları, çocukların gereksinmeleri için

bile dışarı çıkarmıyorlardı. Biraz sonra kadınların da üstlerini aramaya başladılar. Kampta ERNK yasaları geçerli dediler. Biz, üç-dört günden beri uyumuyorduk. Her an saldırı bekliyorduk. Polis hiçbir müdahalede bulunmuyordu. Bulunmadığı gibi, PKK'lularla birlikte görülüyor ve odaları ele geçirmelerinde yanlarında bulunuyordu. PKK-polis işbirliği konusunda kimsenin tereddütü bile yoktu.

Saat dokuzbuçuk-on sularında hazırlıklı bir şekilde gelerek, bizi teslim aldıklarını, suçlu olduğumuzu, yargılanacağımızı, sonuçta cezalandırılacağımızı belirttiler, "Esirsiniz, can güvenliğiniz bizden sorulur" dediler. Sanki bizi öldüreceklermiş gibi davranıyorlardı. Beni yüzbir numaralı odaya götürdüler. Etrafta emir verenlerden birisi bir bıçak alarak, bıçağı gırtlığıma saplamaya kalkışırken, bir yandan da "öldüreyim mi?" diyordu. Ben, "zaten hakkımda sömürgeciler ölüm cezası verdi. müebbete çevrildi; isterseniz siz infaz edin" deyince o anlık vazgeçti. Ancak durmadan küfür ve hakaret ediyorlardı. Hepsini de şizofrenik insanlar. Özellikle dördü işkence yapmaktan ve öldürmekten zevk alıyordu.

Biz olayın sonuna kadar rehin kaldık. Saat onbeş sularıydı. Atina'dan PKK'nın iki sorumlusu geldi. Bunlardan Hikmet diye bilineni, Diyarbakır Cezaevi'nde 5. Koğuş'ta kalmış itirafçının birisidir. Çeşitli siyasetlere yamanmaya kalkışmasına karşın, hiçbirisi tarafından kabul edilmemiştir. En son olarak PKK bu ihanetçiye bağrını açmıştır.

Bunlar içerideki adamlarla görüştükten sonra, biri SVP'li iki kadın valizlerle dışarı çıktı. Büyük bir olasılıkla bunların içinde silahlar vardı. Biraz sonra birisi "toplamanı çıkıyoruz" dedi ve PKK kampı terketti.

Ardından polis içeri girdi. Ve PKK-polis işbirliği bir kez daha ortaya çıktı. Önce arama bahanesiyle insanlar yerlere yatırılarak dövüldü. Daha sonra, saatler boyu rehin alınan sanki biz değilmişiz gibi ben ve dört arkadaşı özel olarak karakola alarak saatler boyu işkenceye çektiler; yine bir başka arkadaş silahları

yakalattı diye gözaltına alındı. Bu arkadaş hâlâ cezaevinde tutuklu bulunuyor. Ancak bu arkadaş saatler boyu bizimle birlikte PKK'nın elinde rehlin kaldı. Rehlin olan insanın elinde hiç silah olabilir mi? Hem onun elinde silah olsaydı, PKK onu böyle kolaylıkla rehlin alabilir miydi?"

Partizan'dan bir kadın anlatıyor:

"Önce kapıyı tuttular ve dışarı çıkmak yasak dediler. Ellerinde sopalı vardı. Yarım saat sonra odaları aramaya geldiler. "Kampın güvenliği açısından ERNK birliklerinin düzenlediği operasyonumuz başlamıştır, her taraf didik didik aranacak. Kadınlar ve çocuklar arandıktan sonra aşağı indirilecek" dediler. Ve bir kadını arayıp derhal aşağı indirdiler. Arkasından bir arkadaşın kocasını da alıp götürdüler. Sıra Bedri'ye geldiğinde, Bedri "Siz beni arayamazsınız" dedi. Onlar, "biz ararız, biz her şeyi yaparız, sen kim oluyorsun da aratmıyorsun; biz aşağıya neler attığınızı biliyoruz" diyerek sopa ve bıçaklarla üzerine yürüdüler. Kadın ve çocuklar araya girerek, "bu tavır doğru değil, çıkın dışarı" dedik; "kadın çocuk tanımayız, çıkın dışarı" dediler. Bedri'yi alıp, aşağı indirdiler. Başımıza üç nöbetçi bıraktılar. Birazdan tekrar yanımıza geldiler ve "biz kimseye bir şey yapmayız, hepsinin durumu iyi, şu anda Bedri sigara içeriyor" dediler. Oysa sonradan öğrendik ki, o sırada Bedri'yi bıçaklıyorlarmış. Başımıza bıraktıkları gardiyanlardan birisi bizimle konuşuyor diye, hemen onu aldılar. Bir yandan da Rızgari'nin odasını aramaya başladılar. Cumhuriyet gazeteleri de dahil olmak üzere tüm belgelere el koydular. "Milletin özel dokümanlarını almayın" dediğimizde, "neyi alıp almayacağımıza biz karar veririz" diyorlardı."

Dev Yol'dan bir arkadaş, Rızgari'den Bedri'nin bıçaklanışını şöyle anlatıyor:

"Karşı taraftaki odaların hepsinin önünde birer ikişer eli bıçaklı-sopalı adam vardı. Biraz sonra Bedri'yi dışarı çıkardılar. Bir kolundan Danimarka'dan gelmiş olan Cemal adındaki kişi tutuyordu, bir başkası da

diğer kolundan tutuyordu. Böylece bahçeye indirdiler. Cemal denilen kişi, "Çıban başlarından biri budur, kampın önünde cezasını bulacaktır" diye seslendi. Başka biri, "cezası ölümdür" diye bağırıyordu. Arkasından Cihangir adındaki şahıs silahının ağzına mermi sürerek Bedri'nin üzerine koşmaya başladı. Bedri, biraz geriledi. Bir odanın girişine kaçtı. Arkasından PKK'lular saldırdı. Ve biraz sonra Bedri iki büküm bir şekilde merdivenlerden sürünerek yukarı çıkmaya çalışıyordu."

Olaylar sırasında kampta bulunan bir gazeteci, Bedri'nin bıçaklanmasını anlatıyor:

"Bedri'ye yettiğinde dört kişiydiler. Üç kişi aynı anda kollarına ve göğsüne bıçaklarını saplıyorlardı. Birisi ise, tabancanın kabzasıyla başına vuruyordu. Daha sonra, kanlar içinde kalan Bedri, merdivenlerden yukarı doğru sürünüyordu. Adeta ölüme terketmişlerdi. Çok kan kaybetti. Vurulduğu yerde ve merdivenlerde kandan gölcükler oluştu."

Olayları bizzat yaşayanlar PKK'nın yüzünü çok açık bir şekilde görmüşlerdi. Birkaç gün sonra bu katil sürüsü yeniden polis koruması altında kampa zorla girerlerken, tüm kamp kitlesi hiç tereddütsüz haykırıyordu: "Katil PKK", "Kahrolsun PKK", "Yaşasın ulusal Kurtuluş Mücadelesi, Kahrolsun PKK".

Bu arada PKK'nın Mardin ve çevresinde çocuk, kadın, ihtiyarlar gibi savunmasız ve suçsuz insanlar katletmesi ve gerekse Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde diğer örgütlere ve kendi içindeki muhaliflere karşı işledikleri cinayetler PKK'nın gerçek katliamcı yüzünün açığa çıkarılmasına ve tecritlerinin hızlanmasına yol açtı. Artık Yunanistan halkı, kendisini ulusal kurtuluşçu olarak göstermeye çalışan bu örgütü gerçek yüzüyle tanıyordu.

PKK'nın geliştirdiği bu olaylarda PASOK'un sorumluluğu açığa çıkarıldı ve sadece PKK değil, PASOK da önemli oranda teşhir ve tecrit oldu. Mecliste olaylar hakkında gensoru verildi ve PASOK ve Nea Demokratia dışındaki tüm partiler bi-

zimle dayanışma içine girdiler ve bunu basın toplantısı düzenleyerek açıkladılar.

PKK'nın bu teşhir ve tecriti onu iyice saldırganlaştırdı. Bir yandan araya Yunanlı örgütleri sokup barış önerirlerken, diğer yandan kamp yemekhanesinde polislerin yanında altı kişiyi (üç kişi Partizan'dan, bir kişi HK'dan, bir kişi Dev Yol'dan, bir de bağımsız) bıçakladılar. Üçü ağır olan bu yaralılar daha hastaneden çıkmadan polisin olay yerinde yakaladığı PKK'lular serbest bırakılmıştı. Bu gelişme üzerine bu kez silahların kullanıldığı çatışmaya döndü.

Gerginlik halen devam etmektedir. Özellikle polisin yanlı tavrı ve PKK'luların diğer mültecilerle iç içe tutulmak istenmesi olayların daha üst boyutlara tırmanmasına neden olacaktır. Gelişen olayların tek sorumlusu PKK ve Yunan istihbarat teşkilatıdır.

PKK saflarını terkederek birisi anlatıyor:

"PKK'nın Lavrion'da baskına teşebbüsünden onbeş gün öncesine kadar eylem lafı pek olmadı. O tarihte Avrupa'dan sorumlu olarak ... geldi. O geldikten sonra, "kampı siyasi okul haline getireceğiz" sözleri her toplantıda konu oldu. Bu tarihten sonra odaları birer birer ele geçirme tasarıları tartışıldı. İlk etapta 101 no.lu oda ve karşı taraftaki 311 no.lu odalar ele geçirildi.

"Partizan olaya müdahale etmeyeydi bile, onlar bütün kampı ele geçirmek istiyordu. Partizan kampı terketsydi bu gerçekleşecekti, fakat içlerinden dört-beş unsuru katledeceklerdi. Olaydan bir ay önce ben, kamp karakolunda görevli polis'la görüştüm. "PKK silahlanıyor, önlem alınmazsa, çok kişi ölebilir" dedim. O ise, biz içeri karışmayız dedi."

PKK, yirmi iki Haziran günü Lavrion mülteci kampında üst üste şu anonsu yapıyordu:

"Dikkat dikkat. Dikkat dikkat! Lavrion ERNK üst komutanlığından bildirilmiştir. Kamp sakinlerinin dikkatine. Kampın can güvenliği ERNK silahlı birlikleri tarafından

Devamı 96. sayfada

“HÜZNÜN İSYAN OLDUĞU BİR KİTAP” “42. GÜN”

Uğur Barış Can

“Büyü de baban sana
Büyü de
Acılar alacak
Büyü de baban sana
Büyü de
Yokluklar alacak
Büyü de baban sana büyü de
Bitmez işsizlikler açlıklar alacak
Büyü de
Büyü de baban sana
Baskılar, işkenceler alacak
Kelepçeler, gözaltılar, zindanlar
alacak
Büyü de
Büyüyüp onyedine geldiğinde
Büyü de baban sana
İdamlar alacak.”

“Şimdi tam bu saatte, Doğu’da,
bir kayanın dibinde yapayalnız bir
ana, sonsuz bir bozkır ufkunun kı-
yısında kendi boş ellerine bakarak
derin derin düşünür.”

O ana bizim anamızdır.

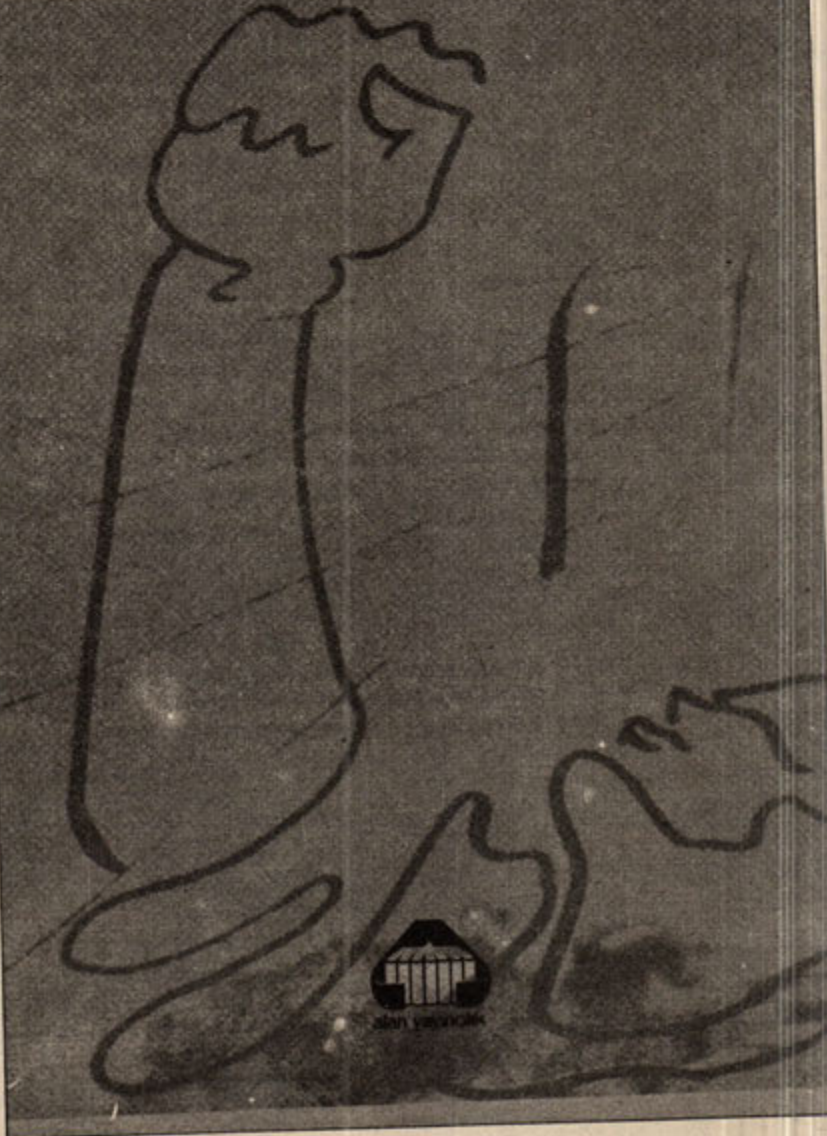
Hepsinin adı umut olan üç yiğit
oğulcuğu görünmez çünkü ortalıkta.
Kayıp! Biri yıllar önce bir dep-
remde doğanın o kahredici gazabı-
na kurban gitmiş. Biri sınırda “otu-
züç kurşun”la vurulmuş. Biri de
“cebinde diktatörlere karşı bir to-
mar bildiri”yle son darbeye yaka-
lanmış ve bir daha da salınmamış.
Anasına yazdığı son mektupta süre-
siz bir açlık grevinin gönüllü yolcu-
su olduğunu söylemiş o kadar!

Gülten Akın’ın elimdeki kitabı
“42 Gün” bu son oğulun yazgisına
denk düşüyor. Bir yandan sınırsız
bir ‘Askeri despotizmin’ tipik icra-
atları. İşkence, katliam, gözaltı. Bir
yandan da sonsuz boyutta bir diren-
cin akıllılmaz öyküsü.

12 Eylül şirreti yağmurlu bir gün
sabahı kapılara dipçik sesleri bırak-

GÜLTEN AKIN

42 GÜN

tağında, ülkedeki siyasal hava kendini sonu belirsiz bir alçaklık ve cinayet geleneğine bırakıyordu. Herkes "Bu gece, daha kaç kişi evinden alınıp sırtında bir dolu kurşun deliğiyle boş arsalarla atılacak?". Daha kaç "ortadan kaybolmuş, yakılmış sakatlanmış olacak?" diye bekliyordu. Böyle durumlarda "umudun katli insanların katlinden daha acı"dır, bir yazarın dediği gibi. Çakılan idam sehparlarının sesi kimilerini ödünsüz bir teslimiyete ve nedamete sürüklerken, kimilerini de onurun ve erdemün güzelliğini savunmaya yöneltir. Nitekim devrimciler açlık ve zulüm dolu yıllara, kurşunlara ve napsilere rağmen, direnmenin erdem olduğu zindanlarda devrimci onuru bir Viking gururuyla korumayı bilmişlerdir. Mamak'ta barbar bir Engizisyon hismiyle başlayan 'Askerileştirme' zaman zaman öyle boyutlara varmıştır ki, artık onuru korumanın biricik yolu neredeyse ölüme yürümekle çakışmıştır. Kuşkusuz ki, "İsteri tarih değildir. Bir devrimci de ölüme sevdalı değildir." Ama cezaevi gibi dar bir mekanda tekmi mücadele araçları kullanılıp tüketilince, geriye insan bedeninden başka ne kalabilir ki ideal'e sunulacak?

Şurası muhakkak ki, herkes ölüme şu ya da bu biçimde gider. "Kimi sessiz sakin, ağır adımlarla yürüyerek. Kimi geri geri giderek; kimi izin ya da af dileyerek. Bazısı tartışarak ya da açıklama yaparak. Bazısı yumruk atıp ona yol vererek ya da onu kucaklayarak. Kimi gözlerini yumarak ya da ağlayarak..."

42 Gün'deki onur direnişçileri "Yaşasın ölüm. Kahrolsun işkence" diyerek ayrılırlar görüş yerinden. Yaşamı savunmanın direnmenin türküğü olan bu cesaret, kendini kitabın arka kapağında şu tümcelerle ifade eder. "Onurun, direnişin, kaba güce boyun eğmeşiğin destanı..."

Gülten Akın'ın dehşetengiz güzellikte bir ana duyarlılığıyla kaleme aldığı bu yapıt, "Yaşadığımız acılı, karanlık günlerin dağılayıcı, insan boğazına yumruk gibi oturan bir anlatımı" sanki.

Ana bağırdı, "Çığlık uzadı uzadı. Mapusane avlusunu dolandı. Damları ve bacaları sardı. Taş ve de-

mir yüzeylerden içlere sızmayı başardı. Göğe ağdı. Turnaları ürküttü, Maviyi soldurdu. Zorla büyütülmüş cılız ağaçları, albenisiz çiçekleri yokladı, uzaktaki havuza inip çıktı. Nöbetçi kulübelerine vurdu. Çatılmış tüfekleri salladı. Çavuş iplerinden çekilmiş gibi sıçrayıp, erlerine komutunu çekti. Tüfeğini kapan yürüdü. İç avluydu ana. Çığlık sürüyordu.

Kollarından tuttular. Yarı yürür, yarı sürüklenir, götürdüler. Çığlık ilence döndü. Yüksekliğini bozmadan, ".....ler, öldürdünüz oğlumu,lar, beni de öldürün."

Hızını almıştı çığlık. Ana sustuğunda da sürdü o."

Tarih hem hayatın katline, hem de savunusuna tanıktır.

1983'te Mamak'ta diktatörlük hayatın bütün damarlarına ağular pompalarken, analar dışarda, "umudu ayaklarında birer sarı toz parçası gibi toplayıp" oğullarına götürülen arılar gibiydi. Kimi zaman susan, acı çeken, ağlayan, o güzelim göz yaşlarını gizli gizli yüreklerine akıtan, kimi zaman dayanamayıp isyanlanan, bazan da korkunç ve mübarek elleriyle bedualara duran cahil, ahir ve müşfik analar!..

"Dış dünya onlara ilkin, silahla, ölümle, kanla dokunmuştu. Kendini tanıtmıştı. Acıyla eğitildiler. Emiri, demiri, yasağı, zoru bilir oldular." Oğulları için umar aradıkları cümle kapılar yüzlerine teker teker kapanınca, "Sebeb olanları sevin-dirmeyelim. Onurlu davranalım. Çocuklarımız bizden bunu bekler. Onları bir de biz üzmeylem, incitmeylem." dediler. Sonra birer birer adlarını yitirdiler. "Alberto'nun anası, Tiko'nun anası, Dolores'in anası diye çağrıldılar. Anaların sevinerek katlandığı tek yitik buydu, oğullarının, kızlarının adıyla birlikte anılmak."

Gülten Akın, kitabın son sayfalarına doğru şöyle diyor: "Analar-dık. Oğullarımızın, kızlarımızın acılarına tanık oluyorduk. Onlara diye kalkan el, bize de inmiş oluyordu. Çoğumuz artık, yaşamımızı tüm öteki alanlardan çekmiş bu acının üstüne kurmuştuk. Eşler, öteki çocuklar, ilişkiler umurumuzda değil-

di sanki. Saplantılı ve inatçıydık..."

"42 Gün" yaşam ya da onur direnişi boyunca yazar bir annenin çocuğuna -ya da çocuklarına- duyduğu acının, kaygının, saygının, kıvancın ve inancın" ürünü bir kitap. Ozanca yazılmış olması, içindeki "edebiyat tadı" da işin cabası.

Kitap bir solukta okunup bitirildiğinde, "geriye kalan; yoğun duygu karmaşası, haksızlığa karşı öfke, beynin içinde dönüp dolaşan, mırıldanmaya hazır dizeler, yürekte hü-zün ve en önemlisi 42 günce yapılan direnişin sonunda onura duyulan saygı."

"...Anne ağırlığını öteki kalçasına, bacağına aktardı yeniden. Çocuk uyandı. Doğrulup oturdu kucakta. Anne onu okşadı, öptü. "Ne güzel büyüyorsun, daha da büyüyeceksin o zaman..."

Çocuk bir otobüs dolusu çın çın bağırdı. "Ben büyümek istemiyorum tamam mı? Abi olmak istemiyorum tamam mı? Baba olmak istemiyorum tamam mı? Tutuklu olmak istemiyorum tamam mı?"

Kitap böyle bitiyor. Ama Mamak hâlâ için için kaynıyor. Alacalı bir toygur sürüsü Bekir'in diyarından ölüm çığlıkları taşıyor. Metris ise dört bir yanına ülkenin öbek öbek yıldız uçuruyor. Ve yurdumun acılı coğrafyası, şimdilerde yine süresiz açlığa yatanların destanını işliyor.

Baştarafı 15. sayfada

ünlü kahramanı Vainamoinen inatçılığı ve azmiyle çalışmak... Canavarın karnında bile, dizlerini örs, dirseğini çekiç eden ve mavi kıvılcımlar sıçrataraktan çalışan Vainamoinen gibi çalışmak. Böylesi kahramanların örsünden geçmeyen bir devrim iktidar koltuğuna oturamaz.

BÜYÜK USTAYI ÖLÜMÜNÜN 11. YILINDA ANIYORUZ.

ALİ DOLUNAY

Her büyük sınıf mücadelesi, layık olduğu önderini çıkarır. Önderin çapını sınıf mücadelesinin bilinç ve yürek gücü belirler.!

Her büyük sınıf mücadelesi, layık olduğu önderini çıkarır. Önderin çapını, sınıf mücadelesinin bilinç ve yürek gücü belirler. Bunun yanında, mücadeleye giren sınıfın ve halkın, isyan ve

kültür mirasının zenginlik derecesi, uluslararası durum vs. de bu belirlemede önemli bir rol oynar. Marks ve Engels'i, Avrupa proletaryasının bitip tükenmez mücadeleleri, barikat savaşları doğurdu. Marksizm,

İngiliz ekonomi politiğin, Alman felsefesinin ve Fransız sosyalizminin barikat ateşi tarafından özümlemesi sonucunda doğdu. Dahası, Marksizm, insanın en ileri kültürünün bu proleter ateş tarafından özümlemesi sonucunda doğdu. Lenin ve Stalin, tepeden tırnağa silahlanmış bir teorinin, yani Marksizmin, o çetin tecrübesi ve savaş nârasıyla emperyalizm çağına girişinin bir ürünü olarak ortaya çıktılar. Mutlakiyetin kalesine, halklar hapishanesine karşı boyun eğmez mücadelelere giren Be-

linski'lerin, Dobrolyubov'ların ve başında Çarlık kılıcı kırılan Çernişevski'lerin toprağında ortaya çıktılar. Ama Rus proletaryasının, Babuşkin'ler ordusunun o tarafsız mücadelelerinin bir ürünü olarak... Lenin'i emperyalizm çağının Marks'ı haline getiren şartlar ve nedenler elbette ki belirttiklerimizden daha geniş, daha çeşitlidir. Dikkati sadece can alıcı noktalara çekmekle yetiniyorum.

Mao Zedung'u yaratan da aynı öğelerdir. Büyük Çin kültürü, Çin felsefesi, tarihi, şiiri vs. Çin köylülüğünün, yani feodallığa karşı üç bin yıl boyunca geniş çaplı isyanlara giren yoksul milyonların Taypingvari destanları. Ve nihayet O'nu doğrudan asıl unsur, Ekim Devrimi'nin etkisi ile güçlü silahlara kavuşan Çin proletaryasının mücadelesi, Marksizm-Leninizm maddi bir güç haline gelmesi teorisinde Çin bilgeliliğinin ve mizahının renkli, ışıklı çizgilerine sık sık rastladığımız bu ustanın yoğun saldırılara rağmen, dünya proletaryası ve halkları nezdinde otoritesini koruduğunu ve sosyal pratik tarafından her gün doğrulandığını görüyoruz.

Stalin'in ölümünden sonra Kruşçev ve şürekası, gök kubbenin altına kolayca fethedilebileceğini, kendi türkülerinin tüm türküllere kolayca egemen olabileceğini sandılar. Ama hayat, karşılarına aşılabilir bir engeli, Mao Zedung engelini dikti. O zamanın birçok komünist partisi ve komünisti, Mao Zedung'un ÇKP'nin, SBKP otoritesi ve Kruşçev karşısında pes edeceğini umuyordu. Ama altı yıllık bir mücadele sürecinde partilerin birçoğunun yedeğine rağmen pes eden Kruşçev oldu. İdeolojik planda hem kendisini, hem de başında bulunduğu partisini otorite ve itibarını sarstı. Giderek kendi revizyonist yandaşlarınınca görevinden alındı. Bu iki çizgi mücadelesinde, yani Marksizm-Leninizm ile modern revizyonizm arasındaki mücadelede, Mao Zedung'un rolü tayin edici olmuştur. O, bu mücadelede daha bir büyüyerek çıkmıştır. Büyük Proleter Kültür Devrimi'nin arifesinde durum bir hayli iyi idi. Mao Zedung'un ve ÇKP'nin kılıcı, Sovyet modern revizyonizmi-

ne karşı verilen on yıllık mücade-
nin örsünde bir hayli dövülmüş, bi-
lenmiştir. Saldıracağı yeni hedefi
kolluyordu. Yeni hedefler ise başta
parti ve devlet cihazı olmak üzere,
irili ufaklı tüm kurumlara yuva-
nan ve proletarya diktatörlüğünü
ciddi bir şekilde tehdit eden Çin mo-
dern bürokrat burjuvazisi idi.

"Revizyonist karargahları bom-
balayın" şiarları ile harekete geçen
milyonlar, tarihe, geçmişinde gör-
mediği yepyeni bir hamleyi, büyük
bir hamleyi armağan ediyorlardı.
Proletaryanın mücadele tarihine Bü-
yük Proleter Kültür Devrimi olarak
geçen bu hamle, proletarya dikta-
törlüğü altında devrimin sürdürül-
mesi ve geriye dönüşler sorunun da,
dünya devrimine perspektiflerini ge-
nişleten dersler sunuyordu.

*Kafa ile kol emeği, kır ile kent
arasındaki farklılıklar ve çeliş-
kiler var oldukça; kapitalist
toplumun bir yadigarı olan
"herkese emeğine göre" şek-
lindeki eşitsizlik prensibivar
oldukça, geriye dönüş tehlike-
si var olacaktır.*

Bu derslere göre:

İlk olarak, uzlaşmaz sınıf çelişki-
lerinin bir ifadesi olan proletarya
diktatörlüğü ya da devlet, sönünce-
ye, yani asarı atika müzesine kal-
dırılınca kadar sınıflar ve sınıf
mücadelesi varlığını sürdürecektir.
Kafa ile kol emeği, kır ile kent ara-
sındaki farklılıklar ve çelişkiler var
oldukça; kapitalist toplumun bir ya-
digarı olan "herkese emeğine göre"
şeklindeki eşitsizlik prensibi var ol-
dukça, geriye dönüş tehlikesi var
olacaktır.

*Bu uzun, tarihsel dönemde
baş ve aynı zamanda temel çeliş-
ki, proletarya ile burjuvazi
arasındaki çelişkidir.*

İkinci olarak, kapitalizmden altın
çağa geçiş aşaması olarak adlandı-
dığımız sosyalizm, çok uzun bir ta-
rihsel dönemi kapsayacaktır. Bu, di-

renci bin kat artan ve geriye dönü-
şün binbir yöntemine başvuracak
olan burjuvaziye karşı, ısrarlı sınıf
mücadelesinin, kitlesel fırtınaların,
kültür devrimlerinin hüküm sürdü-
ğü bir dönem olacaktır. Bu uzun, ta-
rihsel dönemde baş ve aynı zaman-
da temel çelişki, proletarya ile bur-
juvazi arasındaki çelişkidir. Ekono-
mik inşa, devrimci sınıf mücadele-
sinin aydınlığında, onun uyarıcı, öğ-
retici, yol gösterici kılavuzluğunda
sürdürülecektir. Kültür devrimi,
devlet ve parti cihazı başta olmak
üzere toplumun her kurumunda ve
her alanında sürdürülen devrimci
politik mücadeledir, bir iktidar mü-
cadelesidir.

*Proletarya diktatörlüğü altın-
da dahi proletaryanın ve kit-
lelerin devrimci isyan hakkı
vardır.*

Üçüncü olarak, en gerekli, en öğ-
retici ve en yaratıcı insiyatif, bürok-
rasi ile başedebilecek en etkin insi-
yatif, kitlelerin devrimci insiyatifi-
dir. Kitlelerin seçmesi, görevden al-
ması ve yargılamasının yanında,
devrimci kitle eleştirisinin ve dene-
timinin vazgeçilmez bir politik ya-
şam tarzı haline getirilmesi şarttır.
Proletarya diktatörlüğü altında da-
hi proletaryanın ve kitlelerin dev-
rimci isyan hakkı vardır. "Devrim
bir suç değil, isyan haklıdır". Açık
ideolojik mücadelede içtenlikle be-
nimsemeli, kitlelerin önünde tartışıl-
malı, kitlelere danışılmalıdır.

*Hiçbir görüş zorla yok edile-
mez.*

Dördüncü olarak, hiçbir görüş
zorla yok edilemez. Sosyalizmin alt
edemeyeceği -en cazip süsler ve en
ince manevralarla delse bile- şu ya
da bu türden hiçbir burjuva görüşü
yoktur. Yeter ki açık ideolojik mü-
cadele benimsensin, milyonların tartış-
masına olanak sağlansın. Sosya-
lizm toplumun doğrulara varması,
doğruların sistemli zafer kazanma-
sı ancak şu şartlarda, "yüz çiçeğin
açması yüz fikir akımının birbirle-
riyle yarışması" şartlarında daha

sağlıklı ve emin adımlarla ilerler.

İktidarı almak zordur, ama ondan çok daha zor olan, onu elde tutabilmektir.

Beşinci olarak, iktidarı almak zordur, ama ondan çok daha zor

olan, onu elde tutabilmektir, kimin kazanacağı sorusu, emperyalist kuşatmanın kırıldığı, yerine sosyalist kuşatmanın aldığı ondan sonra da, tek tek ülkelerde, uzun bir dönem, gündemin birinci sorusu olarak kalacaktır.

Mao Zedung'un önderliğinde gerçekleştirilen Büyük Proleter Kültür Devrimi'nin, bir kısmını suduğumuz

bu dersleri dünya proletaryasının tarihsel yürüyüşünü korkunç sürünce-meli, riskli, acılı, sabırlı ve fırtınalı karakterine işaret etmesi bakımından dikkat çekicidir. Büyük Proleter Kültür Devrimi tüm dünyayı, özellikle de Asya, Afrika ve Latin Amerika'yı derinden etkilemiş ve Mao Zedung'un görüşlerinin daha geniş çapta

yayılmasına, ustaların daha çaplı okunmasına yol açmıştır. Gerek Sovyet, gerekse Çin Kruşçevçilerinin hezimete uğraması, sınıf bilinçli dünya proletaryasının ve savaşan halkların esaretini ve mücadele şevkini görülmemiş ölçüde arttırmıştır. Devrim, Mao Zedung'un ağzından tüm dünyaya, enternasyonalizmini şu somut şiarla bir kez daha ilan et-

miştir: "Çin, dünya devriminin donatım merkezi olmalıdır."

Büyük Proleter Kültür Devrimi'nin başlatılmasında, sevk ve idaresinde ve sonuçlandırılmasında Mao Zedung tayin edici bir rol oynamıştır. Bunu söylerken önderin rolünü abartmıyorum. Hayat bazen önderin oynadığı role hayret eder. Özellikle de büyük önderlerin. Büyük bir

önder, harekete geçen milyonların tarihsel tecrübesinin, ihtilalcı mizacının, ruh aleminin ve muazzam kültürel zenginliğinin yoğunlaşmış bir ifadesi olarak, rol oynar, mücadele arenasında. Öyle ki, onun aniden ortadan yok olması ya da vahim bir yanlışlığı, sınıf mücadelesinin o tarihsel kesitteki seyrini, ya da kaderini kökten değiştirir. Proletaryanın,

beş büyük öğretmenin, özellikle kritik dönemlerde oynadığı rol böyle idi. 1917'nin yaz aylarında, özellikle de Eylül ve Ekim'de, Lenin'in rolü, "akıllara seza" dedirtecek derecede büyüktü. Bu aylarda Lenin'in yokluğu veya vahim bir hatası, devrim fırsatının kesin kaçırılmasına yol açardı. İşte Büyük Proleter Kültür Devrimi'nde Mao Zedung'un oynadığı rol, bu derecede tayin ediciydi.

Kültür Devrimi'nin sonuçlandırılmasından sonra Mao Zedung, Sovyet modern revizyonizmine karşı yürüttüğü ideolojik mücadeleyi yoğunlaştırdı. Çekoslovakya'nın işgalinden sonra onun atılımına, sosyal-emperyalist karakterine ve yeni stratejisine dikkati çekti. Dünya halklarının baş düşmanının artık sadece ABD emperyalistleri olmadığını, Rus sosyal emperyalistlerinin de onun yanında aynı rolü oynadığını söyledi. Dünya devriminin dikkatini bu yeni duruma, yağma sofrasına sonradan oturan genç ve istahlı emperyalistin potansiyel gücüne ve geleceğine çekti. Mao Zedung'un o zaman yaptığı bu tespitin isabetini milyonlar şimdi daha iyi görüyor.

Yarasalar güneşin batışını bekler. Büyük ölümler, büyük sancıları beraberinde getirir. Yeri zor dolduracak önderlerin ölümü genellikle gök kubbenin altını karıştırır. Marks'la Engels'in ölümü başını Brenştayn'ın çektiği revizyonist akımın baş kaldırmasına, Lenin'in ölümü, Troçki'nin ve Kamenev-Zinovyev kliğinin harekete geçmesine yol açtı. Lenin ölüm döşeginde iken kopacak kargaşayı, partinin bölünme tehlikesi ile yüzyüze kalacağını biliyordu.

Mao Zedung ölmeden önce, Hua Kua Feng'i yerine halef tayin ederken, Çin'de şeytani fırtınaların kopacağını biliyordu. Kimin kazanacağını henüz belli değildir çünkü. Çok önceleri, yani 1949'da onun'lık bir yürüyüşün ilk adımını attık demişti. çünkü. Mao Zedung'un ölümünden sonraki gelişmeler bile, onun, proletarya diktatörlüğü altında devrimin sürdürülmesi teorisine getirdiği katkıların bir doğrulanmasıydı. Büyük Proleter Kültür Devrimi'yle yenilen, önemli ölçüde kan kaybe-

den, ama ısrarı ve direnişi kat kat artan Çin modern revizyonizmi bu kez iktidarı ele geçirdi. Bir dünya sistemi haline gelen modern revizyonizmin gücü, bu başarıyla baş döndürücü bir düzeye erişti.

Gerek emperyalist sistemin büyük baskısından, gerek silahlanma ve savaş etkenlerinin artmasından ve gerekse kapitalist-emperyalist, sosyal-emperyalist ülkelerdeki proletaryanın genel hareketsizliğinden dolayı kısmi bir kararsızlık, bekleyiş ve durgunluk içinde olan uluslararası komünist hareket, modern revizyonistlerin Çin'de iktidarı ele geçirmesiyle birlikte büyük bir paniğe, karamsarlığa ve bunalmaya girdi. Bu şartlarda, Enver Hoca ve AEP, tarihte eşine az rastlanır bir tornistana, otuzbeş yıl kararlılıkla yürüttüğü Marksist-Leninist hattan saptı. Çin Devrimi'ne, Büyük Proleter Kültür Devrimi'ne ve Mao Zedung'a saldırı temelinde, modern revizyonist, yarı Troçkist bir hat tutturdu. İdeolojik temeli güçlü olmayan, Sovyet modern revizyonizmin den ve Troçkizmden şu veya bu şekilde etkilenen, şaşkınlık, bekleyiş ve arayış içinde olan hareketler, hiç tereddüt etmeden Enver Hoca'nın bayrağı altında toplandılar. Kuşkusuz Hoca için Mao Zedung'a saldırı zor bir işti. Bunun için o da malum klasik taktiği kızıl bayrağa, kızıl bayrağı sallayarak saldırma taktiğini benimsedi. Stalin'i zahitçesine yücelterek, onu zembem damlası gibi pırl pırl, günahsız bir peygamber derekesine indirgeyerek perdeledi saldırısını. Birçokları için Hoca'nın bu hurucu, yeni bir dirilişin başlangıcıydı. Gerçekte ise Hoca, bu başkaldırısıyla birlikte ölmüştü. Herkes, gerek Arnavutluk devriminde, gerekse Tito'ya ve Sovyet modern revizyonizmine karşı mücadelede önemli rol oynayan eski kararl Önder Hoca'nın gürül gürül yaşadığını sanıyordu. Gerçekte ise o, fena halde ölmüştü. Bir zamanlar İsrail oğulları da Hz.Süleyman'ın ölmediğini sanıyorlardı. "Tüm kuşların dilinden anlayan, mahlukatın meramını çözen" ünlü Süleyman'ın cesedi, bastonuna dayalı olduğu için düşmüyordu. Ama bastonunu kemirmeye başlayan bir kurtçuk,

meftanın gümbürtüyle devrilmesine ve kutsal Süleyman'ın çoktan ölmüşlüğüne açığa çıkmasına yol açtı. Hoca'nın ve yandaşlarının bugünkü halini görüyoruz. Bunların bir bölümü hâlâ eski inkârcılık çizgisinde direniyor. Bir bölümü reformizmin, yığınların ve ekonomizmin batağında uyukluyor. Bir bölümü ise Komintern'i ve Stalin'i Troçki'nin gözüyle sınava çekiyor. Hoca'nın dayandığı baston da kırılmıştır. Ne gariptir ki, İllirya'nın bu efsanevi kahramanının bastonunu, güçsüzlüğünden ötürü Uluslararası Komünist Hareket kıramadı. Zaman kurtçuğu kemirdi onu. Bir de Mao Zedung'un görkemi ve saygınlığı.

Hoca'nın tornistanı ve inkârcılığı, tarihte eşine az rastlanan bir örnekti. O, tarihin kabul ettiği; Komünist Enternasyonal'in, Stalin'in ve o dönemde yaşayan tüm önderlerin kabul ettiği bir gerçeği, Bolşevik Partisi ve Ekim Devrimi'nden sonra en büyük partinin ve devrimin, ÇKP'nin ve Çin Devrimi'nin niteliği gerçeğini inkâr etti. Mao Zedung'un sömürge ve yarı-sömürgelelerde devrimin niteliği, özü ve yoluna ilişkin görüşleri, Marksist-Leninist teorinin bu alanda mükemmel bir şekilde geliştirilmesiydi. Hoca, Mao Zedung'un çetin Çin pratiğinden çıkan ve tam yarı-sömürgele için geçerli olan halk savaşı teorisine ve dolayısıyla Arnavutluk Devrimi'nin de izlediği yola karıştı. Troçki'nin bir zamanlar Çin'e önerdiği, Ekim Devrim'inin izlediği rotayı, elli yıl sonra kalkıp savunma garipliğine düştü. Hoca, Mao Zedung'a ve AEP'in önderi Marksist-Leninist Hoca'ya bunca yıl sonra kalkıp Troçki'nin silahıyla saldırı. Troçki'nin Stalin'e saldırıda kullandığı silahla üstelik... Tabii ki, Troçki'den daha komik duruma düştü. Troçki'yi malum mantığına ve köklü sakat görüşlerine rağmen bir ölçüde maruz görebilirdik. Çünkü önünde Ekim Devrimi örneğinin dışında bir örnek yoktu. Ama Hoca'nın önünde gerçekleşmiş bir Çin Devrimi örneği ve aynı yolu izleyen bir dizi devrim örneği duruyordu. Vietnam Devrimi'ne "evet" diyen bir kafa, Çin Devrimi'ne "hayır" diyebilir mi? Ho Amca'ya "evet"

diyen bir kafa, onun öğretmeni Mao Zedung'a hayır diyebilir mi? Hoca'yı Don Kişot derecesinde komik duruma düşüren şey, Çin Devrimi ve onu izleyen ve bugün de izlenmekte olan devrimlerin çıplak gerçeği ve dilidir.

Halk Savaşı Teorisi, Mao Zedung'un, Marksist-Leninist devrim teorisine yaptığı önemli bir katkıydı. Yarı-sömürgelerde, proletaryanın savaş sanatının eşsiz bir ustasıdır.

Halk savaşı teorisi, Mao Zedung'un Marksist-Leninist devrim teorisine yaptığı önemli bir katkıydı. Yarı-sömürgelerde, proletaryanın savaş sanatının eşsiz bir ustasıdır. O, Marx, Engels'e askeri konulardaki dehasından dolayı general diyordu. Mao Zedung'da Asya, Afrika ve Latin Amerika devrimlerinin eşsiz kızıl generaliydi. Onun genel olarak strateji ve taktik, özel olarak da ge-

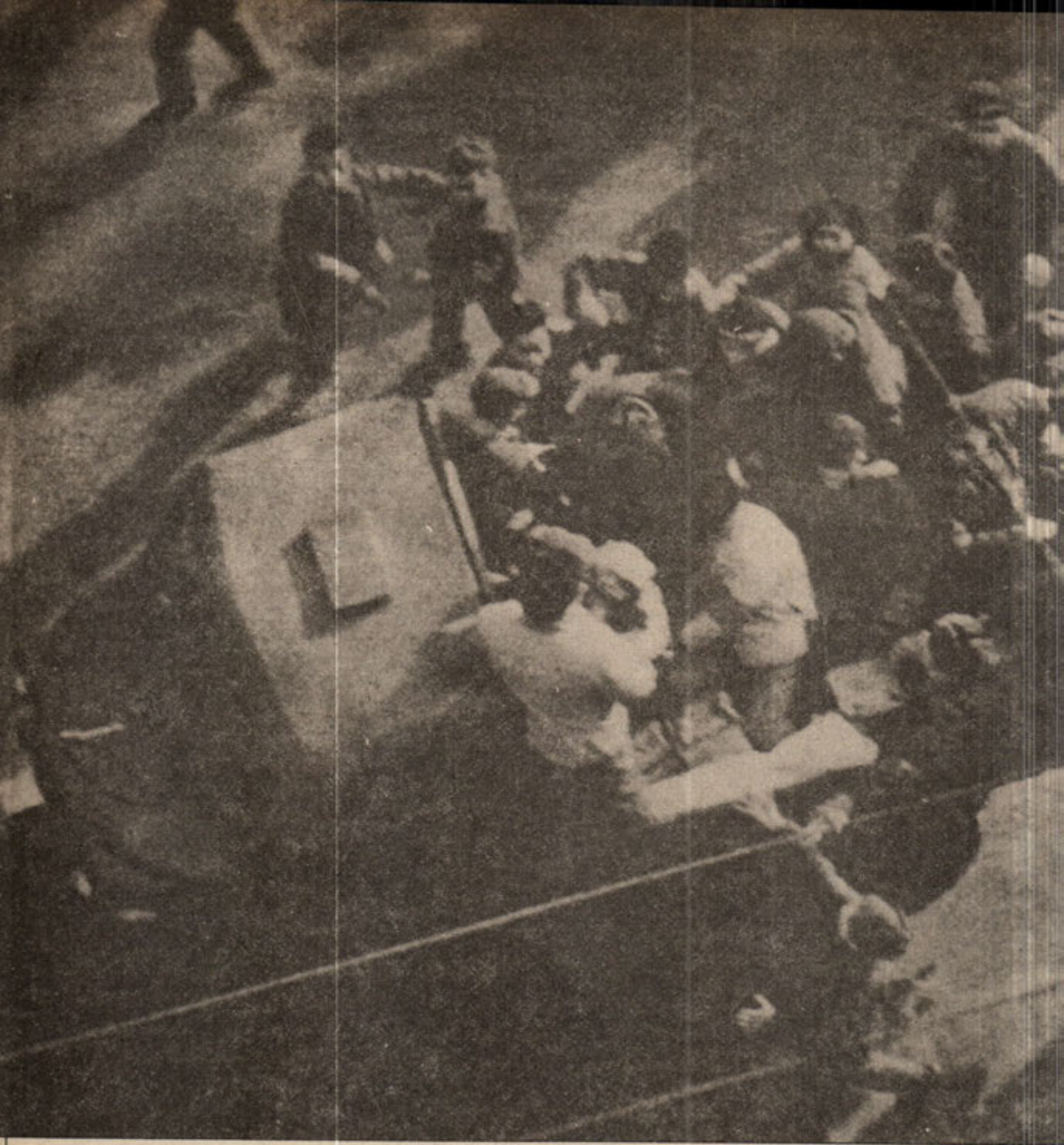
rilla savaşı konusundaki dehasını, bırakalım ezilen halkların her sınıftan savaşan temsilcilerini, emperyalistlerin en akıllı generalleri bile övgüyle teslim ediyorlardı.

Mao Zedung'un ittifaklar ve cephe teorisi, yarı-sömürgelerde düşmanı yenmenin en etkin silahlarından biri olarak, proletaryanın teorik hazinesinde önemli bir yere sahipti. Bu teori, sınıflar arasındaki tüm ilişki ve çelişkilerin ayrıntılı bir tahlilinde, bu çelişkilerin kaynaklarına mevcut ve gelecekteki muhtemel yönelimlerine, hangi şartlarda hangi biçimlere dönüşeceğine dayalı idi. Değişen her somut şartta, düşman sınıfların arasındaki ilişki ve çelişkileri yakından gözlemek, devrimin baş düşmanlarıyla diğer düşmanları arasına ayırım hattı çekmek, diğerlerinin tümüne veya değişik kesimlerine karşı, şartlara göre; a- asıl değil ikincil darbeyi yöneltmek, b- tarafsızlaştırmak, c- ittifak kurmak gibi değişik siyasetler izlemek, Hoca Dimitrov'un yarı-sömürgelere örnek gösterdiği, Mao'nun bu ittifaklar ve

cephe politikasına da saldırdı. ÇKP'nin Çan Kay Şek'le ittifak kurmasını oportünist, gerici bir siyaset olarak gösterdi. Hoca bunu yapmakla sadece Komüntern'in, Stalin'in ve Dimitrov'un politikasına saldırmakla kalmadı, aynı zamanda Arnavutluk devriminin bu konudaki doğru yaklaşımına ve anlayışına da saldırdı.

Çelişkiler bilimi, Marksist-Leninist felsefenin, diyalektik materyalizmin belkemiği, ya da özüdür. Çelişkiler deyince akla ilk gelen ustalardan birisi Mao Zedung'dur. Kabul etmeliyiz ki, Marksist-Leninist felsefede O, çelişkiler biliminin Stalin'den daha mahir bir ustasıdır. Heraklit ateşi, maddenin ve hareketin bir simgesi idi. Madde ve hareket, felsefenin üzerinde sırlarını çözmek için nice maceralara giriştiği bir sorundur. Madde ile hareketi, yani insanlığın, başlangıcından bu yana üzerinde kafa yorduğu, hayatın cevabını beklediği bu dev sorunu, özü ve esasları ile gün ışığına çıkararak, onu insanlığın evrensel yürüyüşün-

de bir eylem kılavuzu haline getiren Marks'la Engels olmuştur. Lenin bu felsefeyi geliştirmiştir. Lenin'den sonra bu felsefeyi, özellikle çelişkiler alanını da açan, geliştiren ise Mao Zedung olmuştur.

O, zıtların birliğinin ve mücadelenin diyalektik materyalizmin ve evrenin temel yasası olduğunu söyledi. Engels ya da Stalin'in gösterdiği gibi temel yasanın üç ya da dört olarak gösterilmesine karşı çıktı. Çe-

lişkiler biliminde: a- Çelişkinin evrenselliğini ve özgüllüğünü; b- Süreçteki baş, temel ve diğer çelişkiler arasındaki ilişkileri, bu ilişkiler içindeki çelişkilerin esas ve tali yönlerini; c- zıtların birliğinde, zıtların yönlerinin özdeşliği ve mücadelesini; d- çelişkilerin değişik ve karmaşık dönüşüm yöntemlerini; e- uzlaşır ve uzlaşmaz karşıtlık sorununu ayrıntıları ile ele aldı, bu sorunlarda Marksizm-Leninizm'i daha bir kav-

ranılır hale getirdi ve geliştirdi.

Çelişkiler yumağının somut tahlilinde Mao Zedung'un yöntemi şaşırtıcı bir çok yönlülük, karmaşıklık ve zenginliktedir. O, sadece "maddenin karmaşık ve zengin hareket biçimlerindeki çelişkinin" doğasını incelemekle kalmaz, aynı zamanda "her gelişme sürecindeki çeşitli hareket biçimlerindeki çelişkinin" doğasını da inceler. O, "her gelişme sürecindeki çelişkinin her

aşamasını" incelemekle kalmaz; aynı zamanda "gelişmenin her sürecinin çeşitli aşamalarındaki çelişkinin ve gelişmenin çeşitli aşamalarındaki çelişkinin her görünüşünü" titizlikle inceler.

Lenin, "bir şeyi bilmek için, bütün yanlarını, bütün bağlantılarını ve ara bağlantılarını iyice kavramamız, incelememiz gerekir. Bunu tam olarak asla başaramayacaksak da, çok yanlılık, yanlılıklara ve katılığa

karşı en iyi güvencedir" demişti. Lenin'in bu öğütünü en iyi uygulayan, görseydi belki de Lenin'in hayrete ve hayranlığa düşürecek derecede uygulayan Mao Zedung olmuştur.

Mao Zedung, Marksist-Leninist felsefeyi, Çin ve Hint felsefesini mükemmel bir şekilde kavramıştı. Onun genel olarak felsefe, özel olarak da çelişkiler konusundaki görüşleri, bu zengin bilgiye ve fırtınalı, karmaşık sınıf mücadelesine daya-

nır. Çin ve Hint diyalektiğinden, materyalizmden, Asya Çarvakacılığın-
dan, Tao'izmden ve Konfüçyüs'ten çok şey öğrenmiştir. Bu duruma bakarak Enver Hoca O'nu, Konfüçyüs çizgisinde Çin idealizmi ve metafiziğinin derin etkisinde gösterme komikliğine düştü. Eleştirel çözümlenmenin... imbikten geçirmenin ve özümlenmenin ustasıdır O. Kime ait olursa olsun yanlış gördüğü her şeyi eleştirmiştir. Çin idealizmini, doğ-

macılığını ve görgücülüğünü (ampirizmini), Sovyetler'de Deborin okulu eleştirmiştir. Bunun yanında Engels ve Stalin'in bazı hatalarını eleştirmiştir. Kuşku yok ki, Engels ve Stalin, felsefe alanında da Mao Zedung'un öğretmenidirler. Ama çelişkiler biliminde öğrencinin öğretmenleri aştığı da bir gerçektir.

Çelişkiler alanındaki teorisini O, sınıf mücadelesine ve toplumsal hayata ustalıkla uygulamıştır. Bu uygulama, dünya proletaryasına önemli dersler sunacak derecede zengindir. "Pratik Üzerine" adlı denemesinde, "Halk Arasındaki Çelişkilerin Doğru Ele Alınması Üzerine" adlı makalesinde ve benzeri birçok yazıda, farklı çelişki tiplerinin ve farklı çözüm yöntemlerinin öğretici örneklerini sundu. Halk Demokrasisi ve Proleter Demokrasi teorisini geliştirdi. Hem halk hem de parti içindeki sınıf mücadelesine, iki çizgi mücadelesine yeni perspektifler kazandırdı.

Başını ABD'nin çektiği emperyalist burjuvazi bugün dünyaya kendisini de demokrasi havarisi olarak sunuyor. Sosyal faşist diktatörlüklerin hüküm sürdüğü ülkeleri, parmağıyla halklara gösteriyor ve sosyalizmin böyle olduğunu söyleyerek onları devrim ve sosyalizm davasından soğutmaya çalışıyor. Mao Zedung'un gerek halk demokrasisi, gerekse proleter demokrasi konusundaki görüşleri emperyalistlerin bu propagandalarına karşı en büyük panzehirdir. Sosyalistler hiçbir fikirden korkmazlar. Onlar açıklıktan, tüm fikirlerin serbestçe açığa çıkmasından ve açık ideolojik mücadeleden yanadırlar. Halk içinde, "yüz çiçeğin yanyana açmasından", "yüz fikir akımının tartışmasından" yanadırlar. Mao Zedung'un, Çin'de proletaryanın, diğer sınıfların görüşlerine karşı tutumunun ne olması konusundaki şu görüşleri son derece öğreticidir.

"*Burjuvazi ile küçük burjuvazi de ideolojilerini elbette ortaya koyacaklardır. Siyasal ve ideolojik sorunlar üzerinde kendi fikirlerini her yola başvurarak inatla yaymaları gereği, kaçınılmaz bir gerçektir. Onlardan böyle yapmalarını bekleyemezsiniz. Fikirlerini ortaya koy-*

malarına engel olmak için baskı yöntemleri kullanmak doğru olmaz. Tersine fikirlerini dile getirmelerine olanak vermeliyiz ve aynı zamanda da kendileriyle tartışmalı ve iyi düşünmüş eleştirilerimizi onlara yöneltebiliriz. Her türlü yanlış fikri eleştirmek, kuşkusuz, bizim görevimizdir. Eleştiriden kaçınmak, yanlış fikirlerin başı boş yayılmalarına göz yummak, elbette doğru olmaz. Hatalar eleştirilmeli, zehirli otlara karşı görüldükleri yerlerde savaşım verilmelidir." (Teori ve Pratik, sf.106)

İşte Hoca'nın ateş püskürdüğü görüşlerden birisi de budur. O yüz çiçeğe ve yüz fikre karşıdır. Baskıdan ve satırdan yanadır. Bir çiçek ya da bir fikir olmalıdır. Muhalefetten, kargaşalıktan ödü kopmaktadır. Bu yüzden Büyük Proleter Kültür Devrimi'ni kavrayamaz. Bu devrimi tıpkı Sovyet modern revizyonistleri ve onların safında yer alan dönem Wang Ming gibi suçlar, Mao Zedung'u bu "gerici darbeyeyle" Çin'i kargaşalığa sokmakla yargılar. Hoca sukunetten yanadır. Mao Zedung ise durgunluktan değil, bağrında devrimci filizler uç veren, proletarya ve insanlık için gelecek vadeden kargaşalıklardan yanadır. Ona göre bu tip kargaşalıklar iyidir. Çing Kang dağlarına yeniden çıkmak bile iyidir. O her zaman "kartalları bulutların sonsuzluğuna döven" O zengin gökyüzüne sırtını dayayıp kılıcını çekmeye hazırdır.

Sosyalist ekonomik inşaa konusunda da Mao Zedung, Lenin'le Stalin'in görüşlerini geliştirdi. Sosyalist inşaa, ücret ve fiyat sorununu değer yasasının rolünü, meta üretiminin olumlu ve olumsuz rolünü, kapitalist ve "sosyalist" karakterini daha bir açıklığa kavuşturdu. Tarım ile sanayi arasındaki ilişkiyi doğru bir hatta oturttu. Stalin'in hafif sanayiye ve tarıma yeterince önem vermemekle eleştirdi. Ağır sanayinin öncelikli gelişmesine özel ağırlık verilmesi yerine, "ağır sanayinin öncelikli gelişmesini, tarım ve sanayinin birlikte desteklenmesinin şartı haline getirilmesini" savundu. Sanayinin ve tarımın kilit sektörlerini isabetlice tespit etti. Kollektif mülkiyetle kamu mülkiyeti, birinden diğeri-

ne geçiş biçimi gibi sorunlarda; ayrıca, devlet, kollektif çiftlikler ve birey arasındaki, birikimle tüketim arasındaki ilişki ve çelişkiler sorununda yeni, öğretici açıklamalarda bulundu. Mao Zedung, ekonomik inşaa sorununda, devrim perspektifinden, kitlelerin bilinçlendirilmesi, inisiyatifi ve mücadelesi perspektifinden yaklaştı. "Büyük ölçekli sanayinin sosyalist dönüşümün temeli olduğu" görüşünün yeterli olamayacağını savundu. Yeni üretici güçlerin tam gelişmesinin, geri kalmış üretim ilişkilerini dönüştürmenin ön koşulu olmadığını, aksine, üst yapının, yani inisiyatifin ve devrimin bu dönüşümünde ön koşul olduğunu söyledi. Tarımın sosyalist dönüşümünü yalnızca makinalaşmaya başlayan ekonomist görüşe karşı çıktı. Bu konuda kitlelerin bilinçlenmesinin, ideolojik dönüşümünün ve hareketinin büyük rolüne dikkati çekti. Siyasal ve kitleleri birinci, teknoloji ve kadro unsurunu ise ikinci planda ele aldı. Maddi teşvik yerine komünizmi ve sınıf mücadelesini; parça başına ücret yerine, saat başına ücreti teşvik etti.

Statükoculuğa, ebedi sükunetçi anlayışlara, cennet sessizliğindeki sosyalizm hayallerine hep karşı çıktı. Ona göre sosyalizmden altın çağa, yani emeğe göre dağılımdan ihtiyaca göre dağılıma geçiş bile devrimcidir. Altın çağın bir devresinden diğerine geçiş de öyle. Kuşkusuz bu, kendi deyimiyle, bir sınıfın bir başka sınıfı devirmesi şeklinde olmayacaktır. İleri bir üretim ilişkisinin geri bir üretim ilişkisini aşması şeklinde; ilerinin gerinin alışkanlıklarını, "tutucu katmanların, "müktesap hak gruplarının" vs. direncini kırması, aşması şeklinde olacaktır. İtici güçler, her zaman çelişkilerdir.

Ölümünün onbirinci yılında, Marksizm-Leninizmi bir üst aşamaya varıran bu büyük ustayı saygıyla anıyoruz. Peki hiç hatası olmamış mıdır? Hatasız insan olur mu hiç? Kendi deyimiyle, iyi insan, hiç hata yapmayan değil, az hata yapan insandır. Mao Zedung, hatalarını, eksikliklerini birçok yerde belirtmiştir. Büyük Proleter Kültür Devrimi'nin

yüzde yetmiş doğru, yüzde otuz ise hatalı olduğunu söyleyen kendisiydi. Ama O'nun farkına varmadığı, bugün bizim görebildiğimiz hataları da vardır.

Lenin, "bir ülke ne kadar geri olursa kapitalizmden sosyalizme geçiş o kadar güç olur" diyordu. Mao Zedung, Lenin'in bu doğru görüşüne karşı şu yanlış görüşle karşı çıktı: "Bugün bu iddia doğru görünmemektedir. Aslında ekonomi ne kadar geri olursa geçiş o kadar

ha gelişmiş ülke, az gelişmiş olana gelecekteki hayalini gösterir" demişti.

Stalin, "...komünizme doğru gidiyoruz. Devlet komünizm döneminde de varlığını sürdürecektir mi? Evet, eğer kapitalist kuşatma ortadan kaldırılmazsa, eğer dış askeri saldırı tehlikesi yok edilmezse, sürdürecektir" diyordu. Büyük Proleter Kültür Devrimi'nden önce Mao Zedung'da Stalin'in bu ilkesel hatasına, emperyalizm şartlarına tek ülke

ğıştirdi. Çünkü bir bütün olarak teorisiyle çelişiyordu. Emperyalist ülkelerin var olduğu şartlarda komünizm kurulabilir mi hiç? Komünizm, emperyalizmin yok oluşundan çok sonraki bir dönemin toplumsal sistemi olarak dünyanın büyük bir bölümünde ya da bütününde doğacaktır.

Ayrıca Mao Zedung, ÇKP onuncu kongresinde savunulan ve üç dünya teorisinin özünü teşkil eden,

daha zordur, çünkü halk ne kadar yoksul olursa devrimi o kadar çok ister" dedi. Bu görüş, Marks, Engels, Lenin ve Stalin'in savunduklarıyla çelişen bir görüştü. Sosyalist inşada üretici güçlerin, teknolojinin rolünü küçümseyen, altyapıya layık olduğu rolü reva görmeyen, iradeciliğe kaçan bir görüştü. Marks haklı olarak, "endüstri bakımından da

de komünizmin kurulabileceği şeklindeki kaba hatasına aynen katılıyordu. Sovyet iktisadının eleştirisinde şöyle diyordu: "640. sayfa, komünizmin kurulmasından sonra bile, emperyalist ülkeler var oldukça, devletlerin gerekli olmaya devam edeceğini söylüyor. Bu tavır doğrudur." Kültür Devrimi'nden ve sonrasında, Mao Zedung bu görüşü de

"devletlerin bağımsızlık isteği" şeklindeki görüşe hiçbir eleştiri yöneltmedi. Bu görüşün savunulmasına göz yummak gibi bir hataya düştü.

1956'da ÇKP/MK, Siyasi Bürosu, Stalin'e haklı olarak şu eleştiriyi yöneltiyordu.

"O bir yandan tarihi yaratmanın halk olduğunu, partinin kitlelerle

kaynaşması gerektiğini, parti içinde demokrasi, özeleştir, alttan eleştirinin geliştirilmesi gerektiğini savundu. Diğer yandan kişiye tapmanın yayılmasına göz yumdu."

Bu eleştiri, Büyük Proleter Kültür Devrimi sonrasında Mao Zedung'u için de geçerlidir. Kişiye tapma akımının, bir milyara yakın insan deryasında dalga dalga yayılmasına daha etkin bir tarzda karşı çıkmadı, istemeyerek seyirci kaldı.

Kuşkusuz bu hatalar, büyük bir Marksist-Leninist'te, dünya proletaryasının öğretmenine, Marksizm-Leninizmin beşinci büyük ustasına aittir. Sosyalistler hiçbir zaman ustalara mükemmeliyetçi bir kafayla, bir çizvit papazı ya da molla kafasıyla yaklaşamazlar. Onları, sevapları ve günahlarıyla birlikte ele alıp değerlendirirler. Mao Zedung'a toz kondurmayanlardan korkmalıyız. Bir zamanlar Mao Zedung'a toz kondurmayanlar Stalin'i yücelterek Mao Zedung'un kuyusunu kazdılar. Şimdi ise Komintern'in ve Stalin'in kuyusunu kazıyorlar.

Bugün dünyada durum hiç iyi değildir. Gök kubbenin altında her şey karmakarışıktır, işler yolunda değildir. Emperyalist savaş tehlikesi geçmişe nazaran artmıştır. Dünya proletaryası, kazandığı tüm iktidarı kaybederek tarihinde en büyük yenilgiye uğramıştır. Şimdi yer kürede, karada ve okyanusların üzerinde beş esaslı rüzgâr esiyor. Birinci rüzgâr, başını kapitalist-emperyalist ülkelerin çektiği, açık anti-komünist kara rüzgârdır. İkinci rüzgâr, başını Rus sosyal-emperyalistlerinin çektiği, Çin'deki ve Arnavutluk'taki geriye dönüşten sonra daha güçlü bir dünya sistemi haline gelen modern revizyonizmdir. Üçüncüsü, komünizme, özellikle Lenin'in proletarya diktatörlüğü şahsında saldıran "Avrupa komünizmi"dir. Dördüncüsü, geriye dönüşleri, "tek ülkede sosyalizmin inşa edilemeyeceğine" ilişkin teorinin doğrulanmasına kanıt olarak gösteren revizyonizmin yedeğinde güçlenmeye çalışan Troçkizm rüzgârıdır. Beşinci rüzgâr ise, bir hayli kan kaybeden ve şimdilik cılız

bir şekilde esen proletaryanın rüzgârıdır. İdeolojik cephe, devrime ilgi duyan milyonlarca insanın kafasında at izi kurt izine karışmış gibidir. Bazı iyi niyetli insanlar "n'oluyor" diye soruyorlar. Sisin çok yoğun olduğunu, ufuk çizgisinin ve güneşin görünmediğini söylüyorlar. Bazıları ise sık sık saate bakıyor. Deccal'ın, kıyameti haber vermek için yakında yere ineceğini, Yecüc Mecüc'ün büyük bir hurra ile İskender seddini yıkarak dünyaya egemen olacağını ileri sürüyor.

Bu karmaşık durum, yani proletaryanın her yerde iktidarı yitirmesi ve artan savaş tehlikesi derin safalarında önemli bir tereddüte, arayışa yol açmıştır. Birçok insan Troçki'nin teorilerine karşı daha açık hale gelmiştir. Mükemmeliyetçi anlayışlar; saf, lekesiz KIZIL YOL hayalleri; küçük mevzileri ve mücadeleleri küçümseyen, bunları bir çırpıda reformizm ve ekonomizmle mahkûm eden BÜYÜK HEDEFLER aşkı; tüm bunlar, anafolar halinde ortaya çıkıyor ve proleter safların iklimini bozuyor.

Aramızda Peygamber var mıdır, bilemiyoruz. Ama bazı insanlar büyük kehanetlerle bulunuyorlar. Yelkenlerini geniş geniş açarak okyanuslara, iddialı, büyük keşiflere çıkıyorlar. Lenin'in sol komünizmini, bazı makalelerini, Dimitrov'u, Komintern'i ve Stalin'i operasyon masasına yatırmak istiyorlar. Hiç kuşku yok ki, komünistler için hiçbir şey eleştiri dışı tutulamaz, tabu haline getirilemez. (Hele ki böylesine büyük bir yenilgiden sonra!) Ama hayatın ve zamanın doğruladığı gerçekleri sigaya çekmek farklı bir şeydir. Bugün dördüncü enternasyonalin, yani Troçkistlerin, mızrağın sivri ucuna hangi hedeflere yönelttiğine dikkat etmeliyiz. Bugün yapılması gereken şey, genel olarak beş ustayı, özel olarak da Mao Zedung'la Stalin'i kararlılıkla savunmaktır. Beş ustadan herhangi birini savunmadan diğerlerini savunmak mümkün değildir.

Mao Zedung'un ölümünün 11. yılında dünyamıza şöyle bir bakıyoruz ve durum iyi değildir diyoruz. Biz-

ler, emperyalist savaşın en içten, en kararlı düşmanlarıyız. Savaş istemiyoruz, bin kez istemiyoruz. Devrime dört elle sarılmamızın nedenlerinden birisi budur. Çünkü emperyalist savaş ebediyen mezara gömülecek olan biricik unsur devrimdir. Biz sosyalistler savaş istemiyoruz. Muhtemel bir savaşın engellenmesi için de en geniş mücadele birliğini savunarak mücadeleden yanayız. Ama savaş engelleme mücadelesini devrimle birleştirerek, onu genel devrimci mücadelenin bir parçası şeklinde ele alarak...

Evet evet kesinlikle savaş istemiyoruz. Ama çıkacak bir savaştan da korkmuyoruz. Emperyalistler, sosyal-emperyalistler çıkacak bir savaşta tüm insanlığın yok olacağını söyleyerek devrime ve halklara gözdağı vermeye çalışıyorlar. Hiçbir güç dünya proletaryasını ve dünya halklarını toptan yok etmeye kadir değildir. Onlar, çıkacak bir savaşta proletaryanın yıkıntılarının altından doğrularak emperyalist karargahlara yürüyeceğini çok iyi biliyorlar. Onlar dumanlar arasından zaferle yükelecek biricik bayrağın hangi bayrak olacağını çok iyi biliyorlar.

Mao Zedung'un ölümünün 11. yılında da dünya proletaryası büyük yenilgisini yaşamaya devam ediyor. Ama tecrübeleri, dersleri, üstünlükleri görkemlidir. Bu yenilgi, onun tarihsel yürüyüşü içinde geriye atılmış bir adımlar sadece. Şimdi denilebilir ki, daha büyük hamleler için, geçmiştekinden daha büyük olanaklara, daha zengin bir teorik hazineye, tecrübeye ve ittifaklara sahiptir. Bilinçli sınıf mücadelesinin dalga dalga güçlenerek fethedemeyeceği hiçbir alan yoktur. Sosyalistler ve sosyalist partileri yeter ki güçlerini birleştirerek üstünlüklerinin bilincine varınsınlar, beş ustayı, özellikle de günümüzde Stalin'i ve Mao Zedung'u kararlılıkla savunsunlar.

Ölümünün onbirinci yılında, şimdi yapılması gereken, O'nun ilkelere, şiarları etrafında birleşmek, O'nun görüşlerini daha da derinlemesine kavramak için çaba sarfetmek ve elden geldiğince en geniş kitlelere götürmektir. □

Mao-Zedung, Kültür Devrimi ve Marksist -Leninist Hareket

K ruşçev darbesinin hemen ardından, Mao Zedung ve Çin Komünist Partisi'nde Marksist-Leninistler Sovyetler Birliği ve Uluslararası Komünist Hareket'deki gelişmeleri tahlil etmeye ve modern revizyonizme karşı mücadele vermeye başladılar. 1963'de Ulus-

lararası Komünist Hareket'in Genel Çizgisi Üzerine Bir Öneri (25 maddeli mektup)'nin yayınlanması, revizyonizmin dört yanlı ve açık bir şekilde mahkum edilişi ve bütün ülkelerde gerçek Marksist-Leninistlere bir çağrı idi. Bugünkü Marksist-Leninist hareketin kaynağı işte bu ta-

rihsel çağrı ve ona eşlik eden polemiklerdir.

Öneri'de ve polemiklerde Mao ve Çin Komünist Partisi doğru olarak: ★ Proletarya diktatörlüğü konusunda Leninist tavrı savundu ve "tüm halkın devleti" revizyonist teorisini çürüttü;

★ Silahlı devrimin gerekliliğini savundu ve "sosyalizme barışçıl geçiş" stratejisine karşı çıktı;

★ "Yeni-sömürgecilik" sahte bağımsızlığını teşhir edip, "dünya barışını" tehlikeye düşürdüğü için kurtuluş savaşlarından kaçınılmasını vaaz eden revizyonist tavrı çürüterek, ezilen halkların ulusal kurtuluş savaşlarının gelişmesini teşvik etti ve destekledi.

★ Stalin'in ve SSCB'de sosyalizm inşası tecrübelerinin bütününde olumlu bir değerlendirmesini yaptı ve Stalin'e karşı onun bir "kasap" ve "zalim" olduğu şeklindeki iftiraları çürüttü, bunun yanı sıra, Stalin'in hatalarının önemli eleştirilerini yaptı;

★ Kruşçev'in diğer partilere revizyonist bir çizgi empoze etme çabalarına karşı çıkarken, Thorez, Togliatti ve Tito ve diğer modern revizyonistleri eleştirdi;

★ Mao Zedung'un, sosyalizmin sınıflı niteliği ve proleterya diktatörlüğü altında devrimi sonuna dek sürdürmeye ilişkin geliştirmekte olduğu tezi embriyonik şekliyle ortaya koydu;

★ Uluslararası Komünist Hareket'in tarihsel tecrübesi ve revizyonizmin köklerinin derinlemesine incelenmesi için çağrıda bulundu; Bu noktalar, öneri ve polemiklerin içerdiği diğer noktalarla birlikte,

Marksizm-Leninizm'i revizyonizmden ayırmada hayati önem taşıyan öğelerdi ve halen bu özelliği muhafaza etmektedirler. Bu polemikler yoluyla, Mao ve Çin Komünist Partisi Marksist-Leninistleri revizyonistlerden ayrılmak ve yeni proleter devrimci partiler oluşturmak için teşvik etti. Bu polemikler modern revizyonizmden köklü bir kopuşu ve Marksist-Leninistlerin savaşa girişmeleri için yeterli bir temeli temsil ediyordu. Ne var ki, birtakım sorunlarda, revizyonizmin eleştirisi yeterince derin ve tam değildi; bazı hatalı görüşlere diğerleri eleştirildiği halde, yer veriliyordu. Tam da, bu polemiklerin, Mao ve Çin Komünist Partisi'nin yeni bir Marksist-Leninist hareketin doğuşunda oynadıkları önemli rolden ötürü, bu polemiklerin ve Çin Komünist Partisi'nin Uluslararası Komünist Hareket

içinde verdiği bu mücadelenin olumsuz, tali yönlerini gözönünde bulundurmak doğru ve gereklidir.

Öneri, emperyalist ülkelerle ilgili olarak, "ABD emperyalizminin denetlediği ya da denetlemeğe çalıştığı kapitalist ülkelerde işçi sınıfı ve halk saldırılarını esas olarak ABD emperyalizmine, ama aynı zamanda milli çıkarlara ihanet eden tekelci kapitalistlere ve öteki gerici güçlere de yönelmelidir" görüşünü ileri sürüyordu. Bu tip ülkelerde Marksist-Leninist Hareketin gelişmesini ciddi bir şekilde etkileyen bu görüş, emperyalist ülkelerde "milli çıkarların" emperyalist çıkarlar olduğu ve diğer emperyalist güçlerle ne gibi ittifak kurarlarsa kursunlar ve böylesi ittifakların kaçınılmaz olarak eşitsiz niteliğine rağmen, o çıkarlara hakim tekelci kapitalist sınıf tarafından ihanet edilmediği, tersine savunulduğu olgusunu gözden saklamaktadır.

Bu ülkelerin proleterya böylelikle, emperyalist burjuvaziden, onun emperyalist çıkarlarının en iyi savunuculuğunda daha baskın çıkmaya gayret etme doğrultusunda teşvik ediliyor. Uluslararası Komünist Hareket içinde bu görüşün uzun bir tarihçesi vardır ve bundan kopulması gerekir.

Çin Komünist Partisi, revizyonistlere karşı Marksist-Leninist Partilerin gelişmesine büyük dikkat göstermekle birlikte, Komünistlerin enternasyonal birliğini geliştirmek için gerekli biçim ve yolları bulmadı. İdeolojik ve siyasi birliğe katkılara rağmen, bu dünya çapında örgütsel bir birlik çabalarına da yansıtılmadı. ÇKP'nin, Komintern'in olumsuz yanları, esas olarak aşırı merkezleşmenin sebep olduğu, üye partilerin insiyatifi ve bağımsızlığının ezilmesine yol açan yönler hakkında mübalaalı bir anlayışı vardı. ÇKP doğru olarak Ana Parti kavramını eleştirdiği, bunun Uluslararası Komünist Hareket içerisindeki zararlı etkisine işaret ettiği ve partiler arasında kardeş ilişkiler ilkesini vurguladığı halde, görüşlerin tartışılması ve ortak bir görüşe varılması için örgütlenmiş bir forumun olmayışı bu sorunun çözümüne yardım etmedi,

aksine problemi daha da şiddetlendirdi.

Eğer modern revizyonizme karşı teorik mücadele Marksist-Leninist hareketin yeniden inşasında hayati bir rol oynamışsa, o da, daha önce emsali görülmemiş bir mücadele biçimi ve kendisi de modern revizyonizme karşı yepyeni bir Marksist-Leninist nesil yetiştiren bu savaşımın ürünü olan Büyük Proleter Kültür Devrimi'dir. Parti ve devlet mekanizması içinde siperlenmiş kapitalist yolcuları devirmek, toplumu daha da devrimcileştirmek için mücadeleye atılan on milyonlarca işçi, köylü ve devrimci gençlik, 1960'lar ve 1970'ler başında dünyayı kaplayan devrimci kabarışın bir parçası olarak ayaklanmakta olan milyonlarca insan arasında, enerjik ve hazır bir zemin buldu.

Kültür Devrimi proleterya diktatörlüğünün ve toplumun devrimcileştirilmesinin en ileri tecrübesini temsil eder. İlk kez işçiler ve devrimci öğeler sosyalizmde sınıf mücadelesinin niteliği, sosyalist toplumun bağrından kaçınılmaz olarak çıkacak ve bilhassa parti önderliğinin kendisi içinde yoğunlaşan kapitalist yolculara karşı ayaklanıp, onları devirmenin, sosyalist dönüşümleri daha da ilerletmenin ve bu kapitalist öğeleri yaratan toprağı deşip temizlemenin zorunluluğu hakkında berak bir anlayışla silahlanmışlardı. Çin'de revizyonist restorasyonu on sene önleyen ve eğitim, edebiyat, sanat, bilimsel araştırma ve üst yapının diğer öğelerinde büyük sosyalist dönüşümlere yol açan Kültür Devrimi süresince büyük zaferler kazandı. Milyonlarca işçi ve devrimci kıyasıya süren ideolojik ve siyasi mücadele içinde sınıf bilinçlerini ve Marksizm-Leninizm'i kullanma ustalıklarını büyük ölçüde derinleştirdiler; siyasi iktidarı icra etme kapasiteleri daha da arttı. Kültür Devrimi Proleteryanın enternasyonal mücadelesinin bir parçası olarak yürütüldü ve proleter enternasyonalizminin bir eğitim alanıydı, ki bu sadece, dünyanın her yanındaki devrimci mücadelelere verilen destekte değil, aynı zamanda Çin halkının bu desteği verebilmek için yaptığı fedakarlıklarda kendini göstermiştir. Kitle-

lerle omuz omuza duran, onları revizyonizme karşı mücadeleye sevkeden ve ağır bir yenilgi karşısında Marksizm-Leninizm-Mao Zedung Düşüncesi'ni savunmaya devam eden Çiang Çing ve Çang Çung-çiao gibi devrimci önderler yetişti.

Lenin şöyle demişti: "Marksist, yalnızca, sınıf savaşımının kabulünü proleterya diktatörlüğünün kabulüne dek genişleten kimsedir." Mao Zedung'un önderlik ettiği Büyük Proleter Kültür Devrimi yoluyla elde edilen paha biçilmez dersler ve ilerlemenin ışığında, Lenin tarafından ortaya konan bu kriter daha da keskinleştirilmiştir. Şimdi artık denilebilir ki, yalnızca sınıf savaşımının kabulünü ve proleterya diktatörlüğünün kabulüne ve proleterya diktatörlüğü altında sınıf savaşımının objektif varlığı, antagonist sınıf çelişkileri ve sınıf savaşımının sosyalizm süreci boyunca, komünizme dek devam edeceğinin kabulüne genişleten, bir Marksist olabilir. Ve Mao'nun güçlü bir şekilde ifade ettiği gibi: "Bu sorunda kafaların berber olmaması revizyonizme götürür."

Kültür Devrimi, Marksizm-Leninizm'in dinamik canlılığının yaşayan kanıtı idi. O, proleter devrimin, bir sömürü sisteminin yerini sadece bir diğerinin aldığı tüm geçmiş devrimlerden farklı olduğunu gösterdi. O, bütün ülkelerin devrimcileri için büyük ilham kaynağı oldu. Bütün bu nedenlerden ötürü, Kültür Devrimi ve Mao Zedung tüm gericilerin ve revizyonistlerin süregelen ve azgın karalama ve saldırılarını üzerine çekti ve aynı nedenlerden ötürü, Kültür Devrimi uluslararası komünist hareketin devrimci mirasının vazgeçilmez bir parçasıdır.

Kültür Devrimi'nin muazzam zaferlerine rağmen, revizyonistler Çin Komünist Partisi ve devleti içinde önemli mevzileri ellerinde tutmaya devam ettiler ve gerçek bir uluslararası komünist hareketi yeniden inşa etme yolundaki hâlâ nazik bir durumda olan uğraşlara hatırı sayılır zararlar veren çizgi ve siyasetleri yaydılar. Çin Komünist Partisi ile diğer Marksist-Leninist partiler arasındaki ilişkilerin ve diplomasinin kontrolünü ellerinde tutan Çin'li re-

vizyonistler, proleterya ve ezilen halkların devrimci mücadelesine sırt çevirdiler veya Çin'in devlet çıkarlarına tabi kılmaya çalıştılar. Gericiler despotlara sahtece "anti-emperyalist" ünvanı verildi ve "hegemonyacılaşma" karşı dünya çapında mücadele bayrağı altında girerek Batı bloğunun bazı emperyalist güçleri dünyanın ara veya olumlu güçleri olarak bile gösterildi. Bu dönemde bile, Çin yanlısı Marksist-Leninist partilerin birçoğu, ÇKP içindeki revizyonistlerin desteği ile, utanmadan burjuvazinin kuyruğuna takıldılar ve tüm dünyada giderek "baş düşman" olarak görülen, Sovyetler Birliği'ni hedef alan emperyalist girişimleri ve savaş hazırlıklarını bile desteklemeye, kabul etmeye başladılar. Bütün bu eğilimler, Çin'deki darbe ve revizyonistlerin uluslararası komünist harekete zorla boğazından aşağı yutturmaya çalıştıkları "Üç Dünya Teorisini" eleştirmeleri ile tümünden boy attı. Marksist-

Leninistler, "Üç Dünya Teorisi"nin Mao Zedung tarafından ortaya konduğu iftirasını haklı olarak reddettiler. Ancak bu yeterli değil "Dünya Teorisi"nin eleştirisi, onun altında yatan kavramların eleştirilmesi ile derinleştirilmeli, onun kaynakları araştırılmalıdır. Burada, revizyonist iktidar gaspçılarının Mao'nun en yakın silah arkadaşlarının bu karşı devrimci teoriye karşı çıkmaktan ötürü lanetlediklerini dikkate almak önemlidir.

Emperyalizm ve proleter devrimleri çağının en önemli çelişkilerinden ve özelliklerinden biri sosyalist devletlerle emperyalist devletler arasındaki çelişkidir. Daha önce sosyalist olan bir dizi devletteki revizyonist dönüşümlerin bir neticesi olarak bu çelişki günümüzde geçici olarak bertaraf edilmiş olmasına rağmen, bu çelişkinin ele alınışı açısından komünist hareketin tecrübesinin değerlendirilmesinin önemli bir teorik görev olarak durduğu hiç de geçersiz de-

ğildir, zira proletarya yine kendini, bir veya birden fazla sosyalist devletin yağmacı emperyalist düşmanların mevcudiyeti ile karşı karşıya olacağı bir konumda kaçınılmaz olarak bulacaktır.

1976'da Mao Zedung'un ölümünden kısa bir süre sonra Çin'de kapitalist yolcular Kültür Devriminin hükümlerini tersine çeviren, ÇKP önderliğindeki devrimcileri deviren, bütünüyle revizyonist bir programı yürürlüğe koyan ve emperyalizmle uzlaşan azgın bir darbeye giriştiler.

Bu darbe, ülkede proleter iktidarı restore etmek için mücadele etmeye devam eden, Çin Komünist Partisi'ndeki devrimcilerin direnişi ile karşılaştı. Enternasyonal planda, birçok ülkenin devrimci komünistleri, Hua Kuo Feng ve Deng Siao-ping'in revizyonist çizgisini görüp eleştirdi ve kapitalist yolcuları teşhir etti. Darbeye karşı, Çin'de ve enternasyonal plandaki bu direniş, proleterya diktatörlüğü altında sınıf mücadelesi ve kapitalist restorasyon tehlikesinin ihtimali hakkında bir değerlendirme ile proletarya ve Marksist-Leninistleri silahlandırmak için yorulmak bilmeksizin çalışan Mao Zedung'un uzak görüşlü devrimci önderliğine kanıttır. Mao Zedung rehberliğindeki proleter karargah tarafından yayılan teorik çalışma da, Marksist-Leninistleri sosyalist toplumdaki çelişkilerin niteliği hakkında doğru bir anlayışla donatmada önemli bir rol oynamıştır ve Mao Zedung düşüncesinin önemli bir izahati durumundadır. Bu, artık hiçbir sosyalist ülkenin kalmadığı bir durumla yüzyüze olmaya zorlanmalarına rağmen, Marksist-Leninist hareketi, 1976'nın trajik olayları karşısında yirmi yıl önce Sovyetler Birliği'ndeki revizyonist darbe karşısındaki durumlarına nazaran, ideolojik olarak daha hazırlıklı bir halde bıraktı.

Buna rağmen, dünya nüfusunun çeyreğini kapsayan bir ülkede, kapitalizmin restorasyonu ve enternasyonal hareketin öncülüğünü yapmış Marksist-Leninist partinin revizyonistlerin eline geçmesi, dünya devrimci mücadelesinin ve Marksist-Leninist hareketi derinlemesine etkilemesi kaçınılmazdı. Önceleri ulusla-

rarası komünist hareketin parçası olan birçok parti, Çin'deki revizyonistleri kucakladılar ve devrimci mücadeleyi terk ettiler. Bunun sonucu olarak bu partiler bir yandan belli ölçüde yılgınlık yaydılar, diğer yandan devrimci unsurların güvenini yitirdiler ve büyük bunalıma düştüler veya bütünüyle çöktüler.

Çin'li revizyonistlerin önderliğini takip etmeyi reddeden, diğer bazı Marksist-Leninist güçler arasında bile, Çin'deki kayıp, demoralizasyon ve Marksizm-Leninizm-Mao Zedung düşüncesi hakkında şüpheye düşmelere yol açtı. Bu eğilim Enver Hoca ve Arnavutluk Emek Partisi'nin Mao Zedung düşüncesine cepheden saldırı başlatmasıyla daha

da şiddetlendi.

Çin'deki darbenin ardından uluslararası harekete belirli bir kriz beklenir bir olgu olmakla beraber, bu krizin derinliği ve bir son vermede çekilen güçlük, revizyonizmin farklı biçimlerde Marksist-Leninist hareket içinde, 1976'ya gelindiğinde, güçlü olduğunu göstermekteydi. Marksist-Leninistler revizyonizmin köklerini, hem yakın geçmiş, hem de uluslararası komünist hareketin daha önceki dönemlerinde, araştırıp incelemeye devam etmeli ve enternasyonal proletarya ve komünist hareketin tarihi boyunca kazanılan devrimci ilerlemenin örsünde şekillenen temel ilkeleri temel alıp savunarak, devam eden revizyonist etkilere karşı mücadeleyi sürdürmelidir.

BİLDİĞİM HÜCRE DİR O

*Karanlık nasıl solunur
Küf nasıl.
Nasıl solunur yalnızlık
Bilirmisin hey goncağül.*

*Kaç yıldır görmez bu hücre gün ışığını
Kaç nesildir tanımaz bu örümcek
Tanımaz bu beton yağmuru.
Bilmez romantizmal ağrısı bu paslı demir.*

*Karanlık nasıl solunur
Acı nasıl.
Nasıl solunur esirlik
Bilirmisin hey goncağül.*

*Nasıl kaparsın o kapıları göremem şu an
Fakat bilirim.
Hücren boş mu gardiyan.
Kim var küfrün altında
Kaç ayak falakalarında.*

*Korku nasıl solunur
Korkusuzluk nasıl.
Nasıl solunur ümit
Bilirmisin hey goncağül.*

Ali Güneş

REFORMLARIN VE "GLASNOST"UN GEÇMİŞİ

d) Rus Sosyal Emperyalizmi

ERDAL GÖNEN

Devlet tekeli kapitalizmin restorasyonu, SSCB'nin azami kâr elde edebilmek için sermaye ihraceden bir ülke durumuna gelmesini kaçınılmaz kıldı. Fazla sermayenin belirli bir ülkede yaşam seviyesini yükseltmek için değil, geri ülkelere ihraç amacıyla kullanılacağı, Lenin'in daha 1916'da ortaya koyduğu, emperyalizmin en temel bir özelliğidir. Üretici güçlerin geliştiği ülkelerde ortalama kâr oranı giderek düşer ve fazla sermayenin o ülke için yarırlması kârlılığını giderek yitirir. Böylece fazla sermaye, çok yüksek kâr imkanı sağlayan geri ülkelere ihraç edilir.

Sermaye ihracı, meta ihracını da harekete geçiren bir kaldıraç ve sermaye ihrac edilen ülkelerin doğal zenginliklerini, hammadde kaynaklarını tekel altına alıp yağmalamak için de bir araç haline gelir. Eşitsiz ticaret ve sermaye ihrac edilen ülkelerin ekonomilerinin hammadde üretimine ve tekyanlılığa itilmesi emperyalistlere azami kâr sağlar. Bu yüzden de, emperyalistler bir yandan halkların devrim mücadelesi karşısında kenetlenip karşı-devrim cephesini oluştururken, bir yandan da birbirlerinin nüfuz alanlarını kapabilmek için sürekli mücadele eder, emperyalist paylaşım savaşlarıyla sonuçlanabilen dalaşmalara girişirler.

Dünya pazarlarının bölüşümü daha 20. yy. başlarında tamamlanmış

olduğundan bu pazarların ancak yeniden paylaşımı mümkündür. İşte bu durumda SSCB'ye kalan tek seçenek, türlü yöntemlerle fazla sermayesini ihraç edebileceği pazarlara sızmaştır. SSCB'nin avantajı, bir zamanlar sosyalist bir ülke olmasından yararlanabilmesi, emperyalist sömürsünü gizleyebilecek bir maskeli, hiç değilse ilk zamanlar kullanabilmesidir. SSCB böylece, "sof-raya bütün yerler tutulduktan sonra" gelmesine rağmen, bir yandan II. Dünya Savaşı'nın ardından kurulan halk demokrasileri ülkelerinden Arnavutluk ve Çin Halk Cumhuriyeti dışındakileri yarı-sömürgeleştirerek, diğer yandan ustalıkla kullandığı sosyalist maskesi sayesinde Asya, Afrika ve Latin Amerika'nın yarı-sömürge ülkelerine sızarak nüfuz alanları sağlamış ve genişletmiştir.

SSCB'yi diğer emperyalistlerden ayıran, yalnızca maskesi ve bu maskenin ona sağladığı yeni demogoji olanaklarıdır. Bu açıdan, onun yayılmacılığını, köklerine değinmek açısından ve kapitalist restorasyonun izlediği yola da bağlı olarak, birbirinden farklı özellikler taşıyan üç döneme ayırmak mümkündür: Birinci dönem, modern revizyonizmin Parti yönetimini gaspettiği 20. parti kongresi'nden, burjuva iktidarının güvence altına alındığı 22. Kongreye kadar uzanan, 1956-1961 dönemidir. Bu dönemde sosyal-emperyalist bir ülke olmasa da izlenen yayılmacı siyasetin esas yönü ideolojik yayılmadır. İkinci dönem, eko-

nomik yayılmanın esas hale geldiği 1961-1968 yıllarıdır. SSCB'nin sosyalist maskesinin düşmesinde ve artık tam anlamıyla emperyalist bir ülke haline gelmesinde bir dönüm noktası olan 1968 Çekoslovakya işgali ise askeri yayılmanın eskisine oranla büyük önem kazandığı, askeri yardımların ekonomik yardımları geride bıraktığı üçüncü dönemi açtı. Elbette her üç dönemde de, gerek ideolojik, gerek ekonomik, gerekse yayılma için hiçbir fırsat kaçırılmadı; ancak yine de bu dönemlerin öne çıkan özelliklerinin farklılaştığını söyleyebilir ve "Sovyet" yayılmacılığını geçtiği aşamaları böylece özetleyebiliriz.

(i) 1956-1961: İDEOLOJİK YAYILMA

Daha önce de incelediğimiz gibi, SBKP 20. Kongresi Leninizmin ilkelere inkar edildiği bir dönüm noktası oldu. Proleter devriminin ve proleterya diktatörlüğünün zorunluluğu reddedilerek emperyalizmle uzlaşmanın yolu açıldı. Barış içinde bir arada yaşama, barış içinde yarış, barışçıl geçiş ve bütün halkın devleti tezleri SSCB'nin yayılmacı siyasetinin kılıfı olmak üzere öne sürüldü ve daha 1950'lerin ortasından itibaren modern revizyonist iktidarın yayılmacılığı, başlangıçta esas olarak ideolojik alanda boy gösterdi.

1956-1961 dönemi, yani 20.-22. Kongre arası Sovyetler Birliği'nde modern revizyonizmin iktidarını pekiştirme mücadelesi verdiği dönem oldu. Nihayet bu arada Marksist-Leninistlerin Parti ve devlet yönetici kademelerinden tamamen, devlet ve partiden ve büyük ölçüde temizlenmeleriyle ve 22. Kongre'de modern revizyonist bir Parti Programının kabul edilmesiyle, SSCB'de proleterya diktatörlüğünün tekelci bürokrat burjuva diktatörlüğüne dönüştürülmesi tamamlandı. Bu dönem yayılmacı siyaset başlıca üç yönde kendini gösterdi: Modern revizyonizm, her şeyden önce, II. Dünya Savaşı sonrasında kurulan sosyalist kampı parçalama yolunu tuttu. İdeolojik olarak boyun eğdirebildiği Partileri köleleştirdi; onla-

rın yönetiminde olduğu ülkeleri ise yarı-sömürgeleştirmenin teorik ve pratik uygulamasına girişti. İdeolojik olarak boyun eğdiremediği Arnavutluk ve Çin'e karşı ise siyasi şantajla başvurdu. İkinci olarak, kendisini emperyalist kampla bütünleşme çabalarında gösterdi. Ve üçüncüsü, sermaye ihracının zorunlu önhazırlığı olmak üzere, yarı-sömürgelere ekonomik sızmanın provaları-özellikle Mısır ve Hindistan ile başladı.

SOSYALİST KAMPIN PARÇALANMASI

1956-1961 döneminde henüz iktidarını pekiştirmemiş olan modern revizyonizm ideolojik olarak boyun eğdiremediği partilere karşı cephe-den mücadele açmak yerine kısmi tavizlerle uzlaşma yolunu seçti. AEP ve ÇKP'ye karşı siyasi şantaja ancak bu dönemin sonunda, 1960-1961'de başvurdu. Fakat sosyalist kampın parçalanması açısından bu döneme esas damgasını vuran, COMECON ülkelerinin yarı-sömürgeleştirilmesi oldu. COMECON, (Karşılıklı Ekonomik Yardım Konseyi), sosyalist kamp ülkeleri arasındaki ticaret ve karşılıklı desteğin planlı bir biçimde yürütülebilmesi için 1949'da kurulmuştu. 1950 sonuna kadar COMECON'a sekiz ülke (Arnavutluk, Bulgaristan, Demokratik Alman Cumhuriyeti, Polonya, Romanya, Sovyetler Birliği, Çekoslovakya ve Macaristan) katıldı. (1960 sonrasında ise Moğolistan Halk Cumhuriyeti ve Küba tam üye olarak, Yugoslavya ise aday üye olarak COMECON'a alındılar.) SSCB'nin sosyal emperyalist siyasetinin ilk tezahürlerinden birisi COMECON ülkelerinde yönetimde olan partileri yarı ideolojik olarak satın almak ve ekonomik-politik olarak da bu ülkeleri yarı-sömürgeleştirmektir. Daha 1956'da 20. Kongrede Kruşçev şöyle diyordu:

"Bugün artık uzun zaman boyunca sosyalizmin tek ülkesi olan ve kapitalist ülkelerce çevrelenmiş bulunan Sovyetler Birliği'nin yapmak zorunda olduğu gibi, her sosyalist ülkenin mutlaka ağır endüstrisininin

tüm dallarının geliştirmesine gerek yoktur. Şimdi güçlü bir sosyalist ülkeler dostluk birliği varolduğu ve savunma yeteneğini ve güvenliğini tüm sosyalist kesimin endüstriyel gücüne dayandırabileceği için her Avrupa halk demokrasisi ülkesi, en uygun doğal ve ekonomik koşullara sahip endüstri dallarını geliştirebilir ve böyle malların üretiminde uzmanlaşabilir." (Aktaran: D-SBKR/C.3, sf.27-28)

Aynı görüş, SBKP'nin teorik organında 1959 yılının başında konarak şöyle deniyordu:

"Bu şekilde, örneğin Arnavutluk, Bulgaristan ve Moğol Halk Cumhuriyeti için, motorlu araçlar, traktörler, lokomotifler, demir döküm donatımları gibi ağır makine imal dallarını geliştirmek, amaca uygun ve avantajlı olmazdı. Bu dallar, tüm sosyalist kesimin gereksinmesini karşılayabilecek durumda olan SSCB ve diğer bazı kardeş ülkelerde çoktandır geliştirilmişti... Ekonomik yeterlik eğilimleri halk demokrasisi ülkelerinin ekonomilerini çok olumsuz, buna karşın Sovyet ekonomisini, nisbeten önemsiz bir şekilde etkiler." (Aktaran: D-SBKR/C.3, sf, 28)

Böylece, yarı-sömürge işbölümünün teorik kılıfı hazırlanıyor ve "uluslararası sosyalist işbölümü" etiketiyle, emperyalizmin yarım asrı aşkın süredir uyguladığı sermaye ihracı ve hammadde talanı piyasaya sürülüyordu. Sovyetler Birliği için asıl sorun, Demokratik Alman Cumhuriyeti, Polonya, Çekoslovakya gibi üretici güçlerin gelişmiş olduğu, (hatta DAÇ II. Dünya Savaşı öncesinde sermaye ihrac eden ülke durumundaydı) ülkelere boyun eğdirebilmektir. Bu konuda siyasetin imdadına yetişen, bir zamanların "Kızıl Ordu"su' oldu. SSCB 1955'te oluşturulan ve COMECON üyesi ülkeleri kapsayan **Varşova Paktı**'nı da yine hegemonyacılığının askeri aracı haline getirdi.

Doğu Avrupa ülkeleri II. Dünya Savaşı'nda faşist işgalden Kızıl Ordu'nun desteğiyle kurtulmuşlardı. Bu ülkelerde faşizme karşı en kararlı mücadeleyi verenler daima komünistlerdi. Dolayısıyla Doğu Avrupa ülkelerindeki Komünist Partileri, fa-

şist işgalcilerin kovulmasıyla halk iktidarlarını kurmuş ve bunların önderliğini üstlenmişlerdi. Ancak, bu ülkelerin halkları uzun devrim mücadelesi içinde pişmediklerinden karşı-devrim güçlü, buna karşı devrim nisbeten güçsüzdü. Bu durumda, Kızıl Ordu, genç halk demokrasilerine yardımcı olabilmek için, savaşın hemen ardından bu ülkelerden çekilmedi. İlk karşı-devrimci ayaklanma 1953'te DAC'nde oldu. Savaş öncesi güçlü bir emperyalist ülkenin parçası olan DAC'nda karşı-devrim hâlâ gücünü büyük ölçüde koruyordu. Bu ayaklanma Kızıl Ordu tarafından bastırıldı. 1956 Şubat'ındaki 20. Kongre Doğu Avrupa ülkelerindeki karşı-devrimci güçlere büyük cesaret verdi. Polonya ve Macaristan'da karşı-devrim önemli ölçüde güç topladı ve harekete geçti. Bunları Sovyet müdahalesi izledi.

SBKP yönetimini gassetmiş olan modern revizyonistler bu fırsatı en iyi biçimde değerlendirdiler. Sovyet Birliklerinin sürekli kalması için 17 Aralık 1956'da Polonya ile, 15 Nisan 1957'de DAC ile, 27 Mayıs 1957'de Macaristan ile anlaşmalar imzaladılar. 16 Ekim 1968'de Çekoslovakya işgalinin ardından Çekoslovakya ile imzalanan anlaşmadan sonra, Doğu Avrupa ülkelerinden Sovyet birliklerinin sürekli ikamet için anlaşma bulunmayan yalnızca Bulgaristan ve Romanya kaldı. (Romanya'nın Çin ve ABD ile dostane ilişkiler yürütebilmesinde, topraklarında işgal ordusu bulunmayışının önemli rolü olduğu anlaşılmaktadır. Bulgaristan ise, ekonomisinin geri düzeyi nedeniyle SSCB'ye kayıtsız şartsız bir bağımlılık altındadır.) Özetlersek, COMECON ülkelerinin halklarına boyun eğdirebilmek için Rus hegemonyacı siyaseti hem ideolojik, hem askeri araçlara başvurmuş ve sonuç olarak bu ülkeleri yarı-sömürgeleştirmiştir. Bir yandan topraklarında sürekli işgal ordusu bulunması, diğer yandan kendilerinin de hâlâ kısmen sermaye ihrac etmeleri, bu ülkeleri diğer yarı-sömürgelerden kısmen farklılaştırmaktadır. Ancak, yarı-sömürgeliğin iki belirleyici özelliği, (a) devlet bağımsızlığı, (b) ekonomik, askeri, diplomatik, kültürel ba-

gımlılık (ki, yarı-sömürge ekonomisini tek yanlılığa mahkum eden emperyalist işbölümünden kaynaklanmaktadır) bu ülkelerin de esas yönlerini belirlemektedir.

COMECON ülkelerinin büyük bölümünün yarı-sömürgeleştirilmesi, kaçınılmaz olarak yarı-sömürgeliğe boyun eğmeyen partilerle de yoğun bir ideolojik mücadeleye yolaçtı. 1956-1961 döneminde Marksizm-Leninizmi savunan iki Parti ÇKP ve AEP oldu. 1957 ve 1960 Moskova Toplantılarında kabul edilen deklarasyonlar, hem modern revizyonist, hem de Marksist-Leninist tezleri barındıran ama asıl yönü Marksist-Leninist olan karşılıklı taviz belgeleri niteliğindediler. 1960'a kadar, Marksist-Leninistlerin SBKP'den modern revizyonistlerin temizlenmesi umudunu yitirmedikleri, Kruşçev revizyonistlerinin ise, Marksist-Leninistleri dize getirme çabalarını sürdürdükleri anlaşılmaktadır.

1960 sonbaharında Moskova'da yapılan toplantıya gelindiğinde, 1960 Haziran'ında Bükreş'te yapılan Komünist Partileri toplantısı ve 1960 Temmuz'unda Moskova'nın Çin'deki bütün uzmanlarını geri çekmesi ile anlaşmazlık adamakıllı suyüzüne çıkmıştı. Bükreş toplantısından bir gün önce, SBKP, ÇKP'yi eleştiren ve mahkum eden uzun bir dökümanı toplantıya katılan Komünist Partisi heyetlerine dağıtarak tavrı almalarını istedi. AEP'nin itirazıyla, bu dökümanın tartışılması ve Moskova toplantısı için önhazırlık dışında hiçbir yetkisi olmayan bu toplantının ÇKP aleyhine bir karar alması önlendi. Bu olayın hemen ardından SSCB'nin Çin'deki uzmanlarını ve inşa halindeki projelerin planlarını geri çekmesi ve tüm ekonomik yardımlarını kesmesi, SBKP'nin ideolojik alanda mahkum edilme tehlikesine karşı ekonomik şantajı silah olarak kullanmasıydı.

Fakat yine de kesin kopma 1961 SBKP 22. Kongresi'nde oldu. Kongreye gelen ÇKP delegasyonu, SBKP'nin 20. Kongre'den itibaren hakim kıldığı ve 22. Kongre'de kabul edilen yeni programla kesinleştiği revizyonist çizgisini açıkça mahkum etti. Delegasyon başkanı

ÇU-en lay, Kruşçev'in AEP önderliğine yaptığı saldırıyı kınadı; kısa bir süre sonra yerinden nakledileceği modern revizyonistlerce açıklanmış olan Stalin'in kabrine bir çelenk bıraktı ve bunun ardından delegasyon, Kongrenin bitmesini beklemeden Moskova'dan ayrıldı. Ekim 1961'deki 22. Kongrenin hemen ardından, Aralık 1961'de, SSCB Arnavutluk'la olan tüm ticaretini ve Arnavutluk'a olan ekonomik yardımını da kesti. Aynı zamanda iki ülke arasındaki diplomatik ilişkilere de son verildi.

Böylece, 22. Kongreye gelindiğinde, Rus hegemonyası siyaseti, II. Dünya Savaşı sonrasının sosyalist kampını parçalamıştı.

EMPERYALİST KAMPLA BÜTÜNLEŞME

Kruşçev, emperyalist kampla bütünleşme niyetini 1955 Cenevre Konferansıyla ve yine 1955'te Yugoslavya'ya yaptığı ziyaretle ilan etti. Modern revizyonizmin ilk kez iktidara geldiği Yugoslavya'ya yapılan ziyaretler, bugüne kadarki bütün modern revizyonistler için adeta "kutsal toprakları ziyaret" niteliğine bürünmüş ve bütün dünyaya komünizm davasına ihanetini belgelemenin bir sembolü olmuştur. 1955'te Kruşçev, 1978'de ise Hua Kuo-Feng aynı yolun yolcusu olduklarını, yalnız Tito'ya değil, bütün karşı-devrim cephesine ilan etmişlerdir. Bu, emperyalizmle bütünleşmenin hazırlığından, "beni aranızda kabul edin" çağrısından başka bir şey değildir.

SSCB-Yugoslavya ilişkileri, 1948'de, Stalin'in Yugoslav revizyonistlerini mahkum etmesi ve Yugoslavya'nın Kominform (Komünist Enformasyon Bürosu)'dan atılmasından 1955 Mayıs'ına, yani Kruşçev'in Belgrad'ı ziyaretine kadar dondurulmuş vaziyetteydi. Stalin, Yugoslavya ile olan tüm ticareti ve bu ülkeye yapılan Sovyet yardımını kesmişti. Kruşçev ilk ziyaretinde Tito'ya yardım vaad etti. Fakat Tito 1956 Macaristan ayaklanmasında, ayaklanmanın başını çeken İmre Magy'i destekledi ve 1957'de Mos-

kova'daki iktidarda kalan Komünist Partilerinin 40. Yıldönümü toplantısına katılmayı reddetti. Tito'nun 1958'de kabul edilen yeni Parti Programı ve Marksist-Leninistlerin Tito revizyonizmine karşı yürüttükleri teşhir kampanyası, ayrıca Tito'nun İmre Hagy'nin idamına karşı çıkışı gibi nedenler Kruşçev'i hiç değilse lafta Tito'ya karşı tavrı almayla zorladı. Fakat Yugoslavya'nın 1958'de kaldırılan COMECON aday üyeliği 1964'te iade edildi ve 1957-1958 döneminde % 20'lik düşme gösteren SSCB-Yugoslavya ticareti 1960'larda giderek yükseldi.

Yine bu dönemde emperyalist kampla bütünleşme yönünde atılan bir diğer önemli adım, ulusal kurtuluş mücadelelerine karşı emperyalistlerin desteklenmesi oldu. Bu dönemde henüz Rus hegemonyacı siyaseti askeri yayılmacılık siyasetini güdecek kadar gelişkin olmadığından, "yerel savaflara karşı çıkma" adı altında emperyalizme destek sağlıyordu. Özellikle Cezayir ve Kongo ulusal kurtuluş hareketlerinde, SSCB emperyalistlerle ortak tavır alarak hangi safta bulunduğunu kanıtlamaya çalıştı.

Daha 1955'te Cezayir sorunu hakkında görüşlerini belirten Kruşçev, bunu Fransa'nın bir "iç sorunu" olarak değerlendirdiklerini söylüyor ve şöyle diyordu: "Her şeyden önce şunu gözönünde tuttum ve tutuyorum: SSCB diğer devletlerin işlerine karışmaz," 1958'de ise Kruşçev bu konuda daha da açık tavrı takınıyordu: "Biz Fransa'nın zayıf düşmesini istemeyiz; daha da güçlenmesini isteriz."

Aynı şekilde Kongo sorununda da, Kruşçev revizyonizmi, ABD emperyalizmi ile işbirliği yaptı. Temmuz 1960'da Birleşmiş Milletler'in Kongo'ya asker yollaması lehinde oy kullandı; üstelik bu kuvvetleri taşıyacak imkanları da SSCB sağladı. Bu ABD emperyalistlerinin Birleşmiş Milletler Bayrağını kullanarak Kongo halkının bağımsızlık mücadelesini bastırması için önemli bir destek oldu.

Bu dönemde SSCB'nin emperyalizmle, özellikle de en büyük emperyalist devlet olan ABD ile uzlaşma siyasetini Kruşçev'in 1959 Eylül'ün-

de ABD'yi ilk kez ziyaret ettiğinde verdiği bir demeç bütün açıklığıyla ortaya koymaktadır. Kruşçev'in Eisenhower ile ünlü Camp Davit görüşmesinde sarfettiği şu sözler, ilginç ve ibret vericidir.

“Siz ve sizin ekonomik başarılarınız, bütün dünya tarafından hayranılır. -bütün dünya bizim iki büyük gücümüzün ekonomik gelişmelerinde asırlarca geri olan halklara daha çabuk ayağa kalkmaları için yardım etmemizi bekliyor.”

YARI SÖMÜRGELEDE EKONOMİK YAYILMA

Henüz bu dönemin tipik bir özelliği olmamakla birlikte, Rus sosyal emperyalist siyaseti, 1956-1961 döneminde özellikle Asya ve Afrika'nın yarı-sömürgelerinde ekonomik yayılmanın ilk adımlarını da içeriyordu. Hatta 1960'a varıldığında, Sovyet ekonomik yardımlarının yaklaşık olarak **yılda bir milyar doları** bulduğu gözönüne alınırsa, SSCB'nin özellikle henüz yıpranmamış olan sosyalist maskesinden yararlanarak bu dönemde hayli yarı-sömürgeye dışlerini geçirdiği anlaşılır. Bir ABD burjuva iktisatçısı, gayrisafi milli hasılaya oranlandığında, bu miktarın, aynı dönemdeki ABD yardımıyla aşağı yukarı eşit olduğunu belirtmektedir.

Bu dönemde özellikle önemli olan, SSCB için daha sonraki yıllardan en önde gelen nüfuz bölgelerini oluşturan Hindistan ve Mısır ile ilişkilerin başlatılması oldu. Kruşçev'in 1955'te çıktığı Hindistan, Burma ve Endonezya'yı kapsayan gezisi, SSCB'nin bu ülkelerdeki yayılma planının bir hazırlığıydı.

SSCB'nin Hindistan'a sızma biçimi, onun ekonomik yayılmacılığının tipik bir örneğidir. Hindistan halkının İngiliz-emperyalizmine karşı verdiği mücadelenin önderliğini ele geçiren Kongre Partisi, Hindistan'da bağımsız bir devlet kurulmasını izleyen ilk zamanlar esas olarak ABD işbirlikçisiydi. Hindistan'a ilk Sovyet sızması, Şubat 1955'te, ABD'nin yapmak istemediği Bhilay Çelik Tesisleri'nin yapımının SSCB tarafından üstlenilmesiyle başladı. Bu,

SSCB'nin o tarihe kadar üstlendiği bu türden en büyük yatırım projesiydi. (SSCB'nin Afganistan'a Ocak 1954'te 3.5 milyon dolar ve Ekim 1954'te 2.1 milyon dolar verdiği biliniyordu. Fakat Bhilay Çelik Tesisleri 136 milyon dolarlık kredi ile ilk muazzam girişimdi.) Bhilay Çelik Tesisleri'nin önemi yalnızca borç verilen miktardan değil, fakat borcun maaş ve biçiminden de kaynaklanıyordu. Batılı emperyalistlerden daha düşük faizle ve öncelikle devlet sektörüne verilen kredi, o ülkedeki bürokrat burjuvaziyi güçlendirmenin temeli haline geliyordu. Düşük faiz ise yalnızca bir aldatmaca olarak kalıyor; yalnızca SSCB'den mal alma kaydıyla verilen ya da sürekli SSCB'den ikmal edilmesi gereken yedek parça, teknoloji, vb. için kullanılması şart koşulan krediler, çok yüksek bir tefeci faizini Rus hegemonyacılarının cebine aktıyordu.

Aslında yarı-sömürge devleti, ilkel birikimin güçlü bir amacı olarak, bütün emperyalistler için önemli bir dayanaktır. Ancak, doğdukları farklı tarihsel koşullar nedeniyle, klasik emperyalizm ile sosyal emperyalizmin yarı-sömürge devletini kullanış biçimleri de bazı tali farklılıklar göstermektedir. (Bunlar, nitelikteki farklar değil, tarihsel şartların yolaçtığı somuttaki farklılıklardır.) SSCB, özellikle sosyalist maskesinin de hem avantajı, hem de gereği olarak bir yarı-sömürgeye sızabilmek için, devlet kesimine öncelik tanımaktadır. Özellikle başlangıçta SSCB, ABD emperyalizminin ve diğer emperyalistlerin o gün için kârlı bulmadıkları alanlara el atmış ve bu alanlarda kurmayı başardığı devlet tekeli sayesinde sözkonusu yarı-sömürgeleri kendi nüfuz alanı içine çekmiştir.

Hindistan'ın Bhilay Çelik Tesisleri'ne çok benzeyen bir diğer örnek de, Mısır'ın Asuan barajıdır. 1956 Süveyş Kanalı anlaşmazlığında Nasır'ın yanını tutan Kruşçev, Mısır'ın sulanabilir topraklarını üçte bir oranında artıracak olan muazzam Asuan Barajı projesinin Batı Alman, vb. emperyalistlerde üstlenilmek istenmemesini fırsat bilerek bu alana el attı. Asuan barajı da aynı

Bhilay Çelik Tesisleri gibi, Mısır'da devlet kapitalizmini ve Rus uşağı bürokrat burjuvaziyi güçlendirmek amacını güdüyordu. Gerek- Bhilay Çelik Tesisleri, gerekse Asuan Barajı, SSCB'nin Hindistan ve Mısır'ı nüfuz alanına katma amacının yanısıra, SSCB'yi “üçüncü dünya” ülkelerine yardım eden “sosyalist hami” olarak reklam etmek, böylece onun diğer yarı-sömürgelere sızmasını da kolaylaştırmak amacını da güdüyordu. Ayrıca, hem Hindistan, hem de özellikle Mısır'da, bu ülkelerin tarım ürünlerini tekeline alarak SSCB daha ilk yıllardan itibaren ekonomik olarak da kazanç sağladı. 1958-1961 dönemi, SSCB'nin özellikle Afrika ülkelerine sızması açısından önemli bir dönem oldu. 1955-1965 arası Afrika'ya yapılan toplam yardımın % 46'sı bu üç yıl içinde yatırıldı. SSCB'nin 1958-1961 arasında Etyopya, Gana, Gine, Mali, Sudan, Somali ve Tunus ile yaptığı yardım anlaşmaları daha sonra Afrika'da gelişen Rus sosyal emperyalizmi nüfuz alanlarının ilk adımı oldu. Yine bu dönemin bir diğer önemli gelişmesi, 1959'da Küba'da Batista rejiminin Fidel Kastro önderliğindeki devrimci hareket tarafından devrilmesi oldu. Ancak, komünist bir önderlik altında gelişmeyen Küba halkının mücadelesi, Kastro'nun ABD ile köprüleri yıkması sonucu Rus hegemonyacılarına yaslanmakta gecikmedi. Küba devrimini izleyen ilk yıllarda, Ruslar bu küçük Latin Amerika ülkesine, kendilerine Batı yarım küresinde bir eşik olacağı umuduyla bakılırsa da, 1962 Domuzlar Körfezi krizi ve daha sonra 1965'te ABD'nin Dominik Cumhuriyeti'ne müdahalesi, SSCB'nin Latin Amerika hakkındaki hayallerini boşa çıkardı. 1946-1967 döneminde yapılan yaklaşık 6 milyarlık dış yardımın ancak 185 milyon dolarının (yani ancak % 3 civarı) Latin Amerika'ya yatırılmış olması da Rusların dünyanın bu köşesinde, Küba dışında önemli nüfuz alanları elde edemediklerini göstermektedir.

20. Kongre ile 22. Kongre arasındaki dönemin yarı-sömürgelerdeki yayılmacılık açısından hayati adımları, Hindistan ve Mısır'da atılmış-

tır. Bu iki ülkede devlet kesimine sağlanan muazzam krediler yalnızca SSCB'ye geri getirdikleri tefeci faizi açısından değil, Rus modern revizyonistlerinin ekonomik yayılmacılığına bir model oluşturması açısından da büyük önem taşımıştır. 22. Kongre'nin önemi ise, Rus sosyal emperyalist yayılmacılık siyasetinin pratikten çıkardığı bu derslere teorik bir kılıf hazırlaması, kabul edilen yeni Parti Programıyla "kapitalist olmayan yol" tezinin temelini atmasıdır.

(ii) 1961-1968: İKTİSADİ YAYILMA

1959'da toplanan 21. Kongre, SBKP'nin yeni bir program hazırlanmasını kararlaştırdı. Modern revizyonistlerin demogojisine göre bu program, SSCB'nin artık sosyalizmden komünizmin kuruluşu aşamasına geçmesi nedeniyle kabul edilecekti. Oysa programın asıl amacı, 20. Kongre'de ileri sürülen modern revizyonist tezleri programlaştırmak ve yayılmacılığa uygun bir kılıf hazırlayabilmektir. Çünkü Lenin zamanında proletarya diktatörlüğü dönemi için kabul edilen Marksist-Leninist program, modern revizyonistlerin ayaklarına bağ oluyordu. 22. Kongre'de kabul edilen program, revizyonist iddiaların tersine, 1919 programıyla "sıkı sıkıya ilişkili" değil; bu programla taban tabana zıttır.

1961 programında "ulusal kurtuluş hareketi" ile ilgili bölüm, Rus modern revizyonizmini yarı-sömürgelelerdeki yayılma hedefini en açık bir biçimde ortaya koymaktadır. Programın bu bölümü, yalnızca yayılmacılığı teşhir etmesi açısından değil, üç dünyacı modern revizyonizm ile büyük benzerliği açısından da önemlidir. Bu benzerlik, gerek Rus, gerekse Çin modern revizyonizminin aynı sosyal emperyalist siyasetin ideolojik yansıması olduğunu göstermektedir. Ünlü "kapitalist olmayan yol" tezi ilk defa bu programda dile getirilmiş; sömürgelekten kurtulan ülkeleri ekonomik olarak bağımlı kılabilmenin kılıfı yapılmıştır.

1961-1968 dönemi bu açıdan, esas olarak Rus modern revizyonizminin "kapitalist olmayan yol" tezi çerçevesinde "üçüncü dünya ülkelerine" ekonomik sızma faaliyetinin yoğunlaştığı bir dönemdir. Aynı zamanda 1961'e kadar önemli ölçüde boyun eğdirilen Doğu Avrupa ülkelerinde tek yanlı yarı-sömürge ekonomilerinin yetiştirilmesi süreci de sürdürülmüştür. Öz olarak SSCB'nin Doğu Avrupa'daki ve Asya-Afrika-Latin Amerika'daki yarı-sömürgelelerde ekonomik yayılması aynı olmakla birlikte, biçimsel yönden bu ikisi bazı farklılıklar gösterir.

DOĞU AVRUPA ÜLKELERİNDE EKONOMİK YAYILMA

Rus modern revizyonizminin Doğu Asya ülkeleri yarı-sömürgeleştirirken sarıldıkları demogoji, "iktisadi bütünleşme"dir. Daha 20. Kongre'de Kruşçev tarafından temeli atılan bu görüş, özellikle modern revizyonizmin iktidarını pekiştirdiği 22. Kongre sonrasında etkin biçimde uygulanmıştır.

"İktisadi bütünleşme" adına COMECON ülkelerini sömürmek için başta gelen yöntem, bu ülkelerin yakıt ve hammadde sanayilerini tekel altına almaktır. COMECON'un ve SSCB'nin resmi istatistiklerine göre 1966-1970 arasında Bulgaristan, Macaristan, Demokratik Alman Cumhuriyeti, Polonya ve Çekoslovakya'nın yakıt ve hammadde ithalatının SSCB'den gelen yüzdesi şöyledir: Petrol: % 93, Kömür: % 61.9, Demir: % 86.9, Döküm: % 97.5, Ham pamuk: % 64.3.

"Sosyalist işbölümü" adına kullanılan ikinci bir yöntem, SSCB'nin COMECON üyelerini, kendi ihtiyacı olan ürünleri tek yanlı olarak üretmeye zorlamasıdır. SSCB, DAC-Polonya ve Çekoslovakya gibi sanayide ileri ülkeleri tekyanılı uzmanlaşma içine hapsederken (mesela Polonya'yı gemi sanayii, Çekoslovakya'yı demiryolu malzemesi, DAC'ni maden çıkarma makineleri sanayiinde uzmanlaştırmak gibi) Bulgaristan ve Moğolistan gibi ekonomisi geri olan COMECON ülkelerini

de tarım ürünleri, hammadde ve ucuz işgücü açısından sömürmektedir. Mesela, her yıl onbinlerce Bulgar oduncusu Kom ormanlarında odun kesmeye SSCB'ye gitmektedirler.

Bir diğer yöntem, SSCB'nin zaten hemen hemen tekeli altına aldığı COMECON ülkeleri dış ticaretini, eşitsiz ticaret yoluyla kendisi için çifte bir sömürü aracı haline getirmesidir. Mesela SSCB'nin Çekoslovakya'dan satın aldığı elektrikli arabaların fiyatı, Batı Almanya'dan satın aldıklarından % 40 daha düşüktür. Oysa SSCB, demir cevherini Çekoslovakya'ya, Batı Almanya'ya sattığı fiyattan iki kat fazlasına satar. Çoğu kez SSCB-Hindistan-Mısır-Irak gibi ülkelere değerinin çok altında kapattığı ham pamuk ve petrol gibi ürünleri, COMECON üyelerine değerinin çok üstünde satarak muazzam kârlar sağlamıştır. Bu, emperyalizmin azami kâr eğiliminin kaçınılmaz bir sonucu ve emperyalizmin en vahşi ilkel birikim yöntemlerini kullanmasının bir örneğidir. SSCB'nin COMECON ülkelerine uyguladığı katmerli eşitsiz ticaret nedeniyle bu ülkelerin SSCB karşısındaki dışticaret açığı büyük boyutlara varmaktadır.

Elbette SSCB bunların yanısıra, COMECON ülkelerine sermaye ihrac etmekte, bu vasıta ile COMECON ülkelerinin iktisadi, kuruluş faaliyetlerini denetlemekte ve muazzam tefeci faizini cebine akıtmaktadır. Lenin'in belirttiği gibi, gelişmesine küçük çapta tefeci sermaye ile başlayan kapitalizm gelişmesini muazzam tefeci sermaye ile tamamlamaktadır ve Rus sosyal emperyalizmi uluslararası muazzam tefeciliğin gözü dönmüş bir kan emicisidir. COMECON ülkelerini Varşova Paktı sayesinde işgal altında tutan SSCB, bir zamanların halk demokrasisi ülkelerini en kölece bir yarı-sömürgeleğe mahkum etmiştir.

"KAPİTALİST OLMAYAN YOL" TEZİ

Bu tezin temelini ve özellikle de "üç dünyacı" modern revizyonizmle benzerliğini sergileyebilmek açı-

sından SBKP'nin 1961 Programında "Ulusal Kurtuluş Hareketi" ile ilgili söylenenlerden bir bölümünü anlatıyoruz:

"Dünya, fırtınalı bir ulusal kurtuluş devrimleri dönemini yaşamaktadır. Emperyalizm, halkların çoğunluğunun ulusal bağımsızlık ve özgürlüğünü bastırdı ve onları vahşi sömürgeci köleliğin zincirine vurdu, fakat, sosyalizmin yükselmesi, ezilen halkların kurtuluş çağının geldiğine işaret etmektedir. (aç-SBKP) Güçlü bir ulusal kurtuluş devrimleri dalgası sömürgeci sistemi silip süpürmekte ve emperyalizmin temelini sarsmaktadır. **Bir zamanların sömürge ya da yarı-sömürgelerde genç egemen devletler doğmuştur ve doğmaktadır.** Onların halkları yeni bir gelişme dönemine girmişlerdir. Onlar, yeni bir yaşamın yaratıcıları ve dünya siyasetine aktif katılımcılar, emperyalizmi yıkmak için devrimci bir güç olarak ortaya çıkmışlardır... **Bu halkların karşısında duran temel sorunlardan biri, sömürgecilik baskısından kendilerini kurtarmış olan bu ülkelerin hangi gelişme yolunu, kapitalist yolu mu, yoksa kapitalist olmayan yolu mu seçeceklerdir.** Hangi yolu seçeceklerine karar vermek halkların kendisine kalmıştır. Dünya güçlerinin mevcut dengesi ve dünya sosyalist sisteminin güçlü destek imkanı gözönüne alındığında, daha önceki sömürgelerin halkları bu sorun hakkında kendi çıkarlarına karar verebilirler. Onların seçimi sınıf güçlerinin dengesine bağlı olacaktır. **Kapitalist olmayan yol, işçi sınıfının ve halk kitlelerinin mücadelesi tarafından, genel demokratik hareket tarafından güvence altına alınmıştır ve ulus çoğunluğunun mutlak çıkarlarını karşılamaktadır...** Ulusal devletler dünya yüzünde bağımsız bir güç olarak ilerici, devrimci, anti-emperyalist bir güçtür... SBKP, sömürgeci ve yarı-sömürgeci boyunduruğunu fırlatıp atmış olan halklarla kardeşçe ittifakı uluslararası siyasetinin köşetaşı olarak görür."

SBKP, gerçekten de 1961 sonrasında bu tezi, uluslararası siyasetinin köşetaşı yaptı. 1961-1963 arasında Sovyet ekonomik "yardım"larında bir düşüş görüldüyse de, bu

sürekliliği olmadı. 1963 sonrasında "yardım"lar yeniden yükseldi. 1961-1963 dönemindeki düşüş muhtemelen SSCB'nin karşılaştığı ekonomik sorunlar, özellikle de kapitalist restorasyonun henüz rayına oturtulmamış olması sonucu hem tarım, hem de sanayide karşılaşılan büyük kriz nedeniyledir.

Özellikle 1963-1964 yıllarında SSCB'nin yarı-sömürgelere yaptığı yardımda büyük bir artış gözlenmektedir. Bir burjuva iktisatçısı, 1963-1964'teki bu artışın, 1965 ilkbaharında Cezayir'de yapılması planlanmış olan II. Bandung Konferansında Çin ve SSCB'nin "tarafsız ülkeleri" kendi yanlarına çekme için giriştikleri bir yarışın sonucu olarak yorumlamaktadır. Çin'in 1959'dan itibaren "tarafsız ülkelere" mütevasi bir yardım programı başlattığını, fakat 1963-1964 arası onun da kendi gücünü aşan bir yardım yarışını girdiği anlaşılmaktadır. II. Bandung Konferansının önce 1965 sonbaharına ertelenmesi, daha sonra ise Cezayir'deki hükümet darbesiyle Bin Bella'nın devriliş Sumediyen'in başa geçmesi sonucu iptal edilmesiyle bu yarışın hızını kestiği anlaşılmaktadır.

Çin ile yarış önemli bir rol oynamış olsun olmasın, 1963-1964 yıllarında, SSCB'nin yarı-sömürgelere yaptığı ekonomik yardımda artış olduğu gerçektir. SSCB, içsorunlarını nisbeten yoluna koyar koymaz sermaye ihracı için pazar bulma çabasına girişmiş; ve 1963-1964'te, "kapitalist olmayan yol" tezinin yaratıcı bir uygulaması olarak(!) "devrimci demokrasi etiketini piyasaya sürmüştür. Bu etiket tek partili, fakat sosyalist maskesi kullanmayan Gine, Gana, Mali, B.A.C., Cezayir ve Kongo (Brazzavil) gibi ülkelere iğnelenerek bunların devlet kapitalizmini geliştirmeleri için önemli miktarlarda krediler verilmiştir.

Modern revizyonistlerin, yarı-sömürgeleri, kendi yayılmacılık amaçları açısından üçe ayırdıkları görülmektedir: Bir Rus iktisatçısına göre bu ayırım şöyle yapılmalıdır:

"Birincisi, kapitalist olmayan gelişme siyasetini benimsemiş olan devletler; ikincisi, ulusal bağımsızlıklarını güçlendirmeye ve ulusal

burjuvazinin geniş katılımıyla modern bir ekonomi yaratmaya çalışan ülkeler; üçüncüsü, yönetici grupları ulusal çıkarları gözetmeyen, yarı-sömürge yaşam biçimini kabul eden ve emperyalist sömürücülerin suç ortakları olarak davranan devletler. Bu ayırım, özellikle de ikinci ve üçüncü gruplar arasındaki, hassas olmaktan uzaktır... Fakat bu üç grup arasındaki farklar, SSCB ile gelişmekte olan ülkeler arasındaki ilişkilerin menzil ve içeriğini belirler. Kapitalist olmayan gelişme siyasetini benimsemiş olan ülkelerde... diğende devrimci-demokrat hükümetler bulunmaktadır... Uluslararası planda, sosyalist ülkelerle dostluğa yönelen bağlantısızlık siyasetini izlerler."

SSCB, "gelişmekte olan ülkeleri" arasında böyle bir ayırım yapmakla ve "kapitalist olmayan gelişme yolu" tutan B.A.C. ve Cezayir gibi ülkelerle ilişkilerini ön planda tutmakla birlikte, ikinci ve hatta üçüncü gruptaki ülkelerle de yakın ilişkiler kurmaktan, bunlara büyük "ekonomik yardım"lar vermekten geri kalmamıştır. Mesela 1963-1964 yılları için verdiği toplam yardım açısından, 277 milyon dolar ile B.A.C. ilk ve 228 milyon dolar ile Cezayir ikinci sırayı alırken, üçüncü sırayı, 168 milyon dolar ile Türkiye almaktadır. Oysa, SSCB, BAC ve Cezayir'i birinci, Türkiye'yi ise üçüncü grup "gelişmekte olan ülkeler" arasında sınıflamaktadır. Bu da gösteriyor ki, SSCB için önemli olan, bir yarı-sömürgeye sızabilme ve onu sömürebilme imkanlarıdır. Bürokrat burjuvazi ve feodal hakim sınıfların devleti, ABD ve diğer emperyalistler için olduğu gibi SSCB için de sömürünün mükemmel bir aracıdır. Rus sosyal emperyalistleri bir yarı-sömürgeye sızmak için sözde "devrimci-demokrat" hükümetleri şart görmemekte, yalnızca bunları kendi çıkarlarına daha uygun bulmaktadırlar.

Dolayısıyla, gerek klasik, gerekse sosyal emperyalizmin yarı-sömürgelerde yarattığı uşakların sınıfsal kaynağı aynıdır: Her ikisi de komprador bürokrat burjuvazi ve toprak ağalarına dayanarak sömürülerini sürdürürler. 1960'larda Rus modern

revizyonistlerinin yarı-sömürgelerdeki toprak sorununa yaklaşım biçiminin gösterdiği değişiklik de, onların yayımcı emelleri için bu ülkelerdeki toprak ağalarıyla uzlaşabilme çabalarının bir kanıtıdır. Onlar, İran Şahı'nın sözde "Ah devrim"ini "ilerici" diye niteleyecek kadar yüzüstü davranmışlardır.

Bu dönemde SSCB'nin diğer emperyalistlerle ilişkilerini belirleyen, henüz yarı-sömürgelere esas olarak ekonomik sızmayı hedefliyor olması ve yerel askeri çatışmalardan kaçınmasıdır. Bunu ortaya seren iki önemli örnek, SSCB'nin Küba ve Vietnam olaylarındaki tavrıdır.

Küba, 1959 Devriminden sonra, ABD ile ilişkilerini kesince, SSCB'ye yaslanmıştı. 1961 yılında SSCB'nin bu ülkeye yerleştirdiği silahlar nedeniyle ABD-SSCB ilişkileri gerginleşti. Ancak, ne SSCB'nin, ne de ABD'nin o dönemde bir çatışma istemedikleri 1962 sonbaharında "Domuzlar Körfezi Krizi" olarak bilinen bu gerginliğin Kruşçev ve Kennedy arasında teati edilen mektuplarla çözülmüş biçiminden anlaşılmalıdır. Sovyet kaynaklarında bu konu şu şekilde aktarılmaktadır:

"N.S. Kruşçev'in John Kennedy'ye Ekim 1962'de yolladığı mesajda, ABD Küba'yı işgal etmeme sorumluluğunu ve aynı zamanda ABD'ye bağlı diğer devletlerin Küba'ya saldırısını önlemeyi üstlenirse, SSCB bu durumda ABD'nin 'saldırgan' olarak tanımladığı silahları geri çekmeye hazır olacaktır. Çılgın anti-Sovyet propaganda şartları altında ve Küba'nın derhal işgalini talep eden 'çılgın'ların baskısına rağmen, Başkan Kennedy durumu salim kafa ile değerlendirmeye cesaretini buldu ve cevabında bu şartları kabul etti... 'Eminim ki' diyordu cevabının devamında, 'Batı yarımküresindeki diğer ülkeler de aynı şekilde davranmaya hazırdırlar!'"

Küba konusunda ABD ile anlaşan SSCB Vietnam halkının ABD emperyalistlerine karşı verdiği kurtuluş mücadelesi karşısında da tereddütü davrandı. Daha 1960'da Kruşçev, "herhangi bir küçük 'yerel savaş', bir dünya savaşının yaygın afeti kıvılcımını çakabilir" diyerek, halkların kurtuluş savaşları karşısında

emperyalistlerle kolkola girmenin yatırımını yapmıştı. 1965 ve hattâ 1966 yılına kadar, SSCB Vietnam konusunda, görünürde bir tarafsızlık altında, ABD ile ortak tavrı aldı. Ocak 1965'te ABD emperyalistleri, SSCB'den Demokratik Vietnam Cumhuriyeti'ne, Güney Vietnam'a silah yardımı yapmaktan vazgeçmeleri ve Güney Vietnam şehirlerine saldırıyı durdurmaları şeklindeki şartları iletmelerini istedi. SSCB, Vietnam halkının kayıtsız şartsız teslim olmasından başka bir anlama gelmeyen bu şartları, ABD'nin isteği uyarınca ilettili. Şubat 1965'te Vietnam'ı ziyarete giderken Pekin'den geçen Kosigin, "Vietnam'da bir çıkış yolu bulabilmeleri" için ABD'ye yardım gereğinden söz ediyordu. Nisan 1965'te devrilmiş olan Kruşçev'e Batılı muhabirlerle görüşmesi için özel izin çıkarılıyor ve Kruşçev, "Dert, Vietnam gibi küçük şeylerle başlar ve felaketle sona erer" diyerek Vietnam halkının kurtuluş mücadelesine karşı soğukluğu- nu açığa vuruyordu.

1965'in Nisan ayında, ABD, Güneydoğu Asya halklarının mücadelelerini baltalayabilmek ve bu ülkelere ekonomik sızmayı artırabilmek için tezgâhladığı "Asya Gelişme Bankası" için SSCB'ye davet çıkarınca, SSCB Ekim 1965'te Çan-Kay Şek, Güney Kore ve Japonya yönetimleriyle aynı masaya oturarak bu projeye katılıyordu.

Bütün bunlar, 1965 sonlarına kadar, SSCB'nin Vietnam sorununda açıkça ABD'nin işini kolaylaştırdığını göstermektedir. SSCB'nin Vietnam konusundaki tavrı değişikliği, 1966 yılı Mart ayı sonunda toplanan 23. Kongre ile olmuştur. Fakat burada dahi henüz yarım ağızla ve diplomatik desteğin fazlaca ötesine geçmeyen bir destek sağlanıyordu. Modern revizyonist SBKP tarihinde, 23. Kongre'nin Vietnam hakkındaki kararı şöyle aktarılmaktadır:

"Kongre barış içinde birarada yaşama ilkesinin ezenler ve ezilenler; sömürgeciler ve sömürge boyunduruğu kurbanları arasındaki ilişkilerde uygulanmadığını, barış içinde birarada yaşamayı sağlamlaştırmak ve geliştirmek için başta Birleşik Devletler'in Vietnam'daki saldırısına

son verilmesi gerektiğini belirtti." (P-SBKPT/sf.344)

Bir sonraki bölümde anlatacağımız gibi, SSCB'nin Vietnam konusunda daha aktif bir tavır değişikliğini dile getirmesi, 1969 Uluslararası Komünist ve İşçi Partileri Konferansı'nda oldu. Ancak bu da, SSCB'nin Vietnam'a sağladığı askeri vb. yardımı, Vietnam halkının kurtuluşu için yaptığını göstermiyordu. SSCB, bir yandan dünya halklarının gözünde büsbütün teşhir olmamak, bir yandan ise ABD emperyalistlerine karşı mücadelede kararlı olduğunu gösteren Vietnam halkını, sosyalist maskesiyle kandırarak kendi nüfuz alanına sokma gayesini güdüyordu.

Özetleyecek olursak, SSCB 1968'e kadar yerel savaşları, dünya savaşına yolaçacağı bahanesi ile kuşkuyla karşılaşmış ve kurtuluş mücadelesi veren halklara karşı ABD emperyalizmiyle diyaloga önem vermiştir. Bu dönemde, SSCB ekonomik yardımı esas almış ve "kapitalist olmayan yol" tezini ekonomik yayılma- cılığın kılıfı yapmıştır.

(iii) 1968...: ASKERİ YAYILMA

20 Ağustos 1968 Çekoslovakya işgali, Rus sosyal emperyalist siyasetinin artık ete kemiğe bürünmüş olarak tarih sahnesine çıkmasında bir dönüm noktası oldu. Bu olay, Rus Modern revizyonistlerinin, "sosyalist" maskesinin düşürülmesi için dünya halklarına önemli bir kanıt görevi gördü, SSCB'nin sosyal emperyalist yüzü açığa çıktı. Bir yandan, SSCB'nin bu işgal hareketine girişmesi, onun askeri olarak da emperyalist amaçları için sürekli yatırım ve hazırlığı yaptığını gösteriyordu. Diğer yandan, yüzü giderek açığa çıkan Rus sosyal emperyalistlerinin "sosyalist yardım" maskesiyle sızma ve yayılma faaliyeti, yarı-sömürge ülke halklarının tepkisiyle karşılanıyordu. Dolayısıyla, Çekoslovakya işgalinden sonra SSCB'nin emperyalist siyaseti, biçim olarak bazı değişiklikler gösterdi.

Kısa bir dönem içinde SSCB'nin "dış yardım"ının içeriği önemli bir farklılığa uğradı. Mesela 1966'da SSCB "dış yardım"ında ekonomik

“yardım” askeri “yardım”ın dört katıydı. 1970’te ise bu oran tersine dönmüştü; askeri “yardım” ekonomik “yardım”ın dört katına çıkmıştı. 1970’den beri askeri harcamaların bütçedeki devlet harcamalarının % 30’dan fazla olan 50 milyar doları bulduğu, bazı değerlendirmelere göre SSCB’nin askeri harcamalarının resmi olarak kabul edilen rakamlardan 3-4 kat daha fazla olduğu kabul edilmektedir.

1976 Çin kaynakları, SSCB askeri harcamalar oranının yalnızca ABD emperyalizmini değil, savaş öncesi Hitler Almanya’sını dahi aştığını ileri sürmektedir. (1960’da ulusal gelirin % 13’ünü oluşturan askeri harcamaları 1974’te % 19.6’ya çıktığı söylenmektedir. Aynı oran, Hitler Almanya’sı için % 19, ABD için -Kore’ye saldırısı sırasında % 15-Vietnam’a saldırısı sırasında ise % 10 olarak verilmektedir.

SSCB’nin yalnızca askeri gücü değil, silah satışları da özellikle 1970 sonrasında büyük bir sıçrama göstermiştir. 1950’lerin sonunda dünya silah satışlarının % 13’ünü yapan SSCB, 1970’lerde bu oranı % 37.5’a yükseltmiş ve ABD’den sonra dünyanın en büyük ikinci silah satıcısı haline gelmiştir.

1968 sonrası, sosyal emperyalist yayılmacılığa bulunan ideolojik kılıf da bazı değişikliklere uğradı. 1960’ların başlarında “Dünya savaşına yol açar” demagogisi ile yerel savaşlara karşı çıkan SSCB, özellikle 1968 sonrası ulusal kurtuluş savaşlarının “başdestekçisi”(!) kesildi. Yarı-sömürge halklarının emperyalizme karşı silahlı mücadele verdiği yerlere silah ve askeri uzman yardımı yaparak ve sonraları, SSCB’nin askeri maşası haline gelen Küba’nın paralı askerlerini yollayarak bu halkları kendisi köleleştirebilmek için dünyanın her köşesinde hazır ve nazır olmaya başladı.

SSCB’nin askeri yayılma çabaları 1970’lerin ortalarında meyvalarını vermeye başladı. 1975’te Angola’da, 1977’de Etiyopya’da, 1978’de Afganistan’da ve son olarak da Kamboçya’da tezgâhladığı darbelerle sosyal-faşist diktatörlükler kurulmasını sağladı. 1960’ların “kapitalist olmayan yol”u tutmuş yarı-sö-

mürgelerinde hükümette bulunan partilerden farklı olarak bu darbelerle hükümete çöreklenen partiler “sosyalist” maskesi taşımaktadırlar. Her iki durumda da yarı-sömürge devletinin sınıfsal içeriği değişimle birlikte, bu devlete asılan etiket değişmekte; ve sosyal-faşist diktatörlükler, tıpkı Doğu Avrupa ülkelerindeki gibi, SSCB’ye daha büyük bir bağımlılık altına girmektedirler.

SSCB’nin sosyal faşist darbeleri tezgâhlama yönteminde -çeşitli ülkelerde bazı farklılıklar göstermekle birlikte-ortak olan yön, Rus sosyal emperyalizmin uşağı bir avuç bürokratin, SSCB’nin güçlü askeri-ekonomik desteğine dayanarak başa gelmeleridir. SSCB bunu daima o ülke “komünist”lerinin bir başarısı gibi lanse etmeye büyük çaba harcamaktadır. Bunun en son ve en canlı örneği de Kamboçya’da tezgâhladığı vahşi işgal ve darbe hareketinde yaşanmıştır. SSCB, Kamboçya’ya saldırdığı askeri maşası Vietnam askerleri ve bir avuç Kamboçyalı haine dayanarak kurduktuğu sosyal-faşist diktatörlüğü, Kamboçya halkının iradesini temsil ediyormuş gibi göstermek için elinden geleni yapmıştır.

ÇEKOSLOVAKYA İŞGALİ

İşgalden iki gün sonra, Sovyet resmi yayın organı **Pravda**, Çekoslovakya olayını şöyle değerlendiriyor:

“SBKP, partinin ve devletin inşa üslubunu, biçimlerini ve yöntemlerini sürekli mükemmelleştirmektedir. Aynı çaba diğer sosyalist ülkelerde de sosyalist sistemin ilkeleri üzerine temellendirilmiş sakin bir süreç içinde sürdürülmektedir. Ne yazık ki Çekoslovakya’daki ekonomik reformlara ilişkin tartışmalar farklı bir temelde gelişmiştir. Bu tartışma, bir yandan, sosyalist ekonomiden kaynaklanan bütün gelişmelerin her yönlü eleştirisi çerçevesinde, bir yandan ise, planlama ilkelelerinin özel sermayeye geniş bir hareket alanı sağlayan anlık ticari ilişkilerle değiştirilmesi önerisi çevresinde merkezileşmiştir.” (Pravda, 23

Ağustos 1968)

Garip değil midir, Dubçek ve ekibinin yapmak istediğini bugün Gorbaçov yapmaya çalışıyor. Prag baharının ekonomi ustası Ola Şik’in reçetelerini uygulamaya çalışıyor.

1968’deki Çekoslovakya işgali, emperyalistler arası çelişkilerden kaynaklanan ve Çekoslovakya’nın devlet bağımsızlığına yöneltilmiş emperyalist bir saldırıydı: “Proleter enternasyonalizminin gereği olarak yapılan bir yardım” değil, bir emperyalist gücün, kendi etki alanından çıkma eğilimi gösteren bir devlete karşı giriştiği açık bir müdahale, emperyalist bir saldırı harekâtıydı. SSCB, Çekoslovakya’da Novotni rejiminin tasfiyesinden, Dubçek’in başını çektiği yeni yönetimin “demokratik sosyalizm” reçetesinin Kongre’de onaylanarak Çekoslovakya’nın Batılı emperyalistlerin etki alanına kaymasından korkmuş ve Çekoslovakya’da baskı görevini yüklenecek askeri birlikler de bulunmadığından tek çıkar yolu başta SSCB orduları olmak üzere Varşova Paktı kuvvetlerini işgale seferber etmekte bulmuştu.

İşgalin yarattığı tepki ve nefret, Rus sosyal emperyalizminin yüzünün açığa çıkması vb. işgalin ardından bunun ideolojik kılıfının hazırlanmasını ve muhtemel benzer gelişmeler için önlem alınmasını gerekli kıldı. Bu kılıf, “Brejnev doktrini”, ya da “sınırlı egemenlik” teorisiydi. Sınırlı egemenlik teorisi, sosyal-faşist diktatörlüklerin egemenliğindeki modern revizyonist kampın SSCB’ye bağımlı bir yarı-sömürgele kitlesi haline getirilmesinin, büyük devlet şövenizminin ve sosyal emperyalizmin askeri yayılma siyasetinin teorisiydi. Modern revizyonizmin ideologları bu “teori”ye “sınırlı egemenlik” teorisi denmesine karşı çıkıyor; bunu “sosyalist egemenlik teorisi” şeklinde allayıp pullayarak piyasaya sürmeye çalışıyorlardı:

“Sosyalist bir devletin egemenliği, onun halkının en yüksek hakkı olan ülkesinde yeni toplumsal sistemi, sosyalizm ve komünizmi inşa etme ve bu sistemi güçlendiren ve dünyada sonsuz barışı güvence altına alan siyaseti uygulama hakkının ifa-

desidir. Bütün bunlar, diğer sosyalist ülkelerle ve proletarya ile ve bütün dünya çalışan kitleleri ile sınıf dayanışmasına ve onların, halkın bu hakkını ve dolayısıyla (bu özellikle vurgulanmalıdır) bizzat sosyalist ülkenin varlığını tehdit eden bir tehlike durumunda derhal yardıma gelmeye hazır olmalarına dayanak yapılmalıdır.”

Ne kılığa sokulursa sokulsun, bu, SSCB'ye varolan sosyal-faşist diktatörlükleri ayakta tutma ve yenilerini kurma yolunda, askeri müdahale için yetki tanınmasından başka bir anlama gelmemektedir. Nitekim 1968 sonrasında Rus sosyal emperyalistleri, “sosyalist egemenlik” teorisinin uygulama alanını genişletmek için saldırgan bir siyaset izemişlerdir.

SSCB'NİN TEZGÂHLADIĞI SOSYAL-FAŞİST DARBELER

1969 Haziran'ında Moskova'da toplanan ve 75 Parti delegasyonunun hazır bulunduğu “Uluslararası Komünist ve İşçi Partileri Konferansı” SSCB'nin bir zamanlar tehlikeli kıvılcıklar olarak gördüğünü söylediği ulusal kurtuluş mücadelelerine yaklaşımını değiştirdiğini göstermesi bakımından önemlidir. Modern revizyonist Parti Tarihinde, özellikle Vietnam hakkında somut hedef gösterilerek şöyle denmektedir:

“Temsilcilerin konuşmaları, her şeyden önce Vietnam'daki ve Arap ülkeleri halklarına karşı emperyalizmin saldırgan eylemlerine son vermek için anti-emperyalist güçlerin birliğini sağlamlaştırmak, barışı pekiştirmek ve dünyada yeni bir çatışmayı bertaraf etmek, Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizmi ilkelerine göre komünist hareketin safalarını sıklaştırmak arzusu dile getiriyordu... Konferans, “barışı savunmak için çağrı”yı ve “Vietnam'a Bağımsızlık, Barış ve Özgürlük” adlı bildiri yayımladı. Arap halklarının İsrail saldırısına karşı haklı mücadelesinin desteklenmesi konusunda bir bildirge ... kabul etti. ... Anti-emperyalist güçlerin eylem birliğinin yakın amacı, her

çareye başvurarak, emperyalist müdahalenin durdurulması, Amerikan birliklerinin Vietnam'dan çıkarılması için mücadelesinde kahraman Vietnam halkını desteklemektedir.” (P-SBKPT / sf. 362-363)

SSCB desteğinin niyet ve anlamı, Vietnam halkının kahramanca mücadelesiyle ABD emperyalistlerinin kovulmasından sonra Vietnam'ın süratle SSCB'ye bağımlı hale getirilmesiyle ortaya çıktı. Son olarak Kamboçya işgalinde görüldüğü gibi, Vietnam da, tıpkı Küba gibi, SSCB'nin bir askeri maşası haline geldi. İşte SSCB'nin 1970'lerdeki sosyal-emperyalist siyasetine damgasını vuran da budur. Yani, askeri maşaları aracılığıyla, dünyanın çeşitli yerlerinde tutunmak veya ileri mevziler için sosyal faşist darbeler düzenlemek.

SSCB'nin bu yoldaki ilk girişimlerinden birisi, Angola'dır. 31 Ocak 1975'te, o tarihe kadar Portekiz sömürgesi olan Angola'da bağımsızlık için mücadele eden üç örgütün temsilcileri, Portekiz'i temsilen de üç üyenin katılımıyla geçici bir hükümet oluşturdular ve 9 ay içinde nel seçimlere gitme kararı aldılar.

Angola'nın bağımsızlığı için Alvor anlaşmasının imzalanmasına yakın 100'ün üzerinde Sovyet danışmanı Angola'ya geldi. Mart ayında bunu silah yardımı izledi. SSCB içsavaşı kışkırttı. Eylül'de Küba askerleri Kuzey Angola'ya çıktılar. 25 Eylül-23 Ekim arası Moskova Angola'ya 5 gemi yükü silah, 24.000 paralı asker ve ayrıca 750 Küba askeri yolladılar. Daha sonra bu miktar 10.000 yabancı askere kadar çıktı. 15.000 Angolalı'nın öldüğü içsavaş sonunda Rus işbirlikçisi diktatörlük kuruldu.

Bu, SSCB'nin tezgâhladığı ve bir kısmı başarıya ulaşan pek çok darbeden, kışkırttığı sayısız çatışmadan yalnızca birisidir. SSCB, Etyopya, Güney Yemen, Afganistan ve Kamboçya'da sosyal-faşist diktatörlükler kurulmasına önayak olmuş; Angola-Zambiya-Etyopya-Somali, Nijerya-Biafra çatışmalarını kışkırtmış; Küba'lı askerleri “proleter enternasyonalizmi” adına bu bölgelere yollayarak kardeş halkları birbirine kırdırtmıştır. Kısacası SSCB dünyanın her köşesinde başta ABD

emperyalizmi olmak üzere diğer emperyalistlerle hegemonya için da-laşmaktadır.

Bütün bunlara rağmen, birbirleriyle boğaz boğaza mücadele eden bu sömürücülerin, halkların devrim mücadelesi karşısında nasıl kenetlenmelerini görmek çok öğreticidir. Özellikle 1968'den sonra ABD ve Rus sosyal emperyalistleri arasındaki mücadele, askeri alana da yer yer sıçrayarak yaygınlaşmış ve şiddetlenmiş olmasına rağmen, bunlar el altından ve el üstünden birbirleriyle anlaşmaktan geri durmamışlardır. Bu konuda ilginç bir örnek, ABD'nin Denizaşırı Özel Yatırım Kuruluşunun Sovyet Devlet Sigorta Acentasının bir alt örgütüne sigortalatılmış olmasıdır. Denizaşırı Özel Yatırım Kuruluşunu, 70 yarı-sömürge ülkedeki ABD tekellerini; mülksüzleştirilmeye (yani devrime!) karşı sigorta eden bir dev tekeldir. 1972 Nisan'ında bu şirket, yeniden sigorta işlemlerinin bir bölümünü GOSSTRAXH (Sovyet Devlet Sigorta Acentası)'ın Londra'daki bir alt kuruluşuna yaptırdığını açıklamıştır. Kısacası, ABD ve SSCB işlerine geldiğinde kolkola girmekte, birbirlerini halkların devrim mücadelelerine karşı sigortalamaktadırlar.

Bu, emperyalizmin çürümüşlüğü-nü gözler önüne seren, onun bilinen sınıfsal özünü somut bir örnekte sergileyen bir işbirliğidir. Ancak, ne bu tür işbirlikleri, ne de en azgın ekonomik ve askeri baskı yöntemleri, hiçbir, emperyalizmin ve sosyal emperyalizmin çöküşünü engelleyemeyecektir.

Rus sosyal emperyalizmi, SSCB'nin çeşitli milliyetlerden halkları ve bütün dünya halklarının mücadeleleriyle yıkılacak; sosyalizm, ilk Anayurdunda yeniden muzaffer olacaktır. Tanrının tekerleği asla geriye çevrilemez. Nitekim SSCB'de kapitalizmin restorasyonu dahi Rusya'nın eski kapitalist yapısına değil, en yüksek merkezleşme düzeyinde bir tekeli devlet kapitalizmine geri dönüş olmuştur. Ve SSCB'de ikinci sosyalist devrim, ilkinden çok daha ileri bir sosyalizmin, Altınçağın eşliğindeki bir sosyalizmin kapısını açacaktır!

Sosyalizmde S Mücadelesi G

Samet YILDIRIM

Sosyalizm (altınçağın ilk evresi), kapitalizmden doğar ve kaçınılmaz olarak içinden çıktığı toplumun izlerini taşır. Üretim araçları üzerindeki özel mülkiyeti kaldırarak insanın insan tarafından sömürülmesine son verir. Fakat toplum üyeleri arasında ekonomik eşitsizliği üyeler arasındaki zenginlik farkını ortadan kaldırmaz. Her üye, "eşit hakka" sahiptir ve ihtiyacı olanı değil, ancak harcadığı emek oranında tüketim maddelerini alır. Bu ise insanlar arasında kaçınılmaz, doğal eşitsizliği onaylamak ve herkesin kendi emeğinin sahibi olmasını bir hak olarak korumayı sağlar.

"Ama bir birey, fizik ya da moral bakımından bir başkasından üstün olabilir, o zaman aynı zaman içinde daha fazla emek sarfetmiş olabilir ya da daha uzun süre çalışabilir; ve emeğin bir ölçü hizmetini yerine getirebilmesi için, süresi ve yoğunluğu saptanmalıdır, yoksa bir birim olmaktan çıkar. Bu eşit hak, eşit olmayan bir emek için eşit olmayan bir haktır. Hiçbir sınıf farkı tanımaz, çünkü her insan bir diğeri gibi bir emekçidir; ama bireylerin yeteneklerinin eşitliğini açıkça tanıy ve verim kapasitesini doğal bir ayrıcalık olarak kabul eder. **Demek ki bu, özünde hak gibi eşitsizliğe dayanan bir haktır...** Öte yandan bir işçi evlidir, öteki değildir, birinin ötekinden daha çok çocuğu vardır, vb. vb... Bu durumda eşit emek sarfettikleri halde dolayısıyla toplumsal tüketim fonundan eşit ölçüde yararlanma olanağına sahip buldukları halde, biri gerçekten ötekinden çok almaktadır, biri ötekinden daha zengindir vb... Bütün bu sınıflardan uzak durabilmek için,

ÖN AÇIKLAMA

"Sosyalist parti" kuruluşunun tartışıldığı, sosyalizmin enine boyuna irdelendiği, eleştirildiği, suçlandı, revize edildiği, tartaklanıp didiklendiği şartlarda yaşıyoruz. Lenin'in proletarya diktatörlüğü ve parti teorisi bir çok burjuva demokrat aydın tarafından yeniden saldırıya uğruyor. "Proleter demokrasi", "sosyalist demokrasi" tartışmaları, yeni teorileri ortaya çıkarıyor. Bu toz-duman içinde proleter jakobenizmi ve devrim sinsice saldırılara uğruyor.

Bu tartışmalar içinde bizler de, sosyalizm anlayışımızı açıklayacağız. Bir dizi ülkede geriye dönüşlerin yaşandığı ve sosyalizmde sınıf mücadelesi gerçeğinin yeniden tartışılmaya başlandığı hareketli büyük bir dönemdeyiz. Elimizde devrimci proletaryanın muazzam bir pratik ve teorik mirası, hazinesi mevcuttur. Elimizde Büyük Proleter Kültür Devriminin ölümsüz dersleri mevcuttur. Bizden önceki proletarya, bize sınanmış bir bayrak ve son derece zengin tarihsel tecrübeler bıraktı. Geçmişimizin parlaklığı haziran güneşi gibi geleceğimizi aydınlatıyor. Ne burjuva-demokrat sosyalizm gevezelikleri, ne tek ülkede sosyalist insanın imkansızlığı teorisi, ne de kaba dogmatik sosyalizm tekerlemeleri bu ışığın önünde çetin, ısrarlı bir direnme gösterebilir.

Biz sayfalarımızda, devrimci proletaryanın ateşte sınanmış teorik hazinesine dayanarak günümüz pratiğinden de dersler çıkararak yazılara zaman zaman yer vereceğiz. Doğru sosyalizm anlayışının, sosyalizmde sınıflar ve sınıf mücadelesi anlayışının, yani bu konudaki proleter devrimci anlayışının ülkemiz semasında dalgalanması için üzerimize düşen görevi yerine getirmeye çalışacağız.

Bu sayımızda, Samet Yıldırım'ın, "sosyalizmde sınıflar ve sınıf mücadelesi gerçeği üzerine" adlı yazıyı sunuyoruz. Yazı, devrimci saflarda etkili olan yanlış anlayışları eleştiriyor. Sosyalizm ve sosyalizmde sınıf mücadelesi gerçeğini ustalara dayanarak açmaya açıklamaya çalışıyor. Türkiye proletaryasının doğru sosyalizm teorisiyle, sosyalizmde devrimin sürdürülmesine ilişkin devrimci teoriyle donanması hayati öneme sahip bir sorundur. Bu konuda doğru ve parlak bir görüş, parlak bir inanç, devrimin niteliği ve kaderi açısından şarttır. Dergimiz, bu tip temel görevleri üstlendiği ve gücü oranında yerine getirdiği müddetçe görevini yapmış sayılacaktır. Eksikliklerimiz, hatalarımız olacaktır. Bunların üstesinden de, okuyucularımızla elbirliği içinde geleceğimize inanıyoruz.

Yeni Demokrasi

Sınıflar ve Sınıf Çeği Üzerine!

hak eşit olmalıydı.”

Ve böylece altınçağın ilk evresinde (genellikle sosyalizm denir) burjuva hukuku tümüyle ortadan kaldırılamaz, yalnızca kısmen, yalnızca o güne dek erişilmiş olan iktisadi devrimle orantılı olarak, yani yalnızca üretim araçları yönünden ortadan kaldırılmış olur. Burjuva hukuku, üretim araçlarını bireylerin özel mülkiyeti olarak kabul eder. Sosyalizm, bunları ortak mülkiyete dönüştürür. **Bu ölçüde** -ve bir tek bu ölçüde- burjuva hukuku ortadan kaybolur.

“Ama öteki bölümleri ilgilendirdiği kadariyla burjuva hukuku yerinde kalır; ürünlerin dağılımında ve emeğin toplumun üyeleri arasında paylaşımında düzenleyici yetisinde (belirleyici etmen oluşunda) yerinde kalır. ‘Çalışmayan yemeyecektir’ sosyalist ilkesi **şimdi** gerçekleştirilmiştir. Ama daha bu altınçağ değildir ve eşit olmayan bireylere eşit olmayan (gerçekten de eşit olmayan) emek miktarına karşılık olarak eşit miktarda ürün veren burjuva hukuku henüz ortadan kalkmış değildir.”

Üretim araçlarının özel mülkiyeti ölçüsündeki burjuva hukukunu kaldırırsanız, emek üzerindeki bireysel mülkiyet hakkını (burjuva hakkını) korumasıyla sosyalist toplum, ekonomik alanda burjuva hakkını yarı yarıya tasfiye etmiş olur, diğer yansının tavsiyesi ise altın çağda olur. “Herkes emeğine göre” veren burjuva hukuku, sosyalizmde henüz varlıklarını devam ettiren kapitalizm kalıntılarının ve sınıf farklılıklarının temelini oluşturur, onları besler, yani burjuvaziyi yaratan kaynaktır; sosyalizmden geriye dönüşe hayat veren de yine bu kaynaktır. Bu temel varlığını sürdürdüğü müddetçe

sınıflar varlıklarını devam ettirecek ve proletarya hükümünü sürdürecektir. Gerçek anlamıyla sınıfsızlığın doğması için tam altınçağa yani “burjuva hukukunun dar ufku” aşılırsa “herkesten gücüne göre, herkese ihtiyacına göre” ilkesinin uygulandığı gerçek eşitliğe ulaşması gereklidir.

Lenin’in ifadesiyle “sınıfların kaldırılması sosyalizmin nihai amacıdır.” Ve devletten devletsizliğe geçiş sürecidir bu sosyalizm.

Bazıları şöyle diyor:

—“Sosyalizm, altınçağın ilk aşamasıdır. Bu aşamada, üretim araçlarının ortak mülkiyeti sağlanmış, **toplumun üyeleri arasında üretim araçlarına olan ilişkileri açısından farklılık kalmamış yani sınıflar yok edilmiştir. Temel üretim ilişkisi olan üretim araçlarına olan ilişki açısından sosyalizm ile altınçağ ortak temele sahiptir.** (abç) Zaten Marks’ın sosyalist aşamaya, ilk aşama demesinin nedeni de budur. Sosyalizmin henüz altınçağ olmasını engelleyen, tüketim maddelerinin dağıtımında hâlâ “herkese emeğine göre” şiarı hakimdir; bu alanda burjuva hakkı varlığını sürdürür. Ayrıca bireylerin faaliyetlere dağılımında da (yani iş bölümünde de) kapitalizmin izleri kafa emeği ile kol emeği ve kent-kır çelişkileri biçiminde sürer. Sosyalizmin görevi iktisadi ve toplumsal alandaki bu izleri silmek ve burjuva ideolojisinin kalıntılarını yok etmektir.”

Demek ki;

1- Üretim araçlarıyla olan ilişkileri açısından farklılık kalmamış ve sınıflar yok edilmiştir.

2- Temel üretim ilişkisi açısından sosyalizm ile altınçağ ortak temele sahiptir.

3- Zaten Marks, sosyalizme altınçağ derken bundan hareket etmiştir.

4- Sosyalizmin altınçağ olmasını engelleyen, dağıtımdaki kapitalizmin izleridir ve burjuva ideolojisinin kalıntılarını yok etmektir.

5- Sosyalizmin görevi, iktisadi ve toplumsal alandaki kapitalizmin izlerini silmek ve burjuva ideolojisinin kalıntılarını yok etmektir.

Maddeleştirdiğimiz bu görüşlerin beş maddesi de, hem yanlıştır ve hem de yeteri derecede kavranamadığından eksiktirler. Bunu biz de aynı sırayı izleyerek açıklayacağız.

İlk olarak, sosyalizm; üretim araçlarını ortak mülkiyete dönüştürür ve topluluğun üyeleri açısından bu konuda tam bir eşitlik sağlar. Fakat üretim araçlarının ortak mülkiyeti, **tek başına** üretim ilişkisini tayin edemez, bunun için şuna da bakmak gereklidir.

Herkesin gerçek anlamda eşit oranda sahip olduğu üretim araçlarından yine gerçek anlamda eşit şekilde yararlanabiliyor mu? Sosyalizm şartlarında buna verilecek cevap “hayır”dır. Ortak mülkiyet olan üretim araçlarından yararlanma, herkesin emeğine göre olmaktadır; ve farklı kişilerin farklı oranda emek sarfetmesinden dolayı üretim araçlarından yararlanma eşit **olmamakta** “burjuva hakkı” ile sınırlı kalmaktadır. Böylece hukuki alanda tam bir eşitlikle, tüm üyelerin sahip olduğu üretim araçları, **pratikte, herkesin gücüne göre mülk edinmesi şeklinde burjuva ölçüleriyle gölgelenir.** Üretim araçları, topluluk üyelerine farklı zenginlikler üretmenin tüketim maddelerine eşit olmayan bir biçimde üretmenin aracı durumundadırlar. Bunun temelinde yatan şey, üretim araçlarının bir

parçasını oluşturan "emeğin" özel mülkiyetinin halen bulunmasıdır, emek de ne zaman üretim araçları gibi, kişiye ait olmaktan çıkıp tüm toplumun malı durumuna gelirse, bu çelişki ortadan kalkacak ve "üretim araçları ile olan ilişki" de tüm toplum üyeleri aralarında gerçekten eşit durumda olacak ve sınıflar o zaman **bütünüyle** tarihe gömüleceklerdir. Burjuva hukuku sadece üretim araçları özel mülkiyeti ölçüsünde değil, tüketim araçlarının dağılımı ölçüsünde de kalkacaktır ve üretim araçlarıyla olan ilişki açısından **en tam** eşitlik o zaman sağlanacaktır.

Sonuç olarak; "toplumun üyeleri arasında üretim araçlarına olan ilişkileri açısından farklılıklar kalmamıştır" (yani "sınıflar yok edilmiştir") görüşü yüzeysel olduğu kadar yanlıştır.

İkinci olarak, "üretim araçlarına olan ilişki açısından sosyalizm ile altınçağın ortak temele sahip" olduğu görüşü de yanlıştır. Üretim araçlarının ortak mülkiyetine ve bundan yararlanmanın bireyselliği arasındaki çelişkiye yukarıda değindik. Komünün üyeleri arasında üretim ilişkilerinde henüz hakim olan, düzenleyici rol oynayan "burjuva hukuku" ölçüleri (herkese emeğine göre)dir. "Bu bir kusurdur" diyor Marks, sosyalizmde önüne geçilmez bir şeydir, çünkü eğer hayalciliğe kapılmıyorsak, kapitalizmi alaşağı edince halkın bir anda **herhangi bir hukuk ölçüsü olmaksızın** toplum için çalışmayı öğreneceğini düşünmemiz gerekir." (Lenin) Topluluk üyelerinin, üretim araçlarıyla arasındaki ilişkide mevcut farklılıklar altınçağda kalkacak ve artık üretim araçlarından yararlanma emek oranına göre değil, ihtiyaca göre belirlenecek ve tam eşitlik sağlanacaktır.

Sonuçta, altınçağ ile sosyalizm **üretim araçlarına olan ilişkileri** açısından ortak temele sahip değildirler. Bunlar ancak üretim araçlarının ortak mülkiyeti açısından (pratik anlamda değil, hukuksal haliyle) bir ortak özellik taşırlar.

Üçüncü olarak, zaten Marks sosyalizmi altınçağın ilk evresi olarak nitelerken, bazılarınca iddia ettikleri gibi, bunu "üretim araçlarına

olan ilişki açısından" ortak özelliklere sahip olduklarından değil, üretim araçlarının ortak mülkiyetinin her iki evrede ortak temeli oluşturmamasından ötürüdür. Yukarıda Lenin'den yaptığımız alıntıda sosyalizme altınçağ denmesini şöyle açıkladığını yeniden hatırlatalım: "...üretim araçları ortak mülkiyet haline geldiğine göre, "altınçağ" sözcüğü burada da kullanılabilir, ancak bunun tam altınçağ **olmadığını** akıldan çıkarmamamız kaydıyla..." Açık ki, üretim araçlarının ortak mülkiyeti ile "üretim araçlarına olan ilişki" birden farklıdır. İkincisi birincisini kapsamakla kalmaz, aynı zamanda bu üretim araçlarından yararlanmayı da kapsar. İkincisinin anlamını daraltarak birincisiyle denkleştirmek yanlış sonuçlara götürür.

Dördüncü olarak, sosyalizmin henüz altınçağ olmasını engelleyen dağıtımdaki kapitalizmin izleridir. Ama kapitalizmin izlerini, sadece dağıtımla sınırlamak hatadır. Dağıtımdaki eşitsizliği üretim tarzının dışında ayrı bir şeymiş gibi ele alamayız. Marks daha Gotha Programı'nı Eleştirirken dağıtımla ilgili şunları söylüyor: "**Bütün çağlarda, tüketim maddelerinin dağıtımı, bizzat üretim koşullarının dağılışı tarzının bir sonucundan başka bir şey değildir. Ama bu dağılışı, üretim tarzının kendisinin bir niteliğidir.**" (abç) Ve eğer sosyalizmde, dağıtımda bir eşitsizlik varsa, zenginlik farkı varsa, bu, üretim tarzının kendisinden" kaynaklanmaktadır, üretim araçlarıyla olan ilişkinin eşitsiz ve dengesizliğinden kaynaklanmaktadır. Başka ifade ile bu şu demektir: Eğer dağıtımdaki eşitsizlik, burjuva hukuku kaldırılmak isteniyorsa, "üretim koşullarının dağılışı" biçimindeki burjuva kalıntısını silmek üretim araçlarıyla olan ilişkide **gerçek** eşitliği sağlamak gereklidir.

Beşinci olarak, "sosyalizmin görevi" ekonomik ve toplumsal alandaki burjuva kalıntıları silmek olarak belirlerken yine bir gerçeği dile getiriyorlar. Ama "burjuva kalıntılarında" sınıfların (burjuvazinin) varlığının dışında şeyleri kastederek yanılıya düşüyorlar. Elbette her burjuva kalıntısı burjuva sı-

nının varlığı sayılamaz; ama **sosyalizm şartlarında burjuvazi sınıf olarak ancak kalıntı şeklinde olabilir.** Burjuvaziyi kapitalist toplumdaki şekliyle ve toplumsal yeriyile aramak metafizik bir yaklaşımdır. Proletarya iktidarı altında her sınıf değişikliğe uğrar ve hem proletarya ve hem de burjuvazi sınıfsal varlıklarını **kalıntı şeklinde** sürdürürler. Proletarya burjuvaziyi ne kadar kalıntı durumuna düşürürse aynı oranda kendisini de kalıntı durumuna sokar. Sözün kısası, "sosyalizmin görevi" sırf burjuva kalıntıları yok etmek değil, daha genel ifadeyle sınıfları yok etmektir.

Bazılarına göre, sosyalizmin görevi sadece burjuva kalıntıları yok etmektir. Bu demektir ki, sosyalizm hâlâ bir geçiş toplumdur. Altınçağa varmak için ekonomik, toplumsal alandaki kalıntıları silmek ve burjuva ideolojisini yok etmek göreviyle, sosyalizmi, kendiliğinden bir geçiş toplumu biçiminde çiziyorlar. Bunlara göre "kapitalizmden altınçağa geçmek için" iki geçiş aşamaya ihtiyaç vardır; birincisi, kapitalizmden sosyalizme geçiş, ki bunun görevi sınıfları ortadan kaldırmaktır; ikincisi, "sosyalizme geçiş" aşamasından altınçağa geçiş noktası olarak sosyalizm, ki bunun görevi de "ekonomik toplumsal ve ideolojik" alandaki burjuva kalıntıları kaldırmak imiş... Bunlar gerçekten de gülünç duruma düşme pahasına da olsa Marksizm-Leninizm "eksiklerini" tamamlama "çabasına" girişmişlerdir! Marksizmde, kapitalizm ile altınçağ arasında sınıfları tamamen ortadan kaldıran ve bunlarla birlikte diğer bütün kalıntıları, gelenekleri, her türden eski alışkanlıkları, bunlardan doğan her türlü düşünceleri ortadan kaldıran ve proletarya iktidarının üst yapısına teka-bül ettiği bir geçiş toplumu vardır. Marks'ın Fransa'da Sınıf Mücadelelerinde söylediği sözleri yazımızın hemen başında aktardık. "Bu sosyalizm, genel olarak sınıf farklılıklarının ortadan kaldırılması, sınıf **farklılıklarının** dayandıkları bütün üretim ilişkilerinin ortadan kaldırılması, bu üretim ilişkilerine uygun düşen bütün toplumsal bağlantıların ortadan kaldırılması, bu toplumsal

bağlantılardan doğan bütün düşüncelerin alt-üst edilmesine varmak üzere devrimin sürekliliğinin ilanidir, zorunlu bir geçiş noktası olarak proletaryanın sınıf diktatörlüğüdür." (Sf: 142) Bir kez daha aktarmak zorunda kaldığımız bu görüşlerde, sosyalizmin görevi bazılarının anlayışının tersine "genel olarak bütün sınıf farklılıklarını ortadan kaldırmak"tır. Ve bunlar "iki" geçiş aşaması şeklinde değil de, bir tek ve uzun değişerek ve yenileşerek sürececek geçiş sürecinde olacak şeylerdir.

Bunların sosyalizmde sınıfların kalktığına ilişkin sözlerine gelelim. Her şeyden önce sınıf nedir? Ve bu kavramla ne ifade edilmektedir? Bu konuda bunların anlayışı üzerinde durmamız gerekecek.

Şöyle deniliyor;

"...sınıf kavramı üzerinde kısaca duralım. Lenin, sınıfları genel olarak 'biri diğerinin emeğini mülk edinebilen insan grupları' diye tanımlar.. Bu tanım sınıflı toplumlar genelinde doğrudur. Zaten toplumun uzlaşmaz çelişki içindeki sınıfları bölünmüşlüğü'nün temelinde yatan da bir kesimin diğerinin emeğinin mülk edinebilmesidir."

"Stalin, Sovyet toplumunun bağrında 'artık uzlaşmaz sınıflar yoktur' derken haklı idi; Çünkü 1930'larda zengin köylülerin (kulakların) de mülksüzleştirilmesiyle burjuvazi artık sınıf olarak yok edilmişti. (abç) Küçük köylü üretimin kolektifleştirilmesiyle her an; her saat burjuvaziyi doğuran küçük - burjuvazinin varlığına da son vermiş ve böylece sosyalizme geçiş döneminin görevleri tamamlanmıştır."

"...sonuç olarak, ÇKP'nin bu yaklaşımı (yani ÇKP'nin sosyalizmde sınıfların varlığını sürdüreceği görüşü) sınıfların tanımını üretim araçlarına olan ilişkiden koparmaya hizmet etmektedir. Tarımın kolektifleştirilmesinden sonra dahi burjuvazinin sınıf olarak varlığını sürdürdüğü ileri sürerek sosyalizmin inşa sürecindeki nitelik dönüşümü noktasının önemini gözlemlemektedir." (abç)

"...üretim araçlarının bütün özel mülkiyeti ortadan kaldırılır ve burjuvazinin iktisadi varlığı son bulur..."

Yine aynı yerde, ÇKP'nin sosyalizmde sınıfların varlığını söyleyerek ilkesel hataya düştüğü söyleniyor.

Lenin'in "biri diğerinin emeğini mülk edinebilen insan grupları"ni sınıflar olarak tanımlamasını aktaranların daha sonra, sosyalist devrimde emeğin mülk edinmesinin ortadan kaldırıldığı ama "artı emeğin mülk edinildiği şartları bir hamlede atamadığı"ni ve bu şartların (yani küçük üreticilerin halen üretim araçlarının özel mülkiyetini ellerinde bulundurmasını) varlığını sürdürdüğü müddet zarfında sınıfların kaçınılmaz olarak olacağını açıklamışlardır. Devamla ancak küçük mülk sahiplerinin de mülksüzleştirilmesi ile bu şartın ortadan kalkacağını ve böylelikle uzlaşmaz sınıfların ortadan kalkacağını söylüyorlar.

Sonuç olarak: Sınıfların tanımı üretim araçlarının özel mülkiyetine bağlanmaktadır. Bunların anlayışına göre, sınıfların var olabilmesi için "biri diğerinin emeğini mülk edinebilmesi" şart değildir; ama başka birinin emeğini mülk etme aracı (üretim araçları)nın özel mülkiyeti gereklidir. Bu anlayış sonucudur ki, ÇKP'nin sınıfların varlığını üretim araçlarının özel mülkiyetine "bağlanmış olması"na ilkesel hata olarak bakıyorlar.

Bu anlayış, Lenin'in anlayışına terstir ve bu anlayış sahiplerinin, sınıfların varlığını üretim araçlarının özel mülkiyetine bağlayarak, burjuvaziye ne derece büyük bir hizmette bulduklarının farkında mıdır- lar acaba?

Lenin, sınıfları en kısa tanımı ile bunların da aktardığı gibi, "biri diğerinin emeğini mülk edinebilen insan grupları" olarak tanımlar. Bu tanımlamayı yaparken, hiç kuşkusuz içinde bulunulan şartlarda ve tarihsel gelişmesini gözönüne alarak hareket etmiştir. Tarihsel gelişmenin her döneminde sınıflar farklı biçimlerde olmalarına rağmen, ortak temel özelliklere de sahiptirler. İşte Lenin'in belirttiği bu tanım, tarihin bütün dönemlerindeki sınıfların ortak, değişmeyen en temel özelliğinden başka bir şey değildir. Kuşkusuz bu özellikler sadece ekonomik alanla sınırlı değildir, aynı zamanda siyasi ve ideolojik alanda da ortak temel özellikler mevcuttur. "Biri diğerinin emeğini mülk edinebilen insan grupları" özelliğini belirten Lenin, bununla birinin diğerinin emeğini mülk edinmiş olması hali ile sınırlamaz, aynı şekilde, biri diğerinin emeğine mülk edinmeyi düşünmesi, tasarlaması ve bu amaca yönelik çalışmayı da içerir. Bir burjuvanın, burjuva sayılabilmesi için

mutlaka artı emeği sömürmesi gerekmez, artı emek sömürmeyi istemesi ve bu konuda bilinçli ya da bilinçsiz çaba harcaması, davranış göstermesi yeterlidir. Bu aynı zamanda şu anlama gelir: Burjuvazinin varlığı sadece üretim araçlarının mülkiyeti ile sınırlandırılmaz, üretim araçlarına sahip olmayan ve herhangi bir sömürüyü gerçekleştiremeyen ama bunu yapmak isteyen burjuva dünya görüşüne (burjuva ideolojisine), özlemlere sahip olan burjuva gibi düşünüp hareket edenler de fırlayatta burjuva unsurlar olarak görülmelidirler.

Bugün biz sınıflı toplumda yaşıyoruz ve bugünkü sınıfların işgal ettikleri toplumsal yerden ve bundan kaynaklanan birtakım özellikleri vardır. Bu özelliklerin en temel ve belli başlı olanlarını şöyle sıralayabiliriz: Sömürücü sınıflar, üretim araçlarının mülkiyetini ellerinde tutuyorlar ve devlet aracılığı ile hakim sınıflar olarak örgütlenmiş ve sömürülerinin sürekliliğini güvence altına almış durumdadırlar. Fakat emekçiler, iktidarı aldıklarında durum değişik; hakim sınıf durumunda olan komprador burjuvazi ve feodaller, üretim araçları üzerindeki özel mülkiyetleri kaldırdı diye hemen sınıf olarak ortadan kalkmazlar. Eski düzeni getirmek için mücadelesini bırakmaz, tersine daha amansız, daha sert ve her metodu deneyerek kaybettikleri cennetlerini kurtarmak isterler. Yani bu demektir ki, onlar ekonomik olarak halledilmiş olmalarına rağmen halen **siyasi** olarak halledilmemiştir, **ideolojik** olarak varlıklarını bulmamış ve bundan dolayıdır ki, sadece ekonomik olarak halletmek onların **sınıf** olarak halledildiği anlamına gelmez. Büyük Ekim Devrimi'nden sonra da Sovyetler Birliği'nde böyle olmuştu. Lenin, mülksüzleştirilen büyük burjuvazi ve toprak ağalarının yok edilmediklerini ve bunların salt direnişinden birçok yerde bahsetmekte, bunlara ilişkin proletaryanın görevlerine işaret etmektedir.

Sonuç olarak, bunlar bir yandan burjuvazinin varlığını tayin eden şeyin onun üretim araçları üzerindeki mülkiyeti olduğunu söylerken, diğer yandan mülksüzleştirilmiş burjuva-

zinin varlığını kabul ederek kendilerini çürütmüş oluyorlar.

Burjuvazi ve diğer sınıflar sırf bir ekonomik olgu değildirler. Aynı zamanda siyasi ve ideolojik nitelikleriyle varlık kazanan sosyal bir güçtürler. Bunları ekonomik olarak kaldırmak, sadece kısmen kaldırmak anlamına gelir; bütün kaldırmak anlamına gelmemektedir. Sosyalist devrim ile mülksüzleştirilen burjuvazi sınıf olarak varlığını sürdürür. Çünkü, bunlar yenilmiş ama, hâlâ eski düzeni özleyen ve onun geri getirilmesini düşünen ve bu imkanı yeniden yaratmak isteyen bir insan grubu olmaya devam ediyorlar. Burjuvazi işçilerin emeğini mülk edinme imkanlarından yoksun bıraktığı zaman burjuvazi olarak kalmaya devam eder, çünkü, burjuvazinin ekonomik temelini kaldırmak, (ki bu ekonomik temel kalkması özel mülkiyet ile sınırlıdır, aslında ekonomik temel "burjuva hakkı" şeklinde varlığını devam ettirmektedir), onu, sömürüsünü yeniden sürdürme isteğinden ve bu istek doğrultusunda hareketten alıkoymaz. Daha bilimsel ifadelerle, yani, siyasi ve ideolojik olarak henüz yok edilememiştir ve bu yüzden burjuvazi varlığını devam ettirir. Burjuvazinin bütünüyle yok edilmesi, onun ideolojik ve siyasi olarak da yok edilme-

sidir. Yoksa sırf ekonomik olarak yok edilmesi burjuvazinin sınıf olarak kaldırıldığı anlamına gelmez. Birçok insanı çelişkiye düşüren ve çıkmaza sokan da budur.

Diğer yandan sosyalizmde, burjuvazinin sınıf olarak ortadan kaldırıldığını söyleyenler, **proletaryanın** sınıf olarak varlığından bahsederek bu iki sınıf arasındaki karşılıklı bağımlılığı görmemektedirler. Proletarya burjuvazi varsa vardır ve proletaryanın burjuvaziye mülksüzleştirip, ekonomik olarak ortadan kaldırıldığı zaman kendisini de ekonomik olarak ortadan kaldırmaktadır. İşçiler kapitalist toplumda iş güçlerini satmaktan başka üretim araçlarına sahip olmamakla belirlenir. Ama sosyalist devrimden sonra, büyük burjuva ve toprak sahiplerinin mülksüzleştirilen proletarya, kolektif bir tarzda, üretim araçlarının sahibi oluyor. Burjuvazi nasıl üretim araçları özel mülkiyetini kaybetmekle burjuva olmaktan çıkmıyorsa, proletarya da üretim araçlarının kolektif mülkiyetini ele geçirmekle proletarya olmaktan çıkmaz ve sınıfsal özelliklerini devam ettirir. Burjuvazi kalıntılaştığı oranda proletarya da ona paralel olarak kalıntı durumuna düşer.

Engels Anti Dühring'te şunları

söyler:

"Proletarya devlet iktidarını ele geçirir ve üretim araçlarını önce devlet mülkiyeti haline dönüştürür. Ama bunu yapmakla proletarya olarak kendi kendini ortadan kaldırır." (abç) Lenin Devlet ve Devrim'de Engels'in bu sözlerini açar ve tam açıklığa kavuşturur. Burada Engels'in bahsettiği şey, kapitalist toplumdaki şekilleriyle sınıfların ortadan kalkmasıdır. Ama bu sınıflar yeni biçimlerde varlıklarını devam ettirirler. Ekonomik olarak hallolmalarına rağmen, siyasi ve ideolojik bakımdan hâlâ varlıklarını sürdürürler ve bir bütün olarak sosyalizm dönemi bu sınıfların ortadan kaldırılması dönemidir. Bu kaçınılmaz olarak altınçağa kadar sürer.

Lenin, sosyalizmde "sınıflar durmaktadır ama, proletarya diktatörlüğü döneminde her sınıf bir değişikliğe uğramıştır ve sınıflar arasındaki ilişkiler de değişmiştir. Proletarya diktatörlüğü altında sınıf savaşımı ortadan kalkmaz ve yalnızca farklı biçimlere bürünür." (Lenin, age, sf: 213) demektedir ve proletaryanın ve burjuvazinin geçirdiği değişikliklere uzunca değinmektedir.

"Her sınıf bir değişikliğe uğramıştır" demek ki, sınıflar, eski biçimleriyle, yani burjuvazinin ikti-

darda olduğu biçimiyle artık yokturlar. Burjuvalar ve toprak ağaları, eski halleriyle yokturlar. Proletarya iktidarı daha alır almaz sınıfların bu biçimine son verir ama, onları yok edemez. Sınıflar yeni bir biçimde varlıklarını sürdürmektedirler. Ve yine bu demektir ki, proletarya diktatörlüğü ne ölçüde ilerlerse, sınıfların değişimleri de o ölçüde değişir ve çeşitlilik gösterir; kapitalist toplumdaki şekilleriyle sınıfları sosyalist toplumda da görmeye çalışmak halen burjuvaziyi, üretim araçları özel mülkiyeti ölçülerine göre aramak, metafizik bir anlayışın, kapitalizmin dar kılıplıyla şartlanmış beyinlerin ileriye "görmeye" çalışması olur. Böyle bir yaklaşım doğru sonuç vermediğini ise tarih daha örnek gösteremedi, göstermeyecek de.

Onların, sosyalizmde uzlaşmaz sınıfların ortadan kalktığını söylerken aynı zamanda sosyalizmde burjuva kalıntıları sonucu "sınıf çatışmaları"ni kabul ediyor, kapitalist yol ile sosyalist yol arasındaki mücadelenin sürdüğünü, kısacası "sınıf çatışmalarının sona ermediği"ni söylüyorlar. Ve hemen devamında Mao Zedung'un önderliğindeki ÇKP'nin de Stalin'in tersi yönünde hataya düşmekte ve uzlaşmaz sınıf çatışmalarının varlığı için **uzlaşmaz sınıfların**

varlığını şart görme yanlıgısını geliştirmektedirler" diyerek, uzlaşmaz sınıfların kalktığını, ama uzlaşmaz sınıf çatışmalarının devam ettiğini vurguluyorlar.

İlk önce burada da açıkça anlaşılacağı gibi, sosyalizmde uzlaşmaz sınıfların yok olduğunu söylerken, arkadaşların hareket noktalarını, üretim araçları üzerindeki özel mülkiyetin kaldırılmasıdır. Burjuvazi eşitir özel mülkiyet. İdeolojik, siyasi varlık ekonomik kalıntıları ayakta tuttuğu burjuva yaşama tarzı ve özellikleri, alışkanlıkları ve bunları gerçekleştirmek istekleri, sosyalizmden nefret etmeleri ve kapitalizmi istemeleri vb. Bütün bu özellikleri taşıyan unsurların sosyalizmde de varlıklarını sürdüreceğini kabul ediyor ama, bunları burjuva olarak görmüyorlar. Çünkü sosyalizmde kolektif mülkiyet kurularak nitelik değişikliği "sağlanmıştır." İyi ama "mülsüzleştirilmiş burjuvazinin" yok edilmesinden söz ediyordunuz. Burjuvazinin ideolojik ve siyasi varlığı, burjuvazinin nitelikleri olarak saydığımız ("örgütsel, kültürel, toplumsal tüm ilişkileri") özelliklerinin kaynağıdır. Sosyalist devleti yıkmak için mücadele etmesi ve örgütlenmesi burjuvazinin siyasi olarak varlığı demektir. Zaten burjuvazinin siyasi alanda varlığı tartışılırken onun kendi siyasetini gerçekleştirme ve yürütme mücadelesi anlaşılır. Onlar sosyalizmde burjuva ideolojisinin ve siyasetinin varlığını söylerken bunun ne anlama geldiğini gerçekten kavrayamıyorlar. "Kapitalist yol" için mücadele edenler var ama bunlar burjuva değildirler, burjuva sayılabilmeleri için sosyalizmi yıkmaları lazım! Öyle ya, sosyalizmi yıkmadan; üretim araçları özel mülkiyetini alabilirler mi?!

İkinci olarak burada "sınıf çatışmalarının varlığı için sınıfların olmasına gerek yoktur" denilerek saçmalıkların zirvesine varıyorlar. "Sınıfların çatışması" siyasi bir sorundur ve kesinlikle sınıfların varlığından kaynaklanır. Eğer sınıflar yok ise, o halde bu sınıflar adına "vekalet" çıkartıp mücadele veren, ama hiçbir sınıfa mensup olmayıp, sınıflar üstü kimselerdir. Burjuva idea-

ASYALI KIZIN ÖYKÜSÜ

Beşir Kılıç

Zarif fidan boyu, tıgla örümü-
şe benzer bir sūs eşyası gibi boy-
dan boya saran kıvrım kıvrım si-
yah saçları, inci gibi parlayan diş-
leri, zümrüt gözleri ve gamzeli
tombul pembe yanakları ile genç
aşıkları fırtınaya tutulmuş deli dal-
galarla boğuşan denizci misali ge-
celer boyu uyutmayacak denli gü-
zel bir kızdı Berivan. Ve yeni ba-
har papatyalarını andırırçasına
yaprak açmış, fırat gibi coşkulu,
munzur kadar duygulu, sevecen,
yaşam dolu yüreğiyle Dicle kıyı-
sında konaklanan Asya güzeli bir
ceylandı Berivan.

Arna kaderin garip cilvesi!

Yaşamı boyu bir kerecik olsun
gülmedi yüzü. Kendini bildi bileli
hep acı, hüzün keder dolu geçti
günleri. Aynı kederi paylaşan sö-
mürgelerdeki yüzbinler gibi o da
ne doğru dürüst çocukluğunu ya-
şayabilmiş, ne doyusıya baba
sevgisini tadabilmiş, ne de kocan
gelinlik kız olmuşken bile bir
kerecik olsun istediğinden giyinip
kuşanabilmişti.

Elbette ki kimi acı kimi özlem
duyulan, katlanılıp, kabullenilme-
si zor şeylerdi bütün bunlar. Ama
yine de katlanıyordu Berivan.
Hem de yalvarıp yakarmadan.
Ališmış sayılırdı bunlara. Acıyı,
yokluğu kanıksar olmuştu adeta...
Katlanamayacağı şey kalmamıştı.
Kardeşi Şehmuz'un ayrılığından
başka.

Talihsizlikte bu ya! Şimdi o da
gelmişti başına. Yıllarını birlikte
geçirdiği, acıyı, sevinci birlikte
paylaştığı, dert ortağı, cancağızı
Şehmuz da bırakıp gitmişti onu.

Ondördüne yeni girmişti Şeh-
muz. Çiçeği burnunda delikanlı
gençliğinin baharını yaşıyordu he-
nüz. Başka ülkelerde yaşitları
oyuncaklarla oynarken o gönül

verdi bir sevdaya. 'Özgür olmalı'
diyerek 'vatanım' atıldı kavgaya.

Ondördünde de kavgaya mı atı-
lınmış deme...

Atılır elbet. Hem de nasıl atılır!
Ülkemde sevda türküleri söy-
lenip, uçurtma yarışına koşular gi-
bi atılır. Hemine farkeder ellisin-
de ya da ondördünde olmak. Ya-
şayanlar bilir, bir sevdadır bu!
Hem de en hasından, en duru-
sundan... İnsan gönül vermiye
görsün. Onunla yaşamak gibi, ge-
rektiğinde onun için ölmek de gü-
zel şeydi. Bilir bunu sevenler, gö-
nül verenler...

Genç yürekli sevdalı Şehmuz'
un "sevgilim, güzel sevgilim, leş
kargaları elinde yüreği dört dağ-
layıp gözleri kan ağlayan sevgilim,
her türlü acı ve kötülükten arınmış
olarak, rengarenk güzelliklere bür-
rünüp kızıl bir karanfil gibi yaprak
açman gerekirken, leş kargaların-
ca parça parça edilmişliğine ve
böyle inleyişine nasıl sessiz kala-
bilirim?" diye haykırıp kavgaya
atılışı bundan değil miydi sanki?..
Bundandı elbet cepheden atılışı,
silaha sarılıp leş kargalarına dire-
nişi...

Bıyıkları henüz terlememiş
genç sevdalı Şehmuz'un gidişi
daha yeni birkaç ay olmuştu. Ama
Asyalı kız için yaşamındaki ondört
yıla bedel gelmişti bu. Çok özle-
mişti onu, o sevgili kardeşini, can-
cağızını. Onu görmeyi, sarılıp öp-
meyi, sevgiyle genç yüreğine bas-
mayı; bir de aylardır hâsret kaldı-
ğı o henüz çocuksu ince sesinden
şu "ablacağım" sözünü bir
kerecik olsun işitip, duymayı ne
de çok istiyordu!..

Her halinden belliydi. Kardeşi
gidip gideli o heybetli Asya güzeli
gitmiş yerine bir başkası gelmişti
sanki. Hep bir boşluk hissederdi.
Bakışları anlamsızlaşmış, gözleri
kederle bir şeyler arar gibiydi sū-

rekli. Bazen arkadaşları, ya da an-
nesiyle söyleyip dertleşirken bile,
diye annesi.

Belki nicedir hiç böyle bir derin
uykuya dalmamış olan annesinin
uykuya dalmasını görünce rahat-
lardı. Bir iç çekip, uyanmasın diye
annesini, gürültü patırdı çıkarma-
maya özen göstererek sürdürdü
işlerini. Yapması gereken işlerini
bitirince de, yorgunluk argınlık
dinlemeden "acaba böylesi daha
mı iyi olur?" diye masaların, san-
dalyelerin ve daha birçok eşyanın
yerini değiştirip denemeler yaptı.
Bu ara bir de her tarafından ade-
ta yoksulluktan fıskıran kerpiçten
örme duvarların hiç de iç açıcı ol-
mayan görüntüsünü değiştirmek
geldi içinden. Hemen aklına anne-
sinin çeyiz sandığında yıllardır du-
ran, ama kullanmaya bir türlü kı-
yamadıkları kilimler geldi. Onları
çıkartıp çekiverdi duvarlardan iki-
sine boydan boya... Sonra büyük
boy aynalarla birlikte kardeşinin
ve babasıyla annesinin çerçevesi
resimlerini yüksekten bir yere as-
tı. Geçip karşısına seyrek daldı, es-
ki ama eskimemiş birçok anısını
yeniden yaşayarak.

Acaba başka işleri kalmış mı-
ydı? diye düşündü. Fakat her şey
tamamdı. Yapılacak hiçbir şey
kalmamıştı. "En iyisi kalkıp uy-
malı" dedi. Lambayı karartıp ya-
tağına girdi. Ne var ki, yerinden
fırlayacakmış gibi olan özlem do-
lu yüreğindeki heyecandan uy-
yamadı. Düşlere daldı. Kalkıp
bayram hediyesi olarak kardeşine
ördüğü beyaz güzel hırkaya kırmı-
zı, sarı, yeşilden rengarenk bir
şeyler işlemek geldi içinden... Ak-
lına takılır da yapmaz olur mu As-
yalı kız?

Hemen üzerindeki geceliğiyle
yattığı yerden kalkıp, uyanmasın
diye annesi, adeta parmak uçla-
rından yürüyerek söndü sönecek
gibi yanan gaz lambasının asılı ol-
duğu direğe vardı. Ortalık örgü
örülebilecek vaziyette aydınlan-
cak şekilde ışığı ayarladıktan son-
ra, kandili asılı olduğu yerden in-
dirip odanın sol köşesinde duran
boş masaya koydu. Sonra aynı
dikkatle aynı dolaba ilerledi. Tıgı-
nı ve iplik kutusunu aldı, masaya

duvar gibi dimdik ayakta kalmasını. Bundandı yürek dağılayıcı acıların bastırıldığı en kötü anlarda bile duyarlılığını yitirmeyişi, nasıl davranıp neler yapması gerektiğini bilişi... Böyle durumlarda da, üzmemek için annesini genellikle "ne oldu yavrım?" sorusuna, görüp geçirdiği allak bullak edici rüyasından tek söz bile etmeden sadece "su içmeye kalktım anne" yanıtını vermekle yetinirdi.

Büyük bir gayretle annesine belli etmeden kederini, geçer ya pencerenin karşısına oturur; bir yandan yüzüne düşmüş zülfünü düzeltir, beyaz, pembe, eflatun renkten çiçek açmış leylakların seher yeliyle etrafa saçan sarhoş edici o güzel kokularını içine çekerek ağaç hisiltilerini dinler; bir yandan da, uyku mahmurluğuyla gökyüzünün derinliklerine dalar, ışıllı ışıllı yanan yıldızları sayar, Ağustos böceğinin sesiyle göletlerden gelen kabuğa virahlamalarını dinlerdi. Ya da, hiç su içesi olmadığı halde masadaki maşrapadan bir iki yudumlar, tekrar dönüp yatağına rüyasına dalmak isterdi. Ne yazık ki uyuyamazdı. Uyku tutmayan gözleriyle pencereden sıranın şavkını seyre dalar, her zamanki düşüncelerle sıkıntı ve ıstırap içinde kıvranıp sağa sola döner dururdu. Ülkesinin bağımsızlığı ve halkının mutluluğu için cephedeyken iki yıl önce şehit düşen babacığını düşlerdi. Ülkesini ve şimdi onun için gencecik bedenleriyle cepheye koşarak, özgürlük şiarıyla işgal ordularına karşı göğüs geren cancağızını düşlerdi. Ona gitmek ve sevgili yurdu için omuz omuza verip savaşmak isterdi.

Hem neden olmasındı ki? Daha birkaç gün öncesine Ahmo'ların, Xeco'su. Kemo'nun Hedo'su, Vello'nun Nigo'su, Zeyno teyzesi ve daha birçoklarının cancağızını Şehmuz'un da aralarında bulunduğu savaşçılara katıldığını duyan kendisi değil miydi sanki? Onlardan neyi eksikti? Onlar da kadın, çoğu da kendisi gibi genç kız değil miydi? O halde gidebilirdi, gitmeliydi. Hem nasıl olsa kendisi de çok seviyordu, uğruna babaca-

Devamı 97. sayfada

döndü oturdu, nice zamandır elerneği verip göz nuru harcadığı armağanına bir şeyler işlemeye koyuldu. Şansızlığa bak ki, tam bitirmek üzereyken kandil sönmeye yüz tutmuştu. Belli ki yakıtı bitmiş, sönecekti.

Hay Allah! dedi. Şimdi zamanı mıydi sönmenin?..

Artık odanın da açık penceresinden içeri vuran ayın şavkının aydınlattığı köşe dışında her taraf zifiri karanlıktı. Örgü örülemeyeceğine göre ne yapmalıydı? Yoksa yatağına girip yeniden uyumaya mı çalışmalıydı? Düşündü ki, istese de uyuyamazdı. Hep böyleydi zaten. Ola ki uykusu kaçsındı. Tamamdı artık o gece uyku falan hak getire! Kıvranır dururdu sabaha dek. Şimdi de yatağına girip aynı düşlerle sabahlanmak istemiyordu.

— Bu saatte ne yapmalı diye düşündü yeniden. Yoksa en iyisi pencereye oturup dışarıyı mı seyretmeli? Nasıl olsa sabaha az kalmıştı. Tan ağardı ağaracaktı.

Birazdan horozlar da ötecekti... Derken kararını verdi: Oturdu pencereye... İzlemeye koyuldu derinliklerini mavi gökyüzünün... Cıvıltılarına kulak verdi yabancı cins cins kuşların... Ve büyük bir haz duyarak ciğerlerine

çektik kokusunu seher yeliyle gelen ıhlamur ağaçlarının, türlü türlü çiçeklerini...

Bir de köyün her zamankinden farklı ışıllı ışıllı yanan akşamki manzarası geldi aklına. "Acaba şimdi ne durumda" diye dönüp baktı köye bir uçtan bir uca... Her şey farklıydı. Bir ikisi hariç kimsenin yanmıyordu ışıkları. Belli ki bayram hazırlığı diye yapılan bunca iş elindeki örgüsüyle kala kalır; uzaklara, ta uzaklara dalar, yanındaymış gibi kardeşi, onunla şakalaşır, mutlu olur; bazen de, karanlık gecenin o tatlı uykularında cancağızının "ablacığım" diye yüklenen sesini duyar gibi olur, yattığı yerden ok gibi fırlayıp kapağına koşardı.

Ama böyle durumlarda çoğunlukla gece boyu gözlerine uyku girmeyen annesinin "ne oldu yavrım?" sorusuyla karşılaştığı için bir tuhaf olurdu; sarsılır neye uğradığını şaşırı. Toparlanıp her şeyin bir rüya olduğunu anlayınca da yüreği burkularak tatlı düşünden uyanmanın üzüntüsünü yaşardı. Her şeye rağmen yine de sakin ve sabırlı olmasını bilirdi yığıt yürekli özlem küpü Asyalı Ceylan... Bilirdi o, gerektiğinde bir çocuk gibi coşarak ağlamasını, gerektiğinde de, fırtınalara göğüs geren granitten örülü yıkılmaz bir

“KÜRTLER UYKUDA DEĞİL”

Bu sayımızda Dr. Abdullah Cevdet'in "Kürtler Uykuda Değil" adlı bir yazısını yayınlıyoruz. Yazı, 1918'de Irak'ta Arapça yayınlanan Jin dergisinin Ekim sayısından alınmıştır.

Bilindiği gibi Dr. Abdullah Cevdet, İttihat ve Terakki Fırkası'nın ilk dört kurucusundan birisidir. En yakın arkadaşı, İshak Sükuti'dir. Kürt milli ticaret burjuvazisinin temsilcisi olarak İttihat ve Terakki önderliğinde yer alan A. Cevdet, Cumhuriyet fikrini Osmanlı İmparatorluğu'nda ortaya atan ilk aydınlardandır. Kadınların seçme ve seçilme hakkını savunan, Osmanlı harfleri yerine Latin harflerini öneren ilk aydınlardandır. Bazı toplumsal ve siyasal reformların uygulanmasını ateşli bir tarzda savunur görürüz onu.

Bilindiği gibi, İttihat ve Terakki hareketi saflarında çeşitli millet ve milliyetlerden temsilciler yer alıyordu. Ve tümünün ortak düşmanı Abdülhamit'in başında bulunduğu mutlakiyetti. Birleşik örgütlü güçleriyle meşrutiyeti getireceklerdi. Meşrutiyet ise, bütün dillere, milliyetlere, "özgürlüğü, kardeşliği, eşitliği" bahsedecek!.. Abdülhamit o zamanlar, mutlakiyetin sağır sopasıyla milliyetleri eritme politikası izliyordu. "Rumeli'de ve bilhassa Anadolu'da Türk unsurunu kuvvetlendirmek ve herşeyden evvel içimizdeki Kürtleri yoğurup kendimize maletmek şarttır" diyordu. (bkz: Sultan Abdülhamit, Siyasi Hatıratım, Dergah Yayınları, sf: 84) Bu politikayı uygularken, bir milliyeti diğerine kırdırma siyasetine sık sık baş vuruyordu.

İttihat ve Terakki Fırkası, mutlakiyete karşı çeşitli milliyetlerin desteğini almak zorunda olduğu için, "her kavmin ana diliyle eğitimini" siyasal programına ve iç tüzüğüne

koydu sonradan. Ama iktidara yerleşir yerleşmez, dört elle Abdülhamit'in politikasına sarıldı. Baskı, asimilasyon, zorla göç ettirme ve kırım politikasına yani... Muhacirin Müdiniyeti Umumiye tarafından o yıllarda yayınlanan aşağıdaki kanun maddeleri, tehcirin sadece Ermenilere değil, geniş bir şekilde Kürtlere de uygulandığını gösteriyor.

Madde-12, Kürtler ufak ufak kabilelere ayrılıp, silahlarından arındırılarak değişik bölgelere gönderilecek ve orada genel nüfusun yüzde beşini geçmeyecektir... Kürt mültecileri yerlerine geri gönderilmeyecektir.

Madde-13, Yozgat ve Ankara'ya Kürt reisleriyle molla ve nüfus sahibi kişiler ilkin diğer kişilerle birlikte sevk olunacak ve orada bunlar diğer kişilerle ilişkide bulunmayacak şekilde ayrılacak ve hükümet gözetimi altında bulundurulacaktır.

Dr. Abdullah Cevdet, Osmanlı İmparatorluğu birliği içinde ele alıyordu sorunu. Ulusların bu birlik içinde, dil, kültür ve diğer ulusal çıkarlarını korumalarını, geliştirmelerini temel alıyordu. Onun modeli, "kendi öz kültürlerini geliştiren çeşitli ulusların eşit haklarla ve çıkar birliği etrafında birleşerek halk iradesini hakim kıldıkları bir devlet modeli oluyordu."

Bağımsızlık konusunda ne bir özgül teorisi, ne de kendi gücüne güveni vardı. Nitekim, aşağıdaki yazısında da Kürtlerin, Milli halklarının tanınması konusunda Amerika'ya olan derin güvenini açığa vuruyor. Kendi gücüne güvenmeme duygusu, birçok küçük-burjuva liberal ve burjuva demokrat aydınının ortak noktası durumundadır.

KÜRTLER UYKUDA DEĞİL

İnsanlık en görkemli ve uzun uza-

dıya sonuçlar, yankılar itibariyle pek zengin günlerini yaşıyor. Çölde, ıssız, yaşamdan ve candan eser bulunmayan bir çölde bir hayat, bir bahar fıskırır gibi bir harika ve şimşek parlıtısına tanık oluyoruz.

Eski ideolojiler, eski siyasal ve sosyal ideolojiler çöküyor; başka ilkelere, başka önderler yükseliyor; akıl öfkeye egemen, karanlık aydınlığa mahkum oluyor.

Doğunun büyük düşünür ve şairi, "Sen ölürsen eğer, tüm yeryüzü varlığı

Değmez yere dökülen kana" diyebilmiş olan hassas, derin, ilahi şair, doğunun ve batının ruhunu emrediyor.

Artık hayvanca zorbalık, fikir ve zekânın yüceliklerine hükmedemeyecek, zeka, barbarlığın hizmetçisi olmayacaktır.

Amerika'nın derin ve yüksek görüşlü şair ve düşünürü Emeson, bundan 10-15 yıl önce savaş hakkında yazdığı bir yazıya şu sözlerle son veriyordu:

"Ey Allah'ım ve insanların Amerika'sı! Dünyada savaş mı yoksa barış mı egemen olacak? Bunun kararını verecek olan sen, ancak sensin."

Bu ilahi Amerika'nın içten gelen bu ilahi isteğini belirtme ve tatmin etme işini, zaman, Amerikalı Wilson'a yükümlendi. Washington'un özgür ve yüce ruhu, Long Fellon'un merhametli ve duyarlı yüreği, Wilson'un bilgi ve uygulamasında taze ve ateşli bir hayat yaşıyor. Jüpiter'e karşı Promete'nin diline koyduğu muz.

"Yakacak ışığım, senin göklerini Her yanımdan hayat fıskırarak" haykırışı, bugün Wilson'un dilinden, imparatorların makamları ve göz kamaştırıcı büyüklükleri üzerine saçılıyor.

Kürtler! Böyle bir çağın böyle bir

Devamı 96. sayfa

ÇERKEZ ETHEM OLAYI

A.Polat

Bilimsel yöntem toplumsal gelişmenin tahlilini olanaklı kılan biricik yöntemdir. Bunun özü ise, yaşamın her alanındaki sınıf ve grupların faaliyetlerinin irdelenmesidir. İşte bundan ötürü de bilimsel yöntemi sosyal, siyasal ve kişisel tavrımızı doğru olarak saptamak için kavırıyoruz. Örneğin, ülkemizde henüz gün ışığına çıkarılamayan bir Çerkez Ethem Bey olayının özü nedir? Bu olaya bakış açımız nedir? Ethem Bey ulusal kurtuluş savaşı içinde esas olarak nasıl bir rol oynamıştır? Bu tür sosyal olaylara ve olgulara bilimsel yöntemi uyguladığımızda doğru bir bakış açısına sahip olabiliriz, aksi takdirde tamamen olumlu, ya da tamamen olumsuz -tek yanlı ve hatalı- bir görüşe sahip olabiliriz...

Ben; Çerkez Ethem Bey'le ilgili bir dizi belge vs. karıştırdım. Sonuçta Ethem Bey'in "Hain" olamayacağı kanısına ulaştım. Bu konuda yanlışlığa düşenlerin "nerede yanlışlıklarını" belgelere dayanarak ortaya sermeye çalışacağım. Bu kısa yazı bu amaçla kaleme alındı.

Birinci dünya savaşının başlamasıyla birlikte, iki emperyalist blok arasında büyük bir mücadele başladı. Bunda esas amaç ise, fazla müttefik kazanmaktı. Osmanlı İmparatorluğu ise, her iki emperyalist blokunda ilgisini çeken bir ülkeydi. Emperyalistlerin amacı, ülkeyi parçalayıp, yutmaktı. Mevcut durum böyle olduğunda, İTP (İttihat Terakki Partisi) savaşa girdi, İTP'nin savaşa girmesinin başlıca iki ana nedeni vardı. **Birincisi;** imparatorluğun dağılıp, çözümlmesini önlemek, ikincisi ise; büyük bir İslam imparatorluğu kurmaktı. Ama bunlar birer hayaldi... Çünkü, uluslaşma süreci başlamış, her ulus kendi ulusal devletini ya kurmuş ya da kurma

mücadelesine girişmişti. İşte bunun için de İTP'nin bu anlayışı çağın gidişine aykırı idi... Türkiye'nin savaşa girmesiyle birlikte, zaten bozuk olan ekonomisi daha da bozuldu. Bunda en büyük zararı ise köylüler gördü. Çünkü köylerde "eli silah tutanlar" askere alındıklarından, köylerde üretim düştü. Yoksulluk, açlık, kıtlık vs. "ikiz kardeş" olmuşlardı... Bu dönemde ordudan firarlar da başlamıştı. Aynı zamanda "çeteler" de padişahın ordusuna karşı mücadele ediyordu. "Çeteler" ya da "Efeler", zenginden alıp halka dağıttıklarından, geniş bir taraftar ve sempati, prestij de kazanmışlardı... İşte bu koşullarda az da olsa köylerde "dalgalanmalar" olmaya başlamıştı... Burada anlatmaya çalıştığım gibi, halkın memnuniyetsizliğini "Çeteler" biçimindeki hareketler kendi bünyelerinde örgütlerdi... Çetelerin ortaya çıkışında, aynı zamanda 1917 Ekim Devriminin de etkisi vardı. Çünkü Sovyet devrimi ile birlikte tüm dünyada, özellikle de "doğuda" güçlü bir devrim dalgası esmeye başlamıştı. Türk esirleri de devrim hakkında olumlu propaganda yapıyorlardı...

Türkiye'de "Çete" ya da "Partizan Çete" hareketi işgalden sonra gelişip yaygınlaşmaya başladı. İstila ve işgalden sonra tüm Anadolu'da çeteler oluşturuldu. Böylece mücadele yavaş yavaş anti-emperyalist bir konuma giriyordu. "Çeteler" sonunda "Yeşil Orduya" dönüştürüldü. Yeşil Ordu, yoksul köylülerin ve tüm emekçi sınıfların bir örgütü idi. Bu parti, içten bir demokrasi istiyor ve bunun için mücadele ediyordu. Kurtuluş Savaşı'nın başlangıç yıllarında ya da bir başka deyişle, iç isyanlar bastırılıp, tüm gençlerin "Yunanlılara" karşı harekete geçirildiği bir zamanda, Yeşil Ordu ve bu örgütün kumandanı Ethem Bey'e geniş halk yığınları büyük bir sempati besliyordu... Yeşil Ordu, ti-

pik bir köylü partisi idi... Yayın organlarının ismi ise, "Partizan Çetecilerinin Yeni Dünyası" idi... Partinin programı, yabancı işgale olduğu kadar, yerli sömürüye de karşı idi...

Bunun için de "Toprak Reformu" istiyordu. Kanımızca, Yeşil Ordu, Sun-Yat-Sen çizgisinde bir köylü hareketi idi... **Bundan ötürü de, Kemalistlerin hedefi ile, Yeşil Ordu'nun hedefi arasında, devletin yapısı ve içeriği konusunda önemli görüş ayrılıkları vardı.** Kemalistler, TBMM'nde direktirken, Yeşil Ordu "Sosyalizmi" amaçlıyordu... Aslında, Ethem ve yandaşları özünde sosyalist değillerdi. Bunlar tutarlı birer demokratlardı. Ama kendilerini sosyalist olarak görüyorlardı... Bunlara bu açıdan "ütopik sosyalistler" de denilebilir...

Kemalistler sadece ve sadece iç isyanlar zamanında Yeşil Ordu'ya baskı yapmadılar. Ama iç isyanlar bastırılıp da "zafer" gözükmeye başlayınca baskı da gözükmeye başladı... Kemalistlerin bu seçimi bilinçli idi. Yani Kemal ve yandaşları bilinçli bir şekilde Yeşil Ordu'yu tasfiye ettiler... Bu kaçınılmaz bir sonuçtu... **Çünkü, Kemalistler burjuvazinin siyasi yönden en az gelişen kesiminin, yani liberal kesiminin temsilcisi idiler.** Ethemistler ise, burjuvazinin en gelişen kesiminin, yani demokratik kesiminin siyasi temsilcisi idiler... İşte meselenin sınıfsal ve sosyal özü budur.

Daha önce de Ethem ve yandaşlarını Çin'deki Sun-Yat Sen'e benzettiğimizi söylemiştik. Her iki akımın programını alt alta yazınca bu durum kendiliğinden ortaya çıkmaktadır.

SUN-YAT SEN'İN PROGRAMI:

- Sovyetler'le İttifak,
- Komünistlerle İşbirliği,
- Halkın Refahı.

YEŞİL ORDU'NUN PROGRAMI:

MI:

- Yeşil Ordu'nun temeli emekçi sınıflara dayanmaktadır.

- Bu partinin amacı emperyalizmi kormaktır.

- Toprağın ve maddi zenginliklerin halkın emrine verilmesi.

Burada görüldüğü gibi;

- Her iki akım da köylü devrimcisidir,

- Her iki akım da Cumhuriyetçidir,

- Her ikisi de Sovyetler'le dostluktan yanadır,

- Her ikisi de halkın refahını esas almıştır,

- Her iki akım da, gerçekten sosyalist olmadıkları halde, kendilerini sosyalist gören, ama özünde tutarlı demokratik hareketlerdir. Yani bunlar "Halkçı" karakterde hareketlerdir.

Burada vurgulamaya çalıştığım gibi, her iki akım da emekçi sınıflara dayanan "Devrimci-demokratik köylü hareketleridir." Lenin'in 1912 yılında Sun-Yat Sen için söyledikleri, aynı zamanda Ethem Bey için de geçerlidir:¹

"Cumhuriyet'e kavuşan militan ve başarılı Çin demokrasisinin bu aydın sözcüsü... İlerici bir Çin demokrati olduğu halde, tıpkı bir Rus gibi düşünmektedir. Bir Rus Narodniğine benzerliği öylesine ki, temel fikirlerde ve birçok ifade biçimlerinde tam bir özdeşliğe kadar varıyor..."

Bilindiği gibi Rus Narodnikleri, yoksul köylülerin menfaatlerini temsil eden, küçük-burjuva demokratik hareketinin mensubuydular. Bunların amacı, büyük toprakların yoksul köylülere dağıtılmasıydı... Bunların yanılışı, tutarlı demokratik programlarını "sosyalizm" sanmalarında yatıyordu...

Daha önce de söylediğimiz gibi, "Ethem Bey'i" hain olarak değerlendirmek, gerçeklere aykırı bir durumdur. Hain kimlere denilir, sosyal-siyasal hainler kimlerdi?

"Hain" kendi davasına ihanet eden, açık ya da gizlice düşman safinda yer alandır. Meseleye bu açıdan baktığımızda, Ethem Bey'in düşmana hiçbir zaman "yardımcı" olmadığını, esirlik günlerinde bile kendini Yunanlıların bir aleti duru-

muna getirmiyor. Bu konuda yapılan tüm öneri ve görüşleri elinin tersiyle geri çeviriyor... Ethem Bey'i objektif bir biçimde değerlendirebilmek için önce onun yaptıklarına bir göz atalım. Bunu Ethem Bey'in kendisinden dinleyelim:²

"Ben Osmanlı Ordusu paşalarının salt çene çalarak, yurdu kurtacaklarını sandıkları bir dönemde koca bir Salihli Cephesi kurup, Yunanlıları binbir tepelerin dibine mıhladım. Ben Osmanlı paşalarının, hışmından tir tir titredikleri Anzavur'un başına cellat kesildim. Ve onu ordusuyla birlikte kovalayıp, Biga'da denize döktüm. Ben, Adapazarı, Bolu, Hendek, Düzce ayaklanmalarının canına ot tıkararak **Türkiye'nin kaderini bir kez daha kurtardım.** Ben Yozgat'taki Çapanoğulları'nı atlarımla çiğneyip yere sererek, **Türkiye'yi en umutsuz bir durumdan kurtardım...**"

Burada Ethem Bey'in yerinde ve haklı olarak söylediği gibi, gerçekten de o, Türkiye'yi "en umutsuz günlerde" kurtaran biricik insandır. Çünkü, iç isyanları bastıran, tüm ulusal güçlerin birleşmesini sağlayan, Yunanlılar üzerinde ilk başarı sağlayan gene odur... Böyle bir insanı hain saymak, ona vatan haini demek, ulusal inkârcılıktır, sosyal ve siyasal inkârcılıktır. Ethem Bey'i, araştırmacı Doğu Ergil de şöyle değerlendiriyor:³

"Direnmekte oldukça gönülsüz davranan Ethem'in kuvvetleri, Tefik Bey'in Yunanlılarla yaptığı protokole karşın ağır silahlarını onlara teslim etmemişler ve geride bırakmışlardır. Ethem savaşçılara "artık görevin sona erdiğini" bildirmiş ve üç seçenek ileri sürmüştür:

- Dağa çıkıp özgürlüğü seçmek,
- Orduya teslim olmak,
- Yunanlılara teslim olmak.

Görülüyor ki, Ethem birliklerini alıp Yunanlılara katılmış değildir. Bu konuda onlara baskı da yapmamıştır. Büyük çoğunluğu dağılan kuvvetleri ya ordu birlikleri tarafından yakalanmış, ya da kendileri gelip teslim olmuşlardır...

Çerkez Ethem'in kendisi ise, kardeşinin Yunanlılarla yaptığı anlaşmaya rağmen, onlara hemen sığınmamış, 30-40 adamıyla birlikte, Ka-

vakalan dolayında dağlarda kaybolmuştur. Bir süre Sındırgı bölgesinde yaşadıkdan ve artık kendisi için yaşam olasılığı kalmadığından sonra, Yörük köyünde Yunanlılara sığınmıştır..."

Ethem bu durumu şu telgrafıyla teyid ediyor:⁴

"Akhisar'da Reşit ve Tefik Bey'lere..."

- Yunanlılarla yaptığımız sığınma protokolü nefsime çok ağır geldiğinden dolayı sizin arkanızdan gelemeyeceğim. Beni bağışlayınız... Kavayı-Seyara erat ve subaylarını bıraktım. Hepsini dağıttıktan sonra ben de karagâhımla birlikte bilinmeyen bir yana doğru Tanrı'ya sığınarak gidiyorum..."

Yalçın Küçük ise bu olayı şöyle değerlendiriyor:⁵

"Bir, Çerkez Ethem isyan etmiyor, her ne pahasına olursa olsun isyana zorlanıyor. İki, Çerkez Ethem'e karşı savaş, meclise haber verilmeden açılıyor. Üç, başarı mutlak olarak gerekli görülüyor. Dört, Mustafa Kemal, haklı olduklarını belge ve delillerle, fakat sonucu aldıktan sonra kanıtlayabileceğini, cephede doğrudan doğruya savaşacak arkadaşlarını inandırmaya çalışıyor."

Sayın Yalçın Küçük'ün de üzerine basa basa belirttiği gibi, Ethem Bey cidden isyan etmiyor. O, isyana sürüklendiriliyor... Yani isyan etmesi için tüm olanaklar kullanılıyor... İsyân düşüncesinde olmadığından, düzenli orduya ciddi bir biçimde karşı koymuyor. Ethem Bey, "uzlaşmak için zemin ve zaman" arıyor. Bunun için de birliklerine hiçbir zaman "saldırı" emrini vermiyor. O, esas olarak "savunmada" duruyor. Bu durumu o şöyle vurguluyor:⁶

"Beni ihanetle itham edenlere soruyorum: Ben ne zaman, nerede ve hangi tarihte ve mevzide esasen müdafaa ettiğim cepheden bir adım dönmüşümdür. Ve bir tek kurşun atmışımıdır. Ve bir tek kardeş kanı dökmüşümdür?"

Burada belgelerle açıklamaya çalıştığımız gibi, Ethem Bey hiçbir zaman ve yerde TBMM'ne isyan etmiyor, o tam aksine isyana zorlanıyor.

Devami 96. sayfada

EMİL GALİP SANDALCI İLE RÖPORTAJ:

Yeni Demokrasi: Bugün cezaevlerinde sürmekte olan açlık grevleri hakkında İçişleri Bakanlığı'nın aldığı tavır, Adalet Bakanlığı'nın aldığı tavır ve açlık grevlerini dışardan destekleme faaliyetlerinin aydınlar tarafından yürütülüşüne ilişkin görüşlerinizi alabilir miyiz?

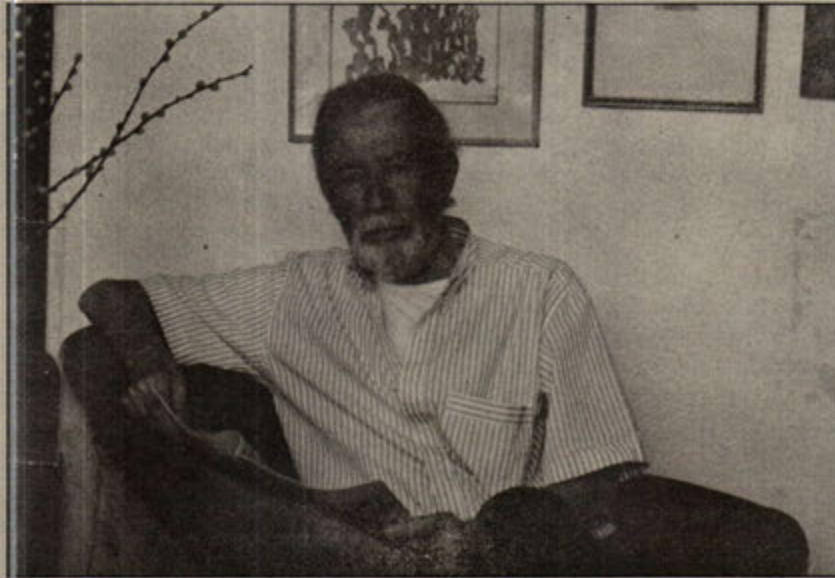
E.Galip Sandalcı: İçişleri bakanı, Adalet Bakanı yahut resmi sorumluluk makamların tutumları beni hiç şaşırtmıyor. Zaten tutumları öyle olmasa bugün tutuklevlerindeki tutukuların koşulları da başka türlü olurdu. Belli bir zihniyetin sonucudur ki, bizim cezaevlerimizde bunca uygarlık dışı, bunca rezil bir durumda bulunmaktadır. Onlardan anlayış ta beklemiyorum. Adalet ve İçişleri Bakanlığı'ndan beklemiyorum. Bekleyecek hiçbir şey yok. Bir Adalet Bakanı, yeri geldiğinde doğudaki birtakım öldürmeler, olaylardan dolayı TBMM Adalet Komisyonu'nda şu kadar idam dosyasının olduğu, bunların üç-beş tanesinin ibret-i alem için uygulamaya konulabileceğini söyleyip, yani elde bulunan

idam dosyalarıyla bir çeşit siyasi şantaj yapmaya tenezzül ederler. Bunu yapan insanların ve bu yola giden insanların bu meselelere olumlu bir yaklaşımı olacağına katiben inanmıyorum. Bu kadar karamsarımsam. Bana sorarsanız, çok değişik bir yaklaşımla bu cezaevleri meselesini, -evet bir takım maddi olanaksızlıklar, fiziki olanaksızlıklar olabilir, bina, yer, para meseleleri bakımından -iyi niyetli, çok radikal çok cesur bir yaklaşımla çok kısa bir sürede bu hapishanelerde genel rezilliğin düzeltilmesinin imkanı vardır. Mesele yaklaşım meselesi, iyi niyet meselesidir. Hapishane müdürleri yetersizmiş, gardiyanlar bilmem neymiş. O hapishane müdürlerini değiştir, icab ederse gönüllü hapishane müdürleri bul. Ne bileyim ben. Türkiye'de hapishane müdürlüğü yapacak bir sürü adam var. Hiç tecrübesiz de olsa, kaşarlanmış bu konularda bir sürü pislige batmış olan insanlardan bu işi çok daha iyi yapabilirler mesela. Yukardan iyi niyetin desteğini görürlerse, aşağıdaki uygulamada nisbeten düzelir.

Tabi bu arada bir şey var. Hapishane, tutukevi sözkonusu olunca, bir de askeri cezaevi sözkonusu oluyor. Siyasi tutuklular, askeri tutukevinde bulunuyorlar. Askeri tutuklevlerinin genelinde bir intizam, askeri bir disiplin görülüyor. Diğerleri ile mukayese edilirse görülür ki, onların askeri disiplin anlayışıyla bir hapishanenin yönetimi arasında bence çok büyük farklar olması gerekir. Tabi bu hiçbir zaman gözönüne alınmıyor. Tutukluların, her şeyden evvel, hâlâ havalandırmaya çıkarken marşlarla, rap rap asker yürüyüşü ile havalandırılması kadar insanlık dışı bir şey tasavvur edilemez. Görüyorsunuz ki, bugün Mamak'ta pekala böyle bir uygulama yapılabilmektedir. Onun için siyasi tutukluların askeri cezaevlerinden ayrılması lazım. Ondan sonra askeri cezaevlerinin düzenlenmesi, diğer cezaevlerinin düzeltilmesi bir günlük hikaye değil ama, bir zihniyet meselesi. O zihniyetin de bu iktidarda, bu yönetimde, bu Adalet ve İçişleri Bakanlarında olduğuna kani değişim.

Yeni Demokrasi: Emil bey, ailelerin dışarda yürüttükleri mücadeleleri konusundaki görüşleriniz nelerdir?

E.Galip Sandalcı: Aileler bir mücadele yürütmektedirler. Dünyanın her tarafında aileler bu konularda mücadele yürütmektedirler. Özellikle Latin Amerika'da, Afrika'da olanlar da aynı buna benzer durumda olmaktadır. Tabi aileler yıllardan beri bu işin içerisinde, yıllardan beri bunun acısını, sıkıntısını çekmektedirler... Onların duygularına saygı duymamak imkansız. Onlarla beraber olmamak, sempati hissetmemek imkansız. Fakat tek başına bu yeterli değil. Kamuoyu, bu dönmekte olan faciayı, yapılan haksızlıkları görmesi ve aileleri desteklemesi

gerekir. Bu kamuoyu da, iletişim araçları vasıtasıyla, radyo, TV, basın ve dergilerle olacak bir şey. Yer yer de aydınların desteğiyle. Türkiye’de bunun yeterince yapıldığını söylemek sözkonusu değil. Tamamen iktidarın elinde bulunan bir radyo, TV vardır. Yüz kızartıcı bir durumda bulunmaktadır. Basına gelince, basın büyük çoğunluğuyla tiraj peşinde bir basındır. Bunu da biliyorsunuz. Renklendirelim, magazinleştirelim ve satışı artıralım havasında. Artık 5000 satıyoruz 6-7 bin satıyoruz havasında birbirleriyle rekabet etmektedirler. Bir takım kuponlar, ikramiyeler yoluyla okuyucu çekmeye çalışmaktadırlar. Ayrıca da basının büyük bir kısmı büyük sermayeye dayanmaktadır. Bu yüzden de bir noktadan sonra yukardan gelecek olan, iktidardan gelen baskılara karşı da zayıf kalmaktadırlar.

Yeni Demokrasi: Açlık grevlerinin kamuoyuna yansıyan talepleri hakkında ve İçişleri Bakanı Y.Akbulut’un “bu ideolojik bir problemdir, bunlar mesaj vermeye çalışıyorlar, ölürlerse ölsünler” vb. hiçbir inandırıcı yanı bulunmayan bu düşünceleri hakkında ne dersiniz?

E.Galip Sandalcı: Talepleri yüzde yüz haklıdır. Her şeyden evvel özetlersek; sağlık koşullarının daha iyi olması, verilen gıdanın daha iyi olması, havalandırma, görüş koşullarının daha iyi olması. Bunlar çok normal olarak her uygar ülkede, dünyanın her yerinde her tutuklunun isteyebileceği, istenebilecek taleplerdir ve yerden göğe kadar haklıdır. Siyasi taleplere gelince, onlarda at-deve değil, büyük bir şey değil, her şeyden evvel Türkiye’de bazı siyasilere, eski politik liderlerin haklarının verilmesi meselesi sözkonusu olduğunda, onların da siyasi tutuklu olarak gözönüne alınmaları gerektiğini istemektedirler ki, bu da yerden göğe kadar haklı bir şeydir. Bugün istendiği kadar hapishaneleri dolduran insanlara, girip çıkanlar da dahil, terörist damgası vurularak, eşkiya damgası vurularak yapılan haksızlıklar meşru gösterilemez. Bunlar siyasi tutuklulardır, yürüttükleri de siyasi mücadeledir.

Bu kimseler, benim kitabımda siyasi mücadele yapan insanlardır ve siyasi tutuklulardır. Tutuklanmaları da siyasiydir. Bu kadar gürültü-patırtı edilen, adam öldürdüler, yaktılar, yıktılar, soygun yaptılar hikayesinin sayısını bir yana koyarsak, gayet basit, matematiksel olarak bir tutuklanmış olan insanların sayısını, bir de bütün iddia edilen soygunların, adam öldürmelerin -hepsinin doğru ve haklı olduğunu bir an için kabul varsaysak dahi, -bunların miktarı ile tutuklanmış insanların sayısı, siyasi tutukluluk hakkı verilmeyen, hepsine terörist, goşist adları altında tanımlanmış insanların hepsi, birbirleriyle kıyaslandığında arada büyük bir abartma vardır. Her şeyden evvel bu önemli bir noktadır. 1982 Anayasası’nın varlığı karşısında da bu mücadeleyi yapmak ta kolay olmayacaktır. Basın olarak ta, örgütler olarak ta, çeşitli sosyal katmanlar olarak ta bu böyledir.

Yeni Demokrasi: Referandum konusunda hangi görüşe sahipsiniz? Evet, Hayır ve Boykot konularında ne düşünüyorsunuz?

E.Galip Sandalcı: Bu konuda benim görüşüm kesin. Evet demek gerekir. Bu da gayet basit bir hukuk ilkesi. Cezalandırılmamış adamı, yasal olarak mahkemeye çıkıp ta suçlandırılmamış birinin cezalandırıl-

ması sözkonusu olamaz.

Yeni Demokrasi: Bu konuda hukuk ilkesinden mi hareket etmeli, yoksa siyasal ve toplumsal yönden mi?

E.Galip Sandalcı: En basiti hukuk ilkesinden, hukuk ilkesine aykırı. Ondan sonrakini, elli tane neden gösterebilirsiniz, bu ayrı mesele. Çekimser olmak için, bilmem ne için... Bir sürü neden gösterebilirsiniz. Ayrı meseledir. Ama biz iyi niyetli, hukuk anlayışı içerisinde olan insanlarsak, her şeyden evvel bunun hukuk dışı olduğunu kabul etmek zorundayız. Hukuk dışı olan bir şey de, şu veya bu nedenle, ben efendim kaşını beğenmiyorum, gözünü beğenmiyorum, geçmişteki tutumunu beğenmiyorum diyerekten birtakım siyasilere, adamı mahkemeye ver cezalandır anladık. O da bu mahkemelerin neye benzediği ayrı bir mesele. Ne kadar adaleti temsil ettikleri, bu da ayrı bir mesele. Bunu da hi yapmamışsın, yapmamışsın. Ondan sonra tamamen hukuk dışı bir şekilde böyle bir şey veriyorsun. Onun için evettir. Doğrusu evettir. Evet için de uzun boylu kılı kırk yarmaya da gerek yoktur. Hukuk ilkesi dışıdır.

Yeni Demokrasi: Tekrardan cezaları konusunda sormak istiyorum.

Ailelerin yürüttüğü mücadeleye siz de sempati ile baktığınızı, haklı olduklarınızı belirttiniz. Yalnız İnsan Hakları Derneği, aydınlar, avukatlar, yazarlar vb.'leri ailelerin yürüttüğü bu mücadeleye aktif destek vermede ağırdan almakta, tutucu davranmaktadırlar. Bu konuda neler söylemek istersiniz?

E.Galip Sandalcı: Bir tek sebep söyleyeyim. Çuvaldızı başkasına batırırken, iğneyi kendisine batırması gerekir kişinin. Her şeyden evvel, Spontane olarak başlanan, iyi organize edilmemiş bir harekette şu veya bu katmanlardan destek almadığını iddia etmek, her şeyden evvel ben bunu iyice hazırladım da, ondan sonra da destek alıp almadığının sorusu sorulması gerekir. Herkes bu olayın içerisinde aileler kadar yoğun yaşamamaktadır. Bu durumda harekete geçerken, bir tepki gösterirken, o tepkiyi, yardım alan için başka grupları, katmanları da yeterince bilgilendirmesi gerekir. Söylemek kolaydır. İnsan Hakları Derneği ve yahut aydınlar neden destek vermiyor. Ayda üç tane, beş tane aydına son dakikada telefon edip te ondan sonra falan yere gelin demek yeterli değil. Nitekim de çok daha fazla insan gelebilir. Ama bu da son anda telefon edilerek yapılacak bir şey değil. Gidenlerde üç-beş kişi ortada. Bir kere gider, ondan sonra da bir daha da gitmeyecek hale gelir. İnsan Hakları Derneği niye destek olmadı. Evet İnsan Hakları Derneği her eylemin peşinde koşan bir dernek değildir. Bunu apaçık belirtmek gerekir. Çünkü, Türkiye'de haklı-naksız, doğru-yanlış her neyse, her eylemin niçin-nasıl başladığını bilmeden, bir eylemin -kendisinin de başlatmadığı bir eylemin- peşine takılmadan evvel ciddi düşünmesi gerekir, tartması gerekir. Koşulları bilmesi gerekir, olup biteni iyice bilmesi gerekir. İnsan Hakları Derneği acele etmeden hareket etmek zorundadır. İyi ayarlamak zorundadır.

İnsan Hakları Derneği, bugün bir genel af kampanyası ve ölüm cezalarının kaldırılması kampanyasını başlatmak üzeredir. Ama bunun hazırlığını yapar, ondan sonra başlatır. Bu kampanyayı bir hapishane-nin önünde, bir Adalet Bakanlığı'nın

önünde 50-60 kişiyi toplayarak bir oturma gösterisi yaparak başlatmaz. Ona göre kamuoyunu vs. birtakım deneylerden geçerek götürür bunu. İnsan Hakları Derneği, bu konuda yapılmış olan taleplerin hepsini dile getirmiştir. Bayramın 1 günü çarşaf çarşaf gazetelerde çıktı. İnsan Hakları Derneği sekreteri ağzından bütün şikayet edilen konular, gayet muntazam bir şekilde sırayla verilmiş olarak çıktı. İHD hapishanenin koşulları üzerine rapor da verdi. Aylarca önce çıktı. İHD işkenceler ve idamlar üzerinde de duruyor: Rapor verdi işkencede ölenler hakkında. Bunlar bir çalışma sonucudur ve verdiği raporun da doğru olması gerekir. Yanlış veya eksik olduğu zaman sorumluluğu da o taşır ve inanırığımı kaybeder. Kaldı ki, İHD yeni kurulmaya çalışılıyor. Örgütlenmeye çalışıyor. İHD bir buçuk yıl önce kuruldu ama, legal bir hale, yasal bir hale gelmesi geçtiğimiz Mayıs ayında oldu. 1 ay sonra da kongresini yaptı. O zamana kadar geçici örgütlenme içerisinde hareket ediyordu. Kaldı ki, onun şubeleri de hiçbir sıfatı olmadan yaptığı bütün etkinliklerde belirli birtakım şeyleri göze alarak yaptı. Ancak bundan sonra legal olacaktır. Kurulmuş olarak, yasa

karşısında yasal olarak hareket edebilecektir. Bugüne kadar olmadı bu. İstanbul bu hafta içinde yeni olacak. Bir sürü bürokratik engel var.

Yeni Demokrasi: Doğuda oluşturulan Hayri Kozakcioğlu'nun yönetimindeki Bölge Valiliği, köylülerin zorla korucu olmaya zorlanması ve süren operasyonlar... ülkemizin doğusu başka bir görünüm arz etmekte... Bu konudaki görüşlerinizi alabilir miyiz?

E.Galip Sandalcı: Herkes bir şey söylüyor. Yalnız şu zamanlarda orada olup bitenleri yerinde görmeden, iyi bir bilgiye sahip olmadan, genel valinin kurulması iyi midir, değil midir? Askere mi bırakalım, sivile mi, emniyet güçleri mi bu işi halletsin? Yoksa emniyet güçleriyle, özeltimlerle, özel olarak görevlendirilmiş jandarma birlikleri ve bu işin çözümlenmesi gibi konuların üzerinde hangisi daha doğrudur, hangi taraf iyidir-kötüdür konusunda tavrı koyacak durumda kendimi hissetmiyorum. Çünkü bilmiyorum. Çok zor bir şey. Ancak genel şeyler konuşabilirim.

Yeni Demokrasi: Verdiğiniz bilgiler için çok teşekkür eder, mücadelelenizde başarılar dileriz.

E.Galip Sandalcı: Ben de teşekkür ederim, başarılar dilerim...

İTİRAFÇI

*batık gemilerin intihar ettiğinden söz ediliyor
lambalı bir radyonun onüç haberlerinde
şalterler iniyor birden
sustalı bir bıçakla usulca vedalaşıyoruz*

*kaşları çatılıyor sokakların
ay ışığının izi kalıyor dudaklarımda
çanların susup itirafların zil takıp oynadığı
yaşlı kentin dar sokaklarını
bir fırça darbesiyle susturuyorum*

*unutma
konuşursan suçlusun tarih kitaplarında*

HAMDİ GEDİK

HİNDİSTAN KOMÜNİST PARTİSİ/ MARKSİST-LENİNİST-MERKEZİ YENİDEN ÖRGÜTLENME KOMİTESİ YAYIN ORGANI MASS LİNE'DAN BİR MAKALE

AÇIKLAMA:

Dergimiz, sınıf mücadelesinin çeşitli sorunlarına ilişkin, Marksist-Leninist partilerin görüşlerini ihtiva eden yazıları ileriki sayılarında yayınlamaya devam edecektir. Bu, yayınladığımız yazılarda yer alan görüşlerin tûrnüne katıldığımız anlamına gelmez. Dergi olarak, sınıf mücadelesinin çeşitli sorunlarına ilişkin görüşlerimizi koyuyoruz ve koymayı da sürdüreceğiz.

Bu yıl dünya proletaryasının bir dizi ülkedeki ileri bölükleri, 1 Mayıs'ı ortak bir siyasi perspektifin önderliğinde, kısıtlı fakat tayin edici örgütsel bir birlik ve pankartlarında ortak sloganlar yazılı olarak kutluyorlar. Tarihsel önemi olan bir olay. Proleter enternasyonalizmi ruhunun -arada bir müddet kayıplara karışmış gibi görünen bir ruhun- parlak bir şekilde yeniden tutuşturulmasıdır bu.

Kruşçev revizyonizminin dünya proletaryasına darbesi çok ciddi olmuş olmasına rağmen, bu engelin üstesinden gelmek nispeten kolay olmuştu. Çünkü Mao önderliğindeki ÇKP, sosyalizm bayrağını yükseltmek üzere mevcuttu. Fakat 76'da kapitalist yolcular ÇKP'nin kendisini parçaladıktan sonra, dünya proletarya hareketi örgütlü bir önderlikten yoksun kaldı. Yetim kalmaya benzer bir durumdu bu. Çeşitli tonlarda revizyonizme ve tasfiyeciliklere karşı mücadele etmek üzere öne atılanlar, şurda burda, teslim olmayı reddederek başlarını dik tutmaya çalışan küçük sosyalist örgütler ve kişilerdi.

Bu küçük sosyalist örgütlerin, Marksizm-Leninizm-Mao Zedung Düşüncesinin devrimci özünü ortaya koyup savunma çabaları, doğru

yönde tayin edici bir adımı temsil eden 1980 Sonbaharının enternasyonal konferansıyla sonuçlandı. Şüphesiz orada erişilen birlik sadece bir başlangıç niteliğindedir. Fakat sonraki dönemde ideolojik mücadele ve daha üst seviyede birlik için temelleri atan da bu konferans oldu.

80 Konferansı, çeşitli tonlardaki revizyonistlerin ve oportünistlerin saldırılarının üstesinden gelmek suretiyle komünist hareketin temel devrimci karakterini koruma görevini başarılı bir şekilde üstlendi. Ancak, hareketin ilerlemesi için tayin edici olan, mevcut dünya durumuna uygun, ortak bir siyasi perspektifi şekillendirmektir. Ve bunu yapabilmek için, yeni dünya durumu objektif olarak tahlil edilmelidir. İlk konferanstan sonra olanlar, bu yönde atılan adımlardır. Tabiatıyla, bu, ideolojik bir mücadelenin yolunu açıyordu. Sağlıklı bir ideolojik mücadele hareketin büyümesine yol açar ve onu güçlendirir. İşte olan da buydu. (84 başlarındaki) İkinci konferansta ve öncesinde yeralan ideolojik mücadele, enternasyonal sosyalist hareketi güçlendirdi. Esas olarak bugünkü dünya durumunun değerlendirilmesi etrafında merkezileşen keskin ideolojik mücadele, birliği daha da yüksek bir düzeye ulaştırdı ve Devrimci Enternasyonalist Hareketin oluşturulmasına yol açtı.

tırdı ve Devrimci Enternasyonalist Hareketin oluşturulmasına yol açtı.

Enternasyonal düzeydeki birlik güçlenmesine ve örgütsel yapı daha da sağlamlaşmasına rağmen, ortaya atılan tüm sorunlara ortak cevaplar bulunamamış olduğu gerçeğini de unutmamalıyız. Sadece erişilen birliğin siyasi-örgütsel karakterini doğru olarak kavradığımız takdirde onu daha da güçlendirebilir ve ideolojik mücadeleyi sağlıklı bir şekilde ilerletebiliriz.

Bugün ortaya çıkmış olan birlik, sosyalist örgütler arasında enternasyonal düzeyde günümüze dek inşa edilmiş olan birlikten birçok yönünden farklıdır. Komünist döneminde birliğin temel taşı teşkil eden dünya partisi siyasi perspektifi konusunda eleştirel dikkat gösterilmiştir ve bunun sonucu olan aşırı merkezizetçiliğin tekrarlanmaması gerektiğini kabul ettik. Aynı zamanda, bu aşırı merkezizetçiliğe tepki olarak, (ÇKP'nin geçici de olsa 60'lı yıllarda aldığı) enternasyonal düzeyde örgütsel bir form'un gerekliliğini yadsına tavrı da eleştiri konusu oldu. Tüm bu önceki saptamalardan arınmış, yeni tip bir enternasyonal örgütlenme oluşturma kararı, yeni kazanılan olgunluğa işaret etmekte-

dir. Bu oldukça vaadedici bir adımdır.

Ve bu sadece örgütsel bir sorun değildir. Komünist partiler arasında enternasyonal düzeydeki ilişki yeni bir boyut kazanmıştır. Ortaya çıkmakta olan görüş, Komüntern döneminin monolitik hareket kavramından temel de farklıdır. Bazı sorunlarda temel farklılıklar olması halinde dahi uluslararası düzeyde örgütsel birliğin oluşturulabileceği ve bu esnada ideolojik mücadelenin sağlıklı bir şekilde sürdürülebileceği görüşü şimdi daha güçlenmiştir. Bundan ortaya çıkan şey, korunması ve geliştirilmesi gereken bir yönelimdir. Bu yaklaşımın yolaçtığı nitel gelişme - dünya durumunun karmaşıklığı ve farklı komünist partilerin gerçekleştirmeleri gereken görevler arasındaki hatırı sayılır farkları tanınırken / kabul edilirken, komünist partiler arasında uluslararası düzeydeki birliğin gerekliliği vurgulanmaktadır. İdeolojik mücadeleyi sağlıklı bir şekilde ilerletme yönündeki bu fırsatı doğru olarak kullanmaya ve bugün dünya komünist hareketinin karşı karşıya bulunduğu sorunlara cevap bulmaya çalışmalıyız.

Uluslararası düzeyde süren tartışmaya, sadece güncel siyasi sorunları değerlendirmedeki görüş ayrılıkları olarak bakmamalıyız. Bugün dünya komünist hareketinin karşı karşıya bulunduğu kriz, tartışmak üzere bir dizi canalcı sorunu gündeme getirmiştir. Bugün gerekli olan, tüm böylesi sorunlar üzerinde açık bir tartışmadır. Sadece, komünist hareketin kurucu önderlerinin ateşlediği/başlattığı/öne sürdüğü ve dönem dönem kaybedilen bilimsel ve eleştirel yöntem yeniden canlandırılırsa, böylesi bir tartışma verimli bir şekilde yürütülebilir.

2. Dünya Savaşı sırasında Komüntern'in politikasındaki doğrular ve yanlışlar konusunda yer alan tartışmaya bir bakın. Sovyetler Birliği'nin savunulmasına verilen aşırı önem konusunda, aynı zamanda anti-faşist cephenin örgütlenme yönteminde acı sapmalar açıkça görülmese rağmen, komünist partilerin çoğunluğunun, günün devrimci durumunu kullanmadaki yetersizlikleri-

ni, sadece Komüntern'in hatalı çizgisine atfetmek bilimsel değildir. Unutmamalıyız ki, Çin ve Arnavutluk partileri kendi ülkelerindeki devrimci durumu doğru bir şekilde kullanmışlardır. Diğer birçok partinin bunu yapamamaları, onların iç zayıflığında aranmalıdır. Anti-faşist birleşik cephe politikasını Çin Komünist Partisi'nin uygulama tarzı ile çoğu partilerin benimsedikleri yollar arasındaki bir karşılaştırma yapıldığı takdirde, bu açığa çıkacaktır. Bu farkın sebebini bulmak için, bu partilerin nasıl inşa edilmiş olduklarını ve nasıl işlediklerini incelemek gerekir. Dünya komünist hareketinin başından bu yana kurulmuş olan sayısız komünist partileri içinde, toplumu devrimci bir şekilde dönüştürmek için önderlik eden partiler bir avuç bile değildi; çoğunluğu, sadece bunu yapamamakla kalmadılar, aynı zamanda gerici örgütler halinde soysuzlaşarak, değişimin önünde engel teşkil eden güçlere dönüştüler. Sonraları kurulan komünist partilerin çoğunluğunun izlediği yol bu olduysa, bunun sebebi daha derinlemesine araştırılmalıdır. Bu genel yozlaşma, belirli bir dönemin çizgi sapmasının sonucu olarak görülemez. 2. Dünya Savaşı sırasındaki sapmaları incelerken bu genel manzara akılda tutulmalıdır.

Bir zamanlar sosyalist olan ülkelerin tümünde, yeni burjuvazinin üreme merkezi partinin kendisi olmuştur. Bu gerçeğe baktığımızda, parti konusunda varolan bazı kavramların yıkılıp yeniden şekillendirilmesinin gerekliliği açıklık kazanır. Proletarya diktatörlüğünün parti diktatörlüğüne, oradan da burjuva diktatörlüğüne dönüşmesi, salt çizgi sorunu olarak görülemez. Bu sorun aynı zamanda, partiyi devrimin bir aracı olarak görme yerine, kendi içinde bir amaç olarak görme eğilimi de ilişkisi içinde incelenmelidir. Parti kendi içinde bir amaç olmaz, partinin içinde yeni burjuvazinin gelişmesini durdurmanın tüm yolları kapanır. Aynı zamanda, partinin işçi sınıfı ve genel olarak kitleler tarafından denetlenmesi de imkânsızlaşır. Sadece parti konusundaki genel kavram değil, aynı zamanda parti ile halk arasındaki iliş-

ki sorunu da yeniden tanımlanmalıdır.

Bugün uluslararası düzeyde süregelen tartışmanın en önemli ögesi, yeni bir dünya savaşı ihtimali ile buna ilişkin konulardır. Savaşın ne kadar yakın olduğunu, ne zaman patlayacağını vs. tartışmak yerine, savaşa yolaçan somut şartların bir tahliline ihtiyacımız var. Emperyalizm ve savaşla ilgili genel kuralları papağan gibi tekrarlayarak, bugünün somut sorunlarına cevap bulunamayacaktır. Birinci ve İkinci Dünya Savaşlarının arkasındaki sebeplerin tamamıyla aynı biçimde tekerrür edeceğini düşünmek aptallık olur. Lenin'in doğru olarak işaret ettiği gibi, emperyalist savaşın özü arazilerinin yeniden paylaşılmasıdır. Birinci ve İkinci Dünya Savaşları bunun harfi harfine kanıtıdır. Ancak, bugün araştırmamız gereken, bu aynı durumun 2. Dünya Savaşı'ndan sonra aynı şekilde devam edip etmediğidir.

Emperyalizmin 2. Dünya Savaşı'ndan sonra hakim olan yeni-sömürgeci aşamasında, emperyalistlerin çabaları, sömürgelerdeki arazi hakimiyetini korumak olmamıştır. Onlar işi dolaylı yollardan yapılabiliyorlar. Esas olarak ekonomik yollara başvurmak suretiyle, bugün yeni-sömürgelerin talan edilmesi söz konusudur, ve eski sömürgecilik dönemine nazaran, sömürü o dönemin birkaç katıdır. Bundan da öte, bugün artık tek bir yeni-sömürge ülkenin, aynı anda birden fazla emperyalist ülkenin ya da bloğun sömürüsüne maruz kalması mümkündür. Şüphesiz bu, emperyalist güçlerin artık birbirleriyle rekabet etmediği kolektif bir hakimiyet değildir. Emperyalist güçler arasında, kendi kontrollerini garantiye alma ve pekiştirme rekabeti durmaksızın sürmektedir. Bu yüzden, emperyalist güçlerin ve blokların nüfuz alanları, sürekli yeniden paylaşmaya tabidir. Fakat, böylesi bir yeniden paylaşım, arazinin yeniden paylaşılması etrafında yoğunlaşmadığından dolayı, durum, Birinci ve İkinci Dünya Savaşları öncesinde olduğu gibi, aniden bir dünya savaşına yolaçmamaktadır. Bu yeniden paylaşım genellikle savaşız ya da kısıtlı yöresel savaş-

lar yoluyla gerçekleşmektedir.

İkinci Dünya Savaşı'ndan beri geçen 40 yıllık sürede dünyanın savaşsız geçmiş olması tesadüfi değildir. Sadece 45 sonrası dönemin somut şartlarıyla ilgili sorunların uygun bir tahlili, bu duruma bir açıklık getirilebilir. Dünya savaşı olmadığı halde, tüm bu dönem esasında savaşsız tek bir gün geçmemiştir. Bu dönemde aşağı yukarı 200 savaş patlamıştır. Dünya ülkelerinin büyük bir çoğunluğu, bir veya diğer savaşta çekilmişlerdir. Ve hiç şüphe götürmez ki, farklı emperyalist güçler -özellikle ABD ve Sovyet sosyal-emperyalistlerinin başını çektiği bloklar- böylesi savaşların tümünde, arkadan ipleri oynatmak suretiyle mevcutturlar. 2. Dünya Savaşı sonrası dönem boyunca emperyalist kamplar içindeki bu dalaşma bugüne dek bir dünya savaşıyla sonuçlanmadığı halde, bundan sonra buna yolaçmayacağı söylenemez. Bundan da öte, son zamanlarda yoğunlaşan nükleer rekabet de yeni bir dünya savaşı ihtimalini uç noktasına yükseltmiştir. Her şeye rağmen, bu savaş ihtimalinin ve ortaya çıkarttığı sorunları değerlendirebilmek için genellikle komünistler tarafından kullanılan "emperyalizm savaş demektir" genel tezi oldukça yetersizdir. Sadece İkinci Dünya Savaşı sonrası ortaya çıkan yeni şartlar somut olarak tahlil edilirse, emperyalizmin yeni şekillerini ve biçimlerini uygun bir şekilde anlamak ve buna göre hazırlık yapmak mümkün olacaktır.

Kısmen de olsa, emperyalist güçlerin yeni biçimlerini değerlendirme çabaları çeşitli kesimlerde başlamıştır. Bu, vaadedici bir gelişmedir. Örneğin, en azından birkaçı, Komüntern döneminde ve sonrasında dünya komünist hareketinin nüfuzu altında tutan "Kapitalizmin genel kriz teorisi"ne meydan okumaya başladı. Bu, yeni, sağlıklı bir arayışın başlangıcı olarak görülmelidir. Yarım asırdan fazla bir süredir, tüm dünyanın komünistlerinin düşünce ve pratiklerine rehberlik eden sadık inanç, kapitalizmin son krizinin eşliğinde olduğu ve bunu aşamayacağı idi. Bu tezin, Komintern'de Stalin döneminde yeralan sapmalarla ilişkili olarak ortaya çıktığını düşün-

mek doğru değildir. Unutmamalıyız ki, bu tezin kaynağı Lenin'in emperyalizmi, kokuşmuş, ölüm döşegindeki kapitalizm olarak tanımlamasında yatmaktadır. Bu görüşün etkinliği, ÇKP'nin 9. Kongresinde ortaya konulan tanımda da açıkça kendisini göstermektedir: bu çağ, emperyalizmin toptan çöküşü ve sosyalizmin dünya çapında zaferi çağıdır. Bu genel kriz teorisinin, emperyalizmin 20. yüzyılda geçirdiği değişiklikler ve gelişmeleri doğru olarak yansıtmadığını kabul etmezsek, komünistler bugün de emperyalizme etkin bir şekilde karşılık vermeyeceklerdir. Emperyalizm sürekli krizle karşı karşıya olmasına rağmen, şunu da görmeliyiz ki, bugüne dek tüm bu krizleri atlatabilmiş ve üretici güçlerin büyük çapta büyümesine yolaçmıştır. İşte sadece bunu yaparsak, bugün emperyalist, sosyal-emperyalist güçleri içine alan krizin gerçek niteliğini kavrayabileceğiz; sadece bu krizin somut bir tahlili onu atlama yönünde neler yapabileceklerini bize gösterecek, ve komünistler sadece bu şekilde uygun bir strateji formüle edebilecekler. Somut gerçeğin tahlilini bu yolla gerçekleştirmeden, bir genel emperyalist savaş teorisi daha ortaya atarsak, sorunların hiçbiri hallolmayacaktır.

Emperyalizmin, sömürge döneminde, sömürgelerdeki gerici güçlerle, yani feodalizmle ittifak yaptığı ve oralardaki üretici güçlerin büyümesine engel olduğu gerçeğini komünistler, Ekim Devrimi sonrası dönemde keşfettiler. Bu anlayış, Çin devrimine önderlik etme konusunda da tayin edici rol oynamıştır. Ancak, sömürge döneminin de bu doğrusu, Genel Kriz Teorisiyle birleştirilip sonsuz bir ilke haline getirilince niteliği değişti. Bu teoriyi aynı şekilde 2. Dünya Savaşı sonrası sömürgecilik dönemine uygulama eğilimi de komünistler arasında yaygındı. Sonuç olarak, yeni sömürgecilik döneminde, emperyalizmle yeni sömürgeler arasındaki ilişkilerde oluşan değişiklikler gözardı edildi. Aslında, emperyalizmin iç yapısında özgül değişiklikler oldu: sermayenin enternasyonalleşmesi, çok-uluslu tekelin yayılması, Dünya Bankası,

İMF'nin ortaya çıkması vs. vs... Bu özgüllüklerin sonucu olarak, emperyalizmin kendisi, yeni-sömürgelerdeki üretici güçleri kontrollü çapta da olsa geliştirme yönünde planlar ortaya çıkartmaya başlamıştı. Fakat komünistlerin bir kesimi, eski dogmalara yapışarak, böylesi gerçekleri tamamiyle gözardı ettiler. Bir diğer kesim, tüm sömürgelerin artık kapitalist dünyanın bir parçası olduklarını ve kapitalist bir şekilde gelişmekte olduklarını iddia ederek, yeni-sömürgecilik döneminin özgüllüklerine gözlerini kapadılar. Bunun sonucu, yeni sömürge ülkelerde kapitalizmin gelişmesiyle birlikte ortaya çıkan iç çelişkilerin niteliğini ve emperyalizmle feodalizm arasındaki ilişkide başgösteren değişiklikleri anlamaktan yoksun bir şekilde, Hindistan gibi bir sürü yeni-sömürgelerdeki devrimci hareketler sol-sağ sapmaların girdabına kapıldılar, ağır yenilgiler aldılar.

Yukardakilerin parmak bastığı nokta, geçmiş dönemlerin komünistlerinin sahip olduğu ve kullandığı tahlil repertuarının yetersizliğidir: bugünün emperyalizmini ve sosyal-emperyalizmini ve bunların ortaya çıkarttığı çelişkileri doğru olarak kavramak için yeni tahlil edici (analitik) araçlar aramalıyız. Yeni tahlil araçları bulma çabalarımızda bile ortaya çıkan "Marksizmi inkâr mı ediyoruz?", "Leninizmi inkâr mı ediyoruz?" vs. gibi endişeler Marksizmin eleştirici ruhuna tamamen aykırıdır. Tarihî gelişmesiyle birlikte, tarihe ilişkin kavramlar da gelişmek zorundadır. Ve yalnızca tarihle birlikte gelişmesi mümkün olduğu zaman Marksizm hayat bulacaktır. Dönem dönem, birçok kez Marksizmin bu canlı özünü boşaltma çabaları yeralmıştır. Marksizmin, cansız dogmaların bir koleksiyonu olarak ortaya sürüldüğü çok olmuştur. Yeni oluşturulan Devrimci Enternasyonalist Hareket'in karşısındaki en büyük davet tam da budur, Marksizm'i bu durumdan kurtarmasıdır. Ümidedelim ki, yeni hareket, Marksizm'i dünya proletaryasının ileriye gidişinde rehber bir güç olabilecek, yaşayan bir bilim olarak yeniden elde etmek (kurtarmak) için mümkün olan her şeyi yapsın.

TARİH KÜLTÜRÜ ve AYDINLAR

N.Heval

Yeni Demokrasi'nin geçen temmuz sayısında Sayın Cemal Şener'in "Tarih Kültürü" ile ilgili yazısını okuyunca, bu kültürün yaratılmasında katkıları olan aydınlarımızı düşünmeden edemedim. C. Şener yazısında her ne kadar "resmi ideoloji", "kapalı kapılar ardında" bilgileri saklı tutmakla suçluyorsa da ben daha ileri gidip her şeye karşın aydınlarımızı suçlayacağım. Türkiye'de eğer bugün hâlâ Viyana kapılarının hayalini yaşayan, Kerkük'e atılmak için uluslararası konjonktürü değerlendirerek ona göre hesaplar yapan, ünlü "Türk Tezini" dünya konferanslarında savunmaya koşan "hoca"larımız varsa vebali bir ölçüde de yıllardır resmi ideolojinin dışına çıkıp gerçek tarihi değerleri açığa çıkarmak cesaretini gösteremeyen aydınlarımızda, özellikle "sol" aydınlarımızdadır.

Eğer aydın ruhu Türk Ceza Kanunu karşısında tarih bilincini çarpıtacaksa, yazıp kafaları şartlandırmaktansa yazmayıp ruhunu zedelememesi daha hayırlı değil midir? Biz ne yazık ki tarih kültürünün resmi ideolojiyle birleştirildiğini, sorunun boyutları açısından en açık biçimde "Doğu" sorununda görmekteyiz. Sadece bu sorunda mı? Elbette hayır... Osmanlı tarihine bir bakalım; hâlâ gerçek değerleriyle bu tarihi okuyamıyoruz. Her ne hikmetse Osmanlı'ya siyasal bir yargı hiçbir araştırmacı vermiyor, veremiyor. Siyasal literatür Osmanlı'nın yarı sömürgeleştirilmesinden sonra kullanılıyor. Ama bu devletin altı yüz senelik tarihi "imparatorluk" gibi bir sıfatla geçiştiriliyor.

Genç Cumhuriyetin tarihini ele alalım: Zafer diye kutlanan bayramların yeni yeni açığa çıkmakta, ger-

çekte bir zafer kaydının olmadığı görülmekte, yapılan kongrelerin bileşimi ve kapsamı konusunda araştırma yapmaktan cadıdan korkar gibi kaçılmaktadır. Tüm Kurtuluş Savaşı boyunca dört bin olan ölü sayısı ciltlerle kitaba konu olurken, onbinlerce ölünün toprağa gömüldüğü ve bir o kadar insanın da sürgün edildiği "Doğu" nedense aydınlarımızın ilgisini çekmemektedir. Doğu'ya yatırım yapmayan işadamlarını anlamak mümkündür. Ama aydınlarımız için hangi teşvik tedbiri eksiktir? Bunu anlamak güç olsa gerek.

Tarih karşısında sorumlu aydınlarımız hiç gücenmesinler; Tarih gerçek değerini ve ilerlemesini miskin "evet efendimciler"le kazanmamıştır. Bu tiplerin tarihi yorumları geçici karakterde olduğu gibi tarihe verebilecekleri kötü bir isimden başka bir şeyleri yoktur. Eğer dönemin zorluğunu anlatmak istiyorlarsa, bunda da fazla yorulmasınlar. Yaşadığımız çağ engizisyon mahkemeleri altında inleyen sanatçı ve yazarlardan daha mı anti-demokratik?, İbni Haldun'un tarih bilincini işlediği dönemden daha mı yozdur? Üstelik o dönem cesaretli aydın ruhunun sahip olmadığı bir şeye, bugünkü aydınlarımız mücadele ruhuyla dolu binlerce insanımızın, yani kitlelerin maddi ve manevi desteğine sahiptirler. Yeter ki aydın ruhu ve bilinci ayaklar altına alınıp çiğnenmesin.

O halde bu ilgisizlik ve korku nedendir?

Gelecek korkusu taşıyan insanın yapmayacağı şey yoktur. Gelecek korkusu taşıyan bir aydıninsa yapmayacağı saçmalık yoktur. Gelecek korkusu içinde olan aydın tarih bilincini olması gerektiği gibi değil, olması istendiği gibi verir, vermek zorundadır. Yer yer resmi ideolojiye karşı tezler üretiyormuş gibi cesaretli

adımlar atması için gösteri yanıdır. Özünde ise sistemin farklı bir unsuru değildir. Bizde Şevket Süreyya Aydemir, Kemal Tahir, Vedat Nedit, Doğan Avcıoğlu, İsmail Cem vb. bu resmi ideolojinin değişik boyutlarında yer alan "sol"cularımızdandırlar.

Tarih kültürünün yanlış aktarılmasının ağır yükünü yine o ülke halkı çekecektir. Ama ne zamana dek? O gün bilgilendirilmenin öyle olmasını isteyenlerin belki de rahat düşeklerinde ruhlarını yüce tanrılarına teslim etmelerinden sonra, ya da başka bir tutucunun artık yanlış daha fazla yanlış hale getiremeyecek kadar kendisini ele vermesinden sonra... Her ne hal olursa olsun bu mutlaka olacaktır. Sovyet toplumunun bugünkü tarih bunalımı da burada yatmıyor mu? En yakın dönemin tarihini ve değerlerini bile okuyamadan geçen, Sovyet gençliği yetişkenlik evresinde şimdi bunun hesabını soruyor.

Onlarda bu patlak verdi. Bizde ise buna "hayırlısı" mı diyeceğiz?

C.Şener "Siparişle sanat yapılmadığı gibi tarih de yapılmaz" diye yazıyor. Doğru elbette. Ama bir şeyi belirtmek gerekiyor: Siparişle yapılan sanatın çigliği görülebilir. Sanatçı ne yapıp edip ruhunun özgürlüğüne vurulan kelepçeyi sanatında gösterebilir. Ya tarih yazarı, o ne yapısın peki? Yazdıklarıyla yığınları yanlış bilgilendirdiğini nasıl anlatınsın? O'nun bir tek yolu var: ya yeniden yazması ya da yine intihar etmesi..!

Türk toplumuna baktığımızda yaratılan şartlandırılmaların tehlikelerini açık olarak görmek mümkündür. Dostluğun, barışın, kardeşliğin, eşitliğin, özgürlüğün anlamı hep tek yönlü olarak verilmiş ve şartlandırılmıştır. Bütün bu değerler "benim" için vardır, bir başkası için değil. Bunda, günümüzün dev propa-

ganda araçlarının radyo, TV, gazete, basın yayın kurumlarının rolü büyüktür. Yine bu olgunun bilinçli olarak işlenmesi, sermaye egemenliğinin kendi sınırları dışına taşmasından beri bir gerçeklik olarak karşımızda durmaktadır. Kapitalist bir ülke aydını, çağımızda da çifte standarda sahip olabilmekte, yukarıda saydığımız kavramları egemen ulus açısından bir "hak", başkaları açısından bir "hiç" anlamında kullanabilmektedir. Hele çağımızın son zincirli ulusları bu "hiç"lerden en fazla nasibini alanlardır.

Tarihin bu yorumu özgür aydın ruhuna uygun değildir. Bu ruh olsa olsa medeniyet adına yola çıkan, ama zincirden başka bir şey götürmeyen Oryantalistlerin olabilir, her şeyi prensin devleti yönetebilmesine adayan Makyavel'in olabilir, ama özgür aydın'ın olamaz.

Özgürlük ve demokrasi savaşının çağımıza damgasını vurduğu dönemde egemen ulus aydınlarına önemli görevler düşmektedir. Eğer aydın sadece bugünü düşünen değil, geçmişle gelecek arasında köprü olan ve bilinç taşıyan bir unsur olarak varlığını sürdürmek istiyorsa bu çifte standarda karşı mücadele etmek zorundadır. Türk aydını kendi onurunu ancak böyle bir savaşla kurtarabilecek, tarihe mal olabilecektir.

Tarih bilinci ile yüklü her insanı bekleyen mutlaka belli görevler vardır. Egemen sınıflar bunu bildikleri için çarpık tarih bilincini ayakta tutmak zorundadırlar. Çarpık tarih bilinciyle yüklü günlük yaşamıyla uğraşan sokaktaki sakin insan günün birinde canavar kesilebilir. O'na yüklenen bilincin gerekliliğini istediği zamanda değil ama istendiği zamanda yerine getiren bir unsur olabilir. Bu görev ona medeniyet adına, demokrasi ve özgürlük adına yüklenebilir. En tehlikesi de buradadır zaten.

Hızla bir çatışma ortamına giden toplumumuz, aydınlarından beklediği öncülüğü göremeyince, tarihsel kültürünü doyuramamakta, böylece siyasal ortam "istendiği zaman" harekete geçirilen yığınların etkisinde kalmaktadır. Bu tür yığınlar dev-

rimci gelişmeler karşısında burjuvazinin önemli direnç merkezleridirler. Bu nedenle her türlü "sağ" ya da "sol" etkenler kullanılarak kitlelerin yanlış yöne sevk edilmesinin ortak zeminini hazırlayan burjuvazi zaman zaman "sağ", zaman zaman da "sol" etkinliklere sadece göz kırparak çarpık tarih anlayışına renkli yorumlar katılmasını sağlar.

Bizde bu nedenlerle tarih kültürü özellikle Osmanlılardan beri ve nihayet Cumhuriyet dönemine kadar tekrar etüd edilmesine şiddetle ihtiyaç vardır. Geniş yığınlar "masallara" inanmasalar bile, kafaları şartlandıran Osmanlı tarih bilincini aşmak, onu yerli yerine oturtmak şarttır. Siyasal kavramların ve siya-

sal kavgaların yoğun biçimde yaşandığı Osmanlı toplumuna yeni baştan gerçek değerlerle bakmak, uygun kavramlarla açıklamak gerekmektedir. Orada gerçekte çok şey gizlidir. Osmanlı anlaşılardan Türkiye Cumhuriyeti anlaşılabilir. İşin püf noktası da buradadır zaten. Bu nedenle C.Şener'in, devlet kasalarında saklı bilgileri "antika" diye küçümsemesinin yanlış olduğunu sanıyorum. Hayır, o bilgiler kullanılmadığı için hâlâ sıcaktır, hem de eli haşlayacak derecede sıcak...

Ne dersin C.Şener arkadaş; bu kadar olumsuzlukların ardından gerçek tarih bilincine sahip unsurların artık harekete geçme zamanı değil midir?

SERPİO

*"Dağlardan doğan güneş
kucağına al beni
kurtuluşa beş kala
ateşinle sar beni..."*

O ne gönlümüzde yatan aslan

ne de bir kahramandı

Al kanatlı bir kavga şahinidir o

Nara atıp vuruşurken ön saflarda

'gık' demeden düşüp ölecek

Ve kale bedenlerinde türküsü söylenecek.

O insana dair ilâhiler çağırıp Bedretdin'ce

ve mekânsız dervişler gibi

beş-on yerde öldürülecek

Ve ardından; zahire pazarlarında ağıtlar düzülecek

O kendini öldürmedi

ihanettir onun katili

Ve işini bitirmiş Kamikazeler gibi

hatırası Pasifiklere gömülecek

Ve ölümün böylesi affedilecek.

Ve geçen günler ve hayıflanmalar ve gelecek

Yine şarkılar söylenecek.

ULUS FATİH

Merhaba Yeni Demokrasi!

Emmuz sayınızda, okuyucu köşesinde "Hoşgeldin Yeni Demokrasi" başlığını taşıyan, Kadıköy Livani Güney imalı yazıya yanıtır.

Eler şeyden önce, yeni çıkan bir dergiye yazılacak eleştiriler, yerinde aklı tutarlı, bilimsel ve o ölçüde diyalektik olmalı. Yeni Demokrasi'nin eksikleri, hataları... olabilir. Bim ona yaklaşımımız nasıl olmalı? "Sol" bir çıkış mı? "Sağ" bir sapma mı? Yoksa "orta yolcu" bir yaklaşım mı? Hayır! Doğru olanı diyalektik-bilimsel yaklaşımdır. Oysa sizin yazınızda "keskinlik", "sol kışlar" v.s... ondan da öte, bir derginin amaçladığı mücadeleyle, başka örgütlenme ve mücadele yöntemlerini karıştırdığın anlaşılıyor. Bence bu noktalarda iyice düşünmen ve araştırman yerinde bir çalışma olur.

Yazınızdan alıntı yapıyorum. "...Yeni Demokrasi, sen bana yabancı gelmedin. Senin benzerlerine 8-10 yıl önce karşılaşmış gibiyim, karşılaşmaktan öte, arkadaşlarım olmuştu. Fakat geçen bunca zaman içinde sanki de unutmuştum seni..." Dostum, bize yabancı gelmez doğru olan düşünce. Ama benzerleriyle değil, benzerleriyle karşılaşmıştıran yeni yayın hayatına girmesiyle doğru, bilimsel-diyalektik düşüncenin. Unutmaktan söz ediyorsun; ne tabii unutmak, biz beynimize yazlık, yüreğimizde taşıyoruz, insanlığın kurtuluşunun tomurcuklarını. Unutmak kötü bir olay, hatırlama sevindim.

Yazının bir başka bölümünde de "kararsızlık", "güvensizlik" kokuyor. Örneğin, "...Gerçekten bu sorumluluğu kaldırabilecek misin?... ni düşündün mü? Ya kaldıramazsan. Utandırsan bütün yakınlarını,

hayal kırıklığına uğrattırsan beni, bu defa affetmeyebilirim seni..." Her şeyden önce insanın savunduğu düşüncelerinden kuşkusu var ise o insan, iyice düşünmeli-tartışmalı ve daha geniş bir araştırmaya girmeli. Ben diyorum ki, doğru, bilimsel-diyalektik düşünceyi savunanlar, mutlaka tüm zorlukları yenecek ve önündeki engelleri de aşacaktır, bedelini ödeyerek. Onun için de... "Ya kaldıramazsan..." diye bir kuşum yok. Ne yakınlarınız utanacak, ne de hayal kırıklığına uğrayacak. Bireylerin değil, emekçi halkın affetmesi önemli.

Bir başka nokta "...Yeni Demokrasi, sen belli ki gökten zembille inmedin, mutlaka senin bir öncen vardı elbet..." gibi yaklaşımın. Gökten zembille inmediği açık, bir derginin önceliğin ya da sonralığın önemi yok. Önemli olanı, derginin, ülkemize ve dünyaya bakış açısı, olayları kavrayış ve yorumlayışı. Diyalektik-bilimsel düşünceyi özümseyip, emekçi kitlelere aktarabilmesi, onların sorunlarını dile getirmesi ve doğru çözümler bulması... Özellikle de şu günün koşullarında bir yere dayandırmayalım dergiyi. Hatırlayan bildiğiyle kalsın.

Derginin bahsetmediği konulara gince; bu noktada bence haksızlık ediyorsun; her şeyin bir zamanı, zamanı ve bu noktada da günün koşulları önemlidir.

Bir başka noktada "...Hani biz korkmazdık. Hani biz haklılığımızı düşmana peşkeş çekmezdik, biz boyun eğmezdik. Ama şimdi boyun eğiyor gibi bir halin var. Sanki gebesin bir şeylere..." Her şeyden önce korkmadığımızı bilmeni isterim, diyalektik-bilimsel düşünceyi savunanlar olarak. Yıllardır zindanlarda çürütülmeye, akla-hayale gelmeyen işkence yöntemleri uygulandı üzerimizde. İşkencelerde katledildik, kuytulara vurulduk, doğru düşüncelerimiz uğruna. "...Sanki gebesin bir şeylere..." gibi bir cümleyi oku-

mak istemezdim bir "dostun" kaleminden. Bilimsel-diyalektik düşüncenin "bir şeylere gebe" olmayacağını, olamayacağını bilmen gerektiği inancındayım. Sanırım yazılarını yazdıktan sonra, birkaç kez oku, düzeltmelerini yap, ondan sonra postaya ver. Olumsuz, yakışsız, hiç de hak etmeyen eleştirilerde(!) bulunmazsın, bu yöntemi izlersen.

Derginin adına ilişkinde "...Melsela "Parti"yi içine alan bir isim"... gibi düşüncemiz var. Eleştirilerimin başında da belirttiğim "sol" bir düşünce. Önemli olan derginin içeriğidir, dünyaya ve ülkemize bakış açısıdır; kaldı ki "Yeni Demokrasi" de çok güzel ve savunduğu çizgiye uyan bir isim, hem de güzel. Dostça selamlar Livani Güney kardeşim.

Benim Yeni Demokrasi'ye eleştirilerimde,

1- Ülkemiz sorunlarına daha çok ağırlık verilmeli. Dünyadaki diğer emekçi halkların mücadelelerinin anlatılması güzel bir olay ama, ülkemize ağırlık esas olmalı.

2- Özellikle ülkemizdeki toprak sorununa ilişkin yazı, araştırma ve incelemeler yayınlanmalı.

3- T. işçi sınıfının doğuşu, gelişimi ve mücadelesi -tarihi süreciyle araştırılıp, yayınlamalı.

4- Gönderilen yazılar yayımlanırken "aşırı demokrasi"ye kaçıyor sunuz. Temmuz sayısında, okuyucudan okuyucuya köşesinde, "zındık, domuz oğlu domuz..." başlığıyla başlayan ve "...İnsanların aldatılmasını sevmeyen bir genç..." imzasını taşıyan -ismini yazamayacak kadar korkak- birisinin yazısını koymak hatalı bence. En azından devrimci, demokrat-yurtsever... içerikli yazılar yayımlanmalı; gerici, faşistlerin değil.

Bu yazımın yayımlanması dileğiyle bir de şiirimi yolluyorum. Selam ve sevgilerimle, dostça kucaklıyorum.

GÜREŞ

1 2 Eylül, toplumsal üst yapıda cereyan etmiş ve dolayısıyla toplumsal alt yapıyı önemli ölçüde etkilemiş, doğası gereği üretim güçlerinin önüne, yıkılması zor fakat olanaksız olmayan yeni bir set çekmiştir.

Marksistlerin en iddialı oldukları, Marksist tezlerden birisi de toplumun üretim ilişkileriyle ilgili olan; temel yapının (ekonomik temel), üst yapıyı tayin edeceği, diğer yandan üst yapının, ekonomik temeli -sadece- etkileyeceği gerçeğidir.

12 Eylül'le ülke korkunç bir uçurumun eşiğinden kurtulmuştur deniyorsa, ben böyle diyemiyorum. Toplum bilinçli olarak uçurumun eşiğine getirilmiş ve de 12 Eylül hareketiyle birlikte hedefe olmasa bile onun yakınlarına getirilmiştir diyorum.

1980 ihtilali, çeşitli nedenlerle körelen demokrasinin, gerçek yürümesine oturtulması için yapılmıştır denebilir. Ben böyle düşünmüyorum. İhtilalle birlikte toplumsal dönüşüm eşiğine gelmiş bir toplumun gelişen yanı durdurulmuş ve geriletmiştir. Dahası, olası bir toplumsal bir yenilik, zor duruma getirilmiştir.

12 Eylül hareketi her tabakadan işçinin, köylünün ve emekçinin haklarını savunmak, korumak (!) için olmuştur deniyorsa, burada bir çelişki vardır derim. Çünkü aynı düşünce, bugünkü mevcut ortamda, karşıt güçlerin dengelendiğini getirir ki, bu da anti-bilimsel bir tezdır; karşıt şeyler hiçbir suretle dengelemezler, mutlaka biri diğerinden üstün gelir.

12 Eylül'cüler Atatürk ilkelerini temel olarak yola çıkmış olabilirler; Atatürk'ün ilkeleri vatanın bütünlüğü ve bölünmezliği olabilir. Fakat yurtseverlerin, bağımsızlık için mücadele edenlerin tutuklanmaları olmaz. Yurtta barış, dünyada barış! olabilir Atatürkçülüğün ilkesi, fakat barışseverlerin tutuklanması olmaz. Atatürkçülüğün ilkelerinden birisi Laiklik olabilir, lakin, orta dereceli okullara zorunlu din dersi getirilmesi, yüksek okullara mescit açılması, oruç tutmayanlara saldı-

ranların serbest bırakılması olamaz.

12 Eylül iyi, yeni ve doğruyu temel alarak, çok uzun tarihler arasında yönetime el koymuş olabilir. Fakat Türkiye Cumhuriyeti'nin son yıllarında 12 Eylül gibi müdahaleler, 12 Eylülcülük'ler halinde, adeta alışkanlık haline gelmiştir. Böyle giderse 12'cilik Türkiye Cumhuriyeti'nde moda haline gelebilir. Ne ki, her defasında da bir önceki dönem aratır durumdan öteye gidememişlerdir. Neticede her yeni dönem eskiyi karalamış ve kollarını halka kapatmıştır.

12 Eylül'le birlikte amaçlanan, aynı zamanda sosyal adaleti sağlamak, milli geliri daha eşit (!) bir şekilde paylaşmak, kitlelerin can, mal ve namus güvenliğini sağlamak olabilir. Türkiye Cumhuriyeti'nin dış politikasını yeniden düzenlemek de olabilir... Buna benzer daha birçok sorunun çözülmesinde önderlik etmeye çaba sarfetmek zorunda kalmış ve dolayısıyla zor kullanmak durumunda kalmış da olabilir. Fakat sosyal adaletten bütün halkın eşit şekilde yararlanmasını, milli gelirin eşit bir şekilde paylaşılmasını, halkın can, mal ve namus güvenliğini sağlamış olamaz. Halkın canı, malı ve namusu meselesinde başta Doğu ve Güneydoğu Anadolu olayları gündeme gelir ki, oluşturulacak bir istatistik, komik bir görüntüyü arz edebilir. Dış siyasette Cumhuriyetimizin prensiplerinden ödün verilebilmiş, ülke açık pazar-bağımlı duruma getirilmiştir. SEİA anlaşması, K.K.T.C.'nin durumu, AET meselesi bunun örneklerindedir.

12 Eylül müdahalesi, çalışanların ücretlerini hayat standartlarına göre artırmak üzere yapılmış olabilir. Toprak reformu için, dahası ürünlerin tarlalarda çürümesini önlemek için de yapılmış olabilir. Ama işçi ücretleri hayat standartlarına göre ayarlanmış olamaz. Toprak reformu yapmış, ürünlerin tarlalarda çürümesini önlemiş de olamaz. Köylülüğe alt yapı hizmetlerini götürmek için de yapılmış olabilir. Bunu asla sağlamış olamaz.

12 Eylülcülerini başlangıçta halk

desteklemiş olabilir, hatta bazı kimseler, bizzat, yanında yer almış olabilirler. Anayasa-cumhurbaşkanı seçimlerinde "evet" demiş olabilirler. İktidar partisine oy vermiş de olabilirler. Fakat bugün aynı kesimler çoğu böyle düşünmeyebilirler. Halkın yaygın organları bunu ispatlamakta, sürekli bir teşhir söz konusudur. Lakin halk yine, aynı düşünceyi diyenlerimiz olabilir. Ben bu görüşe de katılmıyorum. Çoğu şey değişti, her geçen gün de değişiyor geliyor. Bugünkü halk Anayasa-cumhurbaşkanına evet demeyebilirler. İktidar partisine hayır diyebilirler. İşçiler haklarını almak için mücadelede yeni yöntemlerle devreye giriyor olabilirler. Köylüler "Jandarma dipçigi değil, okul, köprü, yol, su, elektrik, fabrika... istiyoruz" diye haykırabilirler. Öğrenciler "işkencelere, baskılara son" diyebilirler.

12 Eylül bazı holdinglerin ömürlerini uzatmış olabilir, onlara hakları tanımış olabilir. Fakat birçoğunu "ölümsüzleştirmeye" gayret etmemiş de olabilir.

12 Eylül'le birlikte eğitimde serberlik kampanyası başlatılmış olabilir. Okul yapımına hız vermiş, okuyucu yazar sayısını artırmış da olabilir. YÖK Yasası'nı uygulamaya koymuş da olabilir. Fakat çağdaş-ilerici eğitimden herkes nasibini almış olamaz. Okul olmayan köy kalmamış, okur-yazar sayısı yüzde yüze yaklaşmış olamaz. YÖK yasası üniversiteleri "özerk ve demokratik" bir şekle getirmiş olamaz.

12 Eylül'le birlikte bazı yazar çizerlerin kalemleri ellerinden alınmıştır. Bu "yeni düzen" için gerektirdi denebilir. İlerici-aydın sanatçıların ağızlarına kilit vurulduysa da bu da gerektirdi denebilir. Suç unsuru bulunmadığı halde bazı yaygın organları yasaklandıysa da, zaten şarttı denilebilir. Yüksek tiraj günlük gazeteler, hiçbir siyasi içeriği olmayan muhtelif dergiler "boyalı basın" haline getirilmiş olabilir. Kuşkusuz bu da gerektirdi denebilir. İşte ben böyle düşünmüyorum. Hepsinin aksini savunuyorum. T

kiye halkı olarak, demokratik haklarımız dahilinde demokrasi rejimini kendimize layık görüyorsak, yazar ve çizerlerimiz özgür olmalıdır. "Yeni Düzen"de onların inisiyatifine de başvurulmalıdır. "Yeni Düzen" için onları tutuklamak gerekli olamaz. Sanatçıların bağlanan dilleri çözülmeli, savunduğumuz demokrasi bunu gerektirmelidir. "Yeni düzen" için bazı yayın organlarını yasaklamak gerekmez, mutlaka da temsilcilerini cezaevlerine doldurmak hiç gerekmez. Bugün Atatürk sağ olsaydı, benim gibi düşünebilirdi! Halkın çok yakından tanıdığı günlük gazetelerin işlevlerini layıkıyla yerine getirme hakkı tanınmalı, her türlü sansür kaldırılmalıdır, basın özgür olmasını okur-yazar, işçi, aydın savunabilmelidir.

12 Eylül yeni yeni fabrikalar açmış, insanlara iş imkânları tanımış olabilir, spor sahaları açmış olabilir, yüksek okul kontenjanlarını artırmış olabilir. Fakat yine de sporseverlerin sayısını azaltmamış, tribünlerde birbirini taşıyan gençlere meydan vermemek için, stadlarda yüzlerce eli joplu güvenlik görevlisi koyma alışkanlıklarından vazgeçmemiştir. Kısacası sporcular, müzikçiler, yarışçılar çoğalmamış; çoğalan, hep sporseverler, müzikseverler, yarışseverler olmuştur! Fabrikaların yanında ise en fazla işe yarayan yerler cezaevleri olmuştur. Eğer kitleler fabrikalardan nasiplerini almışlarsa, cezaevlerinden kat kat almışlardır. Kitlelerin gelişen olumsuzluklara "dur" demelerinin zamanı uzak olmayabilir.

Demokratik güçlerin haklarını "zor" ile denetiminde bulunduran, açlığı, sefaleti, zorbalığı Perçinleştiren, istibdat dönemini andıran bir yönetim "demokratik" olamaz. Altyapının etkisiyle meydana gelen toplumsal dönüşümler dışındaki hiçbir dönüşüm ezeli olamaz. 27 Mayıs, 12 Mart ve son olarak 12 Eylül'de olduğu gibi... Her defasında da üretim güçleri, demokratik güç olarak anti-demokratik uygulamaların üstesinden gelmiştir. Bunun böyle bilinmesinde fayda olabilir.

Özkan Çağlar-4. Levent

Sevgili Arkadaşlar;

Tam bir ay önce, 31 Temmuz'da, ben, M.Öztürk, Ali Akgün, S.Oktaç, Fevzi Işık ve A.K.Konuk, Burdur'dan buraya sevk edildik. Her bakımdan "ilginç" bir sevk! Kollarımız arkadan kelepçeli, ayaklar bileklerden. Bunca yıldır cezaevinde yatarım, defalarca sevk edildim çeşitli yerlere, kollarım arkadan kelepçelendiğine ilk kez tanık oldum. Bir iki saat için olsa neyse ya, tam 13 saat sürdü yolculuğumuz. Üzerinden bir ay geçti, bu yolculuk da şimdi bir anı sadece. Anarken güldüğümüz ya da öfkelendiğimiz bir anı. Ancak, -nedense!- hepimizin de sağ kol omuzları ek yerinden zedelenmişliğini koruyor ve daha da uzun süre koruyacağına benzer. Bir daha böyle bir uygulamaya tahammül edeceğimizi ve izin vereceğimizi sanmıyorum.

Neyse... Ayrıntıları Ekmekçi yazmıştı, sağolsun...

Yolladığınız son sayıyla birlikte, 3. sayı dışındaki sayıların hepsini okumuş olduk. Bundan böyle de bir aksama olmayacağını umuyorum. 3. sayıyı da yollamanızı istiyorum. Artık birkaç söz söyleyebilirim dergi hakkında.

2. sayının önsözünde kabul ettiğiniz diyazna ilişkin eleştirinin aşıldığını görmek sevindirdi. Sayfa sayısı da yeterlidir bence. Biçim (üslup) olarak da çok beğeniyorum. En ciddi, kuramsal sorunlara, konulara bile belli bir estetik haz öğeleri katarak yazmak; bu gerçekten de görmeyi arzuladığım, öteden beri hep eksikliğini hissettiğim, şimdi ise aşıldığını görmekten mutlu olduğum bir olaydır. Klişeleşmiş, tekdüze, kuru, heyecansız yazılar, hep ne söylediğiyle ilgilenen, nasıl söylediğini önemsemeyen, biçimsel güzellikleri yadsıyan dogmatik kafaların ürünüdür.

"Metris Türküleri", "N.Çelik'le Söyleşi", "Gelir Gün/İçerdekinin Notları", vb. gibi edebi/felsefi yazıların dışında, "And Dağları Kükreynce" vb. gibi yazılarda da göze çarpan estetiksel karakterli yazıları teşvik etmeliyiz.

Fakat, aslolan özdür. Bu bağlamda yazılanların çoğuna, doğruluğuna inanıyor, katılıyorum. Ancak,

demokrat kimliğine saygı duyduğum, düşüncelerini önemseydiğim, fakat birçok temel konuya yaklaşımında açık yanlılar gördüğüm Toktamış Ateş gibi yazarların "Görüş"üne yer verirken, bu bantta yayınlanan yazıların dergiyi bağlayıp bağlamadığına ilişkin -hiç değilse- bir not düşmanın yararlı olacağına inanıyorum. Ayrıca, çoğu yazıda alıntılanan sözlerin kime/kimlere ait olduğuna ilişkin not düşülmesi ihmal ediliyor.

İlk anda aklıma gelenler bunlar. İleride daha genişçe yazacağımı ve kimi öykü, şiir ve denemelerimle katkıda bulunmayı umuyorum.

Yeniden yazılabilmek dileğiyle. Dergide emeği geçen herkese selam ve sevgiler. Başarılar, esenlikler...

**S.Yılmazsoy Özel Tıp Cezaevi
Ermenek-Konya**

YENİ DEMOKRASİ'YE MERHABA

Selam Yeni Demokrasi emekçilerine!

Zulmün, zincirin, işkencenin, koyu karanlık dehlizlerin yüreklerimizde yanan kor ateşi söndüremediği zindanlardan gelecekteki güzele, özgür, bağımsız, yeni demokratik güne olan inancımızla selam sizlere!

Her türlü insanlık dışı uygulamaların, işkencenin, demogojik yalan, çarpıtma ve kandırmacaların ve hak gasplarının; iyiden, güzelden ve gelecektekine yana her gelişme ve harekete yönelen sindirmelerin en katmerlisinin değişik biçimler altında yaşanageldiği, korkunun, ihanetin "yeni" kılıflar altında boyveren kaçıncı kol gezdiği, ama hemen yanibaşında ülkemizin verimli topraklarında kavga filizlerinin yeşermeye başladığı, ılgıt ılgıt esen yellerin Münzur'dan aşağılara korkuyu, yılgınlığı, karamsarlık ve kaçkınlığı katıp önüne savurduğunu görmek istemeyen gözlerin en derinliklerine işlediği bir devinimin yanibaşında, ufukta yakıcı sıcaklığını terleyen güneşin doğuşu gibi olan doğuşunuza MERHABA.

Doğuşuyla, ülkemizde yeni demokrasi mücadelesine yüklendiği işlevle, sağlayacağı katkının, daha şimdiden dalga dalga yayılarak ses verdiğini söylemenin bir abartma olmadığı yeni demokrasinin siyasal yaşamında, ülkemizde önemli etkilenmelerde bulunan başta, siyasal ve kültürel olmak üzere her türlü anti-bilimsel akım, sapma ve yozlaşmalara karşı mücadelede tarihin omuzlarına yüklemiş olduğu görevi engin sorumluluk bilinci ve özverisiyle yerine getireceğine olan inancımız tamdır.

Yeni Demokrasi karanlıklar içinde aydınlığa dolu dolu yürüyen şanlı kervana katılıp, onurlu kavgada yerini almakla fethetti apaydınlık yürükleri...

Onca olumsuz koşul ve olanaksızlıklara karşın, ülkemizin içerilik dışarılık diyalektiğinde yaşanan onca güzelliklerin nirengi noktasında yer alan Yeni Demokrasi'nin, kendini çevreleyen nesnel ve öznel ka- buğu adım adım kırarak, süreç içinde gerçek işlevine oturacağı inancı ve beklentisi içindeyiz.

Yüreklere ta derinliklerindeki sıcak duygularla başarı dileklerimizizi iletirken bir kez daha selam Yeni Demokrasi'ye diyerek, başeğmezlik, kavga onuru, siyasal kimlik yönünde bayraklaşan mücadelâ geleneğinin göğe eren kıvılcımla yüreklerimizden sizden yana çarptığına inanmanızı istiyor, haklı kavganızda hepimizi büyük bir coşkuyla selamlıyorum.

Metris'ten bir grup Yeni Demokrasi Okuyucusu

Yeni Demokrasi çalışanlarına ve okurlarına BUCA Mapushanesinden MERHABA:

Dergimizi büyük bir coşkuyla, heyecanla okudum. Günümüzde öyle çok dergi çıkıyor ki, ben buna dergi çıkarmak için çıkarılan dergiler demekten alamıyorum kendimi. Dergimizde çıkan "Dünyada durum" daha da genişletilebilir. SSCB'ye ilişkin daha geniş istatistik değerler verilir. Bir de yiğit, saygın insanların şiirlerine yer verdiğiniz için ayrıca teşekkür ederim.

Yayın hayatınızda uzun ömürlü ve başarılı çalışmalar dilerim. Beytullah Cırık Buca, bölge cezaevi.

Yeni Demokrasi'ye Selam!

Yeni Demokrasi, yayın hayatına atılmasıyla önemli bir boşluğu doldurduğunu, içerik olarak halkın ve devrimin hizmetinde olduğunu yayınlarıyla sergiledi, sergiliyor. Bu, açık ve kesinlikle tartışma götürmez bir gerçek!

Buna karşın derginin eleştirilecek yanları ve aşılması gereken eksiklikleri yok mu? Var, hem de pek çok... İçeriğe ilişkin söylenebilecekleri şimdilik bir kenara bırakıp, sözü fazla uzatmamak için hemen biçime yönelik eleştirileri sıralamak istiyorum...

1- Dergide yayınlanan yazıların özellikle bazılarında ciddi ölçüde bir dil kullanım ve gramer bozukluğu sorunu vardır. Bu tür sorunu olan bir yayının, içeriği ne denli ilerici ve devrimci olursa olsun, halka vereceğinin etkisiz ve eksik kalması kaçınılmazdır. Fazla araştırmaya ihtiyaç duymadan ilk rastladığım örnekleri sıralıyorum:

"Fakat, böyle söylememize rağmen, yine bir çoğumuz bu kadar çeşitlilik gösteren örgüt biçimlerinin birini diğerinden ayıran özelliklerini ancak kaba hatlarıyla ortaya koyar, sorunun derinliklerine giremez ve sonuçta herhangi bir örgüte, onun niteliğine uymayan görevler yükleyebilir." (Sayı 1, sf: 16)

"Yaratıcılık denen şey, güzel şeylere değer veren, pratiğe ve özveri duygusuna değer verme konusunda yüksek bir duyarlılığa sahiptir." (Sayı 3, sf: 5)

2- Dergide yer alan şiirlerin çok önemli bir bölümü, böyle bir yayının organının sayfalarına girmeyi hak etmiş çalışmalar olmaktan uzaktır. Daha net bir ifadeyle, M.Çetin ve M.Oruçoğlu'na ait olanlar dışında dergide şiire rastlamak mümkün olmadı. Salt içerik hedeflemesiyle yazılmış, biçim kaygısı ve estetik değer taşımayan bu tür çalışmalar ya yayınlanmamalı, ya da 'okurlardan şiirler' gibi bir başlık altında toplanmalıdır. Ayrıca, mektubuna bir de şiirini ekleyen okurların hem mektubunun, hem de şiirinin yayınlanmasındaki amaç ne olabilir? Kuşkusuz, bir dergi okurlarıyla bütünleş-

tiği ölçüde gerçek kimliğine kavuşur, ancak bu ilişki biçimini ve düzeyini nesnel bir yaklaşımla derginin kendisi belirler ve okurunu da böyle yönlendirir.

1. Sayıda N.Hikmet'in arka kapakta yayınlanan şiirinde ciddi bir hata yapılmıştır. Nedenini anlamak mümkün değil ama, şiirin teknik kuruluşu ve mimarisi tümünden bozulmuştur. Sanatta ve özellikle şiirde biçimle içeriğin birliği, teknik örgü, mimari, fonetik vb. özelliklerin önemi göz önünde bulundurulacak olursa, yapılan hatanın boyutları daha iyi anlaşılacaktır. Ülkemizde toplumcu gerçekçi sanat/edebiyatın öncüsü ve büyük ustası olan N.Hikmet'in şiirini -salt teknik boyutta da olsa- bozma hakkını hiç kimse kendinde görememelidir.

Şiirin bütününe değil ama, sizin tek dize haline sokmuş olduğunuz girişini doğru biçimiyle aktarıyoruz:

"Onlar ki toprakta karınca
suda balık,
havada kuş kadar
çokturlar;"

Aynı hata, 2. sayıda yayınlanan "İçerdekinin Notları" sayfa başlıklı M.Çetin'in "Gelir Gün" yazısının başına (doğal olarak yazarınca) konulan, N.Hikmet'in

"bilhassa baharda ram eder
kendine içerdeki adamı
hürriyet denen ifrit..."

dizeleri, yerleştirme kaygısıyla düz yazı biçimine sokularak yinelenmiştir. Bu, yazarına, okuruna, şiire ve en başta da N.Hikmet'e karşı yapılmış bir saygısızlıktır, aşılmalıdır.

3- Eleştirilmesi gereken bir diğer nokta da, kimi düzeysiz okur mektuplarının yayınlanmasıdır. Dergiye ve çalışanlarına küfreden bir mektubun yayınlanmasına bu tutumun anlamsızlığından da öte çok şey söylenebilir. Yine de, bunun üzerinde durmak istemiyorum. Ancak, Yeni Demokrasi'nin diğer dergilere "paçavra" diyen bir okur mektubunu yayınlama düzeysizliğine düşmeye hakkı yoktur. Hem de, bu mektubun iki sayfa ilersinde, arka iç kapakta yirmi adet "paçavra"yla "Ortak Basın Açıklaması" yapılmışken... Yeni Demokrasi gibi bir dergi böyle düzeysizliklere karşı dik-

katli olmak zorundadır. İlerici devrimci-demokrat basının önemi ve kimden yana olduğu okurlara kavratılmalıdır.

4. İlk iki sayıda yayınlanan N.Çelik'le yapılmış söyleşinin, düzeyli ve beğeni toplayan bir çalışma olduğunu teslim etmek gerek. Ancak, 2. sayının sunuş bölümünde yer alan, söyleşinin N.Çelik'in "olumlu dönemine" tekabül ettiği biçimindeki açıklama, bu düzeyi ve beğeni karartmıştır. N.Çelik, ülkemizde devrimci-demokrat kitlenin severek okuduğu, şiiri toplumsal içerikli olan ve sanatsal düzeyini ileriye taşıyabilme coşkusuna sahip bir şairdir. Eğer Yeni Demokrasi onu 'olumlu' bulmuyorsa, neden iki sayı üstüste söyleşiyi yayınlamıştır? Ya da, bu söyleşiyi yayınlamışsa neden böyle bir nota gerek duymuştur? Bu notun, N.Çelik'in değerini kavrayan devrimci-demokratlarca nasıl karşılanacağı hesaplanmış mıdır? Bu tutum Yeni Demokrasi için olumsuz bir puandır.

5- Dergi kadrosundan olmayanlarca kaleme alınmış yazıların Yeni Demokrasi için bağlayıcı olup-olmadığı konusu belirgin hale getirilmelidir. Bu tür yazıların içeriğine ilişkin ya not düşülmeli, ya da yazar kadrosu dışındakilerin dergiyi bağlamadığı biçiminde genel açıklama yapılmalıdır. Örneğin, 2. sayıda H.Gülseven'in yazısı "Konuk Yazar" sayfa başlığı altında verilmişken, Tonguç Güleç'in "Kültür Sanat Üzerine Bir Kaç Söz" adlı yazısı, "Kültür, Edebiyat ve Sanat" bölüm başlığıyla yayınlanmıştır. Yazıya dair herhangi bir not da düşülmediğinden, T.Güleç'in görüşlerinin dergi tarafından savunulduğu gibi bir izlenim çıkmıştır.

6. Dizgi hataları derginin önemli sorunlarından biridir. Teknik bir sorun olmakla birlikte, durumun vahameti açısından bir an önce çözümlenmesi bir zorunluluktur.

7. 3. sayı sunuş yazısında, derginin "daha kaliteli, daha estetik görünümü olabileceği..." notu düşüldüğüne göre, artık kapak resimlerinin seçimi de titizlikle yapılmalıdır. Mizanpaja daha bir özen gösterilmeli, özellikle başyazıların arka sayfalara taşınması hedeflenmelidir.

Fotoğraflar ilk sayıda bir ölçüde sikkeli ve karanlık çıkmasına karşın, son sayıda bu durum görece olumlu bir noktaya ulaştırılmıştır.

Sayın Yeni Demokrasi Yöneticileri!

Eleştirilerin yalnızca olumsuzluk penceresinden bakmak olmadığını ayırmındayım. Bu anlamda, önce çıkardığım hata ve eksiklikler sorunun sadece bir yanındır. Yeni Demokrasi'nin asıl yanı ise olumluluktur. Bu olumluluğun, okurların destek, katkı ve yapıcı eleştirileriyle yükseltileceğine içtenlikle inanıyorum.

H.Bostancı

Merhaba!

İçinde bulunduğumuz bu ayda çıkan 3. sayısıyla, bir dergi daha katıldı yayın dünyasına. Kuşkusuz ki, sizlerin ve birçoklarının da söyleyecekleri var; geçmişe, bugüne ve yarına dair... "Yeni Demokrasi"nin de "yelpazede"ki belirli bir boşluğu dolduracağı açık. "Dünyayı değiştirme" iddiasında olanların; dünyaya-olaylara ve insanlara bakış açılarını, kendi pence-relerinden ve kendi söylem/yorumlayım biçimleriyle ortaya koyması kadar doğal ne olabilir ki?

Bu, kimine göre "radikal sol"un keskin bir çıkışı, kimine göre "olgunlaşmamış sol"un kendi dışındakilere yumruk sallayışı olarak değerlendirilebilir. Tabii bu da dünyaya hangi pencereden ve nasıl bakıldığına açıklanabilecek bir durum. Asıl sorun; öznel duyarlılıkların daha dışında ele alabilmek... Tepkici ve yadsımacı bakışın dışında, var olanın olunca ve de süreci hiç kimse tek başına yaşamamıştır, hiç kimse de tek başına yaşamayacaktır. Birbirlerine yakın ya da uzak yaklaşımları da olmak kaydıyla...

Söze, yukarıdaki gibi girmem eminim yanlış anlaşılacaktır. Çünkü; düşünen, okuyan, karşı koyma, değiştirmek isteyenlerin ajitatif söylem biçimlerinin ve sav sözle-rinin dışında, getirecekleri şeyleri ol-malı. Birbirimize böylece daha yar-

dımcı olacağımıza inanıyorum. Yani diğer şeylerin yanı sıra samimiyet ve içtenliğin geliştiriciliğine inanıyorum.

Geçmişin sorgulanmasında "ne yapmalıyız" tartışmalarına katkı sağlamada, yeni bakış açıları üretmede "Yeni Demokrasi"nin işlevine inanıyorum.

Yazımı sonlarken, dost ve arkadaşların selamlarını iletir, yayın yaşamınızda başarılar dilerim.

N.Kuyumcu

YENİ DEMOKRASİ'YE

Önce dergi yazarlarını ve hazırlayanlarını kutlayayım. Gerçekten tam bir "dergi" çıkarıyorsunuz. Geçmişin yayıncılık anlayışından farklı ve başarılı olacak bir dergi. Günümüzde nitelikli yayınlar yeniden ses ver-meye başladı. Bunların içinde YENİ DEMOKRASİ'nin yeri farklı, daha doğrusu farklı olacak. Çünkü, daha iki sayıdaki gelişme bunu gösteriyor.

Dünyadan verdiğiniz haberler gerçekten başarılı. 1.nci sayıdaki Sri-Lanka ile ilgili inceleme yazısı, 2.nci sayıdaki Peru halkının mücadelesi ve bu mücadelenin gelişmesiyle ilgili ayrıntılı bilgiler verilmesi örnekleme yönünden güzel. Ve başlay-zı. Başyazı Türkiye gerçeklerine parmak basıyor ve Yeni Demokrasi'nin geçmişin yayıncılığında farklı olduğu mesajını veriyor. Bu da başarının başlangıcı değil midir? Kültür-Sanatla ilgili yazılarınızda sayfa sayısını artırırsanız daha iyi olacağı düşüncesindeyim.

Yeni Demokrasi ve diğer demokrat nitelikli ilerici yayınları yaşatmak doğal olarak okuyucuya bağlı. Öyleyse okurlar olarak Yeni Demokrasi'yi ve ilerici yayınları daha çok okuyucuya ulaştırmayı ve okuyucu sayısını artırmayı amaç edinelim.

Yeni Demokrasi'ye ve tüm okuyucularına gelecekte daha güzel ve yaşanması günler dileğiyle...

SELÇUK - İstanbul

Devamlar - Devamlar - Devamlar

Baştarafı 21. sayfada

için hazırolda bekleyen çoğunluk", "onursuzlar", "huzuru devlete teslim olmakta arayanlar" -vb. vb. bunlar çoğaltılabilir- yenilgiyi hazmedemeyen aynı küçük-burjuvazinin kendi kendini tatmin etmesidir. Bu arkadaşlar da çok iyi biliyorlar ki; İstanbul zindanlarında ve özel olarak da ölüm orucu sıralarında böylesi bir teslimiyet yaşanmadı.

Bütün bunlara rağmen, ihtilalci özünü kaybetmeyenlerle dost olduğumuzu, ihtilalci özlerinden ayrılmadıkları her zaman, onların kibirliliğine aldırmandan, onların kendi kendileri hakkındaki yargılarına değil, sınıfsal özlerine bakarak dostluğumuzu sürdüreceğimizi dost düşmana duyuruyoruz. Varsın onlar kibirlilikleriyle dağları delsinler, kendilerini kaf dağında görsünler. Onların sınıfsal köklerinden gelme ideolojik kusurlarına aldırmayacağız, ihtilalci özlerine sahip çıkıp destekleyeceğiz.

Ölüm orucu esnasında gözlerini kırpmadan, gülerek ölümü kucaklayan dört yiğit devrimciyi saygıyla anıyoruz.

Eski bir önderin dediği gibi; revizyonizm, maceracılık ve inkarcılık yenilgiye, M-L zafere götürür diyerek sözlerimizi bağlamak istiyoruz.

Baştarafı 45. sayfada

sağlanma durumundadır. Kampta dikkat çekici geliş güzel hareketlerden sakının. Kampta yozlaşmayı önleyici tedbirler alınmıştır. Bundan böyle kısa pantolonla gezilmeyecek, plaj kıyafetiyle dolaşılmayacak. Diğer siyasi görüşlere sesleniyoruz. Kamp tamamen ERNK silahlı birliklerinin insiyatifine girmiştir. Teker teker teslim olunuz. Aksi halde komutanlığımızın aldığı karar sonucu şiddet uygulayacağız. Kamp sakinlerine duyurulur."

PKK'nın tabanındaki iyi niyetli unsurlara bir kez daha sesleniyoruz:

Ulusal Kurtuluş masallarıyla avutuyorsunuz. Gözlerinizi açın ve çevrenize bakın. Gittiğiniz yol ulusal kurtuluşun yolu değil, ihanetin,

satın alınmanın ve uşaklığın yoludur. PKK'nın peşinden gitmek, Kürdistan'ın felaketinin peşinden gitmektir. Onu terkedin ve yalnızlığa mahkûm edin.

Baştarafı 77. sayfada

listi kafayla Marksizm ve revizyonizm birleştirilmeye çalışılıyor. Sosyalizmde sınıf mücadelesini, kapitalist yol ile sosyalist yol arasındaki mücadelenin varlığını ve geriye dönüşü kabul ederek Marksist görüşleri, diğer yandan sosyalizmde sınıfların kalktığını ve proletarya diktatörlüğünün bir sınıf üzerinde uygulanan sistemli bir zor olmaktan çıktığını söyleyerek revizyonizmden alınmış görüşleri birleştirmeye çalışıyorlar. Bu görüşleri burada yaptığımız gibi peşpeşe ekleyebilirsiniz ama bunları birbiri ile bağdaştıramaz, kaynaştıramazsınız, bu mümkün değil.

Sınıflar ve sınıf mücadelesini birbirinden koparamazsınız. Eğer sınıflar kalkmışsa sınıf mücadelesi son bulmuş demektir, başka deyişle sınıfların mücadelesi varsa bu sınıfların da var olması demektir. Nasıl mı? Hangi biçimde mi? Bunu sizin de anlamadan sayfalarınıza aktardığımız Lenin'in sözlerinde görebiliriz; elbette kapitalist toplumdaki şekilleriyle değil yeni bir tarzda, farklı biçimlere bürünerek.

Baştarafı 80. sayfada

kıyametinde uyumak mümkün müdür? "Ey Kürt, uyan" diye bağır-maya ben gerek görmem. Çünkü eğer Kürtler uykuda, hâlâ uykuda iseler, çoktan, pek çoktan ölmüşler demektir.

Kürt uyanıktır ve kendisini yüz-yıllardan beri uykuya çağırılmış ve kendileri de uykuya dalmış olan efendilerini de uyandıracaktır.

O, kendisine suikast etmiş olanlara iyi niyetle karşılık verecektir. Biz öyle bir çağda yaşıyoruz ki bir saat uyumak, bir ulus için ölmektir.

Baştarafı 82. sayfada

Gene aynı zamanda düzenli orduya

direnmediği gibi, bütün kuvvetleri ile birlikte de Yunanlılara sığınmıyor. Kendi açısından, artık yaşam olanağının kalmadığı bir zamanda sadece birkaç yakını ile birlikte teslim oluyor... İşte bu nedenlerden ötürü de o hain olamaz... Kanımızca, o bir yurtseverdir, o bir halk önderidir...

İşin ilginç yanı, Ethem Bey'in hep "sağdan" eleştirilmesidir. Soldan ise hiçbir eleştiri gelmiyor. Tek istisna, Yalçın Küçük'tür. Sayın Küçük'ün de belirttiği gibi, Ethem'i esas olarak sağdan değil de, soldan eleştirmek gerekir. Çünkü o büyük bir köylü hareketini heba edip batırıyor. Bundan sonra da artık hiçbir köylü hareketi göremiyoruz... Ciddi bir köylü hareketi sadece Ethem'e nasip oluyor... Evet, Ethem Bey'i bu açıdan eleştirmek gerekir... Yani sağdan değil, soldan...

Ethem Bey'in kesinlikle TBMM'ne "isyan" etmediği kanısındayız. Çünkü tüm belge ve bilgiler bunu gösteriyor. Ama nedense bu durum sürekli gizlenmektedir. İsmet Bey'in ordusu, Ethem Bey'in üzerine saldırdığı bir sırada bile Ethem "savunmayı" seçmiştir. Yani düzenli orduya hiçbir zaman ve hiçbir yerde saldırmıyor. Bu durumu Ethem şöyle anlatıyor:⁶

"Bati ordusu kumandanı İsmet Bey, dünden beri eylem olarak saldırdığı durumuna geçmiştir. Güçleri, şimdi Kütahya'dan beri karşı koymaya uğramadan Gediz'e doğru yürüyüşünü sürdürüyor. Yarın sabah ya da geceleyn Gediz sirtlarına yetiştirileceklerine göre, silahla durdurularak kendilerinden önce İNSAF VE ANLAŞMA isteyeceğiz. Sonra SAVUNMAYA geçeceğiz."

Bütün bunları söyledikten sonra, Ethem Bey'e hain demek mümkün mü? Yorumu okuyucuya bırakıyorum.

KAYNAK:

¹ Aktaran, H. İzzettin Dinamo, Kutsal İsyan, Cilt 8, s.154.

² Doğu Ergil, Milli Mücadelenin Sosyal Tarihi, s.300.

³ H.I.D. a.g.e., s.247.

⁴ Yalçın Küçük, Türkiye Üzerine Tezler, C.11, s.156.

⁵ Çerçöz Ethem'in Hatırası, Dünya Y., s.90.

⁶ H.I.D., a.g.e., C.8, s.217.

ni yitirdiği, kardeşi Şehmuz'un önül verip gittiği yüreği dört dağyan o güzel sevgiliyi. Hem de ok seviyordu. Artık böyle beklemiyordu, için için yanmaya elmezdi. Hedo'lar gibi, Xeco'lar gibi o da işgalcilere göğüs gerip aykırarak istiyordu ülkesinin ağlarında özgürlük türküsünü.

Bütün bunları düşünmek bile özeldi. Mutlu ederdi onu. Ama ne de uyandığında bir garip urdu. Düşlerle oyalanmadan heren gitmek ve duyumsayıp düündüklerini yaşama geçirmek isiyorcu çünkü. Bunu yapabiliirdi uskusuz, yapmalıydı. Ama nasıl? te onu esas düşündüren buydu. Bıakıp gidince ona kim bakardı? ern o annesi değil miydi ki ülke için elinden geleni yapmaya can tan. Her söz açıldığında "ah"! ekip, "bir an önce iyileşsem de iç değilse ekmeklerine, aşlarına arımcı olur, yırtık söküklüklerini dilerim, leş kargalarına göğüs gelenin" diyen. Şimdi onu hasta alıyla nasıl yapayalnız bırakıp gilebilirdi? Yoksa bir an önce iyileşesine yardımcı olup, birlikte gitmek daha mı iyiydi? Derken gece oyu kafasında bir bir tartışır durdu bütün bu soruları. Sonra edense yeniden hüzünlenecek, urkuk yüreği derinden sızlayıp aştığı kapanır kalırdı.

Diğer zamanlar neyse de, özellikle bunaltıcı sıcakları ile Ağustos eceelerini böyle düşlerle sabahlamak daha bir zor geliyor ona. Hiç e çekilecek gibi değildi. Sevmezdi onu. Zaten nasıl sevebilirdi ki? avurucu sıcakıyla tüm doğa güelliklerini sarartıp, solduran, ağaçları, gülleri, karanfilleri ve bütün çiçekleri yapraksız koyan değil miydi Ağustos dedikleri? Sadece bu kadarla da değildi Ağustos'u tanıması. Hiroşima ve Nağaki'de atom bombasıyla yazılan binlerin öykülerinden de tanır onu. O kanlı kara Ağustos'u.

İşte, tüm nefretine karşın bir Ağustos daha yaşıyordu. Arife günüydü. Hava oldukça güneşli, gökyüzü duruydu. Kavuru güneş belki bir günkünden de sıcaktı. Yarın ise bayram olacak-

tı. İnsanlar en güzelinden rengarenk giysilerini giyinip, geleneksel kutlamalar yapacaklardı. Kurbanlar kesilecekti... Dost, akraba ziyaretleri olacaktı. Kuskünler barıştırılacaktı. Kız çocukları kordelelerini, erkek çocuklar da kırmızı boyun bağlarını takip ev ev dolaşacaklardı. El öpüp, şeker ve hediyelerini alacaklardı. Leş kargalara karşı duranlara armağanlar yollanacaktı. Kimisi de ziyaretine gelecekti çocuklarının, sevdiklerinin...

Kısacası şafak vakti yüzlerinde dona kalacak gülücükleriyle cıvılcıvıl bebelerden, habire kazların, tavukların ve diğer hayvanların peşinde koşturup duran bastonlu ninelerden kamburu çıkmış dedelere dek herkes bir başkaydı bugün... İnsanlar öyle sevinçli öyle mutluymuş ki, yarın gün bir başka doğacaktı sanki. Berivan herkesten de farklıydı. Daha sevinçliydi. İçi içine sığmıyordu. Kardeşinin bayramda ziyaretlerine geleceğini duyduktan beridir günlerle ipe çekiyor gibiydi sanki. Dakikalara saat, saatler gün, günler ay olmuştu adeta onun için... Nitekim gelip çatmıştı nicedir beklediği an...

Karanlık bastırıp gece hayli ilerlemiş olmasına rağmen hâlâ ışıl ışıl yanan lambalarından teker teker sayılabiliirdi bu gece köyün evleri... Belli ki kimse uyumamıştı. Her evde bayram hazırlıkları sürüyordu. Karanlık geceyi ok gibi delen ışıklardan sevinçleri görünüyör gibiydi insanların.

Berivan'da annesiyle uzunca oturmıştı bu gece. Ülkelerinden, Şehmuz'dan, geçmiş bayramlardan ve yarınki hazırlıklardan uzunca söz edip dertleştiler. Sonra Berivan, bir yandan annesini dinleyip onunla sohbetleşirken, bir yandan da, hiç eksik olmayan o hamaratlığıyla işlerini görmeye koyuldu. Adeta evin altını üstüne getirerek, köşe bucak demeden her tarafı silip süpürdü, pırl pırl etti. Her şeyi unutarak işe tam kaptırmışken kendini bir de o güzel sesiyle hafiften ezgiler mırıldanmak gelmiş içinden. Annesinin sesi kesilmiş, unu ninni gibi

bu. Bir ara irkilerek dönüp annesine baktı, rengi değişmiş, hafiften utanmıştı. Acaba duydu mu? uğraştan sonra herkes yorgun, argın tadı bir başka olan tatlı uykusundaydı sabahın.

İşte böyle! Kuzeydeki kasırgadan habersiz izleyip duyumsarken bütün bunları Berivan, bir göktü sanki hissimla gürlledi o an... Köyü kaplayıverdi baştan başa bir karaduman...

— Hayret dedi! Berivan. Bu da neyin nesil! Ardından pencerede olduğunu bilmeyen annesinin;

— Berivan... Berivan... diye yükselen sesi.

— Uçaklar anne uçaklar... Karşılığını verdimse de Berivan, gök gürültüsünü andıran fantomların dolu gibi yağdırdığı bomba seslerine eşlik eden bebelerin çığlığından duyamamıştı bunu annesi. Ama anlamıştı gürlenenin gökten yağın yağmur olmadığını... Anlamıştı, halkına ve ülkesine yeni saldırılar düzenlendiğini... Kimisi mışıl mışıl tatlı bir uyku anındayken. Kimisi de kapanmış göğsüne mememe emerken annesinin, yağmur gibi yağın napalmırla çığlık çığlığa uyanan bebelerin sesinden anlamıştı bunları... Bir Ağustos şafağında bayram sevinçleri yüzlerinde dona kalmış; uyku anındaki gülücükleriyle geleceği aydınlatan birer meşale gibi yanan bebeleri, ninelerin ve genç yaşlı demeden katledilen insanların napalmırla tutuşmuş bedenlerinden etrafa yayılan genzleri yakan kokudan anlamıştı olanları.

Berivan pencerede duruyordu. Gök ise hâlâ gürlüyordu. Koşup varmak istedi annesine. Ama varamadı. Bir napalm da onlara indi. Asyalı Kız düşüverdi. Kıvrım kıvrım saçları tutuşmuş, beyaz teni alevdir saçıyor şimdi. Özlem küpü yüreğindeki sevgiyle tohum olup toprağa karışıyor. Ah! Çekip ağlamıyor.. Dostlarına "iyinin, güzelin, özgürlüğün, bağımsızlığın sembolü olarak yaratılacak bayramlarda dağlarımızın doruklarına hâlâ da dururken aranızda ben de olacağım" diyor gibiydi pırl pırl yanan umut dolu zümrüt gözleriyle... □

GECEYLE GELEN AĞIT

-K.Öztürk'e-

Duvarda bir tarih
Yirmi bir kasım.
Suskun sonbahar.
Yanık bir evin ardında
Bir kız yatıyor yanında ulu çınar
Bir yanı kara dayalı kızın
Bir yanı mosmor yara
Kara haber tez ulaşır bacım
Ovacık'tan mapuslarda yatanlara.

Bir kız yatıyor
Müthiş sevdalı
Müthiş tutkun
Kendi gibi sevgiyi ta içinde
köklerinden halkına.

Bir kız yatıyor
Oyy bacım
Yel uçuşurken saçlarının ucunda
Dersim'den kalkıyor ağıt katarı

Vurup kendini ıssız yollara
Mapuslara ulaşıyor
Bir gecenin en ölü saatinde
Eğik bir baş
Yaralı bir yürek bırakıp gerilerde
Bin yeminde yanıyor gül dudaklar.

Bir kız yatıyor
Bir duman tütüyor çenek
Bir duman tütüyor bra
Bir duman tütüyor oy apo
İsyanım
Şeridi takılı üç ayak olmuş heval
Yüreğimin ucunda patladı patlayacak
Bir kız yatıyor, ölü bir kız
Halkının sevdasında yaşayacak.

21 Kasım 1986
Abdülkadir Konuk

YAPI VE KORKUSU

Aldanıp, yanlış bir yaşamın çekiciliğine
Tırmanırım
sahte kuş sesleri takılmış bezirgan binalarına.
İçerde ibadet edilirken
beyinlere takılmış prangalara,
koridorlar boyu
insan ölüsünden bordo bir güldür
kâğıtlar yıprandıkça, yıpranan özgürlük.

Efendilerinin sadık uşaklarınca açılır
gökkuşağı renkli kapılar;
oy, gözlerim yanar...
Duvarlar insan kafalarıyla örülü
yerlerde kesilmiş cinsel organlar
ve lambalarda kapkara bir ışık:
Geniş ufukların celladı.

Kinim parmak uçlarıma birikince
sıkırım yumruklarımı.
Yıkılası demir parmaklıkların gölgesinde
yaklaşırım pencereye,
Oy, gözlerim yanar...
Dünya yaşanmamış bir bahar özleminde
yürelerinde bahar
insanlar zulüm içinde.

Bir uçuşurumu anlatsam sana
Uygarlığın kenarında
zamanı çekerken
kopuk bedeninde tesbihin.

Anlatsam bir bebeğin
sağlıksız koşulların kalıtını

çarpık gövdesinde taşımasını.
Anlatsam
kesilen parmakları
çarklara kaptırılan kolları
Ve...
kuşaklara aktarılan
yoksulluğun vazgeçemediği mirası;
hastalığı, orospuluğu.

Anlatılabilir belki
Gülü hoyratça tutan çirkin eller.
Karısının ırzına geçen erkekler.
Anlatılabilir.
Tekellerin en son üfürükçüsünün kerameti;
nükleer sevişmelerin üretkenliği.
Anlatılacak
Keleپçelere düğümlenen
binbir bulaşıcı hastalık...
Ama nasıl anlatılabilir
ya da nasıl anlatılacak
küflenmiş yapının namussuz korkuları
...Hayata sıkıca sarılmış kararlı filizlenme
toy bir sevgilinin telaşı
şekerlenmiş dillerin sevgisi.
Ne güzel, ne güzel karabasan.

Anlatsana
nasıl türküleşir
insan mutluluklarıyla ölçülen güzelliğin.
Kuytularda çıkarıp sergilendiğin
çoban düşlerin.
Anlat
yaşamak bazen zordur.

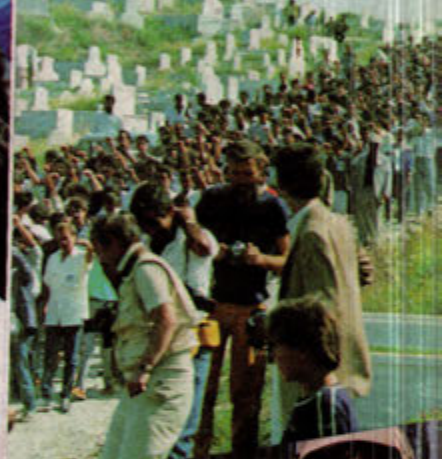
Tuncay Taylan - Ankara

EYLÜL ŞİİRİ

1.
Sorsam acılar tutanak edermi ki hüznü
Ki hep arkadan vuruldu bizimkiler
Şimdi kaçıları yitik kaçıları şehit
Açlık yurdumun neresinde onur
2.
Eylül
Ah katlimize sebep Eylül
Bir ihanet çağrışı mıdır sendeki bu
tekrarlanış
3.
Nicedir günlüğünü tutamadığım ıslak
güz yağmuru
İşkence kapıaltı gözaltı
Adlarını hudut başlarına sorduğum
gerilla aşkım
Sevgilimin saçlarındaki o örgütsel direnç
4.
Kaç zaman oldu
Kaçını unuttum
Hangi rehin beden söyleşmek ister şimdi benle
Oysa duyurmak isterdim
Nevroz yürekli çağrılarım var halka
5.
Bilirim
Bilirim
Dağlarımın evveliyatına sırladığım
o eşkiya tarihim
Vakti gelmiş ayaklanmış hiddetlenmiş
Ülkem ülkem diye çılgılık atar
6.
Ahh
Ah
Savrulan gençlik fotoğraflarım
Nedir sizdeki bu hazin bakış
Söyleyin
Kaçak randevuların eseri değil miydiniz
siz ey aşklarım
Soldunuz mu soldunuz mu ha
Oysa yeni fetihler yeni aşklar
Göçmen kızlarının o altuni saçlarında başlar

7.
Ki suretlerine adadığım ertelenmiş bir barikat
hüznüdür
8.
Tanrım
Tanrım
Ne korkunç bir bilmecenin ışığıdır bu upuzun
yürüyüş
9.
Memleketim
Hudut boylarında asker silüeti gözlediğim
Kimliksiz bir diyarın lirik çılgılığı
Fişlenmiş Dersimin kanlı koyağı
10.
Derler ki
Upuzun bir tarihtir o
Neşterlenmiş bir yaradır
Ve isyan tek varoluş halidir
11.
Zaten kim yazabilir ki
Çimenlerinde yasak sevilere mevziler sunan
Mayın yeleli topraklar kadar dolgun
İrinleşmiş tragedya başları kadar olgun dağları
12.
Tarihin yakinen ivmesidir çünkü bu
Sekizler düştükçe bir bir dokuzlar düştükçe
birbir
- Gece rüzgarlarında toygar sürüleri
Şafak bezleri öreceğ öreceğ
Yitik ayaklanmalar
Ökseli hudutlar
Ve dağlar
İsyana gelecek
13.
Kalbim
Ahir zaman peygamberi halkım
Paradoksça aşklarım
Ve dahi rehin çatılarda aç bilaç kardeşlerim
Şimdi cümle şiirlerim sizlere sadece sizlere dair

Eylül '87
Uğur Barış Can

SIYASİ TUTUKLU HAKKIMIZ TANINMALIDIR !..
TEK TİP ELBİSE UYGULAMASINA SON !..
TUTUKLU AİLELERİMİZ SERBEST BIRAKILSIN !
TÜM BASKI ve YASAKLARA SON !

İŞKENCEÇİLERDEN HESAP SORAYIM!

